M.S. pergamino en 4.º con 229 hojas

Commentaria juridica de usucapione. - 1608

Rotulata

Lectura

~~Relect~~ Salm.

COMENTARIA, AD TITV LVM. CODICE DE VSVCAPI one proemtore. Et ad titulū ff de Pactis. Et ad titulū Codice de inofficio testam-ento. Et aliquarum An-thinomiarum explicatio

Ex diuersis Praeceptorib.

Salmantice anno. 1608

SALMANTICÆ ANNO. 1608

Ad Titulum Codice de usucapione Proemtore

A Licentiato Araciel Soc anno 1608.

Ad Rubricam

Rubrice continuatione omissa de qua videndus Azo Odofredus et Curatius in parattila ad hunc ttm ipsius examinatio nos revocat in qua quia usucapionum et prescriptionum materiam in sex titulis a nobis Deo dante discutiendis concertatio habenda e et ad alios plures conducit multum perfunctoriæ non vere abimur nec ad rubrum tantum que dicenda sunt pertinebunt sed universe nostre disputationi et uniuscuiusque legis desisioni et exactiori declarationi expedient sabs. Prestabit igit hec disputatio sequentia huius nominis usucapio etimologiam, diffinitionem, introductionem, quid prescriptio sit, precipuam inter prescriptionem et usucapionem differentiam, nonulla etiam alia magis inspecta ad usucapionem ex causa emtionis premittemus, ut inde et huius tt et aliorum congrua decendat cognitio

In primis igit verbum usucapio Latinum esse N, 1°
et pasim aput Ciceronem frequentari solitum dicit Connanus lib. 3. coment. cap. 11. nº 1. ad finem e que quasi capio per

usum

vsum inde quequi vsucapit per vsum adquirere dicit l. de
niqz. 19. l. ait Pretor. 21. §. fin. ff ex quibus causis maiores
vsus autem possessionem significat vsucapere ergo nihil
aliud est quam possessione capere et inde possessio vsus apellatur
in l. questio. 115. versiculo possessio ff de verbor. signif. ita
nomen vsucapio et eius etimologiam interpretantur
Azo in presenti Duarenus in comentarijs ad titulum ff de
vsucapionibus Conanus lib. 3. coment. cap. 11. num. 1. Bal
bus in rubrica de vsucapionibus Vbesembeguius in pa
ratitla ad eundem titulum nº. 1. Cuiat. in paratitla ad sune titulum
Boloenetus in rubrica ff de vsucapionibus nº. 1 q et in
de vsucapio et possessio plerunque confundunt et vnum
verbum pro alio vsurpat dicta l. deniqz. vbi ut inter
uptam vsucapionem significaret. I C. interruptam
possessionem dixit

Vsucapionem autem Modestinus definit in l. 3.
ff de vsucapionibus ut sit adquisitio vel adiectio dominij per
continuationem possessionis temporis lege diffiniti in pa
dectis florentinis deficit verbum adquisitio et sue lec
tioni plures se subscribunt ne dum verba adquisitio
et adiectio idem importare videantur eorum alterum su
perfluum sit in eis autem non adiectionem sed adeptionem
Duarenus legendum existimat vlri §. Vlpiano infra eme
tis titulo 19 asentibus, que lectio confirmari videtur ex Divo
Isidoro Lib. 5 etimologiarum cap. 25. et eam tenet Cuiatius
in l. 3. ff de vsucapionibus et in notis ad Vlpianum d. cap.

19 Rosinus lib. 9 antiquitatis Romanarum cap. 4 neutra tamen quidquam incommodi vel absurdi continet ut tatam utroque sabet usucapionem esse adquisitionem vel adiectionem dominij a plurium calumnijs vindicant Alciatus in rub. de prescriptionibus extra Couar. in regula possesor 1.a p. §. unico Menesaca controuersiarum illustrium cap. 56 n.o 2. Fornerius lib. 2 selectarum cap. 17. Corrasius lib. 6. miscelanearum cap. 20. Reuardus ad ll. 12 tabul. cap. 17. Balduinus ad ll. Romuli cap. 9. Parladorius lib. 1. rerum quotidianarum cap. 1. Petrus gregorius 2. p. sintagmatum iuris ciuilis lib. 40. cap. 1. et sequenti. Et in primis ab ea qua claudicare Paulus de Castro in l. 3. de usucapionib. dicebat quod in ea potius usucapionis efectus quam ipsa usucapio describebat cum usucapionis efectus sit adquirere, per efectum autem nulla est congrua diffinitio cum a causa differat causatum l. licet 42 §. ea obligatio ff de procuratoribus. Quo ex cap.o apellationis diffinitionem a quibusdam traditam damnat Bartolus in l. 1. ff de apellationibus nam dum apellationem esse prioris sententiæ rescisionem dicunt non congrue diffiniunt, cum etiam si ex apellatione sequatur prioris sententiæ a qua prouocatum est reuocatio ipsa tamen apellatio non est illa reuocatio sententiæ non recte igitur pari ratione Paulus aserit usucapionem a Modestino diffinitam esse cum ab ea dominij procedat adquisitio

Sed si dicta obiectione maior est usucapionis diffinitio a Modestino tradita si cum Decio in rubrica de probationib. N. 41

coll

Aravel

collumna 4. Covar. et Alciat. ubi s dicamus tunc alicuius rei diffinitionem per effectus nõ recte concipi quando si effectus a re ipsa distant nec inseparabiliter ei inherent nec necessario ex ea secunt ut in exemplo apellationis tunc namque congrua nõ ẽ diffinitio per effectus qui rem ipsam essentiali quadam demonstratione quę necessaria ẽ ad perfectam congruam quę diffinitionem minime demonstrat inde quę quid non per accidentales proprietates imo essentiales diffiniri debet at quando effectus rei inseparabiliter semper et necessario adherent non accidentales sed substantiales eiusdem rei sencent et ideo per eos non incongrue sepissime res diffinit hoc adstruit ex obtinus in bonorum autem § vericu l. bonorum ff de bonorum possetionibus quo Consultus bonorum possetionem ius retinendi diffinivit et si ius retinendi sit effectus procedens a bonorum poss. ita tamen semper et necessario inhereret ut eius substantialis proprietas sit pari ratione Bart. cui frequentiori suffragio ceteri accedere in l. 1°. ff de adquirenda poss. possetionem ius insistendi rei non prohibite possideri diffinivit sic et Iustinianus actionem ius prosequendi in iuditio dixit unde nõ ẽ cur usucapio nis diffinitio improbet nam adquisitio dominij adeo usucapioni propria ẽ quod eius substantialis proprietas sit Pretergquam quod secundum aliorum interpretationem quos refert Covar. ubi s. a Modestino diffinit dictio effectum significans nempe usucapio quę ẽ per usum id est possetionẽ adquisitio et tunc quatenus ius ẽ nõ quatenus ex parte

facti

N. 9

factum respicit

Unde licet asentiamur gelio qui lib. 11. noxium ati cap. verbum usucapio coniuncto et disiuncto vocabulo dici posse quemadmodum pignoris capio aserit et tamen non est dir stemus dum tenet dici usus capio verbum quemadmodum pignoris captio, nam captio pignoris apellat cum pignus capit, capio tamen usus nulla est imo captio rei per usum neque usum capere dicimus sed rem capimus usu id est possetione temporis lege difiniti

Ulterius est in diffinitione adiectio dominij in cuius verbi interpretatione longe falsus est Ubesembequius in paratitla ad tit. de usucapionibus dum ait esse usucapionem adiectionem dominij quia dominium adijcit possesori a lege a domino tradente et ius suum transferente quia lex propter bonum publicum presumit dominum qui tanto tempore tacuit desidiasum quiet et negligentem circa rerum suarum administrationem se prebuit in alienationem consentire l. alienationis verbum 28. ff de verbor. signif. quam presumtionem lex ideo induxit ut sit iustior usucapionis causa quasi permisu domini transferat dominium cuius consensus ex diuturna patientia presumit namque certum est legem neque consensum neque permissum domini presumere neque usucapioni id in causa esse cum adversus absentem et ignorantem usucapio currat ex expresus in l. fin. C. de prescriptione longi temporis. 10

vel

vel. 20. annorum imo ea ignorantia semper presumit ubi scientia nō probat l. verius 21. ff de probat. et igno rans nō potest videri consentire l. si per errorem. 15. ff de iurisdictione omnium iudicum l. nihil consen sui ff de regulis iuris tenent Alex. in l. filius familias §. Divi n.º 28. ff de legatis 1.º Ferretus in l. 3. ff de usucap. n.º 6. Unde glosa in l. 1. §. si quis cum actionem verci culo nisi et in amitenda ff de dolo in prescriptione vo luntatem nō intervenire dixit

N.º 6, Neque obstat tx in d. l. alienationis nam ut acu te illum intelligit Pinelus in aut. s.ª nisi triennale C. de bonis maternis n.º 29 loquit in his qui scientes et negligētes rerum suarum usucapionem perfici patiunt hi etenim quod admodo in amitenda re sua consentire videt et in his idem dixit tx ubi notavit Angelus in aut. s.º de tempo re nō solute pecunie post principium collatione 1. ibi si tacere elegerit palam nō noluisse et faciunt alia iura adducta per Pinel. ubi et que tradit Aflictis decisione 13. et Tiraquel. de retractu conventionali §. 1. glosa 2. n.º 49 imo tenet Pinelus scientem et negligentem nō consen tire neque usucapionis efectum ex consensu ipsius indu ci sed a lege nisi his de causis inferius dicendis

N.º 7. Quare s. dicta et alijs. Sinus verbi directio inter pretationibus omissis existimantium precipue ideo aponi quasi dominio utili adijciat dominium directum me lius licet sub umbra interpretatus ē duarenus ubi s dum

dum ait non male adiectionem usucapionem dicinā dominium possessioni longi temporis accedit quod planius explicuerunt ex Theophilo Escardius in suo Lexicon iuris verbo dominium aput Romanus et Revardus ad l. 12. tabular. cap. 16. circa medium et cap. 17. qui li cet Theophilum referant in citato loco ante eos dixit Vo inst. de libertinus §. et dedititios. Sciendum igit. e. duplex fuisse aput Romanos dominium naturale et legitimū naturale illud erat quod in bonis e. inde que bonitarium dicebat legitimum autem quod iure quiritium competit id e. Romanor. apellat. que quiritarium qui igit utroq. iure dominus e. bonitario s. et quiritario plene et perfecte dominus e. hoc suposito illud vult verbum adiectio in diffi nitione positum quasi usucapio dominio bonitario s. posse sioni longi temporis quia quis dum posidet bonitarius e. dominus cum rem in bonis habeat adijcit per usucapionem dominium quiritarium id est civile quia eum qui rem usucapit lex civilis dominum facit insti. de causis inferi us referendis. Adiectio ergo cum sit usucapio dominij qui ritarij bonitario perfecto plenoque iure quem dominum facit

Ulterius diffinitio usucapionis continuam possessio nem requirit id est non interpelatam non controversam ut ait Cuiatius in paratitla ad tunc ttd. que possessio diffiniri solet ut s. diximus ex Bart. in l. 1. ff. de adqui. poss. ut sit ius insis tendi rei non prohibite posidendi et in usucapione debet esse ocu patio N, 8.

patio tempore lege difinito ex Couarruuia in regula possesor 2.a p.e §. 6. ex n.o 11. et includit etiam bona fides possesoris quæ in hac ratione nihil aliud est quam secura sincera et ilesa conscientia iustæ possessionis vt late explicat Couarru. vbi s. quem sequit Juanes garcia de expensis cap. 23. n.o 9. licet in varias acceptione vox hæc bona fides soleat vsurpari vt ex his qui de verbis iuris scripsere colligere licet. In s.dicta vlterius possessione quam ad vsucapionem nesesaria dicimus tt.us e nesesarius qui sic dicit quasi possidentem tueat e quæ causa aliqua ex se habilis ad dominij translationem iustificationemque possessionis explicat Consultus in l. 3. §. genera ff de adquirenda poss.e Couar. ubi s. et exemplo constituit Duarenus ad tt.m ff de vsucapionibus cap.o 2. in l. potest 36. et in l. si fur 32. §. 1. eiusdem tt.i veluti in specie huius tt.i qui pro emtore inscribit quasi agat de vsucapione ex causa vel tt.o emtionis qui iustum initium possetioni dedit

N, 9. Hæc tamen possetio continuari debet per tempus a lege difinitum quod olim in rebus mobilibus annum fuisse in inmobilibus in Italico solo bienium scimus post autem noua Justiniani constitutione in l. vnica C. de vsucap. transformanda et principio inst.a de vsucapionibus trienium in rebus mobilibus in inmobilibus vero decenium inter presentes et 20. inter absentes nec in Italico tantum solo sed in omni terra requirit sublata rerum mancipi et nec mancipi differentia quarũ naturam et verdam d. l. vnicæ interpretationem qui voluerit asequi legat Brisonium lib. 4. selectarũ

cap.e

cap. 70 Longobalium de servitutum usucapione cap. 16 Revardum ad ll. 12. tabular. cap. 16. et 17. et lib. singulari de lege Scribonia et de usucapionum differentijs Parladorum lib. 1. rerum quotidianarum cap. 1. § 10. N, 10.

Hæc autem possessionis continuatio quo modo procedat et quousque exigat videndum est an scilicet postremum diem attigisse sufficiat vel oporteat implesse saltim usque ad illud momentum quo cepta est usucapio et Ulpianus in l. in usucapionibus 6. ff de usucapionibus non a momento in momentum sed totum prestremum diem computari asserit Venuleius in l. in usucapione 15 ff de diversis et tempor. prescrip. in usucapione ita servari dicit ut etiam si minimo momento novissimi diei possesa sit res nihilominus repleat usucapio nec totus dies exigit ad explendum constitutum tempus unus est velut Venuleius cum Ulpiano liceet no desplisse dicat Mercerius lib. 2. opinionum cap. 4 qui inter hæc duo iura idem asserentia ingentem pararet discordiam et sufficere minimam partem ultimi diei asserit nec totum exigi nam si exigeret totus nisi impletus esset et perfectus eius ratio no haberet. Paulus tamen in l. in omnibus 6. ff de actio. et oblig. in omnibus temporalibus actionibus nisi totus novissimus dies impleat non finiri obligationem tradit

Cur autem tam varie in usucapionibus et temporalibus actionibus decisum sit tribuunt comuniter omnes usucapionis favori namque usucapio que pro bono publico introducta est favorabilis est ut nos supra dum de eius origine tractemus diceemus latius ita tenuit Ultra glosa in d. l. in usucapionibus N, 11

et

et antiquos ibi Duaren ad. tit. qui tta. facere possunt cap. 2. collumna 2. Parladorius rerum quotidianar lib. 1. cap. 1 §. 7. nº. 21. Balduinus in principio insti. de vsucapionibus et alij quod et in minori 20. annis propter legem Eliam Senciam manumittere prohibito procedere dicunt ut libertatis fauore sufficiat vltimum 20. anni atigisse diem vt in l. 1. ff de manumitionibus

Nº, 12. Quibus cum refragetur tx. in l. 3. §. minorem ff de minoribus dum in minore quem fauorabiliter iura respitiunt 25. anorum tempus a momento in momentum computari aserit respondet id etiam eius onere constitutum esse namque si vltimo die captus esse fauori eius cedit vt a momento in momentum computet neque ad hoc quod sit maior sufficiat vltimum atigisse diem vt possit ita aduersus contractum vltimo die celebratum restitui hac etiam ratione in l. ad rem publicam 8. ff de muneribus et onoribus quae nō oportere ante 25. anum minores ad onores admitti decidit annum inceptum haberi pro completo dicunt id quae in onoribus fauoris causa constitutum esse. l. quoties de onore tantum agitur nam si eis aliquid reipublicae comitatur quia tam ibi non fauor sed damnum contingeret reipublicae non procedet idem in l. qua etate ff qui tta. facere possunt

Nº, 13. Sed Conanio hec fauoris ratio nō arridet [illegible] neque putat quidquam esse cur non sit tantum etiam fauore prosequendus his qui nunquam quae sibi debitum actione et iuditio prosequitur imo existimat benignius agi in obligationibus quam in rebus nostris nam res nostrae vsucapiunt adeo vt

vel supputat partem aliquam ultimi diei vidisse ad actiones temporales non prescribuntur priusquam totus sui temporis extremus dies peractus sit imo eis tantum gratie conseßu est ut plus suo tempore quandoque durent ut puta si Calendis Januarijs ora diei prima emi a te mancipium morbosum dat mihi adversus te actio redibitoria que semestris est cui finem aferunt Calendæ Juliæ et si ad momentorum rationem ita inquiramus prima ora calendarum Juliarum tempus meæ actionis finit, sed non ita est sed totæ Calendæ cedunt adeo ut actio mea sex mensium et orarum 18. sit non est quo cur diversitatis ratio odio vel favori asignet cum potius minus favoris usucapio quam actionum prescriptio mereat tanto minus quanto qui re mea me expoliat iniquior est eo qui mihi quod debet denegat aut retinet

Quare idem Conanus ubi supra et Mercerius lib. 2 opinionum cap. 4 sic supra dicta iura et alia componi existimant tempora dupliciter computari naturaliter et civiliter, naturaliter computant de momento ad momentum d. l. 3. §. minorem ff de minoribus, civiliter vero per annos, menses, dies Romani quippe ita tempora numerabant et eorum more annus 365. diebus constabat l. cum heres §. stichus ff de statuliberis l. anniculus 134. ff de verborum signif. l. ita vulneratus §. stimatio ff ad l. Aquiliam ille quo qui ultimum anni diem viderat totum annum perfecisse dicebat namque dies non dividit per oras momenta vel minutias sed totus et solidus tanquam quid N, 14

unum

vnu et indiviolum considerat ideo que qui partem ha
bet eius totum habere putat et qui totum impleuit no
N.o 15. plus eo qui partem atingit obtinet. Et in hac computa
tione ciuili duplex habet computandi ratio prima vt
cepisse sat sit nam in aliis annis in aliis dies si ceptus
sit habet pro completo ita in oneribus in d. l. ad rem pu
blicam ff de muneribus et oneribus. In fideicomisso vel
hereditate in l. qui filium §. Sabinus ff ad Trebelianu
in libertatibus dandis in l. 1. ff de manumissionibus in
testamento fabiendo in l. qua etate ff qui testamento facere idem in
vsucapionibus in d. l. in vsucapionibus. 2.o in ciuili nu
meratione no atigisse diem sufficit sed excessisse multis ca
sibus oportet l. maiores 3. ff de iure inmunitatis l. si e egre
§. 26. ff de tutoribus et curatoribus et in temporalibus =
actionibus quarum in numero e actio de dolo que bie
nio durat l. fin. C. de dolo actio peculatus que quinque
nio l. peculatus crimen. 1. ff ad l. Juliam peculatus. Iniu
riarum que anno vno finit et in ceteris vt in d. l. in om
nibus ff de actionibus et obligat. hoc que no quod in eis de
momento ad momentum computatio fiat vt perperam qui
dam existimarunt sed ciuiliter

N.o 16. Ratio autem quare in hac ciuili computatione
in vno vltimum sufficit atigisse diem et in alio totum
habi oporteat a Mercerio fauori tribuit et e glosa celebris
in l. denique §. minorem verbo momentum ff de minori
bus nam in his casibus in quibus ciuilis computatio diem
atigisse

atigisse, sufficere dicit favor vertat ut in specie tx in d. l. ad rem publicam l. 1. ff de manumissionibus l. qua aetate ff qui testamenta facere d. l. in usucapionibus prout Balduinus Duarenus et ceteri ubi s. agnoscunt in aliis etiam casibus ubi totum labi oportere leges dicunt favor etiam vertat aliquando actoris aliquando rei ne obstare vide at tx in l. Arrianus ff de actionib. et oblig. qui suadet propensiores esse oportere ubi de aliquo obligando agit ad liberandum reo igit contingit favor ut in specie tx in l. quo hoc anno 42. et in l. eum qui certarum. 138. ff de verbor. obligatio.

Ractori vero in actione redhibitoria et aliis quae certo temporis cursu terminant ut annus vel dies cedere debeat totus non ut in usucapione ceptus habeat pro completo et ratio e ex Conano ubi s. quia no minus favoris hae temporales prescriptiones quam usucapio merent imo magis tanto quanto qui mihi quod debet denegat aut retinet minus iniquitatis comittit eo qui re mea me expoliat pro quo illa generalis regula constituenda e quod ad hoc ut intelligamus quando dies inceptus habeat pro completo vel totum cedere oporteat verba testatoris vel constitutionis maxime observanda sint item et favor illius cuius gratia tempus adiicit ex celebri tx. in l. si ita 41. ff de manumissis tt.o de quo late Alciatus in l. anniculus ff de verborum sign.e et exemplo optime Conanus declarat. lex usucapienti tempus prefinit et ultimus dies ceptus habet pro completo hoc quaeritur civilis computationis gratia quia dies no dividit et favoris causa N, 17.

causa, ceptus habet pro completo si ex diuerso tamē lex ita fuisset locuta domino rei suæ ab alio possessæ mobilis anno immobilis biennio vindicandæ potestas esto supremo anni die ora. 6. posset rem vindicare licet ea ora prescribi= es possit quia maior fauor occiderat et eius gratia tempus adiectum sineret igit hoc operat ciuilis computatio ut leges quæ tempus aliquot requirunt vel ceptum habeat pro comple to vel totum cedere oporteat licet si de momento ad mo mentum numeraremus plus debito excederet hoc quæ q.ª ciuilis numeratio ad dies menses et anos fit nec diuidunt et vtroque casu fauor vercat

N.º, 18 Ex quo aparet interpretatio ad tx in d. l. deniq. §. minorem ff de minoribus vbi Consultus ait minorem 25. annis eum dici qui cum in diem sui natalis incidisset nondum incidit in oram qua natus ē vt a momento in momentum tempus expectet loquit sane non in computa tione ciuili quæ per annos, menses, et dies fit sed in natura li, in qua de momento ad momentum inspicit nec ce[illegible] sat est quia maior fauor vercat vt longiori tempore resti tutioni pateat aditus nec longius protrahi potuit tempus quia si momentum quo minor natus erat excederet iam 25. annos excederet cum computatione naturali tempus de momento in momentum spectet ita interpretant legem s. dictam Co ranus et Merceriusubi s

N.º, 19. Vsucapionem lege decemuirali id est 12. tabul arum introductam fuisse aserunt Valduinus ad ll. 12. tabu

larū

sarum cap.° 9. Conan. ub. 3. n.° 1. Cuiatius in l. 1. ff de usucap.
Otomanus de antiquo iure Romanorum pagina 189
Carolus Sigonius de antiquo iure Romanorum cap.° 11. verci
culo usucapio et ita quod Iustini. in principio inst.° de usu
capionibus iure civili introductam asserit interpretant
glosa 1. et Theophilus ibi cuius l. verba ita refert Balduin.
autoritas fundi biennium sto ceterarum rerum usus an
nuus, cuius introducende ratio bonum publicu respexit
ne dominia rerum diu essent in incerto cum sufficeret do
minis ad inquirendas res suas statuti temporis spatium l.
1. ff de usucap. et ut aliquis esset litium finis ut in l. fin. ff pro
suo namque lex usucapionis rerum suarum diligentio
res dominos facit quod se videant unius vel alterius ani
negligentia proprietatem earum amisuros inde que do
minia in incerto erant incuria etenim dominorum
dominij pendebat incertitudine et ideo comertia inter
turbabant et inculte iacebant posetiones nullus agrum ce
rto colere volebat cum tristis illa vox semper immineret
veteres migrate coloni sic que decem viri usucapionis legẽ
tulerunt et eius ius aprobarunt quod et socordem dominũ
mulctabat et diligentem posesorem tuet. quia ex dominiorum
incertitudine eveniebat ut nullus in republica litium
et turbarum finis esset si nulla usucapionis esset autoritas vel
si rem per multorum manus vel hereditate vel emtione
vel donatione pervagatam semper vindicare liceret et
posesori adimere hac igit bonum publicu parit usucapio et
ideo

ideo illam finem sollicitudinis et litium apelat Cicero in oratione pro Secina

N, 20. Neque obstat usucapionem iuri naturali adversari cum quem cum alterius iactura locupletiorem faciat contra l. nam hoc natura ff de condictione indebiti l. iure naturae ff de regulis iuris ideoque a iure civili introduci non potuerit §. sed naturalia inst. de iure naturali ideoque omissa solutione existimantium no locupletari usucapientem cum alterius iactura licet rei no suae dominium adquirat quia ex longa domini taciturnitate voluntas inducit quam usucapio iustificat et consentiens dominus iacturam pati non videt quam solutionem improbavimus s. n°. 5. dum veriuis esse diximus scientiam domini usucapioni in causa no esse neque ad usucapionem iustificandam opus esse et lex ex taciturnitate presumtum inducat cosensum. Verius dicendum e usucapionem no solum iuri naturali adversam esse imo eo niti tenet glosa in regula possessor doctores omnes in rubrica de prescriptionibus praecipue Alciatus glosa et doctores in cap. ius generale prima distinctione nam que ius gentium quod alias naturale solet apellari §. singulorum inst. de rerum divisione quod ab ipsa ratione naturali decendit et proficicit §. ius autem gentium inst. de iure naturali dominiorum certitudinem exigit et suadet l. ex hoc iure. 5. ff de iustitia et iure igit licet iuri naturali consonum sit neminem cum alterius locupletari, etiam naturalis ratio exigit ut dominia

certa

certa sint et illud constitutum ē quod quando duę ratio
nes naturales concurrunt inferior flectat et superiori cedat
tx elegans in l. Stichum 95. §. naturalis ff de solutionibus
fortiori autem naturali ratione nititur usucapio quę
dominij certitudinem induxit et in ea naturale ius forti
us viget et patet ex dictis n.° precedenti et traditis per Val
duinum in protorijs ad tit. inst.ta de usucapionibus et ad ll.
12. tabularum cap.° 9. ubi latet acute de usucapionis ratio
ne et ęquitate disserit. igit. nō ē cur dicamus rationi natura
li adversari sed potius regulam quę habet cum alterius iactura
quem locupletari contra naturam esse flecti quia debilior
ē ea qua usucapio nititur

Ita videmus in servitute quam licet contra natu
ram esse quidam existimaverint moti dispositione tx in §. ser
vitus inst.ta de iure personarum cum iure naturali omnes
homines liberi nascerent nihil ominus tamē iure naturali
nititur et fortior ē ratio introducens servitutem quā illa iu
ris naturalis libertas namque cum iure naturali bella
captivitates et servitutes essent introductę melius visum
est et rationi naturali conformis homines servari quam
necari et facit adducta per Pichardum in prin.° inst.ta de
lege falcidia in n.° 42. et 43. pari ratione in usucapione di
cendum ē cum in hoc quod ē quem nō locupletari cum al
terius iactura privata versetur utilitas in usucapione autē
dominiorum certitudine et litium fine publica, ideo
quę anteponenda ē l. fin. §. fin. C. de caducis tollendis auth.°
res

resque C. comunia de legatis et quod ẽ publicum bonũ non videt esse privatum detrimentum maxime si bona fides in initio possessionis interveniat l. si quis fundum ff de adquirenda poss.º tradit Cuiat in paratit. l.a ad Sune ttũ. Unde usucapionis originem iustificant Covar. in reg. posesor. 1.ª parte §. unico Vasconius lib. 1. declarat. cap.º 28. n.º 4 Balbus de prescriptionibus prima p.e principali q.º 4. et 5. Pinelus pluribus adductis in auth.ª nisi tricenale n.º 39. C. de bonis maternis

N.º 23. Minus obstat tx in auth.º ut ecclesia Romana §. habeat collatione 2 ubi impium remedium usucapio apellat nam omissa temeraria et inepta Duareni solutione ubi s. et alia glossa ibi Imolae et Felini in cap.º fin de prescriptionibus quas obtime cõvincit Alciatus in rubrica eiusdẽ tt. dicendum ẽ cum eo tx illum intelligendum esse in casu quo loquit. s. ut sit usucapio impium remedium adversus ecclesiam nam licet quis sit in bona fide constitutus prelatorum tamen negligentia ecclesie noscere equum nõ ẽ l. Jubemus C. de sacrosanctis ecclesijs et sic eo casu equitas que regulariter ex usucapione proficiscit cessat ideo que talis exceptio impia tenetur. Et quod hec sit vera illius dicti ratio et non quod ipsa usucapio et eius effectus iniqui sint patet ex eo namque nõ in totum prescriptio tollit sed quia partim impietatem sapit ut prelati socordia ecclesie intra brevis temporis metas nosceat protractum fuit tempus et intra centesimi

simi anni curriculu rem ecclesie prescribi no posse co stitutu e. Sic ea cuius ex interpretatione cosule etiam Pinelum in d. auth.a nisi trisenale n.o 40

Ex quo notabiliter infert falso per ex illum aseruisse Baldum et Angelum in l. 1. C. de prescriptione. 30. vel 40 annorum Imolam in l. sequit. §. si uiam ff de usucapionibus et alios adductos per Alciatum ubi s. usucapionem odiosam esse ideo que arbiter secundum equitatem iudicaturus exceptionem usucapionis admitere no teneret. Via licet Alciatus ibi eorum dictum in casu illius auth.o locum habere aserat cui no aquiesco cum neque eo casu odiosa sit usucapio cum no tollat omnino sed eius tempus protrahat facile eorum error couincit ex his que late tradit Duarenus in coment. ad Sune bt.do in principio Couarruuias in regula possesor 3. p.e §. 2. n.o 4. Pinelus in auth.a nisi tricenale C. de bonis maternis n.o 41. Idem dicendum erit in causa dotis in qua secundum equitatem iudicat l. iure succursu sexta ff de iure dotium ut in ea admitat usucapionis exceptio l. in rebus 30. uerciculo omnis C. de iure dotium. Ex his etiam infert ad ea que tradit Sarmiento lib. 2. selectarum cap.o 10. Sauallos practicaru quest. q.a 61. Couar. in reg. possesor 3. p.e §. 2. n.o 4 infert etiam et ratio ad ea que contra plures tradit Pinelus in rubr. C. de resindenda 1. p.e cap.e 2. n.o 4 N.o, 24

Tandem infert ex s. dictis et ex his que de introductione, ratione, et equitate usucapionis diximus quam N.o, 25.

male

male glosa in l. 3. ff de usucap. et in principio inst. eadem glosa in summa 16. q. 3. Bartolus in l. servitutes 4. ff de servitutibus Abbas et alii in rubrica de prescriptionibus existimaverint usucapionem tantum ad res mobiles pertinere prescriptionem vero ad res inmobiles eamque esse precipuam inter utranque differentiam quorum opinio preterquam quod convincit manifeste ex prin. inst. de usucapionibus ex l. cum qui 3 des 23 l. naturaliter. 5. l. quamvis. 18. l. numquam. 26. ff de usucapionibus l. 1. ff de Publiciana in rem cum aliis in quibus non solum res mobiles sed inmobiles usucapio complectit facile convincit ex his que tradit Parladorius d. lib. 1. cap. 1. in principio Duar. et Conanus ubi s. Balduinus ad ll. 12. tabul. cap. 9. Revardus in Triboniano qui omnes indistincte tenent usucapionem et mobiles et inmobiles res complecti

N.° 26. Neque obstat ex difficilis qui pro Acursio et ceteris s. dictam asserentibus differentiam urgenter potest expendi in l. 2. C. in quibus causa cessat longi. ubi in servis habet locum usucapio et dicit superflua prescriptio quando servi ut res se moventes adquirunt. At vero cum servi adquirunt simul cum predio non procedit quia eo casu res inmobiles reputant l. sicut. 13. ibi quia tantummodo soli rebus anexe sunt C. de servit. et aqua quia in his servis predio coherentibus requirit prescriptio l. 3. ff de diversis et temporalibus prescriptionibus. Quam legem assi

prien

priendam esse de servis rusticis cohærentibus prædijs qui rerum inmobilium membra solent apellari ut tradit Accursius ibi et Cuiat. in rubrica ff. C de prescriptione longi temporis et probat ex eo quia d. l. 3. desumta est ex Modestino lib. 6. differentiarum quo loco eam iuris expliciabat questionem idem esse in parte rei quod in tota ut in l. 3. ff pro derelicto quæ ex eodem lib. 6. desumta est ut aparet ex utriusque l. inscriptione neque obstabit etiam si difficultatem sane augeamus ex l. rescripto 9. ff de diversis et temporalib. prescr. ubi peculiari rescripto inductum fuisse consultus docet ut ad res mobiles prescriptio pertineret quasi de iure communi res tantum inmobiles complecteret

Pro quorum iurium interpretatione et vera usucapionis et prescriptionis differentia constituo usucapionem olim ad rem tantum Italicas pertinuisse non ad provinciales principio inst.to de usucapionibus l. unica C. de usucapione transformanda tradit Othom. lib. 4. observat. cap. 2 non admissa Revardi sententia lib. singulari in Triboni- N.o 27.
anum usucapionem ad res etiam in* mobiles olim pertinuisse asserit namque et Iustiniano contraria est et confundit ex l. cum sponsus 12. §. in vectigalibus ff de Publiciana suposito pro eius inductione vectigalia prædia provintialia esse quæ habitatoribus collenda tradebant et certum vectigal populo Romano solvebant et ab huiusmodi stipendia, stipendiaria et etiam provintialia solent apellari l. in provintiali 3. ff de novi operis nuntiatione quod et ipse Revardus

*provintiales

possus

fossus è lib. 1. variorum cap.º 15. et ad ll. 12 tabularum cap.º 16. explicat Cuiac. j. in rubrica de usucapione transformanda et colligit ex Ulpiano in fragmentis tt.º 20

N, 28. Ea autem ratione usucapio in rebus Italicis tantum locum habebat quia anno 3 3 ab urbe condita quo leges decemvirales fuerunt editæ et per illam de qua s. diximus n.º 19. ius usucapionis aprobatum angustissimis Romanum Imperium terminabat finibus Romani quæ suis ita limitibus continebant ut nisi soluendi voti vel legationis vel exilij causa Italiæ fines ratius egrederent. Inde quæ suis possetionibus erant perpetui neque bello adeo deterrebant quin statim fugatis ostibus ferro posito rastrum manu sumerent ad intermissos agrorum cultus. Inde quæ usucapiendæ rei constituerunt tempus decemviri nec pro temporis qualitate longius nec pro dominorum negligentia rigurosius quam quod æquitas postulabat et quia ciuitate cōtinui et agris perpetui ciues detinebant anni spatium in rebus mobilibus in immobilibus vero bienij sufficere existimarunt. Sed cum postea propagatis longe imperij finibus et innumeris prouintijs subiugatis cepissent iam Italiæ fines egrederent eueniebat ut qui Romæ agerent in prouintijs prædia possiderent et qui in prouintijs erant possetionibus in Italico solo abundarent et sua rebus suis longe agebant et absentes dominos et imprudentes suis priuari possetionibus durum cepit existimari et in prædijs Prouintialibus ~~et in præ~~ quibus usucapio locum nō habebat cepit ius deficere quo rerum domina certa et litium ali-

quis

* ratius
* cultus

aliquis esset fixus arguto tx in l. fin ff pro suo. Ulterius visum e in servitutibus et alijs iuribus incorporalibus usucapione no procedere l. servus §. incorporales l. adquirit §. fin ff de adquir. rerum l. iusto §. no mutat ff de usucapionibus vel quia earum rerum possetio no esset vel quia verbis legis 12. tabulaz quibus usucapio vidue bat no comprehendebant res incorporales et in alijs etia rebus usucapionem deficere visum e quaz dominia in incerto esse reipublicae conveniens no videbat

Quare edicto Praetoris perpetuo quod in hac materia prescriptionum fuisse propositum constat ex inscriptione tx in l. 4 ff de usucapionibus l. 2. ff pro ho l. 4 ff pro legato l. 2. ff pro derelicto l. 2. ff pro suo et alijs relatis a Ricuardo in Tribonianu no. 5. et peculiaribus Imperatorum rescriptis fuit introducta longi temporis prescriptio hoc est exceptio et defensio ex longi temporis possetione proveniens na verbum prescriptio generaliter sumtum nihil aliud e quam exceptio l. qui agnitis. 11. ff de exceptionibus l. 3. ff de prevaricatoribus l. si maritus 15. §. prescriptiones ff ad l. Juliam de adulterijs l. prescriptione 8. l. fin. C de exceptionibus l. si quis in conscribendo C. de pactis si autem addijciamus hoc verbum temporalis erit exceptio ex tepore competens et ideo prescriptio pro exceptione et e contra promiscue sumit l. an vitium 5. l. creditor. 12. ff de diversis et temp. prescr. l. sancimus 8. C. quibus non obijcit longi temporis prescriptio l. si quis emtionis l. fin C. de prescrip N, 29

criptione 30 vel 40. et ita definit d. Parladorou ut sit ex
ceptio que dat propter lapsum temporis a lege definiti et
colligit ex l. 2. C. in quibus causis longi temporis pres
criptio cessat l. cum heres. 11 ff de diversis et temporalib;
prescriptionibus l. nec mutuu C. quibus nō obijcit l. 1 et 2.
C. si adversus creditorem

N, 30. Ex hac igit prescriptione exceptio cōcedebat ad de
fendendam possetionem et fuit inducta in odiu res suas
negligentium l. fin C. de annali exceptione l. fin C de
edicto D. Adriani tollendo inde que eosdem effectus qui ex
usucapione in rebus Italicis antea resultabant pariebat
prescriptio namque cum per prescriptionem quis in rei po
ssetione se tueret erant etiam dominia certa cum ratione
prescriptionis utile dominium quis adquireret quod si
cuti d. dictam differentiā tradit eleganter Conanus lib 3
comentariorum cap.º 11. n.º 2 et ex inde alia subinfert
differentia quod per usucapionem directu adquirit
dominium per prescriptionem autem ius retinede rei
et fruendi ut ait Ottomanus lib. 4 observat. cap.º 2 ubi
de dominium sive quasi dominium nec solum exceptio contra vin
dicantem ex prescriptione dabat sed etiam utilis actio l. si quis 10.
ff si servitus vindicet l. si quis emtoris C. de prescript. 30. vel 40.
ex quibus infert obtime Parladorum d. lib. 1. cap.º 1. n.º 6 notasse
Alciatum in l. quinque pedum C. finium regundoru Covaru
viam in regula possessor. 2. p.º §. 1. Navarrum in manuali cap.º
17. n.º 85. aserentes prescriptionem exceptionem esse ex usucapio
ne,

ne provenientem. Ex qua differentiae rationem colliges ad alios plures adductas per Parladorum d. lib. 1. cap. 1. per totum

Quibus sic constitutis non obstat tx. in d. l. in servorum loquitur enim in servis se moventibus ut patet ex verbis ibi in servorum proprietatis negotio qui mancipi dicebantur ex Ulpiano in fragmentis tit. 19. et Cuiatio in notis ad eundem Revardo ad ll. 12. tabularum cap. 16. Brisonio lib. 4 selectarum cap. 10 in quibus cum usucapio locum haberet secundum eosdem et per usucapionem directum adquirat dominium iustia deveniri ad prescriptionem dicit per quam ius retinendae rei et utilis actio adquirit. Neque obstat tx in d. l. 3. ff de diversis et temporal. quia loquitur in servis praedio coherentibus ut ex ipsa patet et ideo non in Italico solo sed in provintiali procedit in quo usucapio in rebus inmobilibus non habebat locum d. l. cum sponsus §. in vectigalibus ff de publiciana sed prescriptio ratione d. dicta inducta fuit dubitandi autem ratio illius tx ea fuit quod cum servi res mancipi dicerent videbat in eis usucapionem procedere cuius contrarium respondet quia huius modi servi praedijs inherent et eorum partes existimant et ideo idem ius in eis quod in praedijs observandum est d. l. 3. ff pro derelicto, relinquitur ergo in d. l. 3. prescriptionem requiri non quod res inmobilis esset sed inmobilis Provintialis usucapionis incapax N, 31.

Minus obstat tx in d. l. rescriptis quia eius litera ibi in rebus mobilibus corrupta est et in pandectis florentinis et alijs pluribus codicibus legitur in rebus inmobilibus secundum N, 32.

quam

quam sine dificultate procedit ut sic intelligat in rebus pro vintialibus alias etiam solet legi ut in rebus soli mobilib; et tunc uerba illa interpretari debent id est coherentibus solo ut in spetie tx in d. l. 3. illius tt. quam lecturam retinendam admonet Cuiatius in postsuma lectione rubricę ff. de longi temporis prescriptione columna 4

N, 33. De iure uero canonico prescriptio secundum aliam significationem accipit ut nō tantum exceptionē significet sed eo plane sensu ut ad actiones reales et personales atque ad omnia quę tempore adquirunt referat ut patet ex titulo de prescriptionibus in decretalibus et 6. et ex Couarruuia in regula possesor. 1. p.ª §. unico n.º 3. in fine

in Rubrica ibi pro emtore A licenciato Araciel hoc anno 1602

N, 34. Hic titulus ē cuius ocasione quis possidet id est ut s. diximus n.º 8. causa habilis ad dominij translationem et iustificationem possetionis vel uti si quis a nō domino rem emerit et acceperit traditione nō statim in emtorem dominium transfert sed bona fides prestat accipienti usucapiendi ocasionem l. qui alienam ff de mortis causa donationibus l. clauibus ff de contrahenda emtione tradit Cuiat. in paratitla ad hunc tt.ᵐ aduerte tamē in hoc tt.º emtionis duo esse spetialia, primum quod licet regulariter ad usucapionem bona fides in initio sufiriat et hoc quia quemadmodum nemo potest per se animi sola cogitatione mutare

tare causam possessionis ex obtimus in l. qui bona fide. 19. § quod. scriptum l. si decem 40. ff de adquir. poss.^e ita mala fi des ex transverso superveniens non impedit quominus usu capio sui cursum quem a bonis initiis sumpsit perficiat nam is qui a non domino emit ignorans si ex post facto dominum non fuisse cognoverit tamen causam possessionis non mutat et ideo ex prima illa causa quae iusta et legitima est cepta semel possessio uno et continuo quasi impetu totius sui temporis curri culum perficit tradit Duarenus ubi s. et Donelus lib. 5. com entariorum iuris civilis cap.^o 17. columna 2. an.^o 40. tamen in omnibus titulis sufficit bona fides tempore traditionis l. 2. in principio et §. sub conditione et §. cum Stichum ff pro emtore

In titulo tamen emtionis bona fides non solum tempore traditionis sed etiam contractus celebrati requirit et hoc ea ratione omissa glossa in d. l. 2. quia improbum est et furto proxi mum rem emere aut vendere quam scimus alienam quam rationem tradit consultus in l. si is qui pro emtore. 15. § fin ff de usucapionibus iuncta l. si emtione 34. §. item si emtor ff de contrah. emtione l. 1. ibi satis illicitam C de communium rerum alienatione stipulari enim vel promittere rem quam scimus vel promissoris non esse vel nostram non esse consessum est d. l. si is qui pro emtore §. fin. nam in stipulatione id agimus ut rem promissor redimat a domino et mox transferat in emtio ne autem id non agimus ut rem a domino redimat venditor sed eam ab eo quasi suam emimus et eo animo ut a se mox tra ditione

traditione facta dominium transeat in emptorem quam ratio nem presenerit Paulus Castrensis in d. l. si sciens pro emptore §. fin et explicat Cuiac. in lectura ordinaria in d. l. 2. ff pro emptore et melius in recitationibus posthumis ad Paulum lib. 54. ad edictum folio mihi 58. Conanus ubi supra n.° 2 et Donelus d. lib. 5. cap.° 17. collumna 3. n.° 10.

N, 36 Secundum singulare ē in titulo emptionis necessa rio requiri vere emptionem interuenisse cum tamen in ce teris titulis sufficiat iusta causa veluti si deceptus existimem Titulum precessisse l. 2. in principio et in §. sub conditione et in §. cum Stichum ff hoc tit.° ex eo quia cum in titulo emptionis ratione s. dicta bona fides requirat tempore contractus necesse etiam requirit ipse contractus quia eo nō dato bone fidei qualitatem considerare non possumus explicat latius Cu iatius ubi s.

N, 37. Neque obstat tx in l. quod vulgo. 11. ff pro emptore ubi etsi non precesserit contractus emptionis ex causa tamē induxit Titulus. Nam respondeo cum Cuiatio ubi s. et in l. iusto §. filius familias ff de usucapionibus ibi s. dictum spetiale nō negari sed limitari in casu ibi proposito in quo magna causa ade rat existimandi emptionem precessisse cum interuenisset mandatum absentia mandantis et possessio mandatarij et fu erit erratum in facto alieno nō q.° tx ille probat quamlibet causam sufficere imo verba ipsius ibi si nullam iustam cau sam ita sunt interpretanda ut nō quālibet iusta causa

sed

sed similis ei quam in exemplo subiecto proposuit Consulti; N.º 38.

Nunc autem de iure Canonico cui standum est non sufficit initio bona fides sed necessarium est ut in nulla temporis parte quis rei habeat conscientiam alienæ cap. vigilanti cap. fin. et ibi omnes extra de prescriptionibus l. 16. tit. 29. p.ª 3.ª De transactione autem diximus in l. ultima huius tit. et sic finit Rubrica a Licentiato Araciel Soc= anno Domini 1608

Ad Tex. in l. prima l. sciens. C. Codice Soc Titulo de usucapione pro emtore A Licentiato Araciel Soc anno 1608

Est usucapione quæ pro bono publico introducta est rerum dominia adquirant tamen in illis tantum rebus locum habet quas per ll. licet usucapere licet autem non solum si nominatim ll. permittant sed si non prohibeant l. nec non 28. §. quod eius ff. ex quibus causis maiores prohibet autem plurimarum rerum usucapio quarundam natura sua quia ea quæ usucapio desiderat non habent et licet eas usucapi vellimus tamen secundum ll. non possunt aliarum vero lege lata quæ licet sua natura usucapionem admitant certis tamen de causis usucapio legibus interdicta est. Prio= loco habent quæ hominum comertijs exemtæ sunt et quæ privatorum dominio haberi non possunt quales sunt sacræ, religiosæ, sanctæ publicæ, et liber homo l. sed Celsus in prin

prin.° ff de contrah. emtione sed nedum usucapione sed nec longi temporis prescriptione adquirunt repugnante earum natura usucapioni l. usucapionem 8. ff de usucapionibus §. sed aliquando inst.te eodem l. fin. C. de longi temp. prescript.e que pro libertate l. fin. C. ubi causa status agi debeat l. fin. §. 1. ff de libero homine exiben. l. 6. l. 23. 24. et 26. tt.° 29. p.te 3. namque usucapio adquisitio dominii e l. 3. ff de usucapionibus et prescriptio eo expectat ut res in bonis habeat l. rem in bonis ff de adquirenda rerum dominio vel exceptione vel actione utili ut s. n.° 30. Ergo cum huiusmodi res in dominio aut in bonis esse no possint §. nullius cum sequentibus inst.a de rerum divisione neque eas usucapi neque prescriptione teneri posse patet ~~ita et locus publicus~~ ita et locus religiosus usucapi no potest d. §. sed aliquando bene tamen ius inferendi mortuum ne obstet l. monumentorum 6. versiculo prescriptio C. de religiosis et sumt. funeris

N.° 2 Hinc deductum e quod a Papiniano de locis publicis longa poss.e no obtinendis scriptum e in l. fin. ff de usucapionibus neque obstat lex in l. si quisquam 7. ff de diversis et temporalibus quam no intelligas de iure piscandi supra dictam vero de loco prout comuniter na licet expendi solicant verba Papiniani ibi ad obtinenda loca comunia tamen s. dictus intellectus cum ius piscandi no minus quam locus comune sit ex §. flumina inst.a de rerum divis.

Cum

Quare nouissime cu Donelo lib. 5. coment. cap. 2. collum
na. 2. dic lex. in d. l. si quisquam loqui etiam de loco di
verticulo occupato ad piscandum qui interim dum occupat
piscationis causa adquiri potest ab occupatione autem omissu
ad alium pertinere posse in dubium nō ē namque in loco
piscandi causa diverticulo occupato idem iuris procedit
quod et in loco publico edifitio occupato constituit in l.
in tantum ff de rerum divis. que ex ipso Marciano eodē
lib. 3. institut. desumta ē sicuti d. l. si quisquam. §. quā
diu edifitium durat vel occupatio ratione edifitij. Neque
obstat quod Martianus indefinite eum qui diverticulum
fluminis piscando tenuerit alium prohibere posse dicat
nō facta relatione quamdiu ab eo occupatum fuerit nā
que et indefinite verum ē cum posset prohibere aliquando
licet non semper hoc autem aliquando ipse docet in d. l. in
tantum. §. quamdiu loco piscationis causa occupato in eadē
occupatione manebit ea tamen sublata alterum prohi
bere nō poterit. Neque ulterius obstat quod si de occupatore
vel possessore diverticuli intelligebat Martianus opus nō
erat ut ad hanc probationem exigeret ut pluribus annis
piscatus esset eum ex quo locum occupavit quamdiu durat
occupatio dominus sit. Nam respondeo quod licet plures
anni necesarij nō sint ad adquisitionem loci cum suffi
ciat illum occupare prossunt tamen ad probandum
animū quo locus occupat neque enim solo diverticulo
occu

occupato constat animo piscandi occupare neque ex sola diuorticuli occupatione piscantem prohibere posset nisi occupasset illud piscandi causa animum autem piscandi et occupationis eius causa constantia piscandi declarauit idem si pluribus annis fuerint piscatus § duobus l. ubi numerus ff de testibus

N, 3. Item et alię res perpetuo impedimento laborant quominus possint usucapi quę licet teneant non possident imo eas tenentes versant in eis sicut in alienis quia non sibi sed alijs possident ut sunt coloni inquilini emphiteuta superficiarij conductores et qui precario possident hi usucapione res non solum non adquirunt imo aduersus dominum ulla longi temporis prescriptione tuent l. 2 l. cum notissimi C. de prescript. 30. vel 40. annorum.

N. 4. Item usucapi sua natura non possunt res quę etsi in bonis haberi possunt possideri tamen nequeunt cum sine poss.e usucapio non procedat l. 3. l. sine poss.e ff de usucapionibus veluti prędiorum seruitutes l. seruus § incorporales ff de adquirendo rerum dominio l. 1. tit. 30. p. 3 l. usucapionem. q. ff de usucapionibus. Sicca quam aduerte reijciendum iste uerbum illud maxime ut admonet Accurs. et Cuiat. et alij ibidem. Hotom. obseruationum lib. 3. cap. 25 vel potius dic uerbum maxime non significare ut etiam res incorporales comprehendat sed maxime corporales idest ut in plurimum vel pro maiori parte cum aliquę res corporales exci

piant

sant qui connumerant ibi et in §. sed aliquando inst.^a de usucapionibus ita interpretat. Brissonius de verborum sign.^e verbo maxime et passim in iure civili verbum maxime idem valet quod ita demum l. 3. ff de concubinis l. 2. C. an servus ex suo facto. Et alia ratione quia rusticas servitutes tantum complectit res incorporales non usucap. sunt quia certam et continuam possessionem quam usucapio desiderat l. 3. l. naturaliter. 5. l. possessio. 20 ff de usucapionibus non habent l. cum ususfructus. 3. ff de usufructu legato l. servitutes 14. ff de servitutibus et adde tertiam adductam per Ant. Fabrum lib. 19. coniecturarum cap. 9. in fine quod usucapio in rebus tantum mobilibus et fundis principio locum habuit principio inst.^a de usucapionibus ideo ad servitutes extendi non potuit quia cum incorporales sint et in iure consistant neque fundorum nomine neque rerum mobilium apellatione continent arguto tx. in d. l. servitutes 14. Et licet aliquibus causis ut puta quia in servitutibus quasi possessio poterat considerari earum usucapio induci cepisset biennio ut in alijs rebus immobilibus ut patet ex l. 4. §. fin ff de usucap. lex tamen Scribonia illam usucapionem omnino substulit tradit Revardus quem omnino vide lib. singul. de lege Scribonia et patet ex d. l. 4 §. fin. ubi male Aloander Voconiam pro Scribonia suposuit quem licet sequat. Donelus d. lib. 5. cap.^o 22. in fine Ant. Faber d. cap.^o 9. illum tamen reprehendit Ant. Augusti

nus

nuys et rejiciunt Otsom. et Berruius cap. de l. Scribonia

N. 5. Legibus autem quarundam rerum usucapio interdicit dupliciter. Primo dum tantum illas alienari vetant aliterdum usucapi expresse prohibent et distat qd primo casu et alienatio et usucapio interdicit, 2° vero usucapio tantum alienandi manente potestate de primis videmus in l. Julia quae fundum dotalem alienari vetat principio inst.a quibus alienare licet l. 1. l. 4 et per totu ff de fundo dotali et ad usucapionem fundi eo ipso pertinet l. si fundum ff de fundo dotali l. 18. tt.o 29. p.a 3. et ibi gregorius glos. 4. eo etiam respicit l. bone fidei emtor ff de adquirendo reru dominio quae in rebus pupillor usucapionem prohibet ex alienatione prohibita in l. 1. ff de rebus eor idem in prodigis furiosis alijsque minoribus qui curatoribus reguntur quor res etiam prohibitio alienationis complectitur de quibus omnibus et de maioratum rebus comodius et latius disputabimus ad l. 2. [

N. 6. Ulterius res simpliciter usucapi prohibent et quaedam favore eor ad quos pertinent alie possessoru odio de illis patet in rebus fiscalibus §. res fisci inst.a de usucapionibus l. quamvis ff eodem l. 2. C. ne rei dominicae l. 6. tt.o 29. p.a 3. l. 1. tt.o 15. lib. 4. l. 1. tt.o 18. lib. 9. recopilationis quoniam iniquu videbat adversus fiscum valere cuiusquam usucapionem cuius copijs belli et pacis adiumenta Reipublicae comparat ut tradit Connanus Lib. 3. coment. cap.o 15. circa fine. Vel etiam quia res fisci sive principalibus offitijs deserviant sive publicis ute

et

illæ quæ in patrimonium redactæ sunt nostro comertio sunt exemptæ cum sine Principis iussu distrahi non soleant l. apud Iulianum alias incipit Africanus 40. ff de legatis 1. Eadem etiam ratione idem dicendum est et in rebus Principis quæ propriæ ipsius sunt quas simili fiscalium rerum condonari privilegio cum Principis sint omnes l. bene a Azenone C. de quadriennij præscriptione tradit Conanus ubi s. eodem numero sunt res omnes habitæ usibus pijs destinatæ ut genones et aliæ domus alimoniæ pauperum et redemptioni captivorum destinatæ l. ultima C. de sacrosanctis ecclesijs. Item et res filiorum familias licet maiores et licet adventitiæ sint et patri non adquirantur lege prima §. ultimo C. de annali exceptione. Ulterius interdicta erat usucapio in quinque pedibus quæ inter vicinorum prædia constitutis finibus relinquebantur ut circumverti aratrum facto eatenus sulco valeret de qua in lege quinque pedum §. C. finium regundorum et per Balduinum ad leges duodecim tabularum secunda parte cap.° 11. Adrianum Ulbeum de lege Atinia cap.° 1. Ciceronem lib. primo de legibus

Odio autem possesorum tres rerum species usucapi prohibent vi possese §. furtivæ inst.ta de usucapionibus l. non solum in principio et §. si dominus inst.ta eodem de quibus latius agemus in l. si partem §. hoc tit.° res etiam Prætori vel Magistratui Præsidi vel ei qui iurisdictioni præest donatæ etiam pro, N, 7.

si

hibent usucapi de quibus in l. bone fidei. 1º. responso ff de adquirendo rerum dominio l. penultima ff ad l. Juliam repetundarum et hoc quia huiusmodi res tamquam ipsi possesse et ereptis concederant ut tradit Cuiat. lib. 54. ad q. dictum ad d. l. penultimam folio mihi 51. nam ut ait Cicero verrina 4. existimabat non datas aut donatas immo ereptas esse adeo quod etsi Magistratui res venderet non vendito sed ereptio dicebat cum venditori arbitratu suo vendere non liceret l. qui officij. 62. ff de contrah. emptione l. 5. tit. 5. p. 5. hoc tandem res furtivas de quibus noster tx agit et antequam illas complectamur ut inceptum prosequamur filum advertite

N. 8. Quod rerum quas supra usucapionem non admittere diximus vel quia sua natura non sunt usucapibiles vel quia usucapi legibus interdicant quedam perpetuo impedimento laborant id est quod nedum usucapione sed nec longi temporis prescriptione adquirunt alie vero secus quia licet in eis usucapio locum non habeat hoc tamen impedimentum tollit quia vel longi temporis poss. adquirunt hoc quod vel Prudentum autoritate ut tradit Eguinarius in l. servitutes. 14. ff de servitutibus vel q. dicto Pretorij ut tradit Revardus de lege Scribonia et de usucapionum differentijs et nos latius s. in rubrica nº 29. Vel quia omnes actiones tam in rem quam in personam triginta annorum continuo silentio prescriptione tollunt l. sicut l. omnes. C. de prescriptione 30. vel 40. l. 1. § 1. C. de annali exceptione Donellus d. lib

5

ricomentario 4 cap.º fin collumna 2. hoc quæ pro bono publico
ut aliquis esset litium finis l. fin ff. pro suo. Priorum loco
sunt res sanctæ, sacræ et religiosæ quæ in bonis et dominio
nostro esse nõ possunt et hac ratione s. tradita n.º 1. Eadem
numero habent res quæ a colonis inquilinis superficiarijs
et precario possidentibus possessæ sunt ratione s. tradita n.º 4.
Inter alias vero quarum impedimentum tollit primum locũ
obtinent servitutes quæ etsi usucapi nõ possint diuturno tamẽ
usu et longa quasi possessione adquirunt l. si quis diuturno 10.
ff. si servitus vindicet. l. 1. §. ultimo l. fin ff. de aqua pluvia
arcenda l. aparet versiculo si quis servitutem ff. de itinere
actuque privato l. 1. et 2 C. de servitutibus et aqua l. fin in
fine C. de prescriptione longi temporis et hoc nimirum ex
ratione qua introductam fuisse prescriptionem diximus
et ex differentijs inter ipsam et usucapionem et alijs adduc
tis per Parladorum lib. 1. rerum quotidi. cap.º primo per toti.
Revardum in Tribonianum Ant. Fabrum lib. 19. cõ
iecturarum cap.º 10. et explicant Longovalius in l. imperiũ
ff. de iurisdictione omnium iudicum Duarenus Eguina
rius Forcatulus Corrasius et Cuiacius in l. servitutes 14. ff. de
servitutibus Faguinæus lib. 8. cõtroversiarum iuris cap.º 22 cir
ca finem Goveanus lib. 1. variorum cap.º 14. Duarenus
lib. 1. disputationum cap.º 34. Cuiacius in l. 4. §. ultimo
ff. de usucapionibus. Hæc autem longi temporis possessio ẽ de
cem annorum inter presentes et 20. inter absentes colligit

ex

ex Julio Paulo Libro 5. sententia 4 titulo de usucapione et ex l. 2. ibi exemplo rerum immobilium C. de servitutibus iuncto principio institutione de usucapionibus et tenent supra relati

N. 9. Et licet fortiter obstet tex difficilis in l. 3. §. ductus aquae ff de aqua quotidiana et estiua ubi ad adquirendum aquaeductum per possessionem requirit necessario ut de eius origine hominum memoria non exstet. Respondeo reiecta Accursij sententia in d. l. si quis diuturno et in l. 2. C. de servitutibus quam licet probauerint Conanus lib. 4. comentariorum cap. 12. n. 17. et Menesesius in d. l. 2. n. 61. eam tamen conuincunt Reuardus in Tribonianum cap. 9 Longobalius in d. l. imperium Duarenus lib. 1. disputationum cap. 34. et reiecta comuni que inter servitutes continuas et discontinuas discrimen constituit que conuincit ex l. foramen 28. ff de servitutibus urbanorum et alijs quam plurimus qui generaliter et indistincte omnes servitutes perpetuam causam habere docent et in illis ipsis quas Doctores discontinuas apellant longi temporis adquisitionem admittunt ut in d. l. si quis diuturno l. aparet §. penultimo ff de itinere actuque privato l. fin. in fine C. de longi temporis prescriptione et tenent omnes supra relati. Hic dic tex in d. § ductus aquae tempus inmemoriale requirere quia agit de constituenda servitute ex solo temporis lapsu ad quod inmemorialis possessio ne-

cesa-

cesario precedere debeat vt per eam tunc alijs adminiculis
possessor securus redatur. quod secus est in longi temporis adquisi
tione in qua decenij vel 20. spatium s. dicta iura desiderant
quoniam ad eam preter lapsum temporis necessarium est vt non
vi, non clam, non precario servitutem ostendat et vt domini fundi
servientis scientiam et patientiam intervenisse probet ex
d. l. si quis diuturno et ex l. 2. C. de servitutibus et ex traditis
a Ripa in cap.o cum ecclesia Sutrina n.o 64 extra de causa
possessionis Mascardo de probationibus conclusione 1214. quam
solutionem insinuauit Alexandr. in d. l. ductus aque verbo me
moriam Cuiatius in l. servitutes. 14 ff de servitutibus et in
l. 4. §. fin. ff de vsucapionibus Reuardus in tribonianum
n.o 9. et fulcit ex sequentibus quia immemorialis prescrip
tio vim habet tituli concessionis et priuilegij neque titulum alegare
qui illa munitus est necesse habet Jason in l. si certis annis limi
tatione. 10. C. de pactis plures relati a Boerio decisione 39.
neque de scientia et patientia adversarij docere nisi ius
comune resistat Matienzo in l. 1. tit.o 7. glosa 6. n.o 7. lib. 5. reco
pilationis Cauallos practicarum questionum questione 45. et
contra immemorialem non admititur probatio Menoch. consi
lio 90. n.o 65. Menchaca controversiarum illustrium cap.o 81 n.o
11. et cap.o 84. a n.o 10. Anto. Gabriel conclusione 1. de prescrip
tionibus a n.o 60. et tempus cuius memoria non extat tantum
potest quantum [illegible] cum causa Jasso in repetitione
l. quominus ff de fluminibus colummna. 11. et ex eius po

sse

sessione XX.us et bona fides presumitur et si non alegent Inno
centius et Baldus in cap.o si diligenti in fine de prescrip
tionibus Menchaca d. cap.o 84. n.o 10. hac tandem quo
ties rerum vel qualitatum concursus desiderat omnia
ex lapsu temporis intervenisse presumit Bursatus con
sil. 160. n.o 50. volumine 1. Joanes Garcia in tractatu de no
bilitate glosa 12. n.o 54. et de expensis cap.o 9. n.o 16. Molina
lib. 2. de primogenijs cap.o 6. n.o 19. Mieres de maioratibus 4.a
p.e questione 20. a n.o 47. videndi omnino ad plura specialia
in materia prescriptionis quibus adde Avendañum in l. 41.
tauri Matienzum et Azevedo l. 1. tit.o 7. lib. 5. recopilationis
Couarruviam in regula possesor 2.a p.e § 3. n.o 7. Cevallos ques
tione 45. n.o 2. Illud tamen adverte solutionem Doctorum
ad dictum §. ductus aque dum constituit discrimen inter
continuas et discontinuas servitutes quam in puncto iuris
comunitam esse diximus de iure nostro Regio procedere
cum eo huiusmodi differentia admissa sit in l. 15. tit.o 31.
partita 3.

N.o 10. Ulterius adverte quod in longi temporis poss.e
titulus necesarius non est quidquid voluerint Fulgosius in d. l.
si quis diuturno et Duar. lib. 1. disputatio cap.o 34. Robertus
lib. 4. sentent. cap.o 18. Revardus de l. Scribonia et alij vt tra
dunt pluris relati per Menesium in l. 2. n.o 12. C. de servit.
Sevallos questione 87. Mascard. conclusione 1214. Cuiat. in l.
4. § fin. ff de usucapio. Faquin. lib. 8. controvert. iuris cap.o 22.
Ant

Ant. lib. 19. coniect. cap. 10. Donel. lib. 5. comment. c. 12. requirit tamen
in servitutibus et aliis similibus incorporalibus scientia et patientia
adversarii quia dicetur c. cognito l. qui patit. 16. ff. mandati l. sicut
§. no. videtur ff. quibus modis pignus l. quoties 20. ff. de servit. ex quo con
vincitur longovali opinio in d. l. super [illegible] in d. l. ser
vitutes et in d. l. 4. § fin. Renardi de lege Scribonia et alio
rum qui arbitrantur in longi temporis adquisitione scientiam
et patientiam dominorum non desiderari cum contrarium verius sit
ex d. l. 2. C. de servitut. et ex l. 16. ff. si servitus vindicetur et extra
dictis per s. relatos et de iure Regio comprobatur ex. in d. l. 15. tit. 31
p. 3. et ibi Gregor. verbo no lo contradiziendo. Neque obstat ex qui eis ne
gatum fuit in l. fin. in fine C. de longi temporis prescriptione
Nam rejectis solutionibus quas ad eum congerit Menoch. ubi
s. cum Coratio in d. l. servitutes dicendum est imperatorem
ibi loqui in casu quo in adquisitione rerum incorporali
um titulus interveniebat tunc enim scientia et patientia
necessaria non est cum in defectu tituli tenderet ut s. dictum
est de quo vide Cinum in d. l. 2. C de servitutibus n.o 7. =
Paulum de Castro in d. l. servitutes n.o 9. et plures relatos
a Mascardo ubi n.o 17. Tandem bona fides requirit quem
admodum in rebus incorporalibus longo tempore que ex dictis
l. 2. l. super longi C. de longi temp. prescript. l. fin. C. co
munia de usucapionibus l. 29. tit. 29. p. 3. l. 2. C. de servi
tutibus l. fin. ff. quemadmodum servitutes amittant l.
fin. ff. de itinere actuque privato l. fin. ibi bono initio

c

Ad l. 1. C. de usucapione pro emptore

[illegible] longi temporis [illegible] Recurrendum ad d. [illegible] cap. ultimo [illegible] ex aliena [illegible] agimus in l. 2. § [illegible] [illegible]

N, 11. Sicut fiscum autem [illegible] quod et si quo usucapione [illegible] tamen in iure et actiones prescribunt [illegible] temporum spatio [illegible] colligere licet ex l. 2. C. de [illegible] libris l. [illegible] C. ad l. Corneliam de falsis l. 2. ff de [illegible] quirendis rei [illegible] l. intra [illegible] l. [illegible] 15. ff de diver[sis] et temporalibus l. quamvis ff de usucapionibus et licet de hac materia late agant Bartolus in d. l. in omnibus. Imola in d. l. quamvis [illegible] in d. § versic. Doctores omnes in cap. 2. de prescriptionibus in 6. Abbas in cap. cum nobis etiam Felinus de prescriptionibus Petrus gregorius 3. p.[a] [s]yntagmatis cap. 40. n.o 5. Conanus lib. 3 comentariorum cap. 11. a n.o 6. Covar. in 4.o 2.a parte cap. 6. § 8. n.o 16. tu tamen ut illam complectaris hec observa res Principis multifariam dici sub quibus et fiscales continent Principis enim sunt omnes ut ait Imperator in l. bene a Zenone C. de quadrienij prescriptione aut enim sunt res fisco eius Principis delate qui idem e quod nunc camera Regis secu[n]dum gregorium per tx. ibi in l. 33. tit. 13. p.a 5. glosa 1. aut pertinent Principi in supreme potestatis recognitionem aut in signum potestatis Principalis eidem Principi reservate aut sunt Principis vel ut Principi aut sunt ut privati quia distincte sunt ab illis que sunt proprie pa

tri

trimonij Regij

Quo ad primum distinguendum est quod aut fisco competit actio ad bona ut potè quia in commissum cadunt ob non solutionem vectigalis et tunc actio contra fiscum prescribitur per quinquenium tex. in d. l. ad. C. de vectigalib. quem commendat Abbas in d. cap.º cum nobis collumna 3. Romanus singulari 477. Bertachinus in tractatu de gabellis p.º 9. et idem de iure civili procedit in bonis heretici que ad fiscum pertinent ut per quinquenium contra ipsum actio tollatur prescriptione, licet contra heredes defuncti possint l. si quis defunctum 2. C. de apostatis l. 7. tit.º 25. partita 7. et ibi gregorij verbo dende en adelante glosa in l. manichaeos C. de hereticis que in crimine lese Magistatis post quinquenium quem non posse accusari tenet Abbas et Felinus ubi supra Francus in d. cap.º 2. de prescriptionibus in 6. et alij relati a Covarruvia in 4.º d. 2.ª parte d. n.º 16. licet in fisco ecclesiastico aliud disponat tex in d. cap.º 2. de prescriptionibus in 6. et constat ex pluribus relatis a Covarruvia ubi s. qui in his regnis quo ad bonorum heretici confiscationem applicandam ex illius decisionem locum habere dicit ex his que notat repertorium inquisitorum verbo prescriptio et instructio inquisitorum cap.º 20. et idem Covar. tenet in regulas possessor 2.ª p.º §. 2. n.º 7. Quod si res fisco alia ex causa preter s. dictas competant ut puta ratione bonorum vacantium distinguendum est quod aut denuntiatio non est facta et tunc actio per vicenium prescribit l. 2. ff. de

de requirendis reis et etiam solent queri bona longo poss.^e
dum tamen bona fides adsit ut in spetie l. quamvis ff de
vsucapionibus quam intellige quando ante nuntiatio
nem his qui se falso defuncti heredem existimavit vel
eius bonorum dominum aliquid ex eis vendiderit et ex
post facto intra quadriennium facta nuntiatio fuit nam
iste bone fidei emptor adiuvatus fisco semper viceniium tutus
erit et hec est vera spetie d. l. quamvis secundum Covarru
3.° comentario rumo cap. 15. n.° 6. in principio. nam nuntiatione
tamen facta quadriennio prescribit actio l. 1. C. de quadrien
nij prescriptione resolvunt Bart. Imola Angelus et Al
bas ubi supra Boerius q.° 264. a n.° 20. Balbus 2.ª p. 5.ª par
tis principalis quorum opinionem communem testatur Covar.
ubi supra bona autem que non solum fisco nuntiata sed
per sententiam tradita sunt minori 40. annorum spatio
et bona fide non prescribunt l. omnes C. de prescriptione
30. vel 40. annorum et tradunt omnes supra relati

N. 13. In eo autem quod asserunt denuntiatione bono
rum facta per quadriennium actionem prescribi meo
iuditio longe falunt nam quadriennium fisco a die nun
tiatione facta concedit cum ad nuntiationem faciendam
ea autem non facta succumbit fiscus et transacto quadri
ennio prescriptione tuerentur hij ad quos bona poterant
pertinere tex in l. intra quatuor. 10. ff de diversis et tem
poralibus ibi quadriennij enim tempus quod bonis vacantibus

nun

[illegible] vindicandis esse [illegible] quibus verbis apparet non videri [illegible] sed nun [illegible] bonorum [illegible] fuisse [illegible] et contra [illegible] te esse possessores [illegible] fiscum [illegible] bona defuncti [illegible] neque [illegible] momenti futura sit delatio facit [illegible] in l. 1. §. Divus Pius ff. de iure fisci l. quia 6. § sed non simpliciter in fine ff. [illegible] causa testamenti unde intelligi [illegible] l. 1. C. de quadriennii praescriptione [illegible] facta sed facienda [illegible] bonorum vacantium [illegible] neque delata fuerunt bona erunt tuti possessores adversus fiscum [illegible] autem quare quadriennium [illegible] fuerit fisco ad vindicanda bona [illegible]

Conanus ubi s. n. 8. quod incipit currere a tempore quo [illegible] bona vacare d. l. 1. §. Divus Pius ff. de iure fisci [illegible] si quis [illegible] sine legitimo herede [illegible] non facto decesserit vel si decesserit testatus reperiatur [illegible] testamentum irritum vel iniustum vel si legitimi heredes [illegible] repudiaverint tamen praescriptio autem [illegible] ex quo [illegible] ad fiscum potuit pertinere quod [illegible] declarat Conanus ubi s.

Ad secundum [illegible] potestati recognitionem Principi debent nullo tempore [illegible] neque [illegible] in parte praescribunt actiones veluti tributa et census [illegible] solutione ulla praescriptione [illegible] non potest l. comperit C. de praescript. 30. vel 40. l. fin. C. de fundis patrimonialibus lib. 11. tenent Abbas in d. cap.

N. 14.

eum

cum nobis et in cap.º ad audientiam de praescriptionibus Bal
bus 2.ª p. q. 4. Conan. ubi s. Conan. d. lib. 3. cap.º 15. circa fi
nem Gregorius 9.ª p. [illegible] lib. 3. cap. 2. n.º 5. Guti
eres lib. 2. practicarum q.ª 81. Avendaño in cap. praetor
torum 1.ª p. cap. 1. n.º 21. et vide innumeros relatos per
Sauallos quaestione 45. et 46. et de iure Regio est lex 1.ª titu
li 15. lib. 3. ordinamenti et hoc iure ratione nimirum
potestatem summae potestati [illegible] subditi
esse debere probatur in cap. 2. de sensibus cap. cum ma
num 11. quaestione 1. ut qui apes ita et homines unum
debent recognoscere Principem cap. in apibus 7. q.ª 1. et qui
noluerint superiori obedire ex iudicis decreto morti
tradendum esse scriptum est deuteronomii cap.º 17. cum sem
piterna lege naturae receptum sit inferiores obedire debere
superioribus l. 1. §. denique ff. de aqua pluviae arcenda et
id [illegible] tributa praestantur ut eorum quam debemus su
perioribus obedientiam profiteamur d. cap.º 2. de sensib.
Unde adversus Principem non poterit per subditum
praescribi suma illa suprema que iurisdictio quae in eo
venit et ab omnibus inferioribus iudicibus ad Princi
pem appellet ratione adducta a Baldo in auth. sed quas
actiones n.º 14. C. de sacrosanctis ecclesiis quod. §. in supre
me potestatis recognitionem Principi illud competit de
quo apud nos est egregia lex 6. tit.º 13 lib. 3. ordinamenti
licet ante tempus tum receptionis calculo obtinuerit posse

quem

quem Principis secularis exemtionem prescribere eo tamen sensu ut nulli subiectus sit neminem quae neque Imperatorem ipsum cuiusque potestatem recognoscat de quo vide Couarruuiam ubi s.

Ad tertium res quae in signum Principalis potestatis eidem Principi sunt reseruatae et quae per alium quam per Principem expediri non valent ut puta Tabellionum institutio, vectigalium inductio, illegitimorum legitimatio et aliae de quibus in cap. super quibusdam s. praeterea extra de verborum sign. dicendum est posse adquiri per inferiorem a Principe tanti temporis prescriptione cuius initium hominum memoriam excesserit tenent Doctores in d. cap. super quibusdam Abbas in d. cap. cum nobis collumna 1. Bart. in l. si publicanus ff. de publicanis Baldus 2. p. s. partis principalis q. 3. Jas. in l. imperium n. 20. ff. de iurisdictione omnium iudicum Baldus consilio 420. Fuseus conclusionum iuris tomo 6. verbo prescriptio conclusione 532. Et hoc ea ratione quia presumtio pro ipso Principe et contra prescribentem vehemens quidem adest ratione temporum iurium absque Principis mandato exercitationi Unde concludit Couar. quod vel prescriptio erit necessaria cuius initium hominum excedat memoriam vel quadragenaria cum titulo, An autem in hac immemoriali prescriptione sit ipsius Principis scientia et patientia necessaria indifficile est et licet s. n. 9. in longi temporis poss. ubi de tempore cuius memoria non extat agit scientiam et patientiam non requi-

N. 15

ni preter interpretem comunem opinionem pluribus fundamentis probauimus, cui sententie se subscribit Venerandus Justinianus Couar. in regula possessor 2ª pª in principio nº 8. circa finem, ipse tamen tenet ibidem diuersum esse quotiens agitur de adquirendis iuribus incorporalibus quorum vsus et exercitio ius resistit tunc scientiam Principis requiri aut eius qui eum vsum permittere potest, quod etiam tenuit in d. regula possessor. 2ª part. § 2. nº 8. versiculo tertia species et aliquibus adductis id confirmat.

N, 16 Secundus opinionis ille scrupulus adest quod secundum Couar. d. secunda pª § 2. nº 8 prescriptio requirit cuius initium dominium excedat memoriam, si vero titulus adsit quadragenaria sufficit quo sufficient etiam quadraginta anni et si deficiat titulus, si tamen scientia et patientia adsint quia tituli vice haberi, s. late probauimus nº 9. igitur cum agimus de tempore cuius memoria no extet scientia et patientia non requiret cum breuiori tempore s. quadraginta annorum ipsa interueniente possit procedere prescriptio quod confirmat ex traditis s. nº 9. et ex pluribus adductis a Tuscio d. verbo prescriptio conclusione 550. ex quibus constat ex diuturnitate temporis omnia presumi solemniter acta. Vnde verius existimo in inmemoriali prescriptione scientiam et patientiam Principis no requiri et in terminis ita tenuit Auendaño de exequen.

 Araciel 27

di mandatis lib. 1. cap.º 1. n.º 22. Matienço in l. 1. tit.º 18. lib. 5. recopilationis glosa prima idem in l. 1. tit.º 10. eodem libro Molina lib. 2. de Hispanorum primogenijs cap.º 6. n.º 32. et tandem nouissime plures referens Suares Gualres lib. 1. practicarum q.º 84. cum innumeris aduersis a Sauallos d. q.º 45.

Ad quartum quod agit de rebus quæ Principis ut Principis sunt et eius Regiæ coronæ competunt quia de hac materia obscure nimis interpretes et præcipue Regnicolæ agunt aduertendum e dupliciter huiusmodi bona posse considerari. Primo modo quatenus Regiæ coronæ cōpetunt possunt tamen de iure communi esse alicuius priuati vel, uti prata Pascuorum, saltus ferarum, bibaria, prædia rustica, et urbana et hæc si relicta fuerint Principi ut in l. fin. C. de sacrosanctis ecclesijs quæ licet in ciuitatibus loquat et in Principe intelligenda esse tenet Couarruuias ubi s. n.º 9. centenaria nō minori prescriptione adquirunt de iure communi glosa in aut.º de nō alienandis §. sed nimis verbo nec multum collat.º 2. Angelus et Baldus in l. 2. C. communia de usucapionibus Baldus in l. 1. C. de anali exceptione columna 2. et in l. sicut C. de prescript.º 30. vel 40. collumna ultima Alex. consilio 24. n.º 4. lib. 5. et licet Boerius decisione 264. tenuerit 40. sufficere quia prescriptio de qua in d. l. ultima C. de sacrosanctis redacta fuit ad 40. nihilominus tamen eius opinio admitenda non e nā lex ultima quæ aduersus ciuitates, ecclesias, et Hospitalia, nulla

N, 17.

pres

prescriptionem minorem. 100. admittendam esse stabuit tantum correcta e quo ad Ecclesias, Hospitalia et similia, no quo ad ciuitates, ut aparet ex auth.ca quas actiones eiusdem titubi correctio inducit quae de ciuitatibus no loquit ita tenet glo. d. uerbo non multum et Couar. qui sane opinione comune dicit ubi s. Si extra eas autem sint quadragenaria prescriptione quaerent l. omnes C. de prescript. tto. 30. vel 40. Couar. vbi s. omnino videndi Ascuedo in l. 1. tto. 15. lib. 4. recopil. a no. 55. Auendaño in capitibus Pretorum lib. 1. capo. 12 n. 2. et de hoc bonorum genere loquit tx in l. 1. tto. 17. pa. 2. in principio

Alia sunt bona Coronae Regiae ve listi villas, Castillos, y Lugares de quibus loquit l. 1. tto. 17. in 2o. responso et alij mores quos refert l. 20. tto. 13. pa. 2. et hanc an hec prescribantur difficultate plenu est nam d. l. 1. tto. 17. pa. 2 in fine imprescriptibilia esse palam ostendit ibi ni por tiempo que la uuiese tenido porque las cosas que pertenesen al Rey o al Reyno no se pueden enagenar. Quod etiam adstruit l. 3. tto. 10. lib. 5. compilationis, que res huiusmodi patrimonij Regalis no solum no posse prescribi constituit sed nec ab ipso Principe donari vel alienari nisi por alguna vrgente nesesidad o por razon de muy grandes y leales seruicios que alguno le hiziese et eo casu plura desiderant que ibi referunt; e contra vero l. 1. tto. 15 lib. 4 compilationis disponit in hec uerba que la prescripcion in

me

28

memorial probandose segun y con las calidades que la ley de Foro requiere baste para adquirir contra nos y nuestros sucesores qualesquiera ciudades villas y lugares y jurisdic tiones civiles y criminales, y qualquiera cosa o parte de ello ettª. in quorum iurium interpretationem et si nutans Aze uedo solus reCreat et ex solutionibus quas cogerit sequenti magis adhiret, ad quam obserua in d. l. 1. tº. 15. permittali enationem in d. l. 3. proberi nisi remunerationis vel nese sitatis causa et quoad hoc debet declarari illa per hanc, et dum permittit alienationem simpliciter intelligat ex causa nessitatis vel remunerationis excipit tamē suprema potestas quia hęc omni casu inalienabilis ē et aduerte in qualibet ciuitate, villa, vel Castro duplex ius Regem obtinere vnū tanquam dominū specialem et utilem et hoc ex d. dictis cau sis alienari potest, aliud uero tanquam Rex quia domi nium directum et Regium vniuersaliter habet, et hoc nec alienabile, neque prescriptibile ē quia vt s. nº 14. dicebamus in signum superioris recognitionis competit et hoc alienari non posse etiam cauetur in d. l. 1. quę hac in parte cōuenit cum d. l. 3. dum tamen d. l. prima bona supra dicta vt villas Castillos y lugares prescriptibilia esse dicit corrigat d. l. 3. quę ante illam lata est vt ex ipsis constat excepta se per suprema potestate quę prescribi nō potest et illud obiter aduerte quod in huiusmodi bonis quę nec donari vendi ali enari ue possunt et quę comertium nostrum effugiunt pro

cedit

cedit ratio s. a nobis expensa n.º 6. et a Valdurno tradita in
§. res fisci dum res fisci vsucapi nõ posse asent quia earũ
comertium nõ habemus d. l. apud Julianũ alias Africanus
§. constat ff de legatis 1. quia hec ratio etiam in prescriptione
procedit cum in effectu ad dominij adquisitionem tendat
vt s. satis diximus n.º 1.

N, Sed licet in hac solutione magis sibi compla
ceat Azevedo quamuis in omnibus parum constans mihi
tamen nõ arridet eo ex capite nam bona inalienabilia
et imprescriptibilia esse patet ex s. diximus n.º 5. si ergo
standum e dispositioni d. l. 3. que alienationem prohibet
nisi ex causa remunerationis et necessitatis et per illam
declarat d. lex prima et standum e in materia prescrip
tionis nam ex qua sunt inalienabilia sunt imprescrip
tibilia et apertius id ostendere nõ potuit d. lex 3. ibi de su
natura fuesen inalienables y perpetua mente impres
criptibles et implicationẽ induit vt dum prescriptionẽ
admitit d. l. 1. ei stet, dum vero alienationem prohibet
d. l. 3. admitat nisi forsam tentare vellimus d. legem 1.
que prescriptionem admitit procedere in casibus quibus
huiusmodi res alienari permitunt in d. l. 3. §. ex causa
remunerationis vel necessitatis quod dubito cum genera
liter l. 1. Castella, villas, oppida, ciuilemque, et crimina
lem iurisdictionem inmemoriali prescriptione adquiri 2
constituat — Neque magis placet alia solutio ipsius Aze

vedi

vedi in d. l. 1. tt.º 15. lib. 4 quæ habet nõ obstare tx in d. l. 3 n.º 20. quia procedit eo quot per contractum bona ibidẽ declarata Regiæ coronæ pertinentia imprescriptibilia et inalienabilia facta sunt et ideo numerum si contrahes sit seruandus nam quo ad intentum atinet nihil refert hac vel illa causa bona patrimonij regalis prescribi vel alienari prohibeant in d. l. 3. cum in effectu impres criptibilia fiant, Ulterius quia huiusmodi bona sua natura fiunt inalienabilia et imprescriptibilia vt in d. l. 3. ibi de su natura fuesen inalienables y perpetua mente imprescriptibles

Quare aliam tradit idem Azeuedo in d. l. 3. n.º 22. circa finem tx scilicet in d. l. 1. dum in his bonis patrimonij Regis prescriptionem admitit procedere quoties ex tali prescriptione enormiter Regnũ non lederetur quod si secus procedat d. l. 3. quæ alienationem et prescriptionem prohibet quæ solutio vltra tradita ab ipso Azeuedo in d. l. 3 a n.º 14. confirmat ex traditis a Molina lib. 1. cap.º 3. n.º 58. ubi inter bona Regni et maioratus illud discrimen versari aserit quod possesor maioratus rem quã tumcunq3. minimam alienare non potest Regis autem donatio vel alienatio de bonis regni facta valet dum enormis ex ea Regno nõ contingat lesio quod et tenuit Couar. in cap.º quã uis pactum §. 2. n.º 4. et confirmari potest ex d. l. 3. et eius ratione quæ dum prescriptionem prohibent profusione et minoratione patrimonij Regis et damno Regali dignitati et N, 20.

eius

cuius rei scriptibus contingente nituntur ut patet ex principio legis et ex versiculo no menguando la corona Real et ex verbis ibi por ello se hazia perjuizio etc. Sed adhuc haec solutio animum non explet primo quia d. l. 1. qua ratione ad modicum damnum posset restringi non video cum absolute et simpliciter prescriptionem admittat in ciuitatibus opidis et Castellis ut ex ipsa patet et in hoc magnum Regno contingere damnum negari non potest. Vlterius quia d. l. 3. etiam in minimo prejudicio alienationem et prescriptionem vehementer excludit ut patet ex verbis ibi no pudiesen en todo ni en parte enagenar lo suso dicho

N

Vnde existimabam an dici posset tx in d. l. 1. quae prescriptionem admitit procedere in inmemoriali in qua loquitur tx in d. l. 3. quae prohibet intelligendam esse ut res patrimonij Regalis non possint prescribi scilicet minori prescriptione inmemoriali et sic caeterum legum componant decisiones. Sed obstant verba legis 3. ibi de su natura sean inalienables y perpetuamente imprescriptibles quae verba eam interpretationem excludunt. Vlterius aduersat totius l. mens et contextura quae res huiusmodi omni inalienabiles facit et imprescriptibiles et vera legis intentio quae cauillari non potest illa est ut huiusmodi res non possint ullo lapsu temporis quaeri et licet vellimus interpretari verba illa perpetuamente ut intelligant de prescriptione 30. annorum sicuti alias hoc verbum perpetuum de eo tempore solet intelligi

ut

vt patet in principio inst.ª de perpetuis et temporis actionib;
iuncta l. 3. et 4. C de prescriptione 30. vel 40. vt idem
sit dicere perpetuamente quod visque ad finem in consti
tutionibus introductum vt interpretat Iustinianus in §.
aliquando inst.ª de perpetuis et temporalibus actionibus
ideo quę significet vt perpetuo huiusmodi bona sint im
prescriptibilia id est visque ad immemorialem prescriptio
nem quę finis est quo prescribunt vt in d. l. 1. tamen obstant
alia verba d. l. 3. ibi ni a ellos pudiesse pasar el señorio y possessió
ni por ningun lapso de tiempo lo pudiessen prescribir quę verba
congruum non admitunt sensum et quod magis est mens legis
huic interpretationi omnino repugnat

Quare in re tam dificili in qua quid certum vix N.º 22.
tentari potest liceat legum correctionem vitandam iura scla
ment existimo in distinctis d. l. 3. corrigi per d. l. primam quę
vltima est moueor quę ex eo quia decisio d. l. 1. quę prescrip
tionem admitit cadit super dubitandi ratione quod huius
modi bona nó posse prescribi videbat vt patet ex verbis ibi
y se a dudado si lo dicho se puede adquirir contra nos y nues
tra corona por algun tiempo quę dubitatio nó aliunde
potuit oriri quam ex d. l. 3 quę horum bonorum alienatio
nem et prescriptioné prohibet et ea dubitatione nó obstante
decidit posse huiusmodi res inmemoriali prescriptione ad
quiri ergo d. l. 3. per illam videt antiquata

Ad quintum res Principis quę i iure priuati N.º 23.
com-

competerent veluti que ipse antequam Princeps esset compete rent vel postea iure privati adquisierit ea que contra pri vatum solet admittit prescriptio tenet Covar. ubi supra et de hac materia prescriptionis contra fiscum vide plura per Boerium decisione. 264. nº 19. fiscum d. verbo pres criptio conclusione 569. et sequenti et quod inter erarium et fiscum esset olim discrimen vide Rebardum lib. 4 variorum cap. 4. Othomanu de verbis iuris verbo erariu et verbo fiscus ex quibus intelliges tx alioqui difficilem in l. pacta. 72. §. fin. ff de contrahenda emptione

Nº, 24. Quoad res civitatis atinet quas nō usucapi dix imus nº 6. resolutive dic, quod si contineant sub illis de qui bus in d l. fin C. de sacrosanctis ecclesijs sentenaria prescrip tio nesessaria erit cum ea lex quoad res civitatum corre cta nō fuerit per auth. quas actiones ut s. diximus differen tiam autem inter inmemorialem et centenariam pres criptionem tradit Covar. in regula possessor 2ª p. §. 3. nº 6. in ceteris vero rebus que publice vel usibus publicis destinate nō sunt quadragenaria sufficit ita tenet glosa in d. l. fin C. de sacrosanctis ecclesijs verbo centum per tx in l. omnes C. de prescript. 30. vel 40 et per legem fin C. de fundis patrimonialibus lib. 11. tenuit Salicet in auth. quas actiones et in l. 1. C. de quadriennij prescrip. Nunc autem de iure nostro Regio advertendum est quod etiam adversus res civitatum de quibus in d l. fin C

N.° 25.

C. de sacrosanctis ecclesiis quadragenaria praescriptio currit
ut tenet Gregorius [illegible] [illegible] 29 [illegible] § verbo
[illegible] annos

Quo vero ad res collegiatas vel [illegible]
[illegible] et domus eleemosynae pauperum destinatas dicen-
dum est adversus ecclesiam Romanam centenaria solum
praescriptionem admitti ex [illegible] quaestiones rubri-
et [illegible] in auth. ut ecclesia Romana cap. ad aures
cap. cum nobis cap. si diligenti de praescriptionibus doc-
tores omnes in d. iuribus Balbus § [illegible] principali n.° 16 qui
latissime [illegible] plures limitationes et ampliationes tra-
dit Covarruvias [illegible] 2.° p. § 2 n.° 5 contra religiosas autem
ecclesias quadragenaria praescriptio currit d. auth. quas ac-
tiones cap. de quarta cap. ad audientiam cap. illud de praescrip-
tionibus [illegible] 26 [illegible] 24 p. 3 quae opus habet [illegible]
privatus contra ecclesiam sed et una ecclesia contra alteram
tx insignis in d. cap. de quarta glossa in cap. sanctorum
de praescriptionibus [illegible] et Balbus ubi supra et doctores
communiter in d. iuribus ubique eo quod obstet quod privilegia
[illegible] contra pariter privilegiatum non gaudet privilegio ut
notatur [illegible] de sanctissimis Episcopis § sed si [illegible]
ti et in l. verum § ultimo cum lege sequenti ff de minoribus
[illegible] procedit eo casu quando adversarius etiam privile-
gio eodem munitus est fruitur prout eandem rem petens
vero quando est privilegiatus in genere et alius est principali-
ter

ter privilegiatus in ea causa de qua agit, tunc privilegio
suo utitur contra alterum, ut est tex. in l. fin. ff. ex quibus
causis maiores, unde pari ratione in nostro casu licet
utraque ecclesia sit privilegiata in genere, tamen in
casu de quo agitur est privilegiata solum illa contra quam
praescribit, non illa quae praescribit, ita declarat Bartolus
in d. auth. quas actiones n. 3. et ad idem tendit Abbas in d.
cap. ad aures n. etiam 3. Balbus ubi s. et Covar. n. 4.

N. 26. Sic ergo dicta autem tria haec observa:
primum iura s. dicta quae habent quadragenariam prae
scriptionem necessariam esse adversus ecclesiam, antiquasse
plura alia iura et canones quae tricennalem tantum prae
scriptionem requirebant, veluti tex. in cap. placuit, versiculo
in canonibus 16. q. 3. et alios relatos a glossa in cap. illud
de praescriptionibus, ut apparet ex d. cap. illud, et ex cap. 1. et
16. q. 3. unde notandus fuit Jasso simul et illi omnes notarunt
Balbus et Covar. ubi s. quum in d. auth. quas actiones tex.
in d. cap. placuit fecit citare. Ideo enim illum omisisset
asserentes in gravem authoritatem commisit. Secundo ad
verte hoc quod de ecclesiis diximus procedere in rebus donatis
vel relictis pauperibus vel miserabilibus personis, ita ex
tex. in § pro temporalibus in auth. de ecclesiasticis titulis
collatione 9. notarunt plures relati a Balbo d. 5. parte
principali n. 3. circa finem. idem procedit in hospitalibus
et domibus alimoniis pauperum destinatis et ceteris locis

piis

piis pluribus adductis tenent Bal. hic vbi 1. et Couar. ubi s.
qui similiter aliorum opinionem insequutus nihil de prae-
scriptionibus reprehendit domini consistentem ad decennis
legatum pauperibus relictum nullo ex tempore in-
currere praescriptionem ea ratione nexi quod pauperes
cum sint incerti agere non possunt contra impeditum
autem agere praescriptio non currit l. 1. §. fin. C. de anna-
li exceptione quarum opinio communis nam etsi pau-
peres agere non possunt ad legata potest tamen Episcopus
illa petere qui eorum curam habet et praeterea quia
pari iure censentur legata ecclesiae et pauperum l. ultima
C. de sacrosanctis ecclesiis sed legata ecclesiae praescribuntur
ergo et pauperum et ad dictam praescriptionem vitari similiter
rationem ex eo capite quia pauperes incertae personae
non sunt et ideo ipsis legatum relictum tanquam in
certis personis relictum non vitiatur l. id quod pauperibus
C. de Episcopis et Clericis

Ad 3.m observandum est quadragenariam N.° 27.
tantum praescriptionem procedere in rebus ecclesiae immobi-
libus nam mobiles triennio usucapiuntur ita per [illegible]
quaestiones [illegible] pluribus relatis Panormi-
tanus in cap. 1. de in integrum restit. n.° 10. Dinus in
regula possessor de regulis iuris Balbus d. 5. p. principali
limitatione 3. et Couar. ubi s. Unde infertur in per-
sonalibus actionibus quae breviori tempore decennio to-

llit

Utuntur velut in predictoria et aliis pari iure tenent privatum et ecclesiam quasi privilegium quadragenarie prescriptionis ecclesie eousque tantum procedat in illis rebus que contra privatum decennio vel vicennio prescribi poterant, id est in immobilibus vel que ultra decennium vel vicennium que non nisi in 5 [illegible] contra ecclesiam quadragenarie prescriptioni sunt velut in actionibus que tamen nisi triginta annorum spatio non minori prescribunt contra privatum. Habemus tamen in d. cap. 1. de in integrum restitut. res ecclesie mobiles triennio usucapi non posse contra d. dictam sententiam tenet quamvis contrarium dicit Abbas ibi n.° 18 precipue de iure Canonico cum nulla Canonica reperiatur dispositio que huiusmodi usucapionem admittat immo in cap. illud de prescriptionibus generaliter negat ad restantum immobiles facta restrictione in minorem quadragenaria prescriptione contra ecclesiam prohibeat primam tamen opinionem videmus et religiosi communiorem sequentibus qui admissam dicunt ad ea autem in d. cap. illud respondent ut loquatur in rebus immobilibus ;

N.° 27.

N.° 28. Illud autem advertendum est quadragenariam prescriptionem contra ecclesiam currere etiam si contra prohibitionem legis Jubemus 14 C. de sacrosanctis ecclesiis et capituli nulli de rebus ecclesie et legis [illegible] res fuerint alienate ut colligit ex rationibus et interpretibus

adu

adiunt per Pinelum in auth. Sacris ... tricenale n.º 24. C. de
bonis maternis dum tamen error iuris solum non adsit
ut advertit Cravetta de antiquitatibus 4.ª p.e n.º 164. cuius
contrarium tenent plures relati a Covar. in regula possessor
ser 2.ª p.e §. 7. et a Balbo in l. Celsus 1.ª p.e n.º 15. ff. de usucapio
nibus. Quare autem cum huiusmodi res ecclesiasticae aliena
ri prohibeantur possint usucapi vel prescribi contra regulam
quae habet alienatione prohibita et prohibitam esse et
usucapionem diximus in l. 2. verb. regulam bene latius dis
cutiemus tractatu ... de rebus minorum et filiorum familias
interim tamen pete ex Pinelo ubi s.

Dico ad usucapionem autem quinque pedum qui N, 29
inter vicinos agros confinibus finibus relinquebant quam
prohibitam diximus n.º 6. circa finem observandum me posse
prescribi longissimo tempore per tex. in l. fin. C. finium regundorum
ut tradit Balduinus ad leges 12. tab. cap. 11. nec [illegible] licet [illegible]
in libello de quinque pedum prescriptione n.º 19. contrarium
teneat qui late de hac materia agit. Item etiam advertente
agros limitatos de quibus [illegible] praeferendo [illegible]
[illegible] lib. 2 [illegible] cap. 9 [illegible] usucapi nequeunt
[illegible] l. agros C. de fundis limitrophis lib. 11. [illegible]
[illegible] in quibus possessionem [illegible] usucapio interdicta est
praescriptionem [illegible] de quibus noster
tex. in [illegible] agit [illegible] interpretatione versabi
mur includentes etiam res vi possessas

N. 30. Collige igit ex nostro tx venditorem rei alienæ mobilis
vel se moventis qui ius vendendi nõ habet illicitam ven
ditionẽ facere et rei quæ quem furtiuam et usucapionis in
maxim probat tx in l. si partem §. l. cum sit probatum
6. l. si seruus ff. de vo titulo l. 2 ff. tit. proximo l. alienam 6. l.
si seruus 16. C. de furtis l. sequit 4. §. quod autem ff de usu
capionibus §. furtiuæ inst. eodem Regia lex 4. titulo 9.
p. 3. cuius rei furtiuæ usucapionem lege 12. tabularum
fuisse prohibitam testat Justinianus in d. §. furtiuæ et
eius legis verba refert Balduinus cap. 17. rei furtiuæ eter
na autoritas esto que fere repetit lex Atinia qua iterum
rei furtiuæ fuit interdicta usucapio d. §. furtiuæ d. §. quod
autem [illegible] quia [illegible] lege [illegible] eius prohibitio
ne exolescente nouam lex fuit desiderata ut ait Macro
bius lib. 3 saturnaliorum cuius legis verba hæc erant quod
surreptum est eterna autoritas esto quæ ex Agelio lib. 17
noctium aticarum cap. 7. refert Balduinus ubi s. et
exornat Balduinus lib. singulari de lege Atinia vel de
rei furtiuæ prohibita usucapione [illegible] Aegidius
ad legem 12 tabul. cap. 15. et lib. de legibus eandem
legem Atiniam [illegible] d. l. [illegible] §. quod [illegible] que
verba eterna autoritas esto [illegible] multis
modis qui ad idem tendunt id est eterna usucapio que
nullo finiat tempore [illegible] nulla sit autoritas que
ex tempore ducat [illegible] dominium

bonæ

bonę fidei possessor adquirere possit vetabat ait Balduinus
quod fere idem ne est auctoribus sit [illegible] quid
etiam non contra possessorem a [illegible] temporis praescriptione
liberam lex Atinia voluit vi autem possessarum rerum
usucapio legibus Julia et Plautia interdicta fuit legis
Atiniæ in furtivis exemplo d. §. furtivę l. fin. ff de [illegible]
rum [illegible] d. l. 1. partium et tradit [illegible] Augustinus
d. cap. 15. et lib. de legibus ad easdem leges prior autem fuit
lex Plautia lege *Atinia secundum Cuiat. in d. §. furtivę *Julia
Plautia vi possessas, Julia praedia donatos usucapi prohibuit
l. fin. ff ad l. Juliam repetundarum secundum eundem Cuiat.
et inde intelliges rationem eius quod s. n. 1. diximus res po
ssidi donatas vi possessis reputari ut tradit Cuiat. lib. 5 ad
edictum in d. l. fin.

Harum legum prohibitionis ratione omissis dua N. 31
bus traditis a glossa verbo furtivarum in d. §. furtivę illam tradit
Connanus lib. 3. commentariorum cap. 5. n. 2. ut furandi effrenatas
libidines coercerent aliam tradit Cuiat. lib. 54. ad edictum
in d. §. quod autem nec unquam furtum quod ei sit dam
nosum vel captiosum sitne ve res aliena per furtum
in alterius dominium transeat sed ego odio furum con
stitutum esse potius intelligerem cum Donelo lib. 5. comme
tariorum cap. 22. furtum enim iure gentium prohi
bitum est nam praeterquam quod qui fur est in illam do
minorum distinctionem de qua in l. ex hoc iure §. ff
de

de raptu et iure peccat et ob id lege naturali dicantur
furta prohibita ex l. 1. in princ. ff. de furtis §. 1. instit.
de oblig. quae ex delicto et cetera ea quae non tantum ci-
viliter sed ipsa etiam natura turpia sunt ex ea quae dicit
l. probrum 42. ff. de verbor. signif. peccat etiam contra co-
mercium ne facultatem iure gentium inductam qui-
bus fit ut cuiusque rei dominium a domino non do-
minio transferat. quod eleganter ostendit Antoni-
us Faber in sua Iurisprudentia tit. 2. de iure naturali
principio 4. illatione 2. et melius illatione 6. invito
autem domino dominium eius ad alium transferri est in-
iquum l. id quod nostrum ff. de regulis iuris iuncta l.
nam hoc natura de condictione indebiti cum aequitati
naturali nihil magis conveniens sit quam voluntatem
domini volentis rem suam in alium transferri ratam
haberi §. per traditionem instit. de rerum divisione l. qua
ratione 9. §. hae quoque res ff. de adquirendo rerum domi-
nio. Unde cum furtum sit contrectatio rei alienae invito
domino merito ab eo dominium non aufert cum neque posse-
sionis etiam dominium aliquod esse intelligat ut voluit
Antonius Faber d. illatione 6. et ante eum Cuiac. in pa-
ratitlis ad tit. de bonorum possessionibus merito neque apud
furem neque apud violentum possessorem rei furtivae
vel vi possessae possessio potest considerari ex quo etiam proficiscitur
ratio quam in praesenti insinuavit Cinus cur mancipiorum

do

dominium ab eo qui ius nõ habuit venditorum nõ trans
ferat quia nemo plus iuris ad alium transferre potest
quam ipse habet l. nemo plus ff de regulis iuris fur autẽ
vel violentus possesor neque dominium neque possesionẽ
ratione s. dicta adquirere potest

Vnde contra fures plura spetialia constituta vi N, 32
demus §. sic itaque discretis inst. de actionibus faut quod do
cet Bart. in l. si quis neque causam §. res pignori ff si certũ
petat duarenus in l. clam possidere in principio collumna
penult. ff de adqui. poss. vt inde furti et violentiis ocasio
non prebeat sed potius delinquendi precludat via argum.
tx in l. 2. §. dies autem ff quemadmodũ ser. amictant
Vnde illa iuris regula fluxit nullam esse cuius rei vsu
capionem pro qua furti agi potest l. si homo 35. ff de vsu
capionibus quod procedit adeo vt nõ solum nõ possint vsu
capi ab iniustis possesoribus sed etiam si ad bone fidei posse
sores perueniant quia ubi lex inhibet vsucapionem
bona fides possidenti nihil prestat l. ubi lex ff de vsucapio
nibus aficit enim res vitio reali furti vel violente ocu
pationis quod quemcunque possesorem sequitur l. vitia
C. de furtis Doctores omnes in l. an vitium et in l. cum
heres ff de diuersis et temporalibus quod autem lex dicit
bonam fidem possidenti nihil prodesse ubi inhibet
vsucapionem sic accipiendum e vt intelligat nihil pro
desse ad id quod lex inhibet nempe vsucapionem ceterum

ge

generaliter in ea causa verum nō ē nam licet bonę fidei emtor rem furtivam vel vi possessam usucapere nō possit fructus tamē ex re aliena perceptos suos facit licet ea sit quam usucapi leges vetent L. bonę fidei emtor in principio ff de adquirenda rerum dominio unde sal in parte bona fides possidenti prodest ideo quę lex cum iudicio nominatim usucapionem prohibuit ut tradit Donelus d. lib. 5. cap. 24

N. 33 Ex quibus primo infero servū fugitivum usucapi nō posse nam etsi in omni cōtrectatione sine qua furtum nō fit duo esse oporteat eum qui cōtrectat et rē quę cōtrectat hęc duo tamē in servi fuga interveniunt dum animus servi imperat corpori ut fugiat atque ita corpus suū quodadmodo fuga cōtrectat ideoque sui ipsius furtum facere dicit[ur] in l. 1. C de servis fugitivis ex quo intelliges tx in §. sed aliquando inst. de usucapionibus ubi Justinianus inter res quę sua natura usucapionem nō admittunt veluti sacrę et religiosę servū fugitivū connumeravit et ut videt minus benecum illę res nullo casu possint usucapi servus tamē fugitivus usucapionem recipiat si in potestatem domini redierit tametsi verum sit semper eum fugisse sequit enim dum furtivus ē nō dum per reversionem ad domini potestatem purgato vitio quare melius ad res furtivas esset referendus de quibus Justinianus statim egit ut tradit Donelus ubi s. et plura alia adducit Ant. Faber in sua iurisprudentia

Ito.

tt°.2. principio.3. illatione 1. ex quibus etiā3 secundum
eundem infert servū deteriori conditione quā res mobiles
animatas possideri nam ille eatenus possidetur quatenus sub
custodia nostra sunt servus tamen etiā3 si fugerit ita vt
nec apprehendi nec inveniri possit tamen non eo minus a no
bis possidetur ne in eius potestate sit facere quoties et quando vo
luerit vt a nobis possideatur vel nō tx in l.3. §. item. Nerva ff de
adquir. poss. vt nō sit mirum servos quadrupedibus comparari
in l.2. ff ad l. Aquiliam cum interdum deterioris sint conditio
nis vt ex dictis aparet

Q° infero rem surreptam hereditatis Jacentis vsu N°, 34
capi posse a bonae fidei possessore tenet Accurs. in l. si adueta C. de fur
tis et in l. si domo 35. ff eodem Bart. et omnes in l. Pomponius §.
cum quis ff de adquirenda poss. quia eius furtum nō datur pri
mo quia hereditas Jacens nullius in bonis e l. fin. ff de crimi
ne expillatae hereditatis furtum autem cum sit contrectatio
invito domino nō fit nisi sit cui fiat l. falsus 43. §. qui alienū
Versiculo quod si dominus ff de furtis. Neqz obstat hereditate
Jacente videri alicui furtum fieri cum receptum sit here
ditatem obtinere vicem personae representantis et referentis
defunctum principio inst. de stipulat. servorum l. hereditas
34 ff de adquirendo rerū dominio l. si is qui pro emptore 15.
in principio ff de vsucapionibus inde quia cepta vsucapio
a defuncto hereditate Jacente adimpletur l. ceptam 40. ff de vsu
capionibus cum tamen necessarium sit continuam esse possessio
nem

nem ad usucapionē l. 3. ff de usucapionibus nam respondē
dum ē quod cum furtum sit contrectatio inuito domino necesse
ē aliquem dominum esse qui nolle intelligat velle autem
vel nolle facti ē l. 4. ff de adquirenda hered. l. 3. ff de re
gulis iuris ideo in hereditate nō cadit quę licet personam re
presentet personam nō habet et fictio in his quę facti sunt
nō operat l. denique ff ex quibus causis maiores. neque
obstat ceptam usucapionem hereditate Iacente impleri
nam respondent omissis varijs solutionibus Cuiac. in l. cep
tam et in l. numquā §. vaina ff de usucapionibus et lib.
12. ad q dictum Pauli in l. cum miles 30. ff ex quibus causis
maiores Ant. Faber in rationali in d. l. cum miles et de erro
ribus pragmaticorum decade. 5. errore 4. id causa specia
litatis preter iuris communis regulas et cōtra strictam dispu
tandi rationem constitutum esse usucapionis s. fauore
et utilitatis quę in ea cōsiderat in l. 1. ff de usucapionibus
quod insinuat d. l. ceptam ibi cōstitutum ē cuius utilitatis occa
sione in illa persona ficta qualisqualis possessio cōsiderat
ut in l. gerit. 87. ff de adquirendas hered. vere tamen hereditas
possessionem non habet l. 1. §. Cenda ff si his qui test.o liber esse
iussus ē quia possessio cum sit facti l. cum heredes ff de adqui
rend. poss. veram personam requirit. Ulterius quia etiam
si adita sit hereditas ante apprehensionem tamē heres non
possidet d. l. cum heredes et ideo furtum nō fit l. 2. ff de cri
mine expilatę hereditatis nisi solum in certis quibusdam
casibus

casibus in quibus hereditarie rei possessio retinet ab aliquo bine
enim res furtiua efficit quia furti agi potest ut in specie ex
in l. si domo §§. ff de ~~furtis~~ usucapionibus l. hereditarie 70.
cum duabus sequentibus ff de furtis. Furti enim agit
quilibet cuius interest furtum factum non fuisse §. furti
actio inst. de oblig. que ex delicto et in illis casibus con
seruat possessio l. rei comodate ff comodati l. generaliter
9. l. qui pignoris 36. ff de adquir. poss.

Ex quibus primo intelligit quod cum filio N, 35.
familias milite intestato decedente pater iure peculii bona
eius occupet l. 2. ff de castrensi peculio si res hereditatis surrepta
sit in possessione patris fuisse videt l. si seruus filij in principio
ff de legatis 1. l. proponebat ff de castrensi peculio et sic
furti actio patri competit et per consequens usucapi non pote
rit. 2º intelligendus est tex in l. cum qui 14. §. si res como
data ff de furtis. 3º cauendum est a Gossore in l. Pomponius
§. cum quis nº 6. ff de adquirenda poss. tentantis dicere
rem hereditatis iacentis furto substractam usucapi non posse
quia cum in rebus furtiuis odio furum sit usucapio pro
hibita grauius furtum est in proprius est expilate hereditatis
l. 1. C. ex quibus causis infamia irrogat sed id ex s. dictis
subsistere nequit

Ulterius obseruandum est quod cum res in possessione N, 36.
ex sint ille quarum possessio expulso vetere possessore per vim
adquisita est l. 1. §. cum qui versiculo vi possidere ff de vi

et

et vi armata duo requirunt ad hoc ut vi possessio dicatur id est deiectio et occupatio. scilicet ut idem deiecerit veterem possessorem et eo deiecto possessionem occupaverit. Unde si quis vacuam possessionem occupaverit ipse non usucapiet quia cum sciat fundum alienum esse mala fide possidet sed si alii bona fide accipienti tradiderit poterit res longa possessione capi quoniam a principio res vi possessa non est cum sine vi et nullo deiecto possessa sit §. quod autem inst. de usucapionibus quod adeo verum est quod quamvis hic occupator venientem postea dominum prohibuerit non tamen ideo videatur vi possedisse l. 4. §. penultimo ff de usucapionibus nam qui non possidebat prius deijci non potest l. 1. §. deijcit et § eum qui ff de vi et vi armata qui autem vacuam possessionem occupavit nullum deijecit d. l. 4. §. penultimo et d. l. 1. §. eum qui. at vero locus rebus possessor deiectus est vi possessus est l. 4. §. ultimo l. non solum § si dominus ff de usucapionibus tradit Donelus d. lib. 5 cap. 27

N.° 37. Sed adversus nostram definitionem obstat rei alienae mobilis vel immobilis venditionem valere l. rem alienam 28. ff de contrah. emptione ideoque bonae fidei possessori vendita etiam a venditore sciente usucapi potest l. 1. ad finem C de rebus alienis neque ex sola rei alienae venditione furtum committitur l. alienum 11. C de furtis l. si quis uxori 53. §. neque verbo l. infitiando 69. ff eodem

cum

cum sit necessaria rei cōtrectatio l. 1. §. furtum ff de furtis
§. 1. de obligationibus quae ex delicto sed in nostro tx licet
mancipia fuerint distracta ab eo qui ius nō habebat cō
trectationis tamē nō fuit mētio q. neque illicita vendi
tio neque furtum intervenit ac per cōsequens poterant
usucapi.

Pro cuius difficultatis resolutione adverte cō N.° 38.
tractum emptionis esse et cōsistere ex quo interveniente cō
sensu actum fuerit de re et de pretio principio inst.
de emptione et venditione et ibi Accurs. verbo contractus Bal
bus in l. necessario 8. ff de periculo et comodo Angelus Alexand.
et Jasson in l. filius licet C. de collationibus Jasson in §. actio
num nº 134. inst. de actionibus Rodericus Suarez in l. post
rem iudicatam §. sed pro evidentia nº 4 Matienzo in l. 7. glo.
6. nº 14. tit. 11. lib. 5. recopilationis procedit quia actionē licet
ad hoc ut actio orta ex cōtractu possit exerceri necessarium
sit ut his qui agere vult ex parte sua adimpleverit ut puta
si emptor rem petat sibi tradi pretium antea solvat l. ex em
to 11. in fine principij l. Julianus §. offerri ff de actionibus
empti docent Baldus Fulgosius et Decius in d. l. filius Fulgo
sius in l. Jurisgentium nº 5. ff de pactis et sic consistit emptio
etiam de re aliena quia perfectus cōtractus quia de subs
tantia eius neque in finem proximum nō requirit dominij
translatio sed rei tantum traditio l. ex empto 11. ff de actio
nibus empti l. si ita distrahat 25. ff de cōtrah. emptione l.

si

si stipulatus 4. ff de usuris

n, 39. Hoc tamen fallit in re furtiva in qua sic distinguendum est quod aut emptore et venditore scientibus facta est venditio et tunc obligatio ex utraque parte non consistit pariter emptore solum alienam esse sciente utrique autem ignorantibus obligatio oritur l. si in emptione 34. §. item si emptor ff de contrahenda emptione l. 19. ibi. 5. §. p.a §. et omissis Fulgosij Baldi et aliorum rationibus in d. §. item si emptor proposito casu eam esse existimo quia emptor furtum committeret contrectatione rei ipsam accipiendo l. si iussu 44. §. si rem meam l. inspiciando. 69. ff de furtis cumque hic contractus tendat in crimen nullus est tex. in l. 2 ff pro emptore tex. in l. si. §. si quis pro emptore. 15. §. fin. ff de usucapionibus melior tex. in l. 1. ibi satis illicitum C. de communium rerum alienatione explicant Cuiat. in lectura ordinaria in l. 2. ff pro emptore et lib. 54. ad editum Pauli in d. l. 2. folio. 58. Donelus lib. 5. commentariorum cap.o 17. collumna 5. quia turpis rei emptio non consistit l. quod saepe. 35 §. veneni ff de contrah. emptione sicuti nec societas l. neque permittendum 57. ff pro socio neque mandatum l. si remunerandi. 6. §. rei ff mandati neque rei inhonestae promissio l. Iurisgentium. 7. §. si ut maleficium ff de pactis et generaliter turpis rei promissio non valet l. generaliter l. vel uti. 27. ff de verborum obligatio. neque valet conventio qua quis ad delinquendum invitat l. si unus. 27. §. illud et

§

§ pacta ff de pactis quod etiam procedit in emtore solum sci
ente quia pariter contrectat rem accipiendo illam et eadē
turpitudo versat. Ex quibus infert quod si res quae furtiva
non sit sed aliena et immobilis vendatur id quae emtor igno
ret et solus venditor sciat nulla erit venditio quia hoc casu ven
ditor rei traditione furtum comitit l. si pignore l. si quis
pignori 55. l. fullo 82. ff de furtis et sic solum ex venditio
ne furtum contrahit et hac ratione intelligenda ē nostra
lex in qua ex eo quod mancipia fuerunt distracta ab eo
quā res nō habebat furtum comisit quia eorum traditio
ne fuerunt contrectata ideo quae usucapi nō possunt. Neque
obstat tx in d. l. 1. C de rebus alienis et in d. l. rem alienā
loquunt enim in re aliena nō furtiva et quae venditione
vel traditione furti vitio nō afficiat vel ut si sit res aliena
immobilis in qua neque contrectatio neque furtum cadit
§. quod autem inst.º de usucapionibus vel in re aliena
mobili de qua emtor et venditor bona fide conveniunt se
cundum l. dicta

Supra dicta tamē regula quae habet res fur
tivas vi possessas vel Preside donatas usucapi nō posse illam
patit exceptionem nisi res in domini potestatem redeat q̄.
tunc purgat vitium l. 4. §. quod autem ff de usucapioni
bus et §. nunc in potestatem eodem titº. et lege. Hoc quae secū
dum fuit legis atiniae caput quod adiidit legi 12. tabularū
prohibitioni exornant Balduinus ad leges 12 tabularum

cap.

cap.° 11. Adrianus Pulueus de lege Atinia Cuiat. lib. 59 ad e(um) di-
ctum in d. §. quod autem Donelus d. lib. 5. coment. cap.° 28
Et e aduerso dicimus quod ad hoc ut purget vitium ad potes-
tatem domini res redire debet l. 4. §. quod autem ff de
usucapionibus. In rebus autem vi possessis et praesidi contra
legem repetundarum donatis longe aliud est nam in re
vi possessa ut usucapi possit sufficit si ad potestatem eius a
quo vi possessa fuit et quo deiecto possessio per vim fuit
occupata redierit licet dominus non sit, et quamvis adversus * Liscet
tex. in §. aliquando inst.° de usucapionibus dominii exigere
videtur ut res etiam vi possessa ad potestatem domini redeat
ubi aliquando etiam res furtiva vel vi possessa usucapi
potest veluti si in domini potestatem reversa fuerit ra-
tio tamen quae statim subijcit rem explicat ubi tunc enim vi-
tio rei purgato procedit eius usucapio. Ex quibus verbis appa-
ret non ad aliud reversionem ad potestatem domini exigi quam
ut vitium purget. Sed cum in rebus vi deiectus est non aliter pur-
gat vitium quam si deiectus in possessionem restituatur quia
eo restituto purgat, et res hac possessione secuta vi possessa
desinit esse ergo sufficit quod ad potestatem vi deiecti rever-
tat non ad dominum, quod confirmatur ex eo dum dicitur
ad potestatem id est possessionem revertat, nam quomodo dice-
ret redire ad potestatem vel possessionem domini cuius in
possessione prius non fuisset et cui non fuisset adempta

Redire autem ad potestatem vel possessionem

sic

sic intelligendum est scilicet ad eam possessionem quam domi-
nus possessor prius habuit nam ô redere rem propriis dicit
quis in suum pristinum locum rediit et adeo requiritur
vt sic redeunt possessio vt auelli non possit non magis quam
quam ante rei ultimum poterat L. 4. § leuine in potestatem
ff de vsucapionibus. Nam non uidetur possessionem adeptus qui
ita adeptus est vt illam retinere non possit L. non uidetur ff de ad-
quirenda poss. et cuiusquam non uidetur id esse quod ab alio
auferri potest L. omnes § 1. de regulis iuris

Sed his aduersat grauiter tx in L. fin. ff pro solu-
to ubi ad dominum rem redire non sufficit sed necessarium est
ad hoc ut vsucapi possit quod in redditione redeat cui surrepta
est cuius contrarium in eadem specie decidit tx in L. 4. § si re
ff de vsucapionibus in quarum legum interpretatione quas
ego inter iuris difficiliores omnium iudas existimo maxime
cum Paulum vtraque habeat autorem anxie laborant
interpretes et in primis sic certe in d. § si rem ita componit
vt tx ibi loquatur quando res propria debitoris fuit obligata
tx in d. L. fin. quando aliena. Quam solutionem reijciunt
Bart. Fulgosius et ceteri in d. § si rem ex eo quod res ali-
ena obligari non possit L. alienam ff de pignoratitia actione
L. qui praedium 6. et L. fin. C. si aliena res pignori data
sit et licet quo ad hoc saluari possit solutio ab eo in bonae fi-
dei possessore reuertere qui illam obligare potest secundum
Cuiat. in d. § si rem vel quando a non domino obligatur

vo

voluntate tamē domini quod fieri posse desumit ex d. L. alienam tamen nō tollitur difficultas quare in d. L. fin. necesse sit ut ad potestatem creditoris revertatur praecipue cum adhuc eo casu res sit aliena usucapi non posset cum necesse sit ut ad potestatem domini redeat ut purgetur vitium d. l. 4. §. quod autem. Quare ipsi respondent ad d. Legem fin. quoad rei proprietatem posse rem usucapi quo ad hipotecam vero secus nisi redierit in potestatem creditoris quae solutio d. Legi fin. nō adaptatur in qua de ipsa re agitur nō de hipoteca ut aparet ibi si quidē surreptum id usucapi nō potest et ulterius eodem temate retento pergit imo fortius eadem ratiō si id quod mihi pignori dederis surripueris erit ea res furtiva facta etc. Verum aliter Cuiatius in d. §. si rem in lectura ordinaria et lib. 54 ad Edictum ibi rem explicat et differentiam hanc esse aserit utriusque sectae Casianorum .s. et Proculianorum, illi secundum §.^dum^ si rem usucapi rē posse existimabant, isti vero dissentiebant et licet ipse in huius differentiae cōfirmationē adducat tx in l. si rem ff. de usucapione pro emtore tamen ut notavit Donelus ubi s. cap.^o^ 28 claudicat ex eo quia utraque lex Paulum habeat autorem. Quare cum eodem Donelo ubi s. hic rem cōprehendo

Ad hoc ut res furtiva usucapi possit necessario in potestatē domini reverti debet et eo modo ut

poss

possit e ab eo auferri nõ possit ut diximus s. n.° 41. Unde
quamvis d. [illegible] res ad potestatem domini modo quo
ab eo avelli nõ possit [illegible] possit
quod sit ita patet quia res quam [illegible] debitor statim
alij fuit vendita patet ex verbis ibi si rem creditori debi,
tor surripuerit et vendiderit unde possessio a domino qui
illam vendidit auferri nõ potest cum in alium iam trans
lata sit l. si et creditor possit agere hypotecaria vel furti co
tra debitorem qui illam subtraxit tamen cum ad sua
potestatem fuerit reversa modo quo ab eo avelli non
potest cum alteri eam tradiderit recte poterit ab emtore
usucapi. Quod aperte ex inn[illegible] ibi usucapi eam posse
[illegible] existimat quia in potestatem domini videt pervē
nisse qui pignori dedit quamvis cum eo furti agi potest
qua ratione intelligi debet tx in l. si rem. §. ff. Sod.tio in
quo res a debitore surrepta simul et distracta proponitur at
vero in d. l. fin. l. si et res ad potestatem domini fuerit re
versa quia dominus debitor qui illam pignoraverat
surripuerat tamen nõ fuit reversa in eius potestate
eo modo quo avelli non possit patet quia illam non
vendiderat sed eius possessorem [illegible] se retinebat quam
ab eo poterat auferre creditor cum nõ esset vendita ne
que ad alium translata probat ex ipsa lege in qua tā
tum fit mentio de surreptione nõ quod esset vendita
constat ex verbis ibi si id quod mihi pignori dederis surri
pueris erit ea res etc. et paulo post si quod ē surreptum
quod

quod si arguas ex verbis finalibus d. leg. finalis quae innu
ere videntur necessarium esse quod ad potestatem
[illegible] quae usucapi posse respondemus
ideo usucapi posse non revertam ad potestatem credito
ris quod ita fieri necessarium sit vel quia veniendo
in eius potestatem solum purget vitium sed qua-
tione intelligit venisse in potestatem domini cum ad
creditorem redierit. prius enim facto eius posse bonum
dominus nactus fuerat sed ab eo poterat avelli per cre
ditorem creditori autem restituta amplius a domino
possessio auferri non potest sed potius ei magis per creditorem
confirmatur arguendo ex in l. rei commodatae ff. commodati l. qui
pignori 36 ff. de adquir. poss.
N.º 94 Et licet huic interpretationi adversari
videatur et videatur ex in l. cum sit probatum 6. §. sciend.
in qua res pignori obligata et a debitore distracta quo ca
sus ab eo avelli non poterat possessio ut pote quae in alium
erat translata [illegible] tamen furtiva dicit
nec usucapi potest quod est contra solutionem d. §. verum
est tamen cum Donello ubi s. respondet rem in illa
specie non fuisse a debitore surreptam quamvis ab eo
distracta proponat sed ab alio quod suadet quod res surrep
ta non ait [illegible] esse ad quod respondet nam si surrepta
esset a debitore non [illegible] et distracta et si fortasse factum esset
quod veteribus placuit eam non rem usucapi posse ut in
d. §.

d. § si rem non tamen diceret rescriptum palam esse
sane sententiam falsam non enim apparet aliquid huius
sententiis posse probationem et ratione videtur quod res a
debitore non surrepta sit at ab eo distracta usucapi non
possit quia non videtur in eius potestatem redire. Neque
obstat quod cum res apud alium est et dominus pro tradi-
ta habet videtur in potestatem domini redisse et sic furtiua
titulo non esse l. si fur ff. de usucapionibus quia hoc de eo do-
mino intelligendum non cui si res fuisset restituta de eo ave-
llere non possit d. l. 4. § tunc in potestatem et si dominus
quod in eo debitore dici non potest cum si res sua restituta
esset posset ei possessio avocari per creditorem actione hypothe-
caria.

Circa solutionem [illegible] quaestionis [illegible] in d. l. cum sit N.° 45.
probabilem mihi tamen alia magis placet quam tradit
Balduinus de lege Atinia cap. 14. Constituendum igitur est
pro ut voluit [illegible] in d. l. cum sit probabilem rationem
etiam esse dominium [illegible] pignoratam debitoris obliga-
tione rei [illegible] consentisse postea [illegible] rem a debitore
fuisse distractam [illegible] tanquam rei furtivae usucapio
interdicta est et hoc ea ratione quia sine voluntatem do-
mini fuit distracta et in eius potestatem non redijt quod
[illegible] requirit ad hoc ut purgetur vitium d. l. 4. § quod
autem. At vero in d. § si rem res erat propria debitoris
et illam surripiendo in eius fraudem potestatem recepit et
eo

eo modo quo avelli nō poterat eum illam vendidisset
quod sufficit ad Soc. tt. [illegible] in [illegible]
et sic finitur ex affirmatione [illegible] L. hac anno Domini
1608

Finis Huius legi Prime

Ad Legem Secundam C. Soc. tt. de usu[illegible]

Occasione praeintactae A. L. Araceli anno 1608

N, 1. Et huius L. materia late pateat magnamq. dispu
tandi occasionem interpretibus praebuerit in L. filius fa
milias 112 § divi de legatis 1. nos tamen usucapionis ali
enationis prohibitione provenientis tractatione com
missa faciemus religionemque et latius et comodius ex ea
demum [illegible] dicenda tradent. Colligit q. ex natu
ra [illegible] dispositione alienari prohibitam usu
capi nō posse quod difficile ē nam hereditate adita rerum
hereditariarum dominium in heredem transit L. cum
heredes ff. de adquir. poss. et dominii substantiae li
bera alienandi et de re sua disponendi facultas in
qua quis ē moderator et arbiter L. in re mandata C.
mandati L. nemo exterus C. de [illegible] cui rei perpetua alie
natio prohiberi nō potest L. 2. ff. si quis a parente L. inventari
arium 13 § si quis me prohibeat ff. de iniuriis et [illegible]
[illegible] in aliquem ex legato vel hereditate do
minium transferri et eā alienationem impediri L. si
pe

pecuniis 6. ff ut in possessione legatorum quod multo magis procedit quando testatoris alienationi causa non subest tx celebris in d. l. filius familias §. Divi l. pater filium 36 §. Julius Agrippa l. Lucius 91. in principio ff de legatis 3° nec mirum est cum alias conventionem sine causa non obligare videamus l. Iurisgentium 7. §. sed cum nulla ff de pactis, et stipulatio l. 2. §. circa ff de doli exceptione ita traditio sine causa dominium non transfert l. numquam nuda ff de adquirendo rerum dominio. Et quo ad nos attinet ea ratione nam preceptum testatoris sine causa in consilium resolvit l. cum pater 77. §. mando ff de legatis 2. quia in praesenti servorum alienatio prohibita a testatore tum potuit et in consequentiam potuerint usucapi nam ex prohibitione alienationis prohibita fuit usucapio ut insinuant illa tx verba tutores vendiderunt usucapi non potuerunt

Pro cuius difficultatis resolutione sciendum N°. 2.
est testatoris dispositionem legis obtinere vim auth. de nuptiis §. disponat collatione 4. quod de dictamine ex lege illa a Romanis lata et in duodecim postea tabulas translata uti refert Plutarchus de iure et autoritate testamentorum cuius fit mentio apud Iabolenum in l. verbis legis 120 ff de verborum signif. et apud Ulpianum in fragmentis tit. 15. quam explicant Hotomanus Bald. et Ricardus ad leges 12 tab. Carolus Sigonius de anti

quo

quo iure Romanorum cap.o 22 quod illi nitebat ratione na
di in actu dispositivo inter vivos rei sue quemlibet esse
moderatorem et arbitrium quod e d l. in re mandata
l. nemo ex torijs quanto magis in testamentis ut pote fau
rabilioribus idem ius observandum erat cum nil est ali
quod magis hominibus debeat etc l. 1. C de sacrosanctis ecle
sijs unde evenit testatoris dispositionem posse alienatio
nem prohibendo efficere ne legatarius vel heres dominii
unus transferat l. fin. C de rebus alienis l. filiusfa. §. Divi
ff de legatis 1° l. cum pater 77. §. libertis l. codicillis 91.
§. instituto ff de legatis 2 l. voluntas C. de fideicommissis
l. 44. tt.o 5. p.te 5. et quemadmodum testatoris sola volun
tas in legatarium vel heredem dominium transfert l.
cum heredes ff de adquirenda poss.e l. legatum 8. ff de le
gatis 2 lege a filio 86 ff de furtis, sic et dominium quod
a testatore transfert tali qualitate eius voluntate a sua
potestate inalienabile sit et quemadmodum legis prohi
bitione dominij alienatio impedit principio inst.a qui
bus alienare licet l. 1. et per totum ff de fundo dotali
pariter et testantis prohibitione impedit dum tamen
causa vel persona subsit cuius contemplatione facta
alienationis prohibitio fuerit

N.o 3. Et hoc ea ratione omissis pluribus ab inter
pretibus in d. §. Divi adductis quia cum dominium sit
ius de re corporali perfecte disponendi ut tradit Bartolus
in

in l. si quis uxi §. differentia [illegible] adquira. post [illegible]
probat lex. l. tt. n. 8. p. 3. iniquum fore et ingeneris homi
nibus liberam rerum suarum alienationem sine cau
sa auferre l. 2. ff si quis a parente et ideo procedere qui
ta regula quae habet quod tibi non nocet et mihi prodest de
gua in l. 2. §. item Varus ff de aqua pluvia ex quibus in
fert non obstare in re p[illegible] quem liber esse moderatorem
et arbitrum et dominum in heredem vel legatarium
testatorum voluntate transferri [illegible] et quamvis alienare
prohibeat dominium nihilominus manet l. 1. et per totum
ff de rebus eorum principio inst. et §. novo admonendi
quibus alienare licet. Et licet dominium sit ius dis
ponendi id tamen procedit nisi lex impediat ut docuit
idem Bart. ubi s. et ideo prohibitio alienationis effectus
tantum impedit ut nos latius praefervor dicemus sed
adhuc difficultas urget cum s. dicta nostrae legi adaptari
non possint in qua nulla adest prohibitionis causa quod
interpretes adeo movit in praesenti et ad d. §. Divi ut difficu
lem eius dispositionem existimaverint

Et in primis glossa in praesenti respondet in hac ali
enatione causam dari perfectam scilicet in aliqua arte servos
peritam cum ratione servi fuerunt alienari prohibiti quae
solutio confirmari potest ex iuribus quibus propter artes peri
tiam pluries permittunt l. sed et reprobari 7. §. amplius ver
siculo vestito ff de excusationibus tutorum cap. de multa de prae
ben

N, 4.

bendi L. ad bestias ff de pœnis cuius communem alegationem
licet reprobet Menochius lib. 2. arbitrar. cap. 28 et lib. 9. cap.
fin. maxime Azonis referens tamen propter excellentiam
peritiam artis mortis supplicium consulto principe remitti
debere præter Oldradum Alber. et ordinarios ibi Roma
num in L. si vero §. de viro ff soluto matrimonio tenent
Covar. lib. 2 variar. cap. 9. n.º 6. Tiraquellus de pœnis temperandis
causa 50. Ant. Gomez 3. tomo variarum cap. 13.
n.º 36. ubi asserit peritos et in re aliqua excellentes tortu
ra subiiciendos non esse de quare plura cumulat Farinacius
in praxi criminali 3.ª p.te tractatu de pœnis temperandis q.ª 98
causa 15. Sed hæc glossæ interpretatio convincit quia quando
causa gratiam favorem respicit necessitatem non induit
neque obligat. Tiraquellus tamen n.º in principio ff de conditio
nibus et demonst. L. pater Severini. ff ad legem falcidiam L.
si quis in conscribendo C. de pactis docuit Bart. in d. §. Divi
n.º primo

N, 5. Contra idem Bart. ibi ideo prohibitionem
in presenti factam valuisse respondit quia minoribus qui
favori suo renuntiare non possunt fuit facta cuius sen
tentiam sequuntur Paulus de Castro sive Fulgosius et Baldus
in L. quoties C. de fideicommissis tenentque Arezius consi
lio 22. Decius consilio 349 dicunt communem d. §. Divi fratribus
n.º 19. Hoatos 98. inferentes nostræ legis prohibitionem perpetuam
non esse sed tantum usque ad perfectam ætatem heredum
du

durabituram inde quod maiores facti servos alienare in pune posse inferentes etiam alienationem valituram in minori aetate interveniente iuramento iuxta tx in auth.ca Sacramenta puberum C. si adversus venditionem quorum sententiam confirmare videtur tx in l. qa ttt. § p.° ibi fasta que fuese de edad et facit sententia glos in l. si filiusdex verbo quia omnium ff de minoribus quam probat Decius in l. pupill.a n.° 3. C. de pactis et facit lex ellys liber lib. 24 ff de conditionibus et demonst. et quae tradit Ant. Faber in sua iuris prudentia tt.° de ingenuis principio l. sirca finem. Sed sustineri non potest haec solutionem praeterquam quod literam nostri tx nimis restringit possunt minores pro suo favori cum tutoris autoritate renuntiare l. pupillorum C. de repudianda hereditate l. 2. C. de autoritate praestanda principio inst.° de autoritate tutorum, tutoris autem autoritatem in nostra legis venditione intervenisse probant illa verba tuto res vendiderunt

Quare difficultate oppressus Bolenus septem ad nostram legem congerit interpretationes in d. §. Divi quorum illa notabilior est quam ex Cumano et Imola ibi traditam et comuniter probatam dicit scilicet cum testatoris prohibitione legis prohibitionem concurrere quae rerum minorum alienationem prohibet l. 1 et tt.° tt.° ff de rebus eorum quae duae prohibitiones et inalienabiles et invsucapibiles servos faciunt ponunt Alex. in d. §. Divi Aretinus Concilio 22 et Sinus in N, 6.

in presenti. Que solutio confirmari potest ex regula que habe
tur eam vim fortiorem esse vnde tx in auth. si itaque C. commu
nia de successionibus §. a principatus inst. de nuptijs et ita
videmus pactum nudum idem quod iure communi continere
legis fauore actionem producere l. legitima 6. l. non impossibile
possibile 21. ff de pactis et fortius facit tx tx. obtimus in
auth. de alienatione emphiteusis §. sanctissimae maiestatis
q. ubi res ecclesiae quae iure alienari prohibentur nisi rede
ptionis captiuorum causa ecclesiae tamen relictae cum prohi
bitione alienationis neque ob redemptionem captiuorum
poterunt alienari. Vnde duplex operatur prohibitio quod
simplex non potuit. Sed merito sic intellectus a Jassone re
ijcit in d. §. Diui 1. lectura n.° 23. et 2.a lectura n.° 37. a
Ripa. 39. Bolognetto 216. supponit enim nostrae legis tempore
seruos alienari non potuisse quod adeo falsum est quod immo
ante nouam constitutionem tx in l. lex quae tutores C. de
administr. tutorum tenebantur tutores mancipia vendere et ad
nummos redigere solum quae rustica praedia alienare
non poterant l. 1. ff de rebus eorum toto tit.° C. de praedijs minorum
N°. 7. Quare Jasson in d. §. Diui secutus Bartolum
ibi limitatione 3. ideo prohibitionem valuisse asserit quia
fuit rei animatae prohibitio ipsius rei fauorem respiciens
ideoque omnino est seruanda iuxta tx in l. generaliter
24. §. si petitum ff de fideicommiss. libert. quod suaderi potest
ex l. Liberis illis 24. ff de condit. et demonst. et ex traditis
ab

ab Antonio Fabro ubi quae in hanc solutionem multum
conducunt ex qua et ex d. §. si petitum illud tanquam
singulare perspicuo quemadmodum tenendum a Bartolo tra
ditum dicit in praxi Jasson quod si varo vel comes filijs
vel heredibus vasallorum alienationem prohibeat ex quo
talis prohibitio eorum favore et comodo facta intelligit
in casu alienationis vasallis liberatio facta videtur
licet ipse Jasson de hoc dubitet sed licet quod ex d. §. si
petitum deducit Bartolus notabile sit solutio tamen
quam eo probare nihil nostrae legi non obstat nam in eius
specie quia favore servi fuit facta prohibitio tantum
fideicomissum libertatis tenent iniunctum in casu
alienationis quod probant tx in l. 9. 10. et 12. et aliae plu
res eiusdem tit. tamen in casu nostrae legis Imperator non
in casu venditionis servorum ipsos ad libertatem perven
turos dicit imo in servitutem suponit revocandos. Ulte
rius manifestius comuniter s. dicta solutio nam causa pro
hibitionis alienationis nequaquam servorum favorem
respexit neque propter eorum comodum facta fuit imo
favore et comodo heredum quibus servos servari testa
tor iussit ut constat ex illis verbis heredibus suis servari
curare in scolijs difficultatem hanc aliquando ita com
positam lego in nostra l. prohibitionis causam fuisse
[illegible] peritiam qua heredes suos uti testator voluit. Neque
obstat quod cum eorum respiciat favorem potuerunt illi
re

renuntiare d. l. Filio centum d. l. potest heres nam respo
dent servos in nostra specie heredibus relictos nō fuisse, sed
quibusdam minoribus cum onere ut eos heredibus testa
toris servarent tutores autem minorum servos vendide
runt ut pecuniā ex venditione collectam fenori expo
nerent iuxta principium d. l. lex quae tutores heredibus
vero servos vendicantibus emtor usucapionem cum iusto titulo
et bona fide obijciebat cum quae venditio cōtra testatoris
prohibitionem nulla sit iure nec cōtra legem ideo
usucapiendi nō praestat causam ut in l. fin. C. Comm. et
in l. 2. §. si a pupillo ff eodem et hac interpretatione cō
gruenter hunc textum legem subijacere. Quae interpreta
tio licet in scholis aliquando recepta tamen et reiecta ē
tum quia divinationis vitio laborat cum nō appareat fuisse
minoribus legatos servos cum onere illos heredibus restitu
endi quae cum facti sint nisi probent praesumi nō debent
l. in bello §. facti ff de captivis et postliminio reversis et
cōtrarium suadet verbum servari quod restitutionem
et fideicommissum excludit et servos semper apud heredes
remansuros significat

N. 9. Quare his et alijs omissis vera ad nostrum
tx interpretatio sit quod licet in praesenti causa prohibitio
alienationis non obligaret ipsos heredes si maiores essent
quia cum sibi tantum prohibita ut dictum ē et eorum utilita
tem respiciat possent illi renuntiare tamen obligat

tu

tutores qui iura et utilitatem pupillorum remittere nō
possunt l. quæ fundum 17. §. si tutor ff. de [illegible] l. [illegible]
47. §. fin. ff. de administratione tutorum l. pactum [illegible]
torum 22. C. de pactis et ideo alienatio facta a tutoribus nō
valet. Cui interpretationi accedit ultima [illegible] considera-
tio [illegible] nempe prohibitionem alienationis inspicie-
riostri ex conceptione nō fuisse erga pupillos heredes sed er-
ga tutores ut vel heredes defuncti etiam nulla causa
expressa circa alienationem bonorum pupillarium
omnino servari a tutoribus debet l. tutelam 17. C. de adminis-
trat. tutorum nisi evidens detrimentum contineat ut in l.
quidam decedens 6. §. Papinianus [illegible] atque adeo ff.
de administrat. tutor. quia credidit lex ultimum pro filiis
heredibus respexisse testatorem consilium quod multo magis
in nostra lege locum habet in qua de utilitate ex ser-
vorum serie proveniente apparet. Præter quam solutio-
nem fortasse et sustentari poterit quod cum servos hered-
ibus suis testator servare jusserit et heredis appellatio non
solum proximum heredem sed et ulteriores comprehendat
l. heredi 65. ff. de verbor. signif. et heredis heres testatori sit
heres ideo prohibitio contemplatione ulteriorum heredum
etiam facta intelligatur quibus primi heredes præjudicium
generare nō possunt et in eorum damnum alienare.
Cui solutioni ille scrupulus inest servos dum sui fore obi-
turos quod respectum ad ulteriores heredes excludere videtur
sed

Sed respondet quod testator eo servitutis ita industriam servi
heredes retinent et perpetuam esse prohibitionem voluit
respectu servitutem [illegible] ad eiusmodi servitutem
rarum debet ex astrinatis seu dos et alteriori ex heredes
servitutem praestare eti possit.

N°, 10. Sed illud difficile est quod etsi testator causa
vel certe personae contemplatione alienationem possit
impedire ut dictum est non tamen posse impedire usu
capionem videtur cum ea iuris publici sit et pro bono publico
introducta l. 1. ff. de usucapionibus l. [illegible] iur
autem publico testatoris dispositio non derogat. l. testan
di causa 13. C. de test. Sed respondetur quod etsi testator di
recte non possit potest tamen per obliquum ius publicum
tollere inutilem usucapionem efficiendo nam quae cum
usucapio sine titulo non currat l. nullo 24. C. de rei vin
dicatione et venditio quae nulla est non praestet titulum ne
que usucapiendi causam l. cum vir 42. ff. de usucapi
cui adde Salicetum in l. si fundum n° 4. C. de iure
dotium Suares ad leges fori de las arras n° 5 consequi
usucapionem posse per eos a testatore alienari prohibitos

N°, 11. Sed illud inquirendum oportet ex qua
tx. nostri parte alienationis prohibitio constat et dicen
dum est constare ex illa quia testator servitutis heredibus
suis servari iussit et ideo Baldus in presenti 2. notabili
mente asserit verba affirmativa in nostro tx. sentirem

ne

negatiuè includere, seruos quos seruari iubens testator ne ab heredibus alienent in necessariam consequentiam videt disponere iuxta regulam tx in l. illud. 16. ff. de adquirenda hered. l. ad rem mobilem. §6. ff. de procuratoribus qua etiam ratione efficitur ut ex solo fidei comisso absque testantis expressa prohibitione alienatio intelligat prohibita rei restitutioni supposita l. generaliter §. quotiens ff. de fideicomiss. libert. auth. res quae C. comunia de legatis prohibita autem alienatione non solum dominij translatio sed pignoris hipotecae seruitutis que constitutio prohibita censet l. fin. C. de rebus alienis quia licet alienatio proprie dicat cum dominium transfert l. 1. ff. de fundo dotali simul principio inst. quibus alienare licet ex interpretatione tamen et pignus et reliqua comprehendit nam cum prohibitio alienationis semper aliculus intersit esse respiciat cui non solum dominij translatio sed et hipoteca etc. de quibus in d. l. fin. ideo ex prohibentis mente reliqua quoque censentur prohibita quemadmodum venditionis nomine ex nominis proprietate Reliqui contractibus per quos dominium transfert non solent comprehendi l. si pupillorum. 1. §. si Praetor ff. de rebus eorum ex interpretatione tamen comprehenduntur iuxta tx sic intelligendum in l. statu liberi. 38. §. Quintus Mutius ff. de statu libi bonis iunctis his quae tradit Pinellus in l. 2. C. de rescindenda 2a p. cap. 1. an. 10. Sarmiento lib. 3. selectarum cap. 1

Cu

Curiat; lib. 2. obseruat. cap.le 7. adendi ad d. §. Quintus Mu
tius et bane interpretationem ad d. l. finalem obseruat
Pleniurtius ibi uerbo hipotecam receptus a Costa in d. §. Diu
n.o 122. Pinello in l. 1. C. de bonis maternis 3.a p.e n.o 18. et in
l. 2. C. de rescindenda 2.a p.e n.o 14. Couar. lib. 2. variarum
cap.o 16. n.o 7. et lib. 3. cap.o 11. n.o 12. Balduinus in Iustini
anum pagina 406. adendi ad d. l. finalem.

N.o, 12. Ex quibus primo infero interpretationem
ad tx. difficilem in l. vsusfructus 4. ff. de vsufructu qui habet
dominij partem vsumfructum esse quod omnino aduer
sat legi recte dicimus ff. de uerborum signif.e intelligendum
est enim dominij partem vsumfructum esse quando agit
de alienatione id est vt re aliqua alienari prohibita
sensetur etiam et vsusfructus prohibita alienatio ita
patet ex d. l. fin. C. de rebus alienis ibi sed et vsusfru
tus dationem itarudemus rerum minorum alienatio
nis prohibitionem de qua in l. 1. ff. de rebus eorum fuisse
extensam vt etiam vsumfructum contineret l. 3. §. ne
vsusfructus ff. de rebus eorum.

N.o, 13. 2.o infero rem maioratus neque hipotecæ
neque seruituti subijci posse quamuis in ipsius consti
tutione hoc expresum non esset sed sola alienandi prohi
bitio facta quod ex d. l. fin. receptum est vt tradet Molina
lib. 1. de primogenijs cap.o 20. n.o 8. Sed illud merito potest
dubitari vtrum saltem ad vitam possessoris possit hipotecæ
pignus

pignus vel servitus constitui et posse probari videtur ex eo quod maioratus possessor dominus in vita sit ut cum veriori resol. vit idem Molina d. lib. 1. cap.° 19. n.° 4 per tx in l. generaliter §. sub conditione ff qui et a quibus l. Titia cum testamento 35 §. Titia cum nuberet ff de legatis 2 l. spetiis ff de auro et argento legato licet usufructuarius servitutem imponere non possit fundo in quo usumfructum habet l. 2. ff de servitutibus ille tamen qui ad vitam dominium habet recte servitutem constituit l. si his cui. 11. §. heres ff quemadmodum servitutes l. si fundum a testatore in fine ff de conditionibus et demonst. facit regula l. plerumque ff de regulis iuris quod ius morte concedentis resolvitur l. lex vectigali ff de pignoribus. Quam sententiam in terminis probat Pinellus in l. 1. C. de bonis maternis 3. p.° ad finem n.° 71. Contrariam tamen defendit Ant. gomez in l. 41. tauri n.° 85. docens neque in vita possessoris servitutis vel pignoris constitutionem validam esse quae sententia verior procul dubio est eo casu quo alienationis prohibitio expresse facta est in constitutione maioratus ex regula d. §.¹ Divi et d. l. finalis neque quidquam interest maioratus possessorem dominum esse cum ea lege maioratus possessio concedatur ne alienari possit quo verbo pignoris hipothese servitutis quae constitutio comprehenditur et ideo contra expressam constitutionem prohibentis alienando sequenti locum facit iuxta tx in l. cum pater §. libertis ff de legatis. 2. iuncta glosa

verbo

verbo ne id alienaret ex qua notant Doctores comuniter alienatione in fauorem personaru prohibita ea facta sequentem admitti ad eam reuocandam quod etiam probat tx in l. peto. 71. §. fratre ff de legatis 2. et resoluit Molina d. lib. 1. cap.o 16. n.o 32. Quo fit maioratu sine expressa prohibitione alienationis instituto admitendam esse Pinelli s. traditam sententiam posse s. possesorem eius pignoris vel seruitutis costituere duraturum usque dum vixerit ipse possesor quia no tenect inuitatus sequens qui alienationi non cosentit ad eam reuocandam quo usque suae vocationis dies aduenerit iuxta l. finalem §. sin autem C. comunia de legatis l. seruo. 72. §. 1. ff de legatis 1. Quae iura cum d. §.o libertis distinctione facta inter expressam et no expressam prohibitione alienationis cociliat Paulus in d. §. Diui n.o 7. quem sequit Crotus ibi et Ripa n.o 47. et plures relati ab Ant. gomesio in l. 40. tauri n.o 88. et a Menesio in auth. §.a res quae C. comunia de legatis. Quod si queramus qua ratione fieri potest maioratum constitui sine expressa prohibitione alienationis cum in ea consistat totius maioratus substantia dici potest quod eo solo quo quis se maioratum constituere dicit omnes clausulas ad ipsius validitatem vel perpetuitatem nessarias seneetri adiectas quod loquens in maioratibus Hispaniae ita sensuit Paulus co̅silio 164. n.o 3. et 4. gregorius Lopez in l. 2. tt.o 15. p.a 2. verbo maioria

ioria Couarruuias lib. 3. variarum cap. 5. et alijs relatis a
Molina Lib. 1. cap. 4. n. 4. Ant. gomez in l. 40. tauri
n. 59. et 64. Matienco in l. 1. tit. 7. lib. 5. recopillationis
glosa. 1.

Sed nunc ex uerbis nostri tx ibi seruos ve- N. 14
diderunt usucapi no potuerunt illa venit agitanda
questio Vtrum res prohibita alienari prohibeatur usuca- N. 15
pi et in primis uidetur quod sic. Primo per tx in l. fin.
§. sin autem C. communia de legatis quem tx ad id adducit
Bart. in d. §. Diui n. 22 et ita inducit Jasson pro Barto
li dicto quia loquitur in fideicomisso in diem vel sub co
ditione quod prescribi no potest quia ante diem vel
conditionis euentu no competit actio l. cedere diem ff
de verborum signi. et sic no currit prescriptio q. si fideicomiss
um esset purum prescriptio locum habuisset. 2o probatur
per tx in l. qui heredi §. si pars ff de condit. et demonstr.
3o quia res prohibita alienari co[n]sensu omnium prohi-
bitorum alienari possunt tx elegans in l. nihil. 120 ff
de legatis 1o. q. et prescribi poterunt quia omnes fideicomissa-
rij per patientiam censeantur prescriptioni consensisse l. alie-
nationis verbum ff de verborum signi. 4o quia res que ser-
uata certa solemnitate potest alienari potest prescribi ut
voluit Bart. in l. in minorum C. in quibus causis in in-
tegrum restitutio etc. Baldus in l. 1. collumna 5. C. de ser-
uis fugitiuis. Ultimo quia cum usucapio iuris publici
sit

sit l. 1. ff de usucap. l. fin. ff pro suo illam testator impe
dire non potest l. testandi causa C. de M.tis Quibus fun
damentis hanc sententiam tenuerunt Bartolus in
d. §. Diui n.o 22 Baldus in d. l. 1. C. de servis fugitivis plures
relati ab Ant. Gabriele lib. 5. communium conclusionum
conclusione 5.

N. 15. Contrariam tamen sententiam imo prohibita
alienatione censeri prohibitam usucapionem probat
tex expressus in l. fin. §. sin autem sub conditione ibi utrum
usucapio nec longi temporis praescriptio procedat C. comu
nia de legatis quem tex ut notavit Ripa in oppositam
sententiam non debuit retorquere Bartolus et meo iudi
cio hanc opinionem confirmat ex nostro tex et ex l. 1. §. si fundum
ff de fundo dotali et hanc tenent glosa fin. in praesenti
Jason in d. §. Diui 2.a lectura n.o 156. Ripa 113. Crotus 138.
Losaes 191. Fraguelius de iure primogeniorum q. 30. Ant. Ga
briel ubi s. Ant. Gomez in l. 40. Tauri n.o 90. Molina lib. 4
de Hispanorum primogeniis cap. 10. n.o 1. Neque obstant
contraria fundamenta quia ad primum respondet Ripa
male Bartolum tex illum pro sua opinione adduxisse
cum potius hanc omnino probet. Ad secundum respondet
partem rei legatae de qua in d. l. qui heredi §. si pars vivo
testatore fuisse usucaptam non vero postquam fuit legati
relictum ut bene agnovit glosa ibi et esse hanc veram illius
tex interpretationem ex eo probat nam in illo tex illud dicitur
tale

tabat an parendum esset in totum conditioni quando pars usu
capta fuit cui dubio locus nō esset si propter rei legatę aliena
tionem ab herede factam fuisset usucapta nam tunc heres
ad estimationem teneretur arguto tx in l. si fundum per
fideicomissum in principio ff de legatis primo tradit Alex.
consilio 8. collumna 2. lib. 5. et si in totum parendum
esset conditioni cuius contrarium ibi deciditur. Ulterius
confirmat quia ibi in totum nō esse parendum conditio
ni ex voluntate testatoris dicit gl. si propter heredis aliena
tionem fuisset res usucapta non ex sententia testatoris
sed preter illam eueniret cum ex quo rem legauit eius
alienationem prohibuisse uidet ut s. late diximus n.° 11. =
Minus obstat tertium adductum ex l. nihil l. §. omnibus =
ff de legatis 1.° cui licet nō respondeat Ripa facilis solu
tio ē nam falsum est dicere in prescriptione consensum et
patientiam dominorum prescribi quod cōtra Bartolum in
presenti tenuerunt plures quos retulimus in rubrica ori
ginem usucapionis in hac patientia iustificantes ne uide
at usucapio cōtra equitatem naturalem de qua in l. na
hoc natura ff de condictione indebiti. Sed eorum opinio
sic sustineri nō potest cum usucapio ut ibi diximus etiam
aduersus absentem et ignorantem currat l. fin. C. de =
prescript. longi temporis: imo ex ignorantia semper presumit
ubi scientia non probat ex tx in l. uerius ff de probationib;
et ignorans cōsentire nō uidet l. si per errorem de iurisdict.

omni

omnium iudicum et ideo glosa in l. 1. §. ultimo verbo [illegible]
ne ff. de dolo intelligendum us[illegible] que [illegible]
Neque obstat tx in d. l. alienationis quia ut illum rect[e]
interpretat Pinellus in auth. 2a nu. trigenale n.o 29 C. de
bonis maternis sequitur in his qui scientes rei [illegible]
rii consentiunt [illegible] quid ad modo videntur alienare et con
sentire in amittenda re sua et quod magis [illegible]
[illegible] verum consensum non dare tenet Pinell[us]
expendendo dictionem illam vix ut ita potius [illegible]
rationem et improprietatem denotet ut aliqui solet [ex]
pendi verbum quemadmodum in l. quisquis §. fin. C. ad
l. Juliam Maiestatis et tx in l. imperatores ff. de iure f[isci]
ibi tutoperns subditis. Neque tandem obstat [illegible]
Bartoli fundamentum quia et si dicto testator [illegible]
pionem impedire non valeat potestatem per [illegible]
ut latius diximus s. n.o 10 ex quibus relinquitur vera
esse alienatione prohibita etiam prohibitam usucapione
capione quod intelligendum est in usucapione [illegible]
scriptione ordinaria 10 vel 20 annorum nam lon
gissimi temporis prescriptio 30 vel 40 annorum procedit
etiam in bonis restitutioni subiectis et alienari prohibi
tis ut docet communis quam resolvunt Ripa ubi s. Grat[ianus]
n.o 146. Soares 191. Alciatus 48. in d. §. Diuus Pinelus [illegible]
gabriel et molina ubi s.

N.o 16. Unde ex s. dictis glosa in l. 3. verbo non cop[...]

C. quibus no obijcit longi temporis tenuit res minoru
usucapi no posse quia earum alienatio prohibita e l.
1. et toto tit.o ff. de rebus eorum l. 1. et tota tit. C. de praediis
minorum quam glosam sequitur ubi Baldus et in l.
fin. C. in quibus causis in integrum restitutio et in l.
C. si adversus usucapionem Salicetus in d. l. fin. et
in d. l. 1. ut probat expresse res minorum usucapi no posse
in l. bonae fidei emptor ff. de adquir. rerum dominio quam
materiam magis difficilis est et dignitatem adverte
dicendum e plura supra dicta obstare. Primo Iustinia-
num nova sua constitutione induxisse ut adversus
minores praescriptio ipso iure no curreret l. fin. C. in quibus
causis in integrum restitutio q.o ante eam poterant
res minorum usucapi quod arguitur ex pendit Pinellus
ubi s. 2.o obstat tex. in l. etiam ff. de minoribus ubi
adversus minores currit usucapio licet ipsis ex post facto
concedatur restitutio sic et in l. Emilius ff. illo tit.o quod si pro
hibita alienatione esset usucapio prohibita ipso iure
no curreret sic quod remedio in integrum restitutionis
no indigeret et quod difficilius e quod etiam absque
spe restitutionis currit usucapio adversus minores
tex. difficilis in l. ea quae a patre C. de restitutionibus mi
litum. Ulterius obstat tex. in l. 2. § si a pupillo ff. pro
emptore. Pro quarum difficultatum resolutione pri
mo advertendum e prohibitionem rerum minorum
de

de iure ff. 4 fuisse tantum immobilium, non mobilium, ut tradit Cuiatius in l. 4. §. si pupilli ff de usucapioni bus et constat ex l. 1. ff de rebus eorum, usque ad consti tutionem legis lex que tutores C. de administratione tuto. et ea adue res que servando servari non possunt non prohibentur alienari et de his rebus immobilibus se cundum Cuiat. debet intelligi tex. in d. l. bone fidei mobiles autem recte possunt usucapi d. §. si pupilli et ibi Cuiat. tenet glosa in l. 2. §. si a pupillo pro emtore. 2° aduertendum est prescriptionem ex persona mino ris incoatam aduersus illum non currere sic que intel ligenda est etiam d. l. bone fidei. Neque obstat tex. in d. l. 2. §. si a pupillo nam omissa solutione Ripe in d. §. Du. et aliorum qui regulam que habet prohibita aliena tione prohiberi usucapionem limitant ut non procedat in his rebus que non simpliciter prohibentur alienari sed certa solemnitate interueniente quam ipse Ripa reprobat ubi s. dicendum est rem de qua ibi aliena fuisse a pupillo bona fide possesam, quod aperte suadet que in extremo illius §. traduntur de Publiciana que ad res alienas bona fide possesas pertinet res autem ali ena a pupillo possesa bona fide usucapi potest l. 2. §. tutor ff de usucapione pro emtore. Que solutio fuit Fleurtij ibi et illam sequit. Ripa ubi s. et exornat Cuiatij lib. 14 ad edictum in d. §. si a pupillo. Si autem usu

capio

capio fuerit incoata cum defuncto currit adversus minorem non exhibeat tamen in integrum restitutionis beneficium qua ratione intelligi debet tex. in d. l. etiam ff. de minoribus ut ex eo apparet cum perficiatur usucapio dum adhuc minor in utero esset quod plane ostendit a praedecessore fuisse incoatam sic etiam intelligendus est tex. in l. unica C. si adversus usucapionem quam solutionem tradit glossa in d. l. unica et ibi Baldus et Salicetus et in l. fin. C. in quibus causis in integrum restitutio non est necessaria.

Neque obstat tex. in l. Emilius in princ. ff. de minoribus ubi a praedecessore usucapionem incoatam absque spe restitutionis adversus minorem decurrere dicit [illegible] ea ratione minori in parte illius tex. concedit restitutio quia in eius persona dormiens usucapionis accidisset ut patet ex verbis ibi quod dixisset continendum esse quasi ipse esset si a praedecessore fuisset usucapio incoata. Nam respondet Baldus in d. l. unica ideo illud procedere quia usucapio legalis erat scilicet ex natura legis commissoriae ut transactae pro solutioni destinato [illegible] quod si dies eo [illegible] mittendi in tempus defuncti incidisset nequaquam restitueretur minor. vel secundo respondet cui etiam consonat Salicetus in d. l. fin. ideo ibi minorem adversus usucapionem a praedecessore incoatam non restitui quia processerat ex contractu gesto cum defuncto et quemadmodum

dici

dum aduersus cõtractu gestu cũ defuncto restitutio non
cõpetit ita neque aduersus causationem ex cõtractu quia
ratione Baldus intelligendus dixit 6 in d. l. ea quæ a
patre C. de restitutionibus militum. Secus autem
erit si alia ex causa quam ex cõtractu procedit cũ
defuncto vsucapio incoata quia tunc licet currat
quia inspecto initio nõ incipit ex persona Sed dũs
interruptionem ciuilem vel naturalem quia ta-
men ex cõtractu defuncti nõ ẽ causata habet lo-
cum restitutio vt tradit Baldus in d. l. fin. n.° 3 quod
fallit in aliquibus casibus quos ibi enumerat in
quibus minori restitutio non cõcedit.

N.° 18. Ex quibus aparet quid ratione induxerit Iusti-
nianus in d. l. fin. Primum vt in rebus mobilibus
minorum tempus triennii vsucapio currebat quia nõ
erant prohibita alienari licet nõ esset cum effectu
cum minoribus restitutio competeret ordinaria vsucapio
nõ curat sed fit ipso iure nulla nec indiget resti-
tutionis auxilio vt volebat Bertricarius quem refert
Baldus vbi s. sed glosa in d. l. fin. hoc nõ admittit
quia post legem Lex quæ tutores C. de administr. tutor.
illæ res tantum permittunt alienari quæ seruando
seruari nõ possunt vt possint possessione quæri sed
cum hoc impossibile nõ sit vt res quæ seruari non
possunt durent triennio nõ ẽ contra glosa standum sit

Vt

Vlterius illud inducit quod in casu quo adsuncto
[illegible] erat et [illegible] minore
[illegible] restitutione [illegible] etiam [illegible]
nõ curat sed ipso iure sit nulla et restitutione non
indigeat. [illegible] verius
[illegible] Quod autem diximus
adversus minorem [illegible] currere intelli
gendum [illegible] minoritate e consti
tutis a tempore [illegible] maior factus e currit d.
[illegible]

Sed duo obstare [illegible] primo quia
prescriptio adversus minorem ipso iure sit nulla cõ
tractus autem cum eo gestus secus cum beneficio resti
tutionis iubat. Secundo quodam [illegible] vtat iure
minoris cap.° 1. de in integrum l. orphanotrophos C. de
Episcopis et Clericis curadversus ipsam prescriptio cu
rit nec restituit cap.° ad aures cap.° de quarta cap.°
illud de prescriptionibus l. fin. aut. S.ª quas actiones C.
de Sacrosanctis. Sed ad primũ respõdet in prescriptione
certum damnum verari ideo q nimirũ si nulla
sit quod secus e in cõtractibus in quibus de damno
non constat sed nisi probet et sic interim mero iure
valet licet ex post facto damno cognito restituant
ita tenet gl.a in d. l. fin. et ibi Baldus. Ad secundũ
respondetur minores tantũ eo favore iuvari dum sit
mi

minores fuerint, superveniente autem maiori etate
cessat, sed quod tractu temporis alias sed perpetuae habetur
loco minoris, unde ea in infinitum [illegible] adversus
[illegible] elapsis protrahebant tempus quadraginta annorum
ad praescriptionem [illegible] est tradit Barb. in d. tit.
[illegible] actionis n. 1. Aliud [illegible] dicente quod [illegible]
regulariter regula supra dicta quam communiter
interpretes habent, nempe alienatione prohibita cen-
seri prohibitam usucapionem procedit, [illegible] tamen
fallit quia ratio alienationis prohibendi usucapio-
nem comprehendit ut [illegible] Ricallus ubi supra
quem vide, et in fine [illegible] 2.

Finis Huius l. Secundae

Ad l. 3.

55

Ad legem 3. §. Fer[iam] C.

Hoc tt.º de Usucapione pro emtore

A licenciato Aracel

De difficili et per obscura huius l. materia preter ordinarios in presenti et in l. 4 §. de illo l. si aliena §. Scevola ff de usucapionibus et in l. qui vas §. si ancilla ff de furtis et in l. ancillæ C. eodem agunt Iuaniis ? Aní bal in l. Filia cum testamento §. filia ff de legatis 2. Alex. ab Alex. lib. 1. dierum genialium cap.º 10 Corra sius lib. 5. miscellaneorum cap.º 8. Conanus lib. 4. comentari orum cap.º 2. Gouvanus in l. Paulus ff ad l. falcidiam Scribitur de apicibus iuris tractatu de fructibus capi mate. 2. Robertus receptarum lectionum lib. 1. cap.º 6. Ducar. ad l. clam possidere in principio ff de adqui renda poss.e Carondas lib. 2 verosimilium cap. 3. Me nochius de arbitrarijs lib. 2 casu 49. Adrianus Pulue us ad l. Atiniam cap.º 7. Cuiat. lib. 15. obseruat. cap.º 20 Othomanus lib. 6. obseruat. cap.º 24. Donelus lib. 5. co ment. cap.º 29. cum sequentibus

Colligit ex hoc tx ancillæ furtiuæ partum apud bonæ fidei possesorem conceptum et editum usuca pi posse quod in primis difficile e nam frustra de par tus usucap. dñe in presenti quæsiit cum fructus rei suos faciat bonæ fidei possesor l. bonæ fidei ff de adquir. reru N.º 1.

do

domino l. qui nasq. §. ex furtiuis ff de furtis l. qui scit §. 1. ff de vsuris §. si quis a non domino inst. de rerum diuis. usucapio autem cum sit adquisitio dominii casu quo fructus quis suos facit insuper habet l. 4. §. lana ff de vsucapionibus l. in bello. 12. §. si quis seruum ff de captiuis at partus ancillarum ipsarum sunt fructus sicut et fetus fructus sunt pecudum vt tradit Aristoteles lib. 1. Politicorum cum dixit seruum nihil dominus habere sed instar pecudis esse ad rei familiaris et domesticae instrumentum facit regula ser[uitu]tis et regula quod ait nec ff de regulis iuris et fortius facit aequiparatos esse partus et fetus in l. quicumque §. si ancillam vero, eiusdem ff de furtis dum agit de vsucapione partus sed fetus fructus sunt l. in pecudum 28. ff de vsuris tandem probat ex l. Paulus 29. alias incipit falcidiae legis ff ad l. falcidiam ubi ancillarum partus ante diem fideicommissi editi ad heredem grauatum pertinent et eos quae in quartam falcidiam heres computare debet quia sunt fructus cum eos heres restituere non teneat sed sicut ceteros fructus in quartam imputare vt in l. in fideicomissaria. 18. ff ad S.C. Trebelianum

N.° 2. Pro cuius difficultatis explicatione obseruandum est controuersiam inter Sceuolam et Brutum fuisse vt ex Cicerone Lib. 1. de finibus constat. An ancillarum partus in fructu essent et Bruti sententiam partum

ne

negat licam aserentes obtinuit l. vetus. 14. ff de usuf.
l. in pecudum 28. ff de usuris §. in pecudum inst.° de
rerum divisione ideo quia ancillarum partus nec ad usu
fructuarium nec ad bone fidei possesorem sed ad ancille
dominum pertinere d. §. in pecudum d. l. vetus. Cuius
rei ea e ratio quod omnia animalia hominis causa
procreata sunt d. l. in pecudum in fine fructus quia et
ipsi homines fruantur creati sint l. penulti. in princi
pio ff de usu et usufructu legato. Homo autem qui ere
aturarum omnium nobilissima d. l. institutione 44
ff de edilitio edicto ad alterius hominis usum creatus
non est ad eius autem usum omnia et sine in hominis
usu omnes fructus sunt ipse vero in alterius usufructu esse
non potest tradunt Corraseus et Conanus ubi s. Ex quibus
patet quod cum partus in fructu non connumerentur
ideo bone fidei possesor non facit partum suum sed usu
capione indiget ut in nostro tx textus autem in d. l.
quinas §. ex furtivis cum alijs loquuntur in fructibus
qui bone fidei possesoris fiunt ut in d. l. bone fidei
emtor. Neque obstat tx in d. l. quinas §. ancillae
versiculo idem quia in 2.a opositione infra de illo
agemus. Ex his intelliges tx in l. de ducta 58. §. here
ditatem ff ad Trebelianum ubi heredem gravatum
restituere hereditatem sine redita non posse an
cillarum partus retinere cavet quia cum partus an
cille

illis cum reditu non sit quia idem est reditus quod fructus l. 77. de verbor. signif. merito in restitutionem non veniunt. Sed frustra adversatur in l. Paulus 14. ff. de usuris, ubi hereditatem gravatus restituere partus ancillarum non tenetur restituere licet sine reditu resti-tuere gravatus sit; pro quorum explicatione cum Covarruvia ubi supra adverto verbum reditus non idem esse quod fructus l. fundi Trebatiani ff. de usu-fructu legato. Nam reditus verbum generale om-nes proventus, obventiones, utilitates, iura et commoda rei comprehendens l. usufructu legato §. 1. ff. de usuf. d. l. frugem 77. ff. de verbor. signif. glosa in cap. gene-rali de electione in 6. Et ideo partus ancillarum ante diem fideicommissi cedentem editos retinebit qui gra-vatus est hereditatem sine reditu vel ex certo reditu restituere ut in d. l. Paulus de usuris. At vero in d. l. do-ducta §. hereditatem post mortem suam exceptis reditibus restituere rogatus ancillarum partus non retinet quia ibi editi sunt post mortem gravati at fetent omnes quas sequitur Covarruvias ubi supra id est post diem fideicommissi cedentem scilicet post mortem gravati quod si vivo adhuc eo editi essent in restitutionem non venirent ut in d. l. Paulus ff. de usuris

N. 3. Neque obstat textus contra conclusionem adductus in d. l. Paulus 24. ff. ad l. falcidiam ubi partus ancillarum

ante

57

ante diem fideicommissi cedentem edita tenet heres in quartam computare sicuti fructus in d. l. in fideicommi ssaria etiam cum Corrado Curiano et Menochio vbi s. respondet ibi partus heredi quaeri no vt possessori sed vt domino ipsius ancillae qui licet ancillam restituere teneat tamen vere dominus est l. non dominus 66. ff de rei vindicat. tex in l. generaliter §. sub conditione ff qui et a quibus ideo quia partus ancillarum ibi no restituit quia solum restituere tenet quod in hereditate erat non quod sibi adita hereditate ex bonis hereditarijs quaerit dicta tamen l. 27. ff ad Trebellianum imputat tamen heres in quartam falcidiam partus ancillarum quia iure hereditario illos quaesiuit l. in quartam ff ad l. falcidiam sicut et imputant fructus in d. l. in fideicommissaria

2° aduersus conclusionem grauius obstat quod cum vsucapio sine tit° no procedat l. nihil 24 C. de rei vindicat. partus conceptus et editus apud bonae fidei possessorem vsucapi ex defectu tit. non poterat cum vendita ancilla partus venditus no sit tex in l. si praegnans 42. ff de euictionibus l. si res ff de in diem adiectione et fortius vrget quod si ancilla furtiva ad quemcumque bonae fidei possessorem perueniat vsucapi no potest quia res furtiuae sunt inusucapibiles §. furtiuae inst. de vsucapionibus quia sunt vitio reali affectae quod quem cum

N°. 4.

cunque possessorem sequit. ideo quae eam nõ purgat perventionem ad domini potestatem usucapi lege 12 tabular. prohibent ut latius diximus in d. l. 1. hoc ult.° idem est de partu quantumvis apud bonae fidei possessorem conceptus et ed. ito dicendum ē probat tex expressus in l. qui in utero la segunda ff de statu hominum ib. quod natum erit tanquam furtivum nõ usucapit et ex eadem possessio ne quia ut idem tx ait partus matris sequit. conditionē l. partum C. de rei vindicat. et in expresso partionem tris partem esse portionem quae ipsius dixit tx in l. 1. §. ex hoc rescripto ff de ventre inspiciendo l. quasi proprio matris vitio laborans sicut nec mater ita nec partus etsi ad bonae fidei possessorem pervenerit usucapi nõ potest

N, 5. Ex cuius difficultatis explicatione tota legis materia et plurium difficilium iurium interpretatio pendet ē enim advertendum partum dum in matris utero ē eius partem seu eius portionem quae viscerum eius postquam vero in lucem emissus est pars nõ dicit, sed quid integrum et de pendet l. 1. §. ex hoc rescripto ff de ventre inspiciendo l. curator. 5. ff de ventre in possessionem mittendo l. in falcidia 9. in fine ff ad l. falcidiam tradunt omnes in d. iuribus ex quibus. Primo interpretatione accipiunt iura illa inter se discordentia in l. ait Pretor 10. § partum et in l. fin. §. nõ solum ff quae in fraudem cre

creditor probat enim tex in d. §. partu in actione reuo
catoria partu ancillae in fraudem creditorum aliena
tae venire sed ex opinione probat tex in d. §. nō solum
comprimunt ita secundo quod si mater tempore quo
fuit alienata pregnans erat partus tanquam matris
pars in fraudem etiam alienatus dicit ideoque quemad
admodum mater restituit quod si tempore alienatio
nis pregnans mater nō erat partus reuocandus nō
est quia super eo fraus comissa nō dicit. 2° interpretat
tex in l. fin. C. de liberali causa. 3° tex in l. in l. si quod
ex Pamphila 75. ff de legatis 2. ubi Papinianus respō
det quod si mihi quod ex Pamphila natum erit lega
tum sit Pamphilam autem pregnantem emam
sit quae apud me enixa potero legatum petere nā ex quo
titulo matrem habeo ff oneroso cum illam emerim
eodem et partum habere videor cum emtionis tempore
in utero esset et ita portio uiscerum matris existimetur
ideoque legatum petere mihi licet quia in eo duae lu
crativae causae concurrunt quae legati petitionem
alias impediunt l. Meuius 68. §. duor ff de legat. 2.
Quarto interpretat tex in l. si quis 1. §. si ancillam
ff de exceptione rei iudicatae ubi si ancillam pregnā
tem petens fuerit condemnatus si postea partum pe
tierit rei iudicatae exceptione submouendus erit quo
niam cum partus in utero existens pars matris existi

met

met. ideo in matre quod intelligit intelligit et in filio
S.º interpretat. tx. in l. ancillę C. de furtis in §. qui in
vtero la segunda §. praeterea ff. de statu hominum in
quibus si ancilla pregnans furata sit partus semper
inusucapibilis est namque quemadmodum mater
vitio furtiuitatis afecta ē quod quemcumque etiam
bonę fidei possessorem sequit. ita etiam partus qui
ipsius matris pars ē eodem vitio laborat ideo quia si
cuti et ipsa mater ita et partus cōtrectat. pariter quia
inusucapibiles sunt quemadmodum enim qui saccum nu
marium furti faciendi causa contrectat totum contrectare
intelligit. et saccum et numos qui sunt in sacco eorumque
furtum facere l. qui saccum ff. de furtis pariter et quando
illam pregnantem furat. e quo euenit ancilla non
pregnante surrepta et bonę fidei possessori vendita si apud
illum cōceperit et pepererit partus furtiuus nō ē ideo quia
poterit vsucapi nam hoc casu vitio furtiuitatis partus nō
laborat quia mater cum fuit surrepta pregnans nō erat
et ex post facto cum fuit vendita non fuit cōtrectata
ab emtore namque bonę fidei possessor ancillam fraudolose
contrectare nō potest cum illam ad se pertinere existi
met etiam si in iure erraret l. sed et si §. scire ff. de petitione
hered. ex quibus interpretor nostrum tx. qui apud bonę fidei
possessorem ancillę furtiuę partum conceptum et editum
vsucapi posse dicit similiter tx. in l. nō solum ff. de vsucap.

om

onibus l. si ego §. partus ff. de Publiciana
Et tandem interpretor elegans ius in l. quia eas N. 6.
49. §. si ancilla ff. de furtis quod utrumque casum complex
ius ē ut ancilla pregnantis surreptę partus etiam si aput
bonę fidei possessorem edat usucapi nō possit rationes d. fu
ta; si autem apud bonę fidei possessorem fuerit partus cō
ceptus et editus poterit usucapi. Sed fortiter adversatur dispo
sitioni d. §. si ancilla tx. in l. si [illegible] 10. §. Cervidius ff. de
usucapionibus ubi Ulpianus cum Cervidio firmare videtur
partum apud furem conceptum et aput eius heredem
editum a quolibet bonę fidei possessore usucapi posse illa
ratione quia partus rei furtivę nō ē pars [illegible]
sio et omnia reproducta probavit et interpretes ob [illegible]
difficultatem [illegible] in qua componenda torquent
valde et in primis Accurs. in d. §. si ancilla verbo [illegible]
et in pecudibus per tx. illum corrigi tx. in d. §. Cervidius
(2°) tamen quę legum correctio admittenda nō est cum a con
tracto interpretandi modo abhorreat cap. cum expediat de
electione in 6. Alij dixerunt ut fecit Cuiac. in d. §. si
aliena Ulpianum ibi Marcelli et Cervidij sententias
proposuisse quid autem ipse sentiret nō dixit. Cui inter
pretationi illud addi potest ex post facto Ulpianū suam
declarasse iuditium in d. §. si ancilla qui illum etiam autorē
habet sed cum illis Consultis sit mos ut dum in aliqua re
contrarias referant opiniones ultimam probare videat
si

si nihil in contrarium adueniat. sed dicta solutio non plene
constat maxime quia licet ambo iura eiusdem Ulpi-
ani autorem habeant inscriptiones tamen et loca ex
quibus desumta sunt diuersa sunt nam dictus §. Ceuo-
la e Ulpiani lib. 16. ad Edictum d. §. si ancilla est eius-
dem Ulpiani lib. 42. ad Sabinum ideo quae ibi recitata quasi
relatis diuersis sententiis in d. §. Ceuola aprobauit verio-
rem in d. §. si ancilla locum non habet quare alij inter
hec iura manifestam contrahi antinomiam existima-
runt tandem in scholis illa recepta e solutio Ceuolam in
d. §. Ceuola Marcellum non reprehendere sed interpre-
tari dixerat Marcellus partum ancille vel fetum ho-
minis usucapi non posse quod dictum generale interpretatur Ceuo-
la ut procedat quotiens partus e pars matris et de ma-
[illegible] participauit veluti quando pregnans fuit surrepta
secus vero quando non est pars quae solutio communis quia
Ceuola vere Marcellum reprehendit ut patet ex verbis
ibi Ceuola autem scribit se putare esse expungendo
verbum autem. Ulterius quia et si pregnans non fuit sur-
repta adhuc tamen furtiuus potest esse partus veluti si

N apud furem conceperat. Quare his interpretationibus re-
iectis ego cui iam diu hec iura difficilia visa sunt ita
conciliando existimo decisionem tex in d. §. si ancilla du-
plicem continere casum utrumque verissimum. Primus
e quod si ancilla surripiat pregnans vel apud furem con-
cepe

concepierit partus furtivus est licet apud bonae fidei possesso
rem concipiatur et hoc eleganti ratione quia cum furan
cillam praegnantem furatus est etiam et partum furatus
est ut supra diximus et ideo illum sicuti matrem contracta
vit ideoque partus quia pars matris existimatur eodem vitio
furtivitatis sicuti mater laborat ac per consequens etiam
si apud bonae fidei possessorem concipiatur usucapi non poterit cum
transeat ad illum cum vitio furtivitatis quod si a fure an
cilla non fuit surrepta praegnans concepit tamen apud furem
idem dicendum est ut nec partus eo casu usucapi possit quia
cum fur ancillam surreptam sciat illam apud ipsum
praegnantem vendendo partum contrectat dolose et fraudulen
ter sed quia vitio affectus est partus in potestate furis quod vitium
sequitur etiam bonae fidei possessorem ideo quod licet partus
apud furem conceptus quo casu ante dictus est apud bonae fidei po
ssessorem concipiatur non tamen usucapi potest. 2us autem casus est
quod si ancilla furtiva non conceperit apud furem sed apud
bonae fidei possessorem ibique pepererit partus furtivus non erit
sed usucapi poterit quod etiam verissimum est nam licet hoc
casu ancillam furtivam usucapi non posse certum sit quia
vitiosa est partus tamen apud bonae fidei possessorem conceptus
nullo vitio laborat nam quando ancilla surrepta fuit
praegnans non erat ideoque tunc partus furtivus existimari
non potest. Quando autem a fure fuit vendita et tradita
bonae fidei possessori praegnans non erat quia apud bonae fidei
poss

possessorem concepit et ideo fur ancillam tradendo partum non contrectauit sicut in prima casu quia nondum conceptus eo tempore erat ideoque ut possessio non est ac per consequens poterit usucapi. Ulterius in versiculo idem ait Ulpianus idem dicendum esse et in pecudibus et in fetu quod in partu s. quod quemadmodum ancilla pregnans surrepta est vel quando aput furem concepit partus furtiuus est et usucapi non potest quando autem aput bonae fidei possessorem conceperit securus ita etiam si bos pregnans surreptus sit vel aput furem concipiat fetus furtiuus est et usucapi non poterit quia pars est rei furtiuae cum sit etiam portio viscerum matris et similiter contractet ut s. diximus: quando autem bos aput bonae fidei possessorem concepit possit inuencus usucapi quia nullo uitio laborat in hoc enim idem dicendum est in fetu quod in partu quia eadem est ratio et inde tollitur difficultas quam deduximus ex hoc versiculo s. sub n.o primo

Hoc supposito Marcelli sententia in d. §. Cendat fuit quod si bos aput furem conceperit vel aput furis heredem pariat quod aput furis heredem non posse inuencum usucapi quemadmodum nec ancillae partus erraret quidem Marcellus nam licet verum sit quando bos aput furem concepit non possit inuencus usucapi quemadmodum etiam nec ancillae partus quia

tame

tunc ē pars rei furtivę et cotrectat a fure partus et ideo vitio laborat ut s. diximus tamen quando cocepit aput heredem qui bonā fidem habebat et ibi peperit si ipse heres tunc eum dixtraxit usucapi ab alio po terit ea ratione quia aput heredem bonę fidei possesore fuit fetus cōceptus quo casu nullo vitio laborat quia a defuncto bos nō fuit pregnas surreptus neque aput ipsum furem defunctum cōcepit quibus casibus fur tivus efitiebat sed cōcepit aput bonę fidei possesorem quo casu nullo vitio laborat erravit etiam Marce llus dum sententiā suā cōfirmavit illo simili quem admodum nec ancillę partus quia ut s. d. ictum ex tat etsi primis duobus casibus s. ancilla pregnans be surrepta vel quando aput furem cōcepit usucapi partus nō possit tamen quando cōcepit aput bonę fidei possesorem potest usucapi quia tunc furtivus nō ē ut in nostro tx et in d. §. si ancilla. Quare in hoc Ceuo la Marcellum reprehendit et ideo eius reprehentio nō ad primum casum s. quando aput furē cōcepit sed ad secundum quando aput furis heredem bonę fi dei possesorem cōcepit referenda ē ut obtime dixit Al berieus in d. §. Ceuola quo casu obtimam rationem tradit s. partum non esse partem rei furtivę nam si pars esset nec si aput furis heredem cōceptus aput bonę fidei posseso rem ēditus posset usucapi quia vitio furtivitatis labora

ret

rei quod quemcunque possessorem sequit qua ratione s
iura obtime conciliant et vera est decisio d. §. Marcelli
et d. §. Ceuola, Ceuole sententiam aprobando qua Mar
cellus reprehendit

Et quia ille remanet scrupulus qua ra
tione agit in d. §. Ceuola de Usucapione fetus cum fe
debeat bone fidei possessoris cum enumeraret in fructu
adverte quod ibi no agit de Usucapione fetus
quia ipse tanquam bone fidei possessor inveniens
fecit suu ut consideravit Cumanus ibi sed agit de
Usucapione tertij ratione illius questionis an qui
concepit apud furis heredem sit rei furtive pars et id
quod Sceuola inquit quod si esset pars rei furtive
nec si apud bone fidei possessorem peperisset no pos
usucapi intelligendum e de partu de quo illam
rationem dixerat neque enim partum esse par
rei furtive esse nam de fetu intelligi no potest qui
si apud bone fidei possessorem ederet fieret statim
bone fidei possessoris dum initio affectus no esset idem
cum in dicto Marcellus in primo responso in questio
de qua agere instituebat dixit si bos apud furem
conceperit vel apud furis heredem pariat quae apud
furis heredem nam si apud bone fidei possessorem
peperisset no esset locus questioni usucapionis quo
si fortius urgeat adice inutilem fore usucapionis

qui

questionem respectu tertij nam si defuncti tanquam bonae fidei possessor fecit fructus suos quia tanquam dominus rem tradendo dominium transtulit ac per consequens usucapioni locus non est. Respondeo quod licet bonae fidei possessor fructus faciat suos hoc tamen non est pleno et irreuocabili iure sed potius dominio reuocabili quia si consumpti non fuerint sed extent tenetur bonae fidei possessor mala fide superueniente illos restituere l. bonae fidei emptor ibi interim et ibi loco domini paene est ff de adquir. rerum dominio §. si quis a non domino versiculo et ideo inst. de rerum diuisione l. 39. et 38 §. 3. et ubique Doctores unde ne superueniente mala fide bonae fidei possessor teneatur inuenerum restituere summae utilitatis usucapio erit quia si eum possederit per tempus a lege definitum restituere non tenetur cum non solum quoad forum exterius sed etiam interius tutus sit ut diximus s. in rubrica n.º 25. ex quo infert etiam in persona heredis inutilem non esse usucapionem cum per illam plenum et perfectum dominium adquirat.

Sed contra solutionem ad s. dicta iura quatenus ex ea relinquit, apud bonae fidei possessorem conceptum partum usucapi posse et aduersus nostram ex et idem alia iura probantia obstat tex in l. 4. §. de illo ff de usucapionibus ubi si seruus domino pro liber tate

tate ancillam quã surripuit dederit et haec apud domi
num bonã fidem habentem cõcepit non potest do
minus partum usucapere cuius contrarium in eadem
specie respondet Consultus in l. qui ob pactionẽ et in l.
si servus. 10. ff. pro emtore. Quae iura difficilia sunt
et illa ut componant interpretes secuti sunt Accurs. ibi
ut constat ex Bart. et ceteris aserentem tx in d. §. de illo
intelligendum esse quando dominus bonae fidei emtor
antequam ancilla furtiva quae apud eum concepit
peperisset cognovit ancillam sibi venditam furtivã
esse quo casu propter vitium personale prohibet usu
capio quae interpretatio etsi probet in d. §. de illo verer
culo si antequam principio tamẽ d. §i de illo plene
satisfactum nõ videt in quo cum esset proposita species
in qua servus domino sua ancillam quam surripue
rat pro libertate dedit et haec apud dominum cõcepit Pau
lus ex Sabini et Cassij sententia partum usucapi non
posse respondet non ea nixus ratione quod malam
fidem dominus habuerit ut Accurs. et ceteri existima
runt sed quia possessio quam servus tempore surreptio
nis nactus ẽ vitiosa ẽ et sui domino nocere debebat ex
quibus aparet d. solutionem non cõvenire d. §. de illo
illi quae ex diametro adversari d. l. qui ob pactionem
et sequentem

N. 11. Unde aliquando aliam solutionem ut
noviã

nouam traditam uideo et typis mandatam in d. §. de illo ideo partum vsucapi non posse quia ad illius vsucapionem serui possessione se iuuerat dominus iuxta l. 1. §. item adquirit ff de adquir. poss.ⁿ Que possessio cum vitiosa sit domino noscet ideo que vsucapio contingere nō potuit quod si dominus priori possessione per seruū adquisita se iuuare nō vellit sed noua ex persona sua partum vsucapere nō prohibet et ita procedat d. l. qui ob pationem et d. l. si seruus vt alias dr̄ū solet in herede et vniuersali succesore vt mala fides defuncti ei noceat si tamen ex sua persona vsucapionem incoare vellit vsucapere non prohibet ita interpretat communis tx in l. cum heres ff de diuersis et temporalibus vt constat ex Menoch. controuert. illustrium cap. 73. Que solutio etsi quo ad d. §. de illo substineri possit vt s. dicā tamen quoad d. l. qui ob pationem manifeste conuincit hac ratione quia dominus cui pro libertate data ē ancilla quam surripuit seruus ex sua persona et ex noua causa vsucapionem incoare non potest quia nullus potest adesse titulus ad vsucapionem etiam si dominus ancillam ex genero quodam emtionis habuerit nam inter dominum et seruū nullus contractus nulla que causa esse potest §. Si quis inst. de oblig. que ex delicto. Quod si dicas emtionem precessisse que iuxtam vsucapiendi prestat causam obstat huiusmodi emtionis

con

cōtractum nullum esse ex cōtractu autem nullo titulo vel
causa ad usucapionem nō oritur l. nullo C. de rei vind.
ergo dominus ex sua persona et ex noua causa usucapio
nem incoare nō potest. Quod si ad hac dicas heredem ex sua
persona usucapionem incoare posse secundum notata
in l. cum heres ff de diuersis et tempo. respondeo causam
et titulum subesse id est pro herede: at hic nulla causa adest

N. 12. Quare ego veriorem assero Donelli sententiam d. lib.
5. comentariorum cap. 25. quod cum cōtractus nō subsistat
inter dominum et seruum et ex noua causa usucapio
nem incoare non possit ut dubitum est solum domino in
spetie d. §. de illo restat serui possessio qua usucapire po
ssit hec autem vitiosa est ideoque non prodest l. 2. §. si
seruus ff pro emtore hoc autem totum intelligendum
est si seruus domino ancillam dederit cum adhuc seruus
esset quod si iam manumissus ancillam dederit pote
rit partus apud dominum cōceptus et editus usucapi quia
tunc cum quodam emtionis genus intercessserit iam
adest causa ex qua ex sua persona usucapionem
incoare possit dominus quia cessat incōueniens s. dic
tum et hoc casu procedit d. l. qui ob pactionem cum
sequenti et quod hec sit vera illorum iurium inter
pretatio aparet ex ipsis ibi potest quasi emtor usuca
pere et ibi hic dominus quasi emtor partum usuca
pere potest namque res ei abest pro hac muliere
et

et genere quodadmodo venditio inter servum et domi
num contracta ē constat enim ex his verbis servum
manumissum nec in potestate domini esse nam
alias servo in potestate manente res domino non
abesset quia tunc adhuc cum illam nō dedisset li
bertas nō aberat. Et ulterius quia in potestate servo
degente nulla posset dici contracta species obligatio
nis inter illum et dominū contractam autem fui
sse ostendunt verba d. l. si servus. Neque ex his ver
bis et genere quodadmodo venditio contracta ē co
lligas servum in potestate esse nam si manumissus
esset nō quodadmodo sed vere et proprie obligatio con
tracta esset nam verba illa illud vollent inter do
minum et servum manumissum contractam obliga
tionē fuisse ideo autem nō fuit propria venditio
licet manumissus esset quia cum emtio et vēditio
sua natura pretium in pecunia numerata requi
rat principio et §. item pretium inst.o de emtione
et venditione pro libertate fuit ancilla data que
propria species emtionis non ē ideo quodadmodo em
tionis species contracta dicit neque obstat in d. l. si ser
vus mentionem fieri de servo nam respondeo ver
bum servum accipi debere ad id quod fuit relatione
facta et propter quam conditionem nunc dat ancillā
simile in tutore videmus nam ad id quod nunc ē
tutor

tutor dicit' a bito respectu ad id quod fuit l. si tutor pro ff de tutelle rationibus distrahendis etem et insula dicit quę antea fuit insula l. insula in fine ff de adquir. rerum domi.

N.° 13. Hoc autem quod diximus partum ancillę furtiuę aput bonę fidei possessorem conceptum vsucapi posse non simpliciter intelligendum est sed tunc demum si antequam aput eum enixa fuerit ancilla furtiuam cognouerit sed semper in bona fide durauerit quod si ante furtiuam cognouerit non vsucapiet partum postea ęditum quamuis aput se eum ignorauerit ancillam furtiuam conceptus esse tex. est in l. 4. §. si antequam et in l. non solum in principio ff de vsucapionibus. Huius rei ratio non procedit ex eo quod initium possidendi partum fuerit vitiosum quasi ceperit a mala fide nam ad partum ancillę vsucapiendum et ad bonam fidem quę exigitur sufficit expectare tempus quo mater tradita est l. iusto 44. §. etsi ff de vsucapionibus sed quia deficit titulus ad vsucapiendum sine quo vsucapio non contingit namque iste bonę fidei possessor qui ancillam furtiuam bona fide habet non possidet partum aput se conceptum v.° pro emptore quia ancillam tantum emit nec tunc fuit partus conceptus vt eum matre emptum dicamus: neque etiam possidet pro suo quia

fu

fructum et partum ex re aliqua pro suo usucapit qui causam habet cur existimet rem suam esse ex qua fructus et partus est l. 2. ff. pro suo sed possessor bonae fidei postquam ancillam furtivam esse cognovit intelligit nihil suum esse posse neque in ancilla neque in partu ideo quae possessori obstat non partus conditio quia per se usucapi potest non mala fides quia tempore quo mater fuit tradita in bona fide constitutus erat quod sufficit sed obstat possidendi causa quia nulla est et sine ea usucapio non procedit. Sed supradictis adversioni d. l. 4. §. si antequam et d. l. non solum obstat graviter tx in l. iusto §. etsi ff. de usucapionibus ubi circa partum mulieris traditae non initium presentis possessionis partus sed tempus traditionis matris dum adesset bona fides tantum inspicit et ideo si quis matrem bona fide ceperit possidere etiam si antequam enixa* sit alienam matrem cognoverit partum usucapere non prohibet Ad quorum iurium explicationem aliis omissis Doctoris sententiam veriorem existimo ubi s. f. tx in d. l. 4. §. si ante quam et in d. l. non solum loqui quando mater furtiva erat: tx vero in d. l. iusto §. etsi quando aliena inter haec autem multum interest quando ancilla furtiva est qui illam antequam enitat furtivam cognoverit non usucapit partum quia in ancilla furtiva non tribuit et ut videat partum emisse non ut

* enixa

bona

bona fides qua cepit possidere matrem ad hoc ut videri partum quoque eadem bona fide accepisse et hoc ad rei furtivae. At vero qui cognovit tantum ancillam alienam esse quae furtiva non erat partum usucapit quia initio traditionis hic suficiat bona fides quia hoc in rebus non vitiosis non interpellat superveniens mala fidei sed iustis initiis cepta perficit quantumvis ex post facto mala fides superveniat L. penult.a ff pro emptore diximus supra in rubrica n.o 29 explicat Donellus d. Lib. 5. comment. cap.o 28.

Tandem illud quod diximus apud bonae fidei possessorem partum conceptum posse usucapi illam habet exceptionem si bonae fidei possessor partum apud se conceptum et editum usucapere non posse si intra constitutum usucapioni tempus cognoverit matrem furtivam esse nisi forsam ignoraverit cuius esset mancipium aut cum sciverit dominum certiorare non potuerit vel si cum posset fecerit dominus autem neglexerit quod si dominum cognosceret et illum certiorem facere potuerit nec fecerit non usucapiet tx in L. penult. ff pro suo. Sed obstat illa iuris regula usucapionem recte ceptam non interrumpi quod fortasse in causa fuit ut Trebatius a Pomponio dissentiret in d. L. penult.a sed ipse Pomponius huic difficultati occurrit ibi in finalibus verbis proquo adverto verum esse quod dicit iuste cepta

vsucapionem nō interrūpi, si tamē nō sit aliud in
terrumpat quā bona fides, si vero si quis desinat iusta
ex causa possidere non procedit ut diximus s.° n° precedēti
Quare in proposito qui antiquam partum apud se et quod
tem usucaperet matrem furtivam esse cognovit nullū
habet ad usucapionē titulum nam ut supra diximus
solum potest possidere pro suo nō autem potest illo titulo
possidere qui matrem et partum suū non esse scit ideo
potius clam possidere intelligit que fuit ratio tradi
ta a Pomponio in d. l. penult. ff. pro suo: at vero cū
quis emit rem aliquā vel ex legato vel alia iusta
causa ab alio accepit postea quā alienam cognovit
licet interrumpat bonafides manet tamen possessio
rei iusta causa ex qua usucapio recte cepta perse
verat. Tandem nō usucapiet quā dominū certiorare
potuit et nō fecit quod si per bonę fidei possessorem non
stetit semper pro suo intelligit usucapere dum in
telligit habere cognitionem ex iniusta excusatione
Usucapioni nō obfuturam et sic absolvit &c

Finis Huius l. 3.°

Ad Tit. ff de Pactis a Lice Ntiato Solorsano

Ad l. conuentionum et l. legitima
Iuncta l. Iuris gentiu[m] secto. N° 1

Tres esse conuentionum species Vlpianus in hac l. conuentionu[m] admonet qui tame[n] eundem statim proponat publicam tantum s. et priuatam et priuatam in legitimam aut Iuris gentiu[m] deinceps partiat, ut Cuiacius ait in presenti non tame[n] re[m] diuidere qua[m] fangere presertim quia subdiuisio quo que priuatarum conuentionu[m] vitio non caret ut omnes co[n]uentiones siue publice sint siue priuate ex legibus ... ita plurime ex Iure gentiu[m] acceperit. Qua ratione post glosam ibi ceteri recentiores reprehendere solent parti tionem Iuris ab eodem Vlpiano scripta[m] in l. 1 § ... Iuris studij de Iustitia et Iure, et a Iustiniano in § fin. inst. eodem. Vnde nullus e[st] interpretu[m] qui hac difficultate pre ... ius anxie non torqueat et multa pro defendenda Vlpi ani diuisione moliat ut constabit preter antiquiores in presenti ex his que circa nostram l. late scripsit Be nardus libro 4 variorum cap. 1 franciscus Conanus lib 1 comentariorum Iuris ciuilis cap. 1 Antonius Costanus lib. singulari questionu[m] cap. 3 ferdinandus Mendoca lib. 2 disputationu[m] de pactis cap. 9 Madera animaduersionu[m] cap. 1 et nouissime ex Vincentio Cabocio lib. 2 disputationu[m] cap. 10 cu[m] multis sequentibus ... fu

plurima de publicis conventionibus diligenter comen

Nº 2 Sed ego quod ad primum difficultatis mem

expectat revicta audacia Rguardi qui contra om

codicum fidem et Ulpiani mentem verbum illud pri

et verbum illud Juris gentium ex nostro tx tolli debe

et imperiti interpretis esse arbitratur. Et alia emendatio

Otomani in disputatione de pactis pagina 2 qua

ante eum tentavit Fortunius in presenti et non ipse

probat Antonius faber in rationali ad pandectas in

notis ad hunc tx qui mutatas numerorum notas et il

illius verbi tres, duas reponendum existimant et damna

etiam Duareni opinionem in presenti qui difficulta

pressus coactus est affirmare Ulpianum dividendi arte

non satis caluisse quas omnes labores precindit Mend

d cap.º 9 nullam aliam invenio Ulpiani excusandi ratio

quam et si dixerimus triplicem eum ab eo conventionum

tum constitui et referri quia subdivisio illa priva

quam facit tertiam quodamodo speciem continen

videtur eum sub generalissimo conventionum genere m

quo modo Marcus Varro lib. 1 de re rustica sem

num initio facit genera quatuor mox tria d tam

a Justiniano in l ult.ª C de sacrosanctis eccle Quin

tiliano lib. 2 institutionum et Ausonio in n.º ternar

Juris divisio in sacrum publicum et privatum propon

cum tamen ab Ulpiano et Justiniano in d § Huius

studij bimembris divisio fiat et publicum tantum theori

tum dicat nimirum quia sub publico sacrum in

dit quod illi ut tertiam speciem recensuerunt. Qui

etiam pacto homines ab Ulpiano in l. manumissio-
nes ff. de Justitia et Jure in liberos servos et libertinos
partiunt quos tamen Caius in l. 3 ff. de statu hominum
in servos dumtaxat et liberos dividit §. quia 3o illa spe-
cies libertinorum quam facit Ulpianus magis ad liberorum
subdivisionem spectat ut colligit ex l. et ex uox § ff. eodem
tit. et ex §o. fin. inst. de Jure personarum. Sed et ad est aliud
exemplum non minus aptum in divisione peculii quod cum
quadruplex a doctoribus fieri soleat post Accursium in l. cum
oportet verbo exceptis C. de bonis quae liberis profectitium. §. ad-
ventitium castrense et quasi castrense a Justiniano tamen
in l. fin. in principio C. de inofficioso triplex dumtaxat
taxat constituitur paganum castrense et quasi castrense nam-
que quia sub paganici peculii nomine adventitii et profec-
titii species inclusit quas interpretes ut diversas connumerant
quam nostri tit. explicationem licet non ita illustraverim
ut uno tamen verbo insinuarunt Equinarius et Cuiacius in
praecit. et Savius prosequit idem Cuiacius lib. 15 observationum
cap. 33 et sibi ut novam adscribit Mendoza d. cap. 9 n.o 5

Quod vero ad 2am partem difficultatis supra propositae per- N.o 3
tinet fateor quidem Ulpianum obscure admodum locutum
fuisse dum privatarum tantum conventionem legitimam
aut Juris gentium apellat quasi non eaedem sint quoque
partes publicarum conventionum. Sed reiecto Coriolierr
ore de apicibus Juris tit. de Jure axiomate 26 ubi Jus
publicum cum naturali communionem habere non
posse afirmat in quem incidit Alter Connani lib. 9 commen-
tariorum cap. 1 n.o 10 et alter Alciati lib. 1 parergon cap.
31

ri qui naturalia et Jurisgentiũ præcepta ad publicum
rei Romanæ statum non pertinere arbitrant et repulsa
etiam noua nec magis apta opinione Mendocæ d cap. q.º
qui ait ideo publicam conventionem in legitimam et Juris
gentium subdivisam non fuisse quia nulla conventio pu
blica legitima esse potest quod quam sit absurdum nemo
non videt arbitror congruentius Vlpianũ deffendi posse
si constituamus illũ etsi privatã conventionem in legi
timam aut Jurisgentium subdividat non negare quin
idem prorsus de publica dici et intelligi possit nam (vt
Eguinarius et Cuiacius in præsenti docent et exemplis osten
dunt) nulla ars aut divisionem ita fieri vetat ut ge
nerum quæ ponunt eadem sit materia: Omissit autem
Vlpianus exactam publicæ conventionis divisionem et
tractationem quoniam prætoris ædictum cuius ipse inter
pretationẽ susceperat ad rerũ privatarum conventiones ma
gis quam ad Jus publicum spectabat de quo I.C.ti raro
aut nũquã respondere solebant ut multis exemplis ad
interpretationem nostri tx et d §i huius studij probant
fortunius Garcia et Antonius Vaca ibidem Otomanus
Eguinarius Misingerius et Valduinus in d §.º fine inst.ª
de Justitia et Jure idem Otomanus in d disputatione de
pactis in principio Madera d cap.º 7 Revardus lib. 5 va
riorũ cap.º 12 Cuiacius d lib. 15 observationũ cap.º 33 Angelus
Matheatius de via et ratione Juris lib. 1 cap.º 12 et Vincen
cius Cabocius lib. 1 disputationũ cap.º 1 et lib. 2 cap.º 10

N.º 4 Ergo cum tres sint conventionũ species vt ex l. dicta
observatione et ex serie eorũ Jurium colligit publica s. legi
tima

tima et Juris gentium restat ut nunc unius cuiusque na
turam et exempla sigillatim discutiamus: Et quod ad publicum
atinet ita ab Ulpiano definit ut sit quod fit per Principem
aut quotiens inter se duces belli quaedam paciscunt si enim
legendum esse nostram lex cum Aloandro Duareno Eguinario et
alijs in presenti recte contendit Mendosa d cap. 9 nº 9 quam
vis Cuiacius Rusardus et Gotofredus ibidem et Renardus
d lib. 4 cap. 1 non per Principem sed per pacem idest
pacis causa legendum affirment quod tamen in idem recidit
et Aloandri lectio plenior videtur nemini enim dubium est non
solum belli duces verum et Principem cui populus omnem
imperium et potestatem contulit de negotijs ad rem publicam
spectantibus recte adque utiliter pacisci sive pacem sive in
ducias sive aliud quodcunque fedus cum ostibus aut etiam cum
amicis non subditis vel subditis ex publica causa et ad regni
comune bonum paciscat ut multis exemplis erudite ostendunt
auctores s. citati precipue Vincentius Cabotius d libro 2 cap. 10
usque ad 16: Quinimo belli duces qui alterius auspicijs bellum
gerunt sine principis vel populi cuius nomine exercitum
ducunt expresso consensu non solum pacem cum ostibus cons
tituendi facultatem non habebunt verum neque inducias
nisi ad modicum tempus concedere poterunt ut contra Bart.mu
et alios antiquiores in presenti verissime tradit Duarenus
et Mendosa d cap. 9 nº 11 Cabotius d lib. 2 cap. 15 et Balta
sar Aiala de Jure et officio belli Libro 1 cap. 7 nº 5 et 6
arguto l. mandato 6. ff de procuratoribus Juncta l. qui
Romae § Callimacus ff de verborum. Ideo autem diximus
Principem ex publica causa pacisci debere nam alioqui
si

si quid extra res ad rem publicam spectantes princeps
peregerit aut contraxerit ut privatus obligabitur nec illa
conventio publica sed privata habenda erit ut bene
adverterunt Duarenus et Orocius in praesenti Mendoca d
cap. 9 n.o 9 Cabocius d cap. 10 et ubi liter tradit Pinelius
in rubrica C de rescindenda prima p. cap. 2 ad eiusque
observationem non naturali tantum sed etiam civili
ratione tenebitur nam etsi civilibus legibus Princeps solu
tus sit se tamen in contrahendo illis subiicit propter commercio
rum utilitatem et aequalitatem l Si Caesar ff de publicanis
l donationes quas Divus 26 C de donationibus inter virum
l fin. C de fructibus et litium expensis tradit late Pinelius
ubi s. et innumeri quos citat Senedo in coletanea 167 ad
decretales et ultra eos Duarenus in praesenti et Madera animad
versionum cap. 35

N.o 5 Sed quemadmodum certum est conventiones istas pu
blicas fidem quae et foedera inter duces aut Principes inita
esse servanda ut omnes in praesenti testantur et colligitur ex tex quis se
despici solet in cap. noli 23 q. 1 et in l in bello in principio
et l si captivus ff de captivis etiam si in privatorum in
iuriam redundent l item si verberatum 15 § 1 de rei
vindicatione l Lucius 11 ff de evictionibus cap. in nostra
2 extra de iniurijs iunctis his quae tradit Jasson in 5.o et
quid si tantum prima lectura n.o 8 Menchaca contro
versiarum illustrium cap.o 40 n.o fin. Portius in suis conclu
sionibus lib. 5 cap. 15 et omnino videndus Andreas Gail
practicarum observationum lib. 2 observatione 57: ita illud
varijs opinionibus controvertitur an fides publica osti

ob

76

ab homine privato data servari debeat Bart. namque quem alij magis communiter sequuntur teste Orosco in praelecti. nº 4 Decio consilio 191 et Matteo de Afflictis decisione 149 non esse servandam docuit motus Ulpiani responso in l. 1 § non fuit ff de dolo et tx similis in l. 2 C de commercijs in l. 5 et l. nihil 25 cum alijs ff de captivis et in l. 1 ff de eo quod motus causa nisi in casu singulari tx in l. nam et Servius 22 ff de negotijs gestis ex peculiari captivitatis favore ut consideravit Baldus in cap. ex rescripto column. 2 extra de Jure Jurando et Romanus concilio 316

Contra vº Fortunius ubi s. Decius in l. ea est natura ff de regulis juris et melius ceteris Antonius Costanus lib. singulari questionum cap. 3 multis magnis quae rationibus et exemplis fidem a privato osti datam servandam esse defendunt et docte argumentis in contrarium adductis respondent quorum mihi sententia verior et justior videtur nam licet ubi nulla conventio inita est liceat ostem dolis et fallacijs decipere ut probant jura s. citata quae in omnino desinsi debent ubi tamen pactio praecessit servari fidem etiam osti naturalis postulat ratio et generalitas tx in d cap. nolli et Ciceronis verba lib. 1 officiorum et exempla ab Agelio relata lib. 1 noctium aticarum cap. 12 et lib. 20 cap. 1 in fine. Unde merito in magistratus quosdam criminum quae quaestores invehit Duarenus in praefati veri eulo quosdam qui cum ab infelicibus reis impunitate per simulationem promissa delicti confessionem expresserint mox ad supplicium mittunt idemque patet dici de eis quae quotidie delinquentibus sub spe

cu

securitatis ab Ecclesia in quam se receperant exire fac
unt nam etsi verum sit Judicis ad eliciendam veritatem
puniendaque delicta simulationibus et astutijs uti
posse argumento cap. afferte extra de presumptionibus et cap.
utilem 22 q. 6 5. dicto tamen modo expressum con
fessionem vel capturam non satis tutam et validam
esse et magistratum huiusmodi securitatis non consensu
rum vel si consenserit eos revocare libere contra Do
minicum Felinum et alios optime resolvit Imola consi
lio 109 Decius et eius additionator in d. l. ea e natura
Plaça in epitome delictorum cap. 37 n.o 5 Covarruvias lib
1 variarum cap. 16 Antonius Gomes 3. tomo variarum
cap. 12 n.o 6 et 7 et novissime Faguinaeus lib. 9 contro
versiarum cap. 61 qui hoc in justitiae observandum esse co
tendit reiecta quadam distinctione Blanci et alia Me
nochius de arbitrarijs casu 367 n.o 4 qui ex hac confes
sione saltem extraordinaria pena reum puniri posse
contendit ...... Ad l. Legitima. 6. ff de pactis

n.o 6 His circa publicas conventiones requirebat re
ut arbitror prefibatis necessarium est ut non ullo de Legiti
mis breviter pertractemus et invenio Paulum in hac l. le
gitima eam esse docere legitimam conventionem que aliqua
Lege confirmat in qua diffinitione explicanda et assigna
dis exemplis que Pauli verbis conveniant mirum est quam
vecsent doctores ut constabit ex Acursio et alijs anti qui
oribus et recentioribus in presenti et ex Goveano lib. 2 vari
arum lectionum cap. 26 Conano lib. 5 commentariorum cap.
1 in fine et Madera lib. singulari animadversionum
cap.

cap.° 8 quorum omnium sententias et opiniones irridet Medo
sa lib. 2 de pactis cap.° 10 per totum qui tamen mihi
nihil quod magis probari possit continentes videt. Qua
re damnata opinione glossę quę nimis nostrum tex. restrin
gens ad quatuor tantum conventiones a lege civili in
ventas pertinere tradit, Bartolus in presenti n.° 3 vers.
culo et ideo quem ceteri magis communiter secuti ut co
nstat ex Castrensi et Jassone n.° 3 fortunio n.° 1 Orocio
10 et Madera d. cap.° 8 generaliter nostrum tex. accipiendum
arbitrat docens quale cumque pactum a lege civili confi
rmationem recipiens sive ex eo quod formam ei prescriberit
sive ex eo quod in totum induxerit conventionem legitimam
dici. Sed adversus hanc receptam sententiam eo arguo ut
Fortunius et Mendoca ubi s. n.° 10 quod conventiones nomi
nate a jure civili confirmat et ea ratione actionem pro
ducunt §.° 1 inst.° de obligationibus juncta glossa ibi ver
bo comprobat et Bart.° communiter recepta in l. si unus §.°
pactus ne peteret n.° 10 ff. hoc tit.° Quę tamen conventiones le
gitime apellari proprię non possunt cum juri gentium
tribuantur in hac l. juris gentium et in l. ex hoc jure ff
de justitia et jure et a legitimis specie et n.° differant ut
constat ex hac l. conventionum a qua difficultate nunquam
se satis liberare potuerunt Fortunius et Cuiacius in pre
senti ut constat ex Mendoca ubi s.

Qua propter ego arbitror legitimas conventiones
eas proprię dici de quibus nisi lata lex esset non habe
rent vim obligationis inducende aut tolende ut sit nov. to
lum civiles hoc nomine contineant ut Accursius volebat

ne

neque rursus omnes quae ex Jure gentium manant ut cum Bart. comunis existimat sed civiles quidem et ex Jure gentium illae quae cum antea in terminis pacti nudi rebite fuissent neque ad actionem producendam vel ipso Jure tollendam sufficerent postea speciali aliqua lege confirmatae fuerunt ut sic contractus nominati excludant qui et si Jure civili dicant comprobati in d. §o. 1 non tamen lege aliqua speciali sed generali quadam populi usu recepti et admissi sunt ut statim latius trademus et constat ex nostro tx in versiculo et ideo in quo satis ostendit consultus se non simpliciter de illis conventionibus tractare quae in contractus nomen transierunt sed solum de pacto quod cum per se nudum et debile esset legis alicuius auctoritate vestitum et confirmatum sunt Unde intelligimus merito has conventiones legitimas dici legitimum quippe illud in Jure appellat quod vel ex l. 12 tab. vel alia quavis sanctione specialiter descendit pro ut videmus in legitima hereditate et tutela l. 1. 2 et 3 de petitione hered. toto tto. de legitima agnatorum successione et de legitimis tutoribus et in legitimis criminibus l. 3 §o. penult.o de crimine stellionatus juncta l. quid ergo 13 §o. penult.o ff de his qui notant infamia. Legitimo luctu l. genero 8. l. solent 10 l. liberorum 11 §o. 1, ff eodem et l. 2 c. de 2.s nuptijs et in mille alijs quae congerit Brissonius de verbis Juris verbo legitimum Valdunus ad leges 12 tabula cap.o 22 Revardus ad easdem leges cap.o 12 et 17 Belonus lib. 3 imputationum cap.o 7. Quo fit ut recte videat scripsisse Alexander concilio 56 volumine 2 eum qui in in positione pro se legitimis quae heredibus stipulatus esset

de

de heredibus ab intestato intelligi debere quidquid contrarium defendere conet Alciatus lib. 3 paradoxorum cap. 7 et in l. lege obvenire per tx ibi ff de verborum signe.

Sed licet haec in se verissima sint in genere dis tamen exemplis legitimarum conventionum non parum haerent doctores nam quae a glosa adduct de contractib. inventis a iure civili ut demus in se veras esse nostro tamen tx.i non conveniunt in quo de pactis dumtaxat tractat. Rursus quae idem Accursius et ceteri interpretes sumunt ex l. si quis argentum §o. fin. C de donationib. et l. ad exactionem C de dotis promissione cum multis alijs post Julium Paulum nostrum autorem inducta fuerint illius responso propriae adaptari non possunt quamvis ex l. virtute ad illud pertineant Jasta l. non est novum ff de legibus. Sed neque magis probari potest aliud exemplum quod adduci solet ex l. si tibi ita §o. de pignore ff. hoc tto. nam etsi concedamus tx illum de ypoteca loqui eamque contractum nominatum non esse ut ibi Cuiacius advertit non tamen loquitur de pacto confirmato a lege civili sed a praetore quem verior est opinio legem facere non posse ut ex §o. l. quos autem inst. de bonor possessio. notant Paulus Curtius Junior et alij in rubrica C qui admitti. Quare ego etsi multa eorum subtiliter impugnat Mendoca d. cap. 10 existimo abtissima existimo abtissima exempla pacti virtute legis vel SC.i actionem producentis reperiri in specie legis tale pactum qui §o. qui provocavit ff. hoc tto. Juncta declaratione Bart.i et aliorum ibidem in l. si fuit 4 ff de sponsalibus Juncta l. 2 eodem tto. et his quae post

No 7

lius lib. 4 noxium aticarum cap. 8 tradunt Brissonius de ritu nuptiarum pagina 1 et 2 et Anastasius Germonius lib 2 animadversionum cap. 7 cum l. quamvis § si cum essem ff ad Velleianum et l. si stipulator 34 ff de donationibus inter [illegible] inductionibus Mendoça d cap. 10 n. 8. Pactum ipso jure actionem tollentis de quo etiam nos textus tractat [illegible] acceptilationis exemplo ab Accursio et alijs in praesenti tradito comodius aliud proponi potest in actione injuriarum et furti quas pacto ipso jure tollit et remittit ut constat ex sol. l. jurisgentium § si paciscar d l. sitibi § quaedam l. si unus § pactus ne peteret. J eodem l. non solum § 1 ff de injurijs § fin instit. eodem et receptum testantur Riminaldus in d § pactus n. 36 cum sequentibus et Antonius Gomez 3. tomo variarum cap. 6 n. 5 id quod ut demonstrat Cuiacius Duarenus et Antonius faber in praesenti et Coveruvias d lib. 2 variarum cap. 26 ex quadam l. 12 tabul. originem traxisse videtur cuius verba refert Agellius lib 20 noctium aticarum cap. 1 et ornat Valduinus ad easdem ll. cap. 6 et 61 et Cuiacius ad titulum instit. de injurijs

Ad l. Juris gentium

7 ff [illegible] A Licenciato Solorsano

N. 8 Expositis his quae ad publicas et legitimas conventiones expectant superest ut Ulpiani distinctionem sequuti juris gentium conventionum tractatum sumpsimus et accurate exponere conemur est enim haec lex juris gentium omnium contractuum clavis ut post antiquiores alios recte tradit fortunius in praesenti ante numerum primum. Et ut res ab origine repetatur

intelligat que comodius in primis sciendum e contractus facti esse ut colligit ex l. concilio in fine ff de curatore furiosi et ex glosa verbo emptiones et Bartoli ibidem n.o 8 in l. ex hoc Jure ff de Justitia et Jure eosdem que pene omnes pro comuni omnium utilitate Jure gentium inventos receptos et observari Jussos fuisse d. l. ex hoc Jure l. cum amplius §.o Sis natura ff de regulis Juris §.o Jus autem gentium inst.to de Jure naturali absque aliqua distinctione an nominati an innominati fuissent ut contra Alexandrum in §.o sed cum nulla n.o fin. J. hac l. et Conanus lib. 1 comentariorum cap.o 6 n.o 12 recte ostendit fortunius in presenti n.o 3 Neque enim ulla gentium societas esse potuit cui conventionum comerciorum que usus utilis pariter ac necessarius non videret d. §.o Jus autem sine quibus homines conciliari aut conciliati retineri vix possent ut tradit Conanus ubi s. Reinaldus Corsus lib. 1 indagationum cap.o 14 Soto lib. 1 de Justitia et Jure questione 1 et Vaconius declaratione 15 n.o 3 et ego aut dubie colligo ex Julio Paulo in l. quod si minor 25 §.o 1 ff de minoribus et in l. si quis mancipiis 17 §.o si impubes ibi propter utilitatem promiscui usus ff de institoria quamvis ea verba male Acursius alio modo intellexerit quem ibi Castrensis et Gotofredus et Cuiacius in notis reiiciunt. Unde s. dicte conventiones in nostro textissimilibus Jurisgentium apellant quasi ratione naturali aput omnes gentes equaliter semper observent l. omnes populi g de Justitia et Jure §.o quod vero inst.to de Jure naturali Junctis his que post alios scribit Madera animadversionum cap.o 2 et 3 et latissime Mendoça lib. 3 disputationum de pactis cap.o 1 per totum ubi adversus omnes pro

probare contendit Jus naturale et Jus gentium unum prorsus et idem esse. Neque obstat emptiones et venditiones Juris gentium contractibus tribui sine quibus tamen fertur homines multa secula vixisse vt tradit Aristoteles quinto ethicorum cap.° 5 et primo politicorum cap.° 6 Plinius lib. 33 cap.° 3 et ostendit consultus in l 1 ff de contrahenda emptione nam etsi hac difficultate nimis premat Bart. in d l ex hoc Jure n.° 8 et alij quos refert Pinelus in rubrica de resindenda prima parte cap.° 1 n.° 1 cum sequentibus facile tamen euitari poterit si aduertamus quod etsi Jus gentium cum ipso humano genere proditum esse retulerit Paulus in l 1 ff de adquirendo rerum dominio adue tamen illud etiam communiter cognito et invento omnes gentes vna et eadem naturę ratione dicta consenserunt et in perpetuam consuetudinem receperunt vere Jus gentium dici poterit tametsi aliquando in vsu non fuerit prout in emptionibus et alijs huius modi contractibus accidit vt obtime docet et exemplis illustrat Otomanus in d § Jus autem ciuile fine Pinelus vbi supra et eorum nomine suppresso mendoça d cap.° 1 n.° 26

N.° 9 2.° sciendum est quod etsi Cicerone teste lib. 3 officiorum quem refert Reuardus ad ll 12 tabularum cap.° 3 quod gentium Jus est id ciuile etiam esse debeat adue tamen vt egregie considerat Duarenus in presenti veteribus Romanis vtile visum non fuit passim ex quibuslibet conuentionibus actiones dari ideoque quasdam magis frequentes et necessarias delegerunt ex quibus efficaciter agi posset ceteras omnes cuiusque voluntati religioni et fidei relinquentes ita vt agi eorum nomine non posset licet naturaliter obligarent d l cum amplius § heis natura l 1 § hoc titulo l in his § § imperator ff de

solutionibus ad excipiendum proficerent §. igit nuda ff. Soc lege L. ex placito C. de rerum permutatione §. 1 de exceptionibus et alios efectus producerent quos late prosequit Iuanes Crotus in L. frater a fratre ff. de condictione indebiti n.o 22 et Corrasius prima parte n.o 10 Claudius Cantiuncula in §. 1 instit. de oblig. et Duarenus in d. L. 1 ff. Soc tit. Quae conventiones sive contractus licet propterea quod Iure civili recepti et comprobati sint civiles a Iustiniano apellent in §. 1 instit. de obligat. juncta L. Ius civile ff. de Iustitia et Iure et ad actionem producendam proficiant iuxta glosam communiter recepta in d. §. 1 et Bart. in d. §. pactus ne peteret n.o 10 et fortunio in prefati n.o 2 retinent tamen Iuris gentium apellationem quoniam a Romanis non tam Iure proprio quam comuni omnium dominum recepti et admissi sunt ut notant scribentes comuniter in d. L. ex Soc Iure et post Alexandrum resolvit R ripa n.o 20 in rubrica ff. de pignoribus et Valduinus in d. §. 1. Ex eis quae Soc desavisa non civiles tantum sed et naturales simul obligatio concedit quoniam Iuris utriusque autoritas concurrit ut docet Bart. d. n.o 10 receptus comuniter secundum Orocium ibidem n.o 23 et in d. L. ex Soc Iure n.o 12 et 73 ubi Claudius n.o 86 Fortunius in L. 1 §. conventionis ff. Soc tit. et Conanus d. lib. 1 cap.o 6 n.o 14 et lib. 2 cap.o 3 n.o 8. Inde quae soleo ego interpretari tx difficilem in L. naturales eo ff. de oblig. et actio. et in L. fideiussor obligari §. fideiussor accipi ff. de fideiussoribus ubi dicit naturales obligationes actionem producere reiecto Vaconis Revardi et Mendoçe errore et audaci emendatione Otomani et Gotofredi quos

late consultam in l frater a fratre de condict. indebiti pri mo preludio et Lauins in meis antinomijs sub tit.º de pactis cap.º 3. sepe enim Jus civile ubi aliquid ex Jure gentium sumit ipsius vestigia servat ut non insubtiliter colligit ex §.º vendite inst.ª de rerum divisione et subtilius ex §.º per traditionem eodem tit.º Juncto §.º fin. de usu et habitatione et principio inst.ª de donationibus et his que tradit Antonius Consius primo disputationum cap.º 12 et Pichardus in rubrica illius tit. n.º 9

N 10 Quo ex fonte fluit pacta illa que in terminis Juris gentium inita reluta postea lege aliqua vel S C.º confirmata fuerunt merito legitima dicta quasi que ex legis civilis auctoritate spetialiter substantiam acceperint ut diximus s. n.º 6 itemque etiam stipulationem literarum obligationem sponsaliciam largitatem et contractum emphiteuticum meis Jurisgentium conventiones non connumerari sed potius Juri civili adscribi quod proprijs civitatis Romane legibus non solum recepti verum etiam inducti et formate fuerint ut docet glossa magna in d l legitima et in d l ex hoc Jure verbo quibusdam et in d §.º Jus autem verbo pene quam communiter receptam post Bartolum et antiquiores alios testat Jasson in d lex hoc Jure n.º 27 fortunius in l 1 §.º conventionis n.º 9 s hoc tit.º Menchaca de successionum progressu in prefatione n.º 172 Valasens de Jure emphiteutico questione 2 et late Felicianus de Solis in tractatu de censibus Lib. 1 cap.º 1 n.º 10 qui in hanc sententiam expendunt tex in §.º de constituta inst.ª de actionibus in §.º 1 de literarum obligatione in §.º adeo de locatione et in aut. §.º ut ipso

jo

salitiam largitas in primo collationem quae et ad dictos contractus sive conventiones respicere putant exceptionem propositam in d. lex hoc jure et in d. §. Jus autem

Sed hic paulisper subsistendum est nam contrariam sententiam quoad stipulationem multis magnis quaerationibus post alios defendunt Riminaldus in rubrica de donationibus ex n.o 181 Ector Riguerius in rubrica de verborum ex n.o 23 Ubalterus Lib. 1 miscellanearum cap. 11 et Forcatolus dialogo 72. Quo ad emptionem vero in quod sit juris gentium Corrasius Lib. 1 miscellanearum cap. 21 Eguinarius et alii in d. §. adeo Conanus Lib. 7 commentariorum cap. 12 n.o 2 Forcatolus dialogo 74 n.o 2 Mendoca Lib. 2 de pactis cap. 10 n.o 2 et quo ad literarum obligationem et sponsalitiam largitatem idem Forcatolus d. dialogo 74 et 75 Ferretus in hoc l. legitima n.o 9 et Brocius n.o 14 et Revardus Lib. 4 variorum cap. 1 et Mendoca ubi supra n.o 3 et 4 qui etiam in vito Justiniano in d. §. Jus autem et Hermogeniano in d. l. ex hoc jure generaliter asserere audet nullum prorsus contractum nullam conventionem reperiri quae juris gentium non sit et ab eo non ducat originem licet obligationum aliquae jure civili introductae fuerint et efficaces ad agendum reditae

In qua opinionum varietate ego et si fatear supradictos contractus quatenus in se verum pro vel tristi contractu consensu habent Jus gentium sapere et ad illud referri posse l. 1 versiculo adeo ff. hoc tit. l. ait in vetus §. 1 ff. de acceptilationibus l. 1 §. ult. ff. de verborum juncta inductione Cujacii ibidem et ab aliis gentibus praeter Romanos aliquando

receptos et usitatos fuisse vt constat ex forcatolo d dialo
go 72 et 74 et ex Aristotele et aliis quos refert Mendoça
d cap. 10 adue tamē arbitror comunē opinionē non male
defendi posse si animaduertamus diuersas cōuentiones nō sim
pliciter Juri ciuili receptas et comprobatas vt alias Juris
gentium de quibus in nostro tex et in me libus sed sub certis
quibusdam Legibus et nouis formis et nominibus a popu
lo Romano inductas et admissas fuisse principio et §. 1 inst.
de verborū l. 1 C de Jure emphi. tit. d §. adeo ibi ipso priam
statuit naturā d principio de literarū oblig. ibi ordiq scrip
tura obliget d auth. vt ipso alia largitas ibi specialem
esse contractū §. penult. inst. de obligat. ibi a Junioribus
Diuis Principibus introductū ē quo fit vt merito Juri ciui
li et nō gentiū tribuat cū res ex forma censeat et Judicet
l Julianus 9 §. si quis ff ad exibendum l mulieris 13 §. 1 ff
de verborū signif. §. cū ex aliena inst. de rerū diuisio
Neque ē sine effectu hec inuestigatio nam ex eo quod cō
tractus emphiteuticus Juris gentiū saltim quoad originem
censeat euenit vt et bone fidei sint vt tradunt multi quos
refert Balasius de Jure emphiteutico questione 5 et Morla
in emporio tit. de locato in rubrica n.º 32 et vt in eo sit
locus remedio l 2 C de rescindenda vt notant plures quos
refert Menesius ibidem n.º 28 Pinelus 1.ª p. cap. 3 n.º 31 et Ba
lasius vbi s. questione 11 n.º 18. Et ex eo quod stipulatio natu
ralem contentū desideret euenit vt si consensus abest ex nudis
simplicibus que stipulantiū verbis nulla ipso Jure oriat
obligatio quamuis contrarium per peram defendat Renardus lib.
2 variarū cap. 5 aduersus expressū consulti responsum in d l
§.

§o. adeo et in l. 3 §o. fin. ff de oblig. et actionibus et in l. servum pupilli 6 juncta glossa ibi versiculo dixi quod ff rem ratam haberi et multa alia que late congerit Mantua in enchiridio rerum singularium cap. 138 qui simul notat cum Sino in sparta novissima C de pactis fideiussorem et si solemnibus stipulationis verbis olim intercedere deberet l. Blanditus 14 C de fideiussoribus l. sciendum ff de verborum cum alijs que tradit Decianus regula 332 si tamen antea se teneri nolle protestatus fuerit nullatenus obligari. Sed et literarum obligatio quamvis sit iuris civilis sit presupposito tamen consensu et numeratione et si causa naturali nititur etiam transacto biennio probationem non numerate pecunie admittet si eam debitor offerre possit ut cum magis communi et vera opinione defendit Costa in lib. si ex cautione falentia ult. no. 2 et Pichardus in principio de lit. erarum oblig. no. 13 quamvis in contrariam multa adducat Forcatulus d. dialogo 75 no. 5

+ pupilli salva

3o. sciendum est quod et si contractus proprie conventio sit ex qua mutua obligatio nascitur l. Labeo 17 versiculo contractum ff de verborum oblig. et gl. in principio de autoritate tutorum alegando tamen Soc nomen ad eas etiam conventiones et negotiationes porrigimus ex quibus alter tantum obligatur ut s. latius tradetur et recte post alios advertit Cuiacius in preallegato exemplum in mutuo stipulatione et dotis promissione proponens quibus contractuum apellationem iura sepe tribuere solent l. 1 ff de obligationibus l. contractus C de fide instrumentorum §. ius autem in fine instit. de iure naturali. Unde contractus ita communiter ab interpretibus diffiniri solet ut sit negotium inter duos plures ve data opera gestum ut vel utrique

N. 11

vel

vel alteruter obliget l. rogasti 22 ff de prescriptis verbis ibi quasi negotio quodam inter nos gesto proprij contractus l. si in area 33 ff de conditione indebiti ibi quia nullum negotium inter nos contraharet facit deffinitio Theophili in § fin. instit. de oblig. relata et recepta a Rebuffo in d. l. habeo pagina 174 qui contractum esse ait duorum plurium ve in idem conventionem et consensum ad constituendam obligationem

Horum autem contractuum ut noster ex probatet Jurisimilias quidam a Jure civili proprium et elegans nomen habet et inde nominati dicuntur quidam generali conventionis nomine continent et innominati apellant ex eo quod illi in albo pretoris scripti certam formulam habebant qua in Judicium deducerent l. 2 § deinde ex his de origine Juris et speciale nomen sortiti sunt generali amisso ut nivit Ulpianus in presenti: hi vero cum in albo descripti non essent neque certam actionis formulam haberent in communi nomine conventionis manserunt l. 1 cum sequentibus ff de prescriptis verbis unde certi et incerti contractus dicuntur id est nominati et innominati in l. certi conditio 9 ff si certum petat ibi sive ex certo contractu petat sive ex incerto et in l. 1 § debiti ff de constituta pecunia et in l. et uno 18 ff de acceptilationibus notant et late prosequitur Olomanas in disputatione de pactis pagina 123 Conanus lib. 5 comentariorum cap. 2 in principio Menchaca de successionum creatione § 12 n.o 45 et 46 et ad hec reducenda sunt que prolixe tradunt Fortunius Duarenus et Eguinarius in prescripti

N 12 Quibus ita breviter et utiliter prehabitis prima differentia que inter contractus nominatos et innominatos notari

tari solet ea è quæ ex nostro tx collegit quod nominati simul
adque selebrati sunt et cõsensu partiũ absoluti actionem
producunt l 2 de oblig. et actio. principio inst.o de obliga
quæ ex consensu innominati v.o non aliter quã implemento
secuto ex altera parte vt constat ex nostro tx ibi subsit
tamẽ causa et ex §.o sedẽ nulla §. Sed lege ibi sedẽ
nulla subest causa ettz id, ẽ vt communiter docent docto
res nulla datio vel factum ex altera parte et ex l 1 ver
siculo itẽ emtio ff de rerũ permu. l ex placito ibi nulla
re secuta C eodem l 3 tl.o 6 p.o 5 quam differentiam
obseruant et ex nostro tx deducunt Jasson et Orosius in pre
senti n.o 1 Jacobinus 2 Fortunius 9 Duarenus Eguinari
us et Cuiacius in comẽtarijs ad sum tx Antonius Gomes 2.o
tomo variarũ cap.o 8 Vaconius lib. 1 declarationũ cap.o
22 n.o 23 Corrasius primo miscelanearũ cap.o 23 n.o 8 Mẽ
Caca et Conanus vbi s.

Sed in reddenda huius differentiæ ratione om
nes admodũ laborare videnť nam Orosius Jacobinus et
alij vbi s. et Berengarius ferdinãdus in l pacta cõventa
cap.o 3 n.o 82 secuti Accursiũ in prescripti glo. 2 hoc ex eo
prouenire aiunt quod nominatæ cõuẽtiones a suo nomine
vestimẽtũ accipiunt et ideo ad actionem producendã su
ficiunt quod non ita in innominatis contingit maximas enim
vtillitates nomẽ in Jure operari et in magna cõsideratione
esse solet l a nullo C de ferijs l decernimus C de episcopis et
clericis §.o penult.o inst.o de donationibus melior tx et abalijs
adduci non solitus in l in cõcubinatu 3 ff de cõcubinis ibi
nam quia concubinatus per leges nomẽ assũsit extra legis pœ

na

pgnam ē

Verum hec traditio et inepta et falsa videt(ur) nam
licet ad rei cognitionem nomina considerari soleant et con
venientia rebus esse debeant iuxta iura 3 relata nõ
tamē debuerunt contractus propter nomē obligationē
producere tum quia leges rebus et non verbis imponunt l 2
in fine C comunia de legatis l fin C de usuris cum
etiam quia certus ē obligationum civilem sine qua
actio dari non potest non a nominis qualitate sed ab
aprobatione et confirmatione iuris civilis oriri ut pro
bat tx in d §o 1 inst. de obligationibus et hoc ostendit
Duarenus et Antonius faber in preseti Conanus lib. 5 cap.
2 no 1 Menchaca questionum usu frequentium cap. 59 no 23
unde ē quod in d l 2 de oblig. et actioni non nomine
sed consensu obligationē fieri scripsit consultus

Sed neque magis admitti potest insufficiens ab ea
ratio Vasconis declaratione 66 no 5 qui ait in contrac
tibus nominatis quia in eis purus et simplex consensus
adest statim hos ei obligationē non sic in innominatis
qui respectivi sunt et ideo implementum desiderant. Ne
que et alia Conani d cap. 2 no 1 qui principia iuris
oblitus nullum esse contractum generaliter asserit excepta
stipulatione qui absque sinalagmate hoc ē permuta
tione non consensu tantum sed re interveniente et facto
obligationem producat. Neque alia in quam magis
frequenter antiquiores et recentiores iuris interpretes ire
solent videlicet quod contractus nominati frequentiores et
utiliores sunt quam innominati et ideo illis plus roboris

et

et firmitatis tribuit arguto l. 2 in principio juncta glossa verbo contraxit ff pro emptore legis certis conditionibus quonia si certum petat legis legavi versiculo et plenius ff de lib. eratione legata legis 1. ff ad exhibendum legis item apud §º ait pretor versiculo eo enim cum aliis ff de iniuriis nam si vera esset hec ratio proculdubio permutatio que inno minatus contractus est l. 1 versiculo permutatio ff de rerum permut. l. 5 versiculo et si quidem ff de prescriptis verbis ex solo consensu obligationem producere debuisset cum eius usus frequentior et ceteris taliis antiquior dicat in d. l. 1 et 2 ibi rerum permutatio et in l. 1 ff de contrah. emptione quod tamen falsum esse aperte ex eisdem juribus constat

Unde his et aliis opinionibus reiectis etsi fatear difficillimum esse huius discriminis causam invenire utpote tac. Curtius in pocull. nº. 18 ne tamen cogamur prout multi faciunt ad asillum legis non omnium confugere aut fateri in his que positivam justitiam respiciunt solam legislatoris voluntatem pro ratione esse juxta glose doctrinam in l. 1 §.º 1 verbo rratus ff de postulando quam nimis extollit et comendat Jasso in rubrica de liberis et posth. nº. fin. et in §º actionum nº. 17 Ripa in l. 1 de interdictis nº. 18 Ludovicus Gomesius in regula de trienali possessore questione item in regula de infirmis resignantibus questione 26 dicendum esse arbitror contractus nominatos qui consensu celebrant ut emptio locatio et similes sola partium conventione mutuo que consensu absolvi et negotium continere ita ut nihil amplius ad sui perfectionem desiderare videant d. l. 1 versiculo item emptio

N° 13

+ff de legibus

d. l.

d l 2 de obligationibus l 1 §. fin. ff de contrah. emtione principio inst. eodem et inst. de locato quæ omnia ipse se in inominatis contractibus aliter habent qui cum ab ipsa rei executione et implemento nomen acepiant vt do vt des facio vt facias et e converso non possunt ex partium intentione sola voluntate et consensu constituta antiqua causa hoc est implementum ex altera parte in eis subsit nihil quod ad contractum pertineat vel obligationem producere possit gestum esse videtur quum ipsius res in terminis nude promitionis seu conventionis manet ac pro inde nullam obligationem neque actionem habet §. sed cum nulla et §. igitur nuda ff. hac lege. Implemento vero secuto quia Jam aliquod negotium gestum esse videtur nude conventionis esse desinunt et in contractus nomen transeunt eficacem quæ obligationem producunt dictante id presipue naturali equitate et comutatiua justitia quæ non patitur eum qui fidem impleuit spe sua fraudari et desipientem ex aliena factura comodum consequi l nam hoc natura 14 ff de condictione indebiti l si cum dies 26 §. vnde eleganter in fine Juncta glosa ibi verbo absurdum ff de receptis arbitrijs. quam verissimam rationem vix ab alijs hucusque perceptam manifeste probat Vlpianus in presenti ibi sed et si in alium contractum res non transeat id est vt recte explicat Antonius faber in rationalibus in aliud nomen contractus et in d l 1 versiculo item emtio ff de rerum permutatione et in d l ex placito C. eodem et manifestius in l solent 16 versiculo et quidem ff

de

de prescriptis verbis in quibus Juribus ad hoc vt innominati conuentiones pacti nudi nomen amitant et in contractum transeant nesesarium est vt causa vel negotium hoc est impletum ex altera parte presedat quod idem non obscure docet Arminopulus lib. 1 promtuarij tit. 9 § de pacto nudo inquiens nudum pactum esse cum non presserit datio sed solum de dando conuentum fuerit

N° 14

Ex qua obseruatione in primis infero quod in contractibus nominatis vel vti emtione venditione locatione et similibus si contrahentes non ita eos selebrarent vt justa eorum naturam statim obligatio nasceret sed in futurum rem conferent vel vti si quis se venditurum aut locaturum paciseeret nuda tunc temporis hec conventio dicenda esset neque ad obligationem vel actionem proficeret quemadmodum nec conventio contractuum innominatorum ante implementum ex altera parte promitio enim vendendi aut locandi non est venditio aut locatio sed conventio nuda vel pactum de contrahendi vt docuit glosa selebris in l. in bone fidei verbo condicticium ff de reb. cred. certo loco quam ibi multis comprobat Jasson n.° 3 et alij quos refert Rimirialdus in § 1 insl. de obligationibus n.° 61, 63 et 147 Pinelus in l. 2 C. de rescindenda 2.a p. cap.° 3 n.° 29 Antonius Thesaureus decisione Pedemontana 233 Avendanus responso 27 Vincenius Carrosius in tractatu de locato tit. de promitione locandi q.° 1 Antonius Petra de fideicomissis questione sex n.° 141 vsque ad n.um 160 et nouissime cum multis quos refert Castillo quotidianarum questionum lib. 2 cap.° 3 ex n.° 28 qui hoc ad alios contractus

tus qui re contraxit extendunt cum Bart.o in praecit.o n.o 2 et fortunio n.o 17 arguto l. qui pecuniam §.o ff. si certum petat l. penult.a ff. quae res pignori l. potior 11 ff. qui potio res et propter ea si censum vel feudum utile faciunt a quibus licet cadat qui irrequisito domino alienet vel vendit l. 2 C. de Jure emphit.s cap.o potuit extra de locato non tamen caderet qui se vendituru vel alienaturu promisit. Quin imo et si demus promissionem de vendendo aut locando etiam certo pretio definito solemniter per stipulationem factam fuisse aut aliqua lege obligationem producere prout apud nos o dicto omnia pacta nuda si serio fiant producunt ex l. 2 tit.o 16 lib. 5 recopil. adhuc vera erit superior doctrina et pactu de vendendo et similia ab ipsa venditione vel contractu ad quem diriguntur distabunt ut recte docet Lasarte de decima venditionis cap.o 17 n.o 41 et alij ex se relatis et Parladorius libro 2 quotidianarum cap.o 3 n.o 18. Erit quae Summus dixerimus utilitas multiplex tum propter decimam venditionis quae non erit praestanda nisi partes postea perfecte vendiderit neque ei gabellario qui fuit tempore pacti praesidentis sed Summo ultimo qui tempore traditionis existit ut recte contra Gomesium et Parladorium resoluit Lasarte d. cap.o 17 n.o 42 cum sequentibus et cap.o 13 n.o 5 et Gironda de gabellis parte 9 6.o unico n.o 1 et 6 et parte 5 in principio n.o 29 Tum etiam propter periculum rei de qua vendenda pactu initum est quod non expectabit ad eum qui emturus est sed ad dominum cuius contrarium utique contingeret si emtio vere perfecta fuisset Justa totum tit.o de peri. et commodo

et

et §us. cum autem in §lo de emptione et venditione et ea quae tradit Antonius Gomez 2o. tomo variarum cap. 2 n.o 32. Rursus quia ex pacto de vendendo non ad rem ipsam quae promissa est vendi sed ad interesse non servate fiducia obligatio actio quod secus erit in venditione perfecta per quam res ipsa vendita si in potestate venditoris fuerit pretio danda est ut cum communi resolvit Avendaño de responso 27 n.o 4. Unde suspecta mihi admodum redit opinio Ioannis Andreae in additionibus ad Speculatorem titulo de obligationibus in principio putantis eum qui se decem intra certum diem obligaturum promisit die adveniente statim conveniri posse ac si se de presenti obligasset non etsi sane opinionem sequantur innumeri quos plena manu conjecit Farinacius lib. 2 controversiarum cap. 7 et Castillo d. cap. 3 per totum et adeo veram esse putet Parladorius lib. 2 quotidianarum cap. finali §o. 11 ampliatione 6 ut doceat posse talem promissorem si publico instrumento facta fuerit statim adque lapsa sit dies executioni mandari eo quod inutilis circuitus semper in iure vitari debeat l. eum fundus 31 §o. servum tamen imprudens ff si certum petat l. dominus 53 in fine ff de condictione indebiti ad id tamen ego intelligere non possum cur cum promissio de vendendo a venditione differat ut ipsi fatent promissio de se obligando vim sortiatur obligationis aut cur prius quis conveniat quam sit obligatus contra legem licet §o. ea obligatio ff de procuratoribus cum obligatio quae praecepit non ad decem fuerit sed ad se solum ut in decem se obliget quae obligatio nullius momenti et inutilis esset si se ipso pro

Gom

Jam obligato haberet, Quibus et alijs argutijs ultra Dein et antiquiores alios quos refert Faquineus et Castillo s. et addito Romani singulari 186 novissime ab opinione Joannis Andreę discedit Antonius faber de erroribus pragmaticorum decade 23 errore 8 in fine ad argumentum dissoluitur quo praecipue nititur assertores contrariç sententię rectissime ibidem respondens et in lib 8 coniecturarum cap. 8 ubi plurima tradit circa d. dominus ttt.

N° 15 2° ex superiori observatione decendit quod cum contractus innominati vt latè resoluimus ante implementum in nudę pactionis terminis maneant et nuda pacta naturalem saltim obligationem producant asserendum erit ex illis quoque obligationem naturalem oriri. Quod ex eo etiam evidentius probatur quia in his conventionibus ante implementum adest consensus d. l. 5. item emtio ff de rerum permutatione ibi ante traditionem nudo consensu etc. at consensus contrahentium ęquitate submixtus sufficiens est ad naturalem obligationem l stichum 95 §. naturalis ff de solutionibus l cum amplius §. his natura ff de regulis Juris. Rursus quia stipulatio subiecta efficit vt contractus innominati ante implementum obligationem producant l. pelens C hoc ttt. d. l ex placito C de rerum permutatione ibi nisi stipulatio subiecta etc. aperit q. consensum his conventionibus inesse alioqui stipulatio nullius foret momenti l 1 versiculo conventionis s. hoc ttt. quam sententiam licet non his argutijs fulcito probavit Acurtius in

in d. l. petens glos. i. versiculo respondeo non C. de pactis et comunem dixit Decius ibidem et Martinus Monter n.º 118 et in eam magis inclinat Sosinus in l. legem n.º 5 C. de pactis et in rubrica de verborum n.º 8 ubi Ripa n.º 40 Antonius Gomes 2.º tomo variarum cap.º 8 n.º 5 Meneses in l. naturalis §.º 1 n.º 18 ff. de prescriptis verbis et Fortunius in cap.º 1 extra de [illegible] n.º 30 ad finem

Sed ab hac sententia post Baldum in eadem petens n.º 45 discedunt alij quos refert et sequitur Berengarius in l. pacta conventa cap.º 3 n.º 182 ff. de contrahend. et Menchaca de [illegible] cap.º 12 n.º 45 qui eo precipue argumento movent quod ex contractus innominate ex voluntate partium non ex pacto sed ad executionem et traditionem dirigunt et in re causa traditionis tacite continent simpliciter sequuntur ut ex earum formula apparet unde interim nullam re secuta nec naturalem obligationem producunt arguto l. sub conditione 16 ff. de condictione indebiti et l. si dere diem 213 ff. de verborum signif.
Preterea prosequitur Baldus et Baldi sequaces appendunt textum in d. l. 1. versiculo permutatio ibi ex re tradita initium obligationi prebet quibus verbis probatur ante traditionem nullam omnino obligationem oriri

Que tamen argumenta apud me tanti non sunt ut ab [illegible] opinione que et verior et communior videtur discedam. Nam ad primum respondeo in his contractibus non condictionem [illegible] posse adesse ut constat ex nostro textu in versiculo ut puta et in d. l. naturalis per totum juncta l. cum ab eo 41 ff. de contrahenda emptione et doctrina Bartoli

Lib. 1 disputatione 20 n.º 2 qui existimã matrimonium dix contra tridentini formam per verba de presenti cõtractũ et si clandestinũ et invalide sit neque ut matrimonium de fendi possit defendi tamẽ et valere debere in vim spon saliorũ de futuro presertim si in tali contractu iuramen tum appositum fuerit arguto l. si tamen ang.ª et comun, que ibi notant ff de verbi[s] obligationibus et magis in terminis cap.º fini.. de disponsatione impuberum et cap.º unic. § idem quoque eodem. tt.º in 6

Sed nihilominus in hoc articulo contraria sententia verior et receptior videt.ª tum propter generalem regulam tex in l. 1. §.º si quis ita ff de verborum tum maxi me propterea quod concilium tridentinum nullã prorsus obli gationem et clandestino matrimonio oriri permittit cum et contrahentes omnino inabiles reddat et talle matrimoni um nullũ atque irritum esse desinat quod utique esse del. neque ut sponsalium valiturũ aliquid non omnino nullus sed aliquo modo validus diceret. Tribus et alijs rationibus Sanc. tuent. sententiã et contrariis argumenta facile respondent Navarro lib. 4 consiliorum sub tt.º de sponsalibus cõsilio 1.º n.º 3 alias sub tt.º de clandestina desponsatione cõsilio 3 n.º 3 Albornoz in arte contractuum lib. 4 tt.º 8 Spi no in speculo testamentorũ gl.ª 15 ex n.º 75 Gutierres de iu ramento confirmatorio 1.º p.º cap.º 51 ex n.º 28 Azebedo in l. 1 tt.º 1 lib. 5 recopilationis ex n.º 23 et plurimi Theologi quos plene congerit Tomas Sanchez disputatione 20 n.º 3 qui numeris sequentibus cum Navarro ubi s. resolvit hoc etiã procedere iuramento interveniente vel firmiore de

fito

ftoratione pretextu talis matrimonij secuta adue enim
quis eam ducere non tenebit

3°. et ultimo non minus abtu ex r. tradita contrac N° 17
tuu nominatoru et innominatoru differentia desidit
quod cu in nominati contractus non aliter quā causa secu
ta celebrati videant et ex re tradita obligari incipiant
ad modum difficile erit cognoscere in quo ab illis contrac
tibus nominatis differant qui re cōtrahi dicunt in l.
1° re contrahit ff de obligationibus et actionibus et in
toto tit°. inst°. quibus modis re. aut eum si in nihilo diff
erunt eoru mentio ibidem facta non fuerit et Justi
nianus illos omiserit in contractuu divisione quam
posuit in §° fin inst°. de obligationibus. Nam quod S
curtius in presenti tradit verbo faciens quem post antiquores
alios sequit Valduinus in principio inst°. quibus modis re
contrahit n°. 1 videlicet contractus nominatos consensu cotrahi
et ex sola conventione incipere l naturalis § in principio ibi
convenit inter nos ff de prescriptis verbis rei autem interventu
in illis non ad existentiā contractus sed ad eius effectum
exigi adeo ut a differre a contractibus qui re celebrandi
cunt qui usque ad rei traditionem neque existunt neque
obligationem producunt hoc in quā defendi nulla ratio
ne potest quoniam ut habe in superioribus diximus nomi
nati contractus ante rei traditionem cōtractus dici nō
possunt et neque existunt neque obligationē habere inci
piunt usque ad actualem rei interventu d l 1 de reru
permutatione ibi ex re tradita initiu obligationi prebet
Rursus quia si daremus permutationem a traditione in

cipe

cipere et ab executione aqua et ipsa nomē accepit proul dubio fatēdū esset eam omni respectu a re contrahi et celebrari quod tamē Aucto[ris] opinio nō patit[ur]

Unde veritati propius accedere videt[ur] aliorum sententiā qui tradant negari non posse tam innominatos contractus quam eos qui re celebrari dicit[ur]* ex rei traditio ne incipere et an[tea] quamvis interveniat consensus pacto[rum] possius quam contractus censeri adue tamē hos ex re sibi nomen sumpsisse non illos quoniam in eis non solum res interveniens ad obligationem desiderat[ur] verum et ad illud idem reddendum quod traditū fuit obligati mane[n]s sive in genere ut in mutuo sive in specie ut in deposito comodato et pignore quod in permutatione et alijs innominatis contractibus non reperit[ur] in quibus ut aparet non eadem res vel factū in obligatione manet sed aliud prorsus diversum dari vel fieri debet. Quod discrimen ante omnes innuisse videt[ur] Auctor[is] in principio inst[itut]a quibus modis re et explicatius tradiderunt Sinus Baldus et Salicetus in l. legem C. hoc tit. Paulus et Alexander in praefat. n. 5 et Jasson n. 7 qui communiter ab alijs probari fatet[ur]. Est q[u]e pro eo non inelegans argum[ent]o in l. 1 §. his quoque et §. creditor de oblig. et actionib[us] et in §. pig[nus] tercor et §. creditor inst. quibus modis re obl[igatur] pignus et depositū re celebrari dicunt quia creditor vel depositarius de eadem re quā accepit restituenda tenet[ur]. Inde q[u]e ille effectus descendit quem semper praxi meminisse servavit nempe quod in contractibus innominatis qui re contrahit[ur] quia res q[u]e dat[ur] in obligatione manet ultro

*dicit[ur]

id

id quod acceptum est etiam pacto vel stipulatione interpo
sita nemo obligari poterit l. si tibi 18 in prin. ... ff
Sotto l. Rogasti n. 5. 1 ff. ... l. minoriam 2
L. cum ... C. de non numerata pecunia cum tt.
mens in contractibus innominatis pro re vel facto nec in
terdum tu rem aliam prestiterem debeas vel aliquid
quod pluris sit facere tenearis licet enim sicut in
nominatis alijs contractibus se adinvicem decipere lici
cause 17 §o idem Pomponius ff de minoribus l. item si
25 §o fin. ff locati ita tamen ne deceptio dimidio
excedat nam tunc contractus vel reformabitur vel re
scindetur ex beneficio l. 2a C. de rescindenda venditione
quam ad permutationem et alios innominatos contrac
tus communiter extendunt doctores ut constat ex Me
nochio ibidem n. 17 Pinelo in 2a parte capite primo
et Antonio Gomezio 2o tomo variarum capite 2o
22 versiculo item adde quamvis contrarium novissime
deffendat Antonius faber de erroribus pragmaticorum
decade 8 errore 9

Sed licet d. dicta opinio recepta sit eamque
nemine relato sibi tribuat Valenzuela declaratione 68 n.
11 adhuc tamen admitti non potest nam verius contrac
tus qui re fieri dicuntur ex re ipsa quae traditur eiusque in
terventu ita appellari ut patet in deposito pignore et co
modato et expresse probat tx. in d. l. 1 de oblig. et actionib.
et in d. principio inst. quibus modis re contrahitur ibi mutui
datione et melior tx in l. obligamur 51 §o re eodem tt.
de obligationibus ibi re obligamur cum res ipsa interce

dit

sedit. Rursus quia si rei ipsius quae tradita est restitutio nem inspicimus magis huiusmodi contractus consistere quam re fieri dicendi essent quia dare quae restituenda est solum in futurum convenimus neque ea vere intervenit arguto d. l. obligamur versiculo item consentientes. Deinde quia in conditione indebiti quae etiam re contrahi dicitur in § huic quoque inst. quibus modis re contrahitur aliquando non eadem res quae indebite per errorem soluta fuit sed interesse restituitur l. si non sortem 26 § libertus versiculo sed et ff de conditione indebiti quia non quod eadem res restituenda sit sed quod res intercedit illi contractus re celebrari dicuntur atque ita nihil ab innominatis differre videntur.

N° 18 Quare his opinionibus relictis et alia minus probabili quam tradit Fortunius in presenti n.° 23 et alia Antonij Gomezij lib. 2 variarum cap. 8 n.° 1 ego iam diudum in his scolis ea in sententia fui ut existimarem generaliter definiendum esse re contrahi obligationem cum dedi tibi quid aut feci ea conventione interposita ut mihi vicissim quid dares aut faceres dum tamen non aliter obligatio nasceretur quam si prius illud datum aut factum maneret per se cuius definitione excludant omnes illi contractus qui etsi rem desiderent et mutuas habeant prestationes solo tamen consensu perficiuntur quales sunt emptio, venditio, locatio, conductio, mandatum, societas, et emphiteusis comprehendant autem omnes illi sive nominati sive innominati sint in quibus nisi res interveniret

non

non esset obligatio solo consensu cōtracta quod praeter quā
quod ipsa iuris principia requirant secundum quae inter
s. dictos contractus nullae quo ad hunc casū differentia
constitui possit manifeste suadet ex eo quod omnis
obligatio ex cōtractu descendens si Caio et Iustiniano
credimus in l. 1 §. 1 de oblig. et actionibus et in §. fin.
inst. eodem aut re cōtrahitur aut verbis aut literis aut
consensu atqui contractus innominati contractus sunt
l. 3 l. si dominus in fine cū l. sequēti ff de praescriptis
verbis et eis contractuū definitio competit quae extat
in l. labeo 19 versiculo contractū ff de verborū signif.
Vnde cū in eis neque cōsensu neque verbis neque
literis contrahatur obligatio vt ad oculum patet et pro
bat d. l. ex. 1 de rerū permut. et d. l. ex placito C. eodē
necesse ē aut mancam esse superiorem cōtractuū de
nominum aut hos cōtractus a sufficienti partiū enu
meratione (quae validissimū argumentū in iure praestare
solet vt constat ex traditis ab Euvardo in topicis
legalibus loco 51 ex eo genere esse in quibus obli
gatio re contrahi intelligitur quod etiā argute nouissime
hanc sententiā quā defendo probari inuenio ab Vgone
Donelo lib. 12 coment. iuris cap.o 12 qui hinc merito
vulgatū interpretum errorem cōmunē qui cū hoc nō
intelligerent quantum genus contractuū constituunt
quos rei interuentu celebrari docent et ab illis per
peram distinguant qui re contrahuntur vt constat ex
traditis a Fran.co Ocerio in rub. quib. mod. re n.o 12)
(Neque refragatur quod Caius et Iustinianus in

d. Juribus inter conventiones quae se celebrarent contractus in
nominatos non evenerint nam ut bene consideravit Bald.
in praesenti illa nomina mens erat de nominatis dum tractat
tractare quae certam naturam et obligationem habent
ut constat ex § 1 inst. de obligationibus vel exempla
tantum proponere non vero alias conventiones quae con
trahunt excludere praesertim cum cognitio nomina
torum contractuum natura de innominatis satis dicitur
videretur pro tunc quippe naturam contractuum nomina
torum quibus magis assimilant l. 1 § si quis servum
ff depositi l. 2 de rerum permutatione l. cum qui 10 §
1 ff commodati l. naturalis § 6 sed si facio ubi omnes praecipue
Menoc. n. 4 ff de praescriptis verbis

N. 19 2a differentia superiori proxima ne quidem minus
utilis quae inter contractus nominatos et innominatos consti
tui potest ea est quod in contractibus nominatis si quis
adversus 2m contrahentem actionem intendere vellet
antequam ipse conventum impleat admitti quidem ad
agendum debebit dummodo offerat quod in conventio
nem deductum fuit l. Julianus ea § offerri ff de actio
nibus empti quod tamen in contractibus innominatis con
tra observabitur eo quod non ut illi solo consensu per
ficiuntur sed de mutuo implemento secuto efficacem actionem
producunt ut l. 2 § 2 et 13 late decimus quam diff
erentiam ultra antiquiores alios quos refert probavit
in praesenti Jasso n. 1 dicens nostrum tx pro eo melius
de Jure esse et sequitur cum aliis Menocio lib. 3 de
pactis cap. 2 n. 9. Ex ea quae cum Jassone in praesenti n.
2

2 satis evidenter colligit non videri veram sententiam
Fulgosij in l filiis licet nº. 1 C de collationibus dum
contendit quod si emptor agat ad rei venditae traditionem
pretio adhuc non soluto poterit ex officio Iudex emptorem
ad solutionem obligare quamvis exceptionem non refu
si pretij venditor non oponat quasi in conventione no
minata non nisi secuto implemento actio nascatur qua
Fulgosij traditionem adstruit in primis tex in d l fi
lijs ibi collationem fratribus offeres ex quibus verbis de
duxit Baldus ibidem quod ubi onus intrinsecum est ac
tioni vel exceptioni etiam parte non petente debet
impleri cum ergo solutio actioni ex empto intrinse
ca sit ut probat d l Julianus §º offerri ibi offerri
debet pretium quae verba oblationem spontaneam sig
nificant l 1 §º penultº iuncta l 2 §º 1 ff quorum leg
atorum ibi nº ergo offerre debet satisdationem sed petiti
satis non faceret l si fundus §º fin de lege co
missoria l 1 §º non exigit ut in possessione legatorum
palam est neque a venditore necesse esse ut pretium pe
tat neque emptorem posse actionem ex empto in iudicio
consistere nisi prius plane satisfecerit neque aut in
ipso limine accipiendi Iudicij admittatur eius qui si
ne actione agens audit similitata regula l si pup
li 6 §º videamus de negotijs gestis l si quid possessor
34 §º sicut de petitione hereditatis dum tamen in
ipsa contestatione actionem suboriri speretur ut
in l si filius 9 de verbo 4 et in offerente pecuniam
ut pignoratitia agat probat tex si rem §º ult de
pig

pignoratitia actione

2° induci potest tex. in eodem §° offerri ibi cum agit ubi Ulpianus insinuat ad ipsam nativitatem actionis ex empto implementum ex parte emptoris desiderari qualitas enim adiuncta verbo secundum tempus verbi accipienda est l. in delictis 4 §° si extraneus de noxalibus l. si filius 26 de militari test.° quod et ipsum apertius probatur in illis verbis et ideo si partem pretij offerat nondum est ex empto actio ad rem adquirendam. 3° eandem partem fulcit d. l. si rem §° omnis ibi omnis pecunia soluta esse debet ut nascatur pignoratitia actio l. eleganter 24 §° 1 l. si pecunia 33 de pignoratitia supponendo actionis ex empto et pignoratitiae eandem esse vim cum venditor loco pignoris rem possideat d. §° offerri l. hereditatis 22 de hereditate vendita quibus argum. hanc partem tuentur Decius in d. l. fidej. et consilio 99 Alexander consilio 173 lib. 3 Ancarranus consilio 332 et plures relati a Tiraquello de retractu lignagier §° 1 glo. 17 n° 3

N° 21 Sed contra Fulgosium stat verior et magis recepta sententia quae ex superiori differentia aperte confirmatur cum enim emptio conventio nominata sit ut in praefati probatur et perficiatur solo consensu ante traditionem rei et pretij numerationem l. 2 l. in venditionibus de contrahenda emptione l. non idcirco 12 C. eodem l. 6 tit. 5 p. 5 quemadmodum ad producendam obligationem non desiderat implementum ita nec ut actio nascatur quod etiam probatur in d. §° offerri dum retentio venditoris co

il

cedit que actionem supponit ex parte eius qui obijcit ut vi
dere est in l. Paulus 29 §o. domus de pignoribus l. in
hoc Judicium 14 §o. dicuntur ff communi dividundo l. Pau
lus respondit 14 de doli exceptione l. quod dicit vercien
lo maneat ff de impensis in rebus do. talibus tenent Ba
ldus in l. 2 C. de his que sub modo Jasson in presenti nota
bili 3 et in §o. actionum nº. 133 dicit comunem fortuni
us collumna 5 et relati a Tiraquelo ubi supra nº. 4 et
Xuares in l. postremo in declaratione legis Castelle 2ª
pª. nº. 40 et sequentibus in §o. sed pro evidentia Gregorius
in l. 27 glosa 1 titulo 5 pº. 5

Nec obstant ea que pro Fulgosio conside N 22
ravimus nam ad primum respondetur bene posse emtorem
ex emto agere licet pretium non dum persolverit cum
sibi obstitum habeat venditorem non quidem ex obla
tione pecunie in qua nullus adest obligatorius con
sensus his enim qui solvit non tam contrahit quam
distrahit semel contractam obligationem sed magis ex
ante sedenti conventione cuius actionem non re
moratur exceptio pretij non soluti quippe que effectum
Juris non habeat imo eam inesse presuponit l. 2 de
exceptionibus facit doctrina glose verbo petitio in
l. 1 ad Macedonianum recepta ex Jassone in l. frater
nº. 36 de condictione indebiti neque poterit Judex
ex offitio emtorem condemnare qui Jure sibi per
mittente agit late Covarrubias lib. 1 variarum cap.
1 totum autem exceptionis Jus ex opositione partis sti
matum est hoc enim est quod dicit in exceptionibus

non

non Ius sed factum versari l. si unus §. pactus ff. Soeb.

Neque contrarium indicat verbum offerri nam cum subiecta materia nominatae conventionis exposcat ut ante implementum actio nascat oblatio supponere debet partis petitionem arguto l. si uno ff locati sic enim verbum dare quod ex natura sua importat translationem dominii l. ubi autem 75 §. fin. de verborum §. si itaque dixerit instit. de actionibus aliquando nudam ostentationem continet l. a Janeta l. licet §. rei ff de pactis

N 23 Neque obstat tex in d. l. filiae ibi enim non ipso iure actiones hereditarias denegat sorori non conferenti sed ope exceptionis quia tamen parum refert an quis actionem non habeat an vero per exceptionem excludat l. si dari 29 de verbo cum sepe IC. effectum magis inspicientes quam iuris subtilitatem actiones denegant vel non competere dicunt

Ad 2um respondetur Ulpianum in d. §. offerri effectum similiter considerasse et requisisse solutionem non ad nativitatem actionis sed ad eius executionem et exercitium ut enim Tertullianus ait libro de penitentia ineptum est pretium non exhibere manum ad merces mittere et quod hec fuerit IC. mens mihi ex eo persuadeo quod non dixit simpliciter non esse ex emto actionem ad agendum sed ad rem acquirendam in quo potissimus effectus actionis ex emto continet

N 24 Ad 3um dicendum est distingui debere actionum

ex

ex emto a pignoratitia sed ut oriat realis solutio pre=
cedat necesse est datur enim pignus ut penes credito=
rem maneat quamdiu pecunia non solvat et quide=
integre nam cum pignoris causa individua sit sive=
unus numus solutioni dessit non solvitur l rem=
65 de evictionibus l quod si nollit 3 i § Marcellus ff
de ediltio edicto proinde non antea nascitur repeti
tio quam satisfactum sit. At vero ex empto actio non nascit
ex solutione sed ex eo quod pactum est cum venditore
ut res traderet. Neque dicas venditorem Jure pignoris
rem tenere id enim eo tantum pertinet ut venditor
intentionem emtoris elidat nisi pretium solvere pa
ratus sit quo ad alios autem effectus similitudo cessat
quod insinuat I.C. in d § offerri dum utitur dictione
quasi quae denotat improprietatem l id tempus § 1
de usucapionibus. et praeterea confirmatur quia rei
venditae dominium traditione non venditione transfert
§ venditae de rerum divisione non ergo potuit res adme
possessa a venditore proprio pignoris Jure possideri l
neque pignus q s de regulis Juris facit elegans tx in
l ult § ult de rebus eorum cuius desisioni locus non esset
si res vendita tacito Jure pignoris maneret obligata
venditori de cuius interpretatione videndi sunt Pi
nellus in l i 3a p n° 52 C de bonis maternis Mendoca
de pactis lib 3 cap 2 n° 12 veniendo novat Barbo
sa in l si constante n° 120 ff soluto matrimonio

3a differentia ex superiori ratione dedimt N° 25
videlicet quod cum in contractibus innominatis obligatio
ex

ex implemento nascat antequam deventu sit ad traditio
nem licitum erit vnicuique penitere cum de nullo iure
teneatur l. 3 §. 1 l. si pecuniam § de conditione causa
data l. naturalis § 1 versiculo vel si necum ff de prescrip
tis verbis l. 44 tit. 14 p. § idem quoque erit et si traditio vni
us interveniat adhuc enim ei licebit penitere
cum ex parte eius integra res sit eo ipso quod imple
mento eius qui secum contraxit obstrictus non est d. l. si pe
cunia § neque dici possit eum qui impleuit in plus
se obligasse quam ante implementum dare facereve
compelli potuisse quinimo se rem tradendo liberat
accipientem vero duplici actione deuincit vel con
ditione causa data vt acceptum restituat vel actio
ne prescriptis verbis per quam precise rem dare obli
gabit l. cum precibus C. de rerum permutatione aut
interesse solvere quod loco rei in ipsius odium
successit d. l. naturalis §. at cum do in fine l. sibi
decem 7 ff eodem l. fin. tit. 6 p. § secus atque in no
minatis conventionibus que ex ipso consensu mutuo
obligationem pariunt ab his enim nisi ex vtriusque
partis consensu discedi non potest l. fideiussor §. fin.
ff qui satisdare cogant l. ab emtione ff. l. sicut C.
de obligationibus prosequuntur doctores in presenti etiam
d. l. § Cavalcanus de pactis questione 6. n.º 12 Duenas
regula 111 n.º 4 Gomesius 2.º tomo cap.º 8 n.º 4 Mi
Locia d. cap.º 2 n.º 3 et plures relati a Parladorio lib.
2 rerum quotidianarum cap.º 3 n.º 32

n.º 26 Sed huius modi observatio difficilis ex eo

redi

redit quod in contractu innominato ante alicuius
traditionem naturalis obligatio nascitur cum partium
consensus adsit l. 1 § licitum 93 § naturalis de solutio-
nibus et § resolutum est n.° 15 non ergo debuit impo-
lenti repetitio concedi ex capite penitentiae cum na-
turale debitum agnoverit l. naturaliter 13 de condi-
ctione indebiti cui difficultati Fulgosius quem re-
fert Paulus in d. l. 5 n.° 14 respondet omnia iura
que ex penitentia repetitionem indulgent intelli-
gi debere quando contractus a traditione incepit
ut ex litera constat quo casu nullum superest me-
dium tempus quo is qui dedit naturali obligatione
teneatur secus autem esse si conventio precedat tunc
enim sequens traditio cum ordinetur ad dissolven-
dam antecedentem obligationem non potuit simul
dati repetitionem parare solventi l. cum is 32 §
1 ff de conditione indebiti. Sed convincit predicta
solutio quia vix contingere potest ut in contractu
innominato non precedat tractatus aliquis in quo
partes de dando aut faciendo conveniant cuius con-
ventionis respectu naturalis subsit obligatio ne-
que credibile est tam notabilem limitationem preter-
misisse ICtos in gratiam penitentiae locus non esset argumento
item apud Labeonem § ait pretor versiculo ex in
fine de iniurijs

Quare magis arridet sententia Bartoli n.° 27
in d. l. 5 n.° 9 quem secuti Angelus n.° 5 Alexander n.°
dum indistincte admitti penitentiam modo a conventio-
ne

Don Juan Cumacero

ne initiū sumat cōtractus innominatus modo a tradi
tione neque tunc obligatio naturalis repetitionem
impediat id enim locum habet ubi agit ex causa
conditionis indebiti civiliter in qua simplex adest
obligatio naturalis et his qui dedit vere debitum
soluit quo ad effectū denegande repetitionis d. l. natu
raliter l. in diem 20 de conditione indebiti diver
sum ē in obligatione naturali respectiva quae
in conventionibus innominatis contrahit haec enim
cum expectet implementū de futuro qui prius
impleverit condicere poterit si factū sit ex sua na
tura repetibile non quidem ex causa conditionis
indebiti sed ex eo quod antequā tradat accipiens per
missū ē ei qui dedit pœnitentiā nulla mora
intercedente et confirmat quia cū in hoc casu leges
civiles admiserint pœnitentiā ea omnino est obser
vandum ē perque illa locū habere nō potuisset
arguto l. oratio de sponsalibus et l. 2a de jurisdic
tione omniū judicum unde cū effectus qui a na
turali obligatione dimanant civiles sint eadem
lex potuit pro dicta obligatione sine effectu reli
nquere quod vel ex eo patet quia licet naturalis
obligatio adhuc in servo consistens repetitionem
impediat d. l. naturaliter et secundum se considera
ta novationi proficiat l. 1 de novationibus ita
m̄n servus extra peculij causā fidejusserit et sol
verit aut nō valide omnino pro alio intercesserit cō
flatio domino debiti l. servus in sexto 19 de fidejussor.

ri

ribus et pristina obligatio non nouabitur l. in per
sona ȝ. §. qui pecuniā ff. eo tit.

Nec obstat quod vna solutio non potuit N° 28
liberationi deseruire simul et repetitioni idenim
in diuersis personis procedit vbi in vna que tamen
duorum uicem substinet vt in d l. cum his §. l. qui
hominem 34 §. fin. de solutionibus, sed cum ei demum
ne potuit simul ex solutione liberatio cōtingere
et repetitio ex iusta causa vt in obligatione natu
rali simpliciter probat l. ex qui exceptionem qo de cō
ditione indebiti et in obligatio naturali respec
tiue praeter allegata iura l. ex in numerationibus
44 versiculo, fin. de solutionibus

Illud in praxi notandum est quod cum eff ex l. ȝ
tit. 8 lib. ȝ ordinamenti ex deliberato cōsensu efficax
obligatio nascat pœnitentia non admittet qui enim ante
traditionem efficaci actione compelli potuit ut daret
multo magis secuto implemento conditione agens excludetur
argumento l. ȝ et 4. C. de vsuris. Neque obstat ratio
Menchacae lib. 2 de successionum creatione §. 12 vbi quod dum
ex innominatis contrahentes haberent animum obligandi se reuocabiliter hic autem cum meus iusta
d. l. ȝ ordinamenti potens non est vt pariat actionem -
quia contrarium ea ratione euincitur quod in termi
nis iuris antiqui adiecta innominato conuentioni stip
ulatio omnem pœnitentiae locum praecludebat l. ex placito
C. de rerum permutatione cum ergo nouiori iure nudus
consensus vim stipulationis habeat idem ius erit vt con
tra

ra Mencha. vel Menesiu ~~alim~~ multis citatis vo
luit Parladorius d. cap. 3

N. 29 4a. differentia inter contractus nominatos
et innominatos in eo est quod in illis debitor spetiei caren
te mora perempta liberatur l. in emptione 34 §o. si emptio
l. quod sepe 35 §o. in his in fine ff. de contrah. emptione l. ne
cessario 8 de periculo et comodo l. si ex legati 23 l. nemo
82 §o. 1 de verborum obligat. doctores in l. quod te mihi
de rebus creditis Segura in d. l. si ex legati n.o 149 Due
nas regula 176 limitatione 2 Mendoca lib. 3 cap. 2
n.o 12 in contractibus autem innominatis qui rem dare
tenetur propter eius interitum non liberatur sed quod accep
pit compellit restituere l. fin. de condict. causa data

Huius differentiæ rationem omissa ea quam
reddit Jasso in d. l. si ex legati n.o 2 Mendoca ubi proxi
me in ea constituit quod in toto Jure civili rei inter
itus ad dominum debeat pertinere l. quæ fortuitis l. pignus
in bonis C. de pigneratitia l. 20 tit. 13 p.da 5. Unde cum in
contractu nominato emptor ex sola partium conventio
ne dominium rei venditæ consequatur ut probare
videtur ex difficilis in l. 1 §o. ult.o de rebus creditis eorum
non mirum si eius periculo res sit liceat quæ ven
ditori pretium nondum acceptum exigere vel iam
datum retinere d. l. necessario l. 1 et 2 C. de periculo et
comodo at in conventione innominata quia per
fectio contractus oritur a traditione l. 1 de rerum per
mutatione ea quæ non secuta is qui daturus est domi
nus maneat interitus ad eum expectabit ex alegatis Ju
ribus

Juribus

Sed miror virum doctissimum tam aperto N° 30
errore elapsum convincit enim praedicta differentiae ra
tio primo quia contractus emtionis in re aliena con
sistere potest l. rem alienam 28 de contrah. emtione
l. 28 tit. 5 p. 5 quo casu consensus dominium transferre
non potest ex regula l. nemo plus Juris de regulis
Juris periculo emtoris erit ad id enim tantum inspicit
perfectio contractus d. l. necessario et sic ubi res aliena ven
ditur ex consensu nascit. 2° facit tx in § vendite de re
rum divisione ubi vendite et tradite juncta regula legis
si haeredi plures de conditionibus insti. alias si solus conse
sus dominium transferet nullum speciale Jus in favorem
Principis et ecclesiae continetur dispositio tx in l. fin. C de sacro
sanctis eccle. in qua personalis exemto actio et vindicatio
illis concedit ad rem exigendam. 3° expendo bonum tx in l.
quoties C de rei vindicatione in qua 2us emtor virtute
traditionis non adquireret praelationis Jus in re detinen
da si in eum qui primo loco emit ex sola conventione do
minium transiret posset enim hic semel effectus dominus vin
dicatione agere adversus quemcumque possessorem l. in rem 24
l. officium de rei vindicatione Neque effugiet argumentum
qui dixerit in hoc casu prioritatem ex possessione desumi
non vero ex dominio, contrarium enim evincit l. si ea res 32
§ 1 ff de actionibus emti ubi qui a domino emit potior ha
bet licet posteriori loco rem apprehenderit. Ultimo nove
or contra Mendozam ex l. clavibus 74 de contrahenda
emtione Primo propter illa verba quo facto confestim
emtor

emtor dominiū adipiscit. 2° dum dicit quod quibuscumque casib;
venditio a domino facta transfert dominium eisdem
si a nō domino fiat transit usucapiendo cōditio q° si illius
ex cōsensu adquireret similiter et usucapio sine possessio
nis traditione procederet contra l. sine poss.e ff de usucapio
nib; facit etiam tx in §° per traditionem in fine de re
rum divisione et Vlpiani locus in fragmentis tt° 19 verse
traditio docent Cuiacius ad l. 1 de usucapionibus litera
C. Covaru. lib. 2 variarū. cap° 19 Barbosa in 2ª p. rubric
n° 86 soluto matrimonio

Quare pro inquirenda ratione huius discrimi
nis observo in cōtractu emtionis periculū ad emtorem
pertinere ex quo contractus perfectus ē l. 1 l. id quod et cū
sequent. de periculo et comodo l. cū emtor § 1 de re
scindenda l. venditor 21 ff de hereditate vendita l. cum emtor
§ §° 1 de rescindenda l. venditor 2 de heredit° vendita perficit
autem quando de re vendenda et quantitate pretij conventū est
l. 1 §. ult°. l. in venditionibus 9 de contrah. emtione l. in qui
buscumque 47 ff de obligationibus l. 1 ff locati §° cum autem inst.
de emtione et vendit°. docent preter ordinarios Gomesius
2°. tomo cap° 2 n° 32 Cuiacius in posthumis recitationibus ad
tt.m C de periculo et comodo Fachineus lib. 2 controvers. cap° 6
collumna 2 faber lib. 2 conjectur. cap° 4 Neque traditio desi
derat hec enim dominiū transfert in ipso atque cōtractum
nō perficit cum tota eius perfectio in mutua obligatione
producenda consistat non in transferendo dominio proinde
mirum nō ē si interitus rei vendite non dum tradite

ad

ad emptorem pertineat in contractibus autem nominatis quia perfectio non erit nisi ex contracta eo actu per quem dominium transfertur traditione videlicet ad eum qui speciem receperit et interim non expectat interitus neque ratione dominij quod nondum habet neque ex eo quod contractus perfectus est ut accidit in emptione in ceteris autem contractibus nominatis preter emptionem illa regula retinetur ut species domino pereat quia in illis non datur res ut accipientis fiat sed ut vel usum habeat vel custodiam aut nudam detentationem. Unde si fructus si quos ex re perceperit et omnem causam cum re ipsa restituant l prima § quia depositi et paragrafo hanc actionem ff depositi lege sicut certo paragrafo usque adeo ff comodati non debent rei periculum prestare ex elegant ratione textus ibi l si his qui 13 paragrafo primo ff eodem titulo

Neque obstat textus in dicta lege prima § ultimo, ubi enim licet non processerit vera traditio intervenit tamen ficta eo ipso quod venditor iure pignoris rem detinere cepit que cum domino concurrere non potuit lege neque pignus ff de regulis Juris docet Barbosa in lege si constante in principio numero 623 ff soluto matrimonio quemadmodum etiam per retentionem usufructus dominium transfertur lege quisquis lege si quis argentum paragrafo sed si N 32

qui

quidem ~~Codice de donationibus quae sub modo vel ...~~
C. de donationibus quae sub modo titulo 13 partita ter
tia propter regulam legis ult. fini ff si usufructus
petatur * docet gomesius in l 45 tauri n° 63. Neque
dicas actum invalidum non potuisse habere vim
traditionis arguto l 4 § condemnatum ff de re judi
cata l ait praetor § Marcellus de judiciis quia responderi
* docet gomesius in l 45 tauri numero 63. neque dicas
actum invalidum non potuisse habere vim traditionis ar
guto l 4 § condemnatum de re judicata l ait praetor
§ Marcellus de judiciis quia responderi posse existimo:
quod cum ad transferendum rei venditae dominium quali
cumque satisfactio sufficiat dum ex voluntate vendito
ris procedat d § vendita pignoris constituta dominium
efficiet emptorem licet alias nullum operet juris effectum

N° 33 Neque superioribus adversatur l naturalis
§ 1 versiculo sed si si post de praescriptis verbis nam re
iecta sententia fabri lib. 6 coniecturarum cap. 10 et re
na interpretatione vincentij Caboij Lib. 2 disputatio
num cap. 29 2° quae ex illa dubitatione careret et convi
nit ex illis verbis et tu dumtaxat culpam praestare
debes quae indicant non fuisse factam traditionem
Dicendum est in d l fini de condictione causa data re
esse periculo eius qui non dum dedit quo ad eum effectum
ut pecuniam si quam accepit restituere tenetur condi
ctione ob causam eam non impleverit his qui ex conven
tione rem accipientis facturus eam a domino non rede
mit sed alienam tradidit dissimili autem ratione in dubi
ci

ticulo sed si ipsos dicat rei perientem pertinere ad exigui
aceptus erat non quidem ut propter intentum non
possit pecuniam quam dedit vindicere saltem ex capite pae
nitentiae sed ut rem ipsam actione praescriptis verbis con
sequi non possit de qua in eo titulo agitur aut loco eius inter
esse vel agere condictione ob causam non secutam cum per
emptorem non steterit per eum qui dare debebat atque ita
versiculus ille ad duos praecedentes pertinebit hoc au
tem ita procedet nisi ad versarius aut in interitu
culpam admiserit aut in tradendo moram fecerit licet
non ita explicent Menesius in d. §. 1 n. 23 Cuiacius lib.
23 observationum cap. 29 et in posterioribus lib. 5 quaestio
num Pauli ad d. l. naturalis Duarenus ad titulum de condic
tione causa data cap. 4 in fine et in eandem inter
pretationem incidit alia Covarruvias lib. 2 miscelanearum cap.
3 n. penultimo et sequentibus sequitur Faquinus lib. 2 controver
siarum cap. 12.

Nec obloquitur textus in l. 3 §. 1 de condictione
causa data non dum in versiculo sed si Stichus de neg
at repetitionem ei qui solvit si servus manumittend
us intra tempus manumissionis datum decesserit de con
dictione causa data accipi debet iuxta titulum sub quo ia
cet non de ea quae nascitur ex paenitentia ut patet ex
eodem §. in principio et ex d. l. si pecuniam ibi et cum per
te non steterit potest dici repetitionem cessare sed cum licet
ei paenitere ei qui dedit procul dubio repetit maiorem
difficultatem habet versiculus quarimo in quo cum ac
tio ad exigendum detur debitori specie evante moram
per

N 34

procedas inde per eadem pr[aesupponen]do quia repetitionem fas quod quito
l. vindicantem de evictionibus. Sed respondendum est
textum illum intelligendum esse ex l. si pecuniam § si servum
versiculo quod si mora ff. eodem videlicet ubi ipsa
manumissio in causa fuit ut residuaret quia
ignorare dominus aut displicuisset cui commissum esset
de manumittendo aut in vinculo fuisset ob tributum
cum iret ad presidem manumissionis faciende gratia
in his enim casibus actio prescriptis verbis dat quasi
implementum peculii esset de qua agi debet. Ex eo
versiculo quoniam non de conditione. Sed enim
in de repetendum dat ibi autem non erat quod condiceret
imo etiam manumissio prefecisset factum illud
non erat ergo sua natura repetibile quia semel autem
sunt quibus ex causis manumittere nefas est conditio ex
contractu nascitur non in conventione nominata
de implendo agat non de repetendo judex ex quibus
l. in summa 6 de condictione indebiti. Unde illud verbum
condictionem vel imperito interpreti tribuendum
est qui cum illam actorem appellasset non aliam intelle-
xit competere potuisset quam eam de qua in eodem tex-
tu erat aut de actione prescriptis verbis quae condi-
tio incerti dicitur in l. dico 19 versiculo cum quid ff
de prescriptis. Alias differentias inter huiusmodi con-
tractus prosequitur Mendoza d. lib. 3 cap. 12

N.º 35 Disputavimus usque huc precipuas diffe-
rentias inter contractus nominatos et innominatos nunc
ex ordine videndum est an sint alii innominati contractus
tio

ventionis preter enumeratas in presenti ab Ulpiano quam
quaestionem in donatione et permutatione [illegible]
[illegible] quae tradit [illegible]
[illegible] quibus [illegible]
tione quam [illegible] fuisse [illegible]
v. nominatum tradit [illegible] versiculo pre
terea repetitque in [illegible] ff
de donationibus et [illegible] Sed [illegible] quod
Iure veteri donatio ante traditionem non [illegible]
que producebat actionem nisi accederet stipulatio l. quid
quod 34 in principio et in §o. fin. de donationibus l. sexa
tus 34 §o. ult.o de donatione causa mortis l. 2 C de dona
tionibus quod proprium est contractuum innominatorum l. 1 ver
siculo permutatio de rerum permut. cum autem odie ad
instar venditionis comparata sit et ex sola conventione
actio nascatur l. si quis argentum §o. ult.o C de donationib;
merito inter contractus nominatos computabit

Contrariam tamen sententiam tenuit Bart in
presenti n.o 2 communiter receptus Alex. n.o 7 Iasson n.o 8
Oroceo 10 Ferretto 47 Berengario in l. pacta conventa
3.a parte super nona parte glosae n.o 11. de contrah. empt.
qui docet utroque iure donationem contractum fuisse
nominatum cum nomen habeat elegans et speciale ab
aliis contractibus distinctum neque maneat in ter
minis nudae conventionis tum et ex eo quod poenitentia
in donatione non admittitur l. Aristo 18 versiculo deni
que de donationibus prout in contractibus nominatis
l. sicut C de obligationibus et diximus s. n.o 25. Sed
ve

verius enim existimo sententiam Baldi et Fulgosii in
praedicto titulo quam refert Jasso n.º 8 secundum quam
Donationem et similia his quae de donatione nostro jure
invenitur, contractus nominandi ideoque Justinianus videtur
nisi innuisse in princ. instit. de donationibus, dum donatio
nem genus quoddam acquisitionis nuncupavit et enu-
merat sub lege definita contractus de qua in l. Labeo
ff. de verborum significatione. Labeo enim ita tantum
definiat contractum qui apud graecos dicitur synalagma
in quo mutuum nascitur obligatio, et per consequens
excludat contractus mutui et stipulationis in quo his
dumtaxat qui recipit et qui promittit obligatur l. 2 ff.
si certum petatur l. stipulationum § omnis ff. ubi si hoc pet.
tum placuerit ff. de novi operis nunt. adde tamen
contractus sunt cum obligationem ex aliqua parte
producunt, ceterum in donatione nec obligatur accipi-
ens neque dans immo se traditione liberaret, si quae an-
te illam veteri jure nasceretur obligatio, et quamvis
novo jure ex pacto de donando actio sit, ex hoc con-
tractus nomen natura non resultat, adhuc enim ex pac-
to non perficitur donatio sed oritur obligatio in futurum
cum ab actu exequendi donatio substantiam capiat
sicut et his qui mutuum verbale facit mutuum non celebra-
tum licet accedat stipulatio cum interveniens rei dependeret
immo in promissione de mutuando, his qui datu-
rus est obligatur in mutuo vero accipiens, unde Justi-
nianus illud effecit ut si quis citra stipulationem
donaret verbo tenus ex hujusmodi pacto suo sacior
li

stitutione confirmato daret actio l. legitima § et in pacto per quod promitunt usuræ ciuitati probat l. placuit ff de usuris nemo autem propter le gis confirmationē hæc pacta nuda uocauerit cō tractus nominatos sensit mendoca lib. 3 cap. 3 nº. 16 et seq.

Nº 37

Nec obstant § adulta nº. 36 nā respondet donationis nomen speciale non esse sed generale continet enim legatū donationes causa mortis et propter nuptias l. legatū 37 ff de legatis 2 l. aliena tum 67 §. donationis ff de uerbor. signi. et quā uis pœnitentiam nō admitat nō ideo magis nominata conuētio ē nam regula l. si pecuniam ff de con dit. causa data locū habet in cōtractibus respecti uis inquibus quia implemētū utriusque contrahē ntis desiderat ut perficiat cōtractus qui primus tradidit alia pœnitentia potest resilire secus at in donatione quæ actus simplex ē neque enim qui donat aliquid expectat a donatario unde quia uni us traditione perficit nō ē permissū penitere

Item non obstat l. cū qui 22 ff de donationib; nam dum IC.tus donationem inter contractus stricti juris anumerat non ad perfectam donationem referendū ē sed ad stipulationem de donando ut patet ibi promi sit et probat ex eo quia si res datam jam fuisset quæs tio non esset an usuras pecuniæ donator prestare te neret qua etiā ratione accipi debet lex contractus C de fide instrumētorū idque mihi ex eo persuadeo nam

na si ibi de donatione jam perfecta sermo esset frus
tra desideraret scripturam ad perficiendam eam
obligationem quae si traditio praecessisset dissoluta jam pro
poneret,

N° 38 In permutatione non minor difficultas est quibus
contractibus debeat annumerari et innominatum esse
tenuit Accurt. in praescriptis verbo facias et in rubrica
C. de rerum permut. sequitur Bart. n° 2 Jasso et fortun.
n° 14 Menoch. in d. l. naturalis n° 23 Berengarius in
d. l. pacta super nona parte glose cap. 3 n° 7 et confir
mat praedicta sententia ex ex nostro versiculo sed si in
alium ubi cum ageret ICtus de contractibus qui in aliud
nomen non transeunt exemplo permutationis utitur
2° quia ex permutatione praescriptis verbis agitur et con
dictione ob causam l. naturalis § et si quidem ff de praes
criptis verbis l. i in fine ff de rerum permut. quod a
contractu nominato omnino alienum est l. 2 et 3 ff de
praescrip. verbis l. ... C de rei vindicatione 3°
facit quod permutatio non habet speciale nomen
contractus sed magis genericum et universale com
prehendens omnes contractus sive nominatos sive
innominatos in quibus vel res pro re datur ut in con
tractu do ut des d. l. naturalis § 1 vel quantitas pro specie
ut in emptione l. ita constante ff de jure dotium
quae nominata conventio non est ita Cuiacius et Vbesen
becquius in paratitla ad tit. de rerum permut. Cora
sius lib. 2 miscellaneorum cap. 15 n° 7 Vaconius lib. 1
declarationum cap. 27 n° 8 et 11 Pratejus de verbis
juris

N 39

verbo permutatio

Sed adversus sane comune sententiam magnas difficultates ocurrunt Prima est l. statu liberis §. Quintus Mucius de statu liberis ubi probatur emptionis nomen universale esse eos omnes actus comprehendens per quos dominium transfertur in quam remo alia Jura congerit Acurtius in l. sicut §. venditionis verbo generaliter ff quibus modis pignus et tamen emptio contractus nominatus est ut in preceptis probatur ergo licet permutationis generalis apellatio sit non ideo minus inter nominatos contractus numerabitur. 2º difficultatem facit quod imo permutatio nomen contractus mereri non videtur quia denotat actum in quo sine inde mutua comutatio fit unde nisi realis ex una qua parte traditio sequatur nulla permutatio resultat etiam ab actu exequendi denominetur talis cap. 1 cum sequentibus de rerum permut. adunguem potest in eam rem tex difficilis in l. 1 vericiculo igitur ff de rerum permut. ubi ex una parte traditione facta quia adhuc permutationem non datur prescriptis verbis actio ad interesse aut ut is qui accepit impleat sed dumtaxat eius quod datum est repetitio conceditur quod ante realem comutationem non nascitur obligatio ubi autem permutatio conficitur [illegible] nulla obligatio est perfecto enim Jam negotio distracto magis videretur obligatio si quae fuisset quam de novo contrahi quod permutatio contractus dici non potest ex regula d. l. Labeo vericiculo contractum.

Sed

N.º 40 Sed his defficultatib[us] nõ obstãtib[us] comunis sent[enti]a tenenda ẽ et ad primã respõdendũ emtionis nomen spectãle esse ut defendit Abas in cap.º 1 n.º 2 de his que fiunt a prelato et relati a Pinelo in l. 2. C. de rescinda 2.ª p.ᵉ cap.º 1 n.º 14. Nec aduersat. tx ind § Quintus Mutius nam omissis interpretationibus adductis a Jassone in prescti n.º 1 Pinelo ẽ vera solutio petenda ẽ ex his q[ue] tradit Ulpianus in fragmentis tit.º 2 verciculo sub hac conditione ubi habet quod si seruus ttm liber esse jussus sit si decem heredi dederit et ante implementum ex causa emtionis alterius esse seperit dando emtori ex l. 12 tabularum ad libertatem perduit probat l. statu libera § § statu liber l. ita liber 3 verciculo si pantes ff de statu liberis, quo suposito questio fuit utrum seruus dando heredi scripto qui cõtra legitimum in judicio obtinuerat consequat libertatẽ et respondet Pomponius ex sententia Mutij adepturũ libertatẽ que sententia licet non exprimat aperte tamẽ colligit ex illatione facta in casu contrario in verci. quapropter in qua ait nã recte conditionẽ dandi impleri in persona scripti heredis si mota ẽ a legitimo heredi cõtrouertia succubueret quod tamẽ habeo limitabat ut procederet in sententia justa quasi lata per judicis imprudentiã non esset legitimo heredi profutura quo ad efectũ ut pertineat ad eũ dandi conditio. Sed Aristo contra putat ea ratione motus quod sicut per legem jussus dare heredi emtori dando satisfacit ita et legitimo heredi siue juste siue injuste pro

pronuntiatum sit nomine enim emtoris comprehendit omnis
ille qui quomodo modo servi dominus efficiat plane persen
tentiam transferri dominium §. ult. de offic. judicis l. 39
item ff de rebus cred. juncta l. alienatum de verborum signif.
prosequitur Fagninus lib. 1 controversiarum cap. 62 et
facit pro superiori interpretatione l. 4 §. si sub conditione
ff de fideicomiss. libert. l. servus si heredi 34 ff de statuliberis
tenent Orosius hic n. 5 Cujacius in notis ad Ulpianum tit. 2 et
lib. 20 observat. cap. 7 Balduinus ad leges 12 tabularum cap.
34 Sarmiento lib. 3 selectarum cap. 4 n. 3 considerat Molina
in pulcro casu lib. 4 de primogeniis cap. 5 n. 16

Ad 2um respondet permutationem vere et proprie
contractum dici sicut sicut et alios nominatos cum traditio
ne ab uno facta actio ei det ut ad necessarius implere cogat
ut patet ex d. l. naturalis §. 1 ibi quia non placet permu
tationem rerum emtionem esse dubium non est nasci civi
lem obligationem. Cui non satisfacit Fortunius hic dum
ait permutationem nominatim esse productam considerari sed non
fieri nam si implemento ex unius parte secuto non oriret
permutatio non potuisset actio dari ex permutatione quae
non esset. 2o facit lex enim pregibus vinculo si vero
C de rerum permutatione cui non respondet lib. 1 conject. cap. 9
dum dicit electionem ibi dari reo ut vel impleat vel restituat
contra d. l. naturalis §. 1 et convincit etiam ex d. vinculo ibi pr
escriptis verbis actio est quae quidem non esset si in potestate rei foret
eam eludere rem restituenda. Item adducor contra Fabrum ex
eo quod actio prescriptis verbis subrogat ibi loco stipulationis defi
cientis plane stipulatio non potuit dari nisi ob observantiam
con

contrahis

3º facit lex prima de rerum permutatione ibi per-
mutatio ex re tradita initium obligationi prebet quae ver-
ba de alterius traditione accipienda sunt non de utri-
usque hec enim posita obligationem dissolue-
ret quam contraheret

Neque intelligas ibi nomine obligationis eam quam
incurrit acceptor rei prius cum teneatur condictione ad
restituendum si non impleat prout in condictione in-
debiti quia hec obligatio ex permutatione non est aliqua
[illegible] agebat sed magis nascitur ex equitate propter contra-
ctum ut in observavimus n.º 32 et quemadmodum in emptio-
ne ex solo consensu actio est ad observandum contractum ita
in permutatione si [illegible] dedat implementum nascitur
ex contractu actio qualis est prescriptis verbis non in condi-
ctio

N.º 42 Neque obstat lex in d. l. i versiculo igitur quod de-
ceptus faber ubi in permutationem a contractu do ut
des distinxit et tenuit non esse contractum sed magis cau-
sam ex qua contractus constituit quasi idem prestet quod
consensus in emptione nam respondetur lex illum procedere
quando quis rem alienam tradidit ex causa permutatio-
nis ut patet ex versiculo precedenti in quo cum dictum
esset dantem rem alienam non contrahere permuta-
tionem infert lex illum accipientem tantum teneri eo casu
condictione ut restituat non prescriptis verbis ut imple-
at quia res secuta non est ex parte dantis eo ipso quod tra-
dendo rem alienam non implevit eo modo quo implere
debuisset dominium transferendo tenet Cuiacius in post

Su

Sumis lib. 32 Pauli ad edictum ro d. l.

Ad verciculum Et ideo Suius L. Juris gentium A licent.º Don Juan Sumacedo

Proponit in hoc verciculo ea facti species in qua ipsi met juris autores non consenciunt Julianus enim IC.us in ea conventione in qua ex una parte Stichus daret ut Pamphilus manu mitat secuta manumissione si evincat Stichus pretoria in factum dabat actionem contra Marcianus eiusdem prescriptis verbis dicebat superesse quia ex et in eo deficilis est quod Paulus IC.us in l. naturalis at cum do in fine ff. de prescriptis verbis aliter refert Juliani sententiam quam ex Ulpiano in presenti proposuimus N.º 43

Pro cuius deficultatis solutione primo notandum est omnes contractus aut nominatos esse aut innominatos ex illis actiones proprie et speciales descendunt eius dem nomines cum contractu ut in emtione ex emto et vendito in locatione ex locato et conducto in societate pro socio et sic de reliquis Suius modi actiones certis formulis et solemnibus in albo pretoris continebant l. 2 § deinde ex his ff. de origine juris eas que litigaturi proposito negocio a pretore impetrabant simul que Judicem qui de causa cognosceret justa prescriptam a pretore formulam l. 1 et a l. de formulis sublatis l. 1 ff. de jurisdictione omnium judicum neque enim pretores de omnibus causis cognoscere consueverunt sed judices dabant paucis exceptis in quibus N.º 44

quia

quia extraordine Juris dicebant extraordinarie, ita et cognitiones dicebant ad ue mentio fit in tit. de variis et extraordinariis cognitionibus

Caeterum ex contractibus innominatis nō propria actio acomodat sed generalis prescriptis verbis quae etiam in factum dicit ex eo quod Justa facti narrationem et prescripta verba quae rem gestam demonstrabant dabat, nec enim possibile fuit omnia negotia propriis nominibus designare l. 1. cū sequentibus ff de prescr. verb. docent Baldus in rubrica de rerum permut. Duarenus et Cuiacius in prescr. Mendoca lib. 3 cap. 9 nº 4 Vaconius libro 1 declarationū cap. 23 Pichardo in §. 1 de locatione nº 15

Nº 45 2º notandum ē actionem prescriptis verbis civilem esse et in factum dici non quidem directa sed utilem l. 1 et 2 l. quoties 23 l. finis 26 in fine ibi tutius erit esse ff de prescriptis verbis, dicit utilis quia ad exemplum civilis et directe actionis comparata ē quo ad effectum producende actionis si traditio sequat ut patet ex vinculo sed si in alium Juris legis et quia ex contractibus nascit qui cū nominatis similitudinem habent et cognationem ecce enim contractibus do ut des similis ē emtioni do ut facias locationi facio ut facias mādato d. l. naturalis §. 1 cum §. at cum do et §. sed si facio l. si convenit ff de rescindenda venditione. In factum autem dicit quia nō adibita solemni aliqua formula concipit sed ex posito a partibus negotio pro ut de facto preseit

Nº 46 3º sciendum quod licet omnis actio prescriptis verbis in factum dicat, non tamen e cōverso omnis in factum actio

actiones prescriptis verbis sunt nam et si nec verba neque
conventio aut traditio precesserit pro ut in nominatis desi
derat dumtaxat factum tale sit ex quo equitas ex pos
tulet actionem dari actio generalis in factum est l quia ac
tionum 11 l qui servum dare 15 l duo 25 ff de prescriptis ver
bis hec autem in factum vel actiones vel civiles sunt vel
pretorie et iste rursus vel ex edicto descendunt ut pauliana
que ex 2o editi parte proficiscitur et de effectis et effusis l 15o
hec in factum ff de his qui deiecerunt vel ex decreto exem
plum est in actione legis Aquilie que directa erit si corpus
corpori damnum dederit quia ipsius edicti verbis hic casus ex
primitur utilis seu in factum civilis quando non a corpore pro
ponitur damnum illatum sed corporis occasione ut si quis alienum
servum incluserit et ob inclusionem fame aut alia causa in
terierit quod si nec occasione corporis corpus ledat sed aliter
domino nocitum sit in factum pretoria actio est ut si servum
vinctum compedibus aliquis solverit et fugerit §o ult. de
lege Aquilia proinde ille erit perpetuus actionum institiuen
darum ordo ut primo agat directa si nulla actione si res patiat
2o descendamus ad eam que utilis et civilis in factum di
cit et hec precedente contractu prescriptis verbis erit sive
minus generalis. 3o succedit in factum pretoria actio que
extrema est omnium actionum et subsidiaria etiam
actione de dolo duplici in casu primo quando propter biennii
lapsum de dolo agi non potest l ultima C de dolo. 2o quan
do ob reverentiam eius cum quo agit famosa actio denegat
l non debet ff eodem. 4o ceteris deficientibus de dolo actio
est Ultimo in factum pretoria que non ex edicto sed ex decre
to

erecto dat. l. post constitutam ff. de constituto docent Bart. et alij relati a Jassone in § actionum n.° 125 de actionibus, Menochius lib. 1 declaratione cap.° 26 n.° 5, Conanus lib. 7 cap. 15 n.° 10 omnium optime Cujacius in posthumis recitationibus ad pandectas in rubrica de prescriptis verbis.

Ex his jam deducitur recte fuisse Julianum a Marciano reprehensum; cum enim in casu proposito conventio inter partes et implementum ex parte manumittentis precesserit, cujus respectu prescriptis verbis seu in factum civilis actio erat dirigendum, non fuit ad actionem in factum pretoriam, que et subsidiaria est et nullum negotium a partibus gestum presuponit, aut precexistentem conventionem ex qua nascatur, ita tenet Bart. in prefata n.° 2 quem communiter secuntur interpretes. Neque obstat in d. § at cum do versiculo sed si dedi nam respondet Menochius loco d. lib. 3 cap.° 4 n.° 22 in casibus ibi a Paulo propositis non dissensisse Marcianum a Juliano sed in eo dumtaxat quando non constat an quis alienum servum sciens dederit an ignorans, quo casu Julianus dolum et rei aliene scientiam in dante presumebat l. fine ff. pro suo. Marcianus prescriptis verbis actionem sufficere existimavit cum dolus presumendus non sit nisi probetur l. dolum C. de dolo l. quoties 18 versiculo qui dolo de probationibus quam interpretationem secutus est Ubeselenbeguius in parafrasi ad titulum de prescrip. verbis n.° 4.

N.° 48 Sed hec solutio mihi non placet primo quia credendum non est Julianum contra aperta juris initia dolum presumpsisse cujus contrarium et ipse innuit lib.

5

digestorum in l. si praetor § Marcellus ff de Iudiciis disputat Menoquius lib. 6 presumptione 68 n. 3 et Socius lib. 5 presumptione 3 per totam. 2° quia licet dolus intervenisset expresse tamen in eam rem prescriptis verbis actio sufficeret de dolo agi non potuit l. 1 in principio et in § ait praetor cum sequentibus l. ideo § l. arbitrio 19 § 1 et 2 ff de Dolo nec debet esse deterioris conditionis is qui rem alienam dedit quam si nullam dedisset quo casu nemo famosam actionem concederet 3° considero quod in versiculo quod si dedi Paulus intelligi non potest de actione civili sed de ea quae extra ordinem in factum acomodatur cum enim in casu scientis pretoriam de dolo actionem largiatur ut sit recta consecutio dicendum est in casu ignorantis non civilem sed extraordinariam actionem in factum polliceri quoties enim de dolo agitur si de eo constat toties si non apareat actione in factum agendum est aliquin si prescriptis verbis agitur ubi ignorans quis Sticum tradidit quia civile negotium subest utroque casu illa actio sufficiet sin autem si civile negotium non gerit sive sciens quis dederit sive ignorans neutro civili actioni locus supererit

Unde retinere cogor sententiam Duareni et Cuiacij in presenti quos secuti Goveanus lib. 2 variarum cap. 27 Connius lib. 1 disputationum cap. 13 qui existimant dictionem illam civilem additam fuisse inepte a Triboniano ut contrarias Iuris consultorum sententias consiliaret relatis quae sententia Iuliani sive Marciani nota a quibus tamen et a comuni omnium sententia in eo discedo quod

mi N° 49

mihi persuadere nō possum Julianū aliquē Jurisconsultissimum tam supino errore lapsū fuisse vt existimaret extante civili et ordinaria actione ad subsidiariam recurrendū esse quod vel mediocriter in Jure versati nō laberet quam nisi mea me fallit opinio in proposita facti specie Julianus intellexit illum contractum contineri ex quo lege civili actio acomodari non potuit sed ad pretoriam necessario deveniendum fuisse licet enim contractus do vt facias a principio initus proponeret quia tamen eius executio ab implemēto facti initiū ceperat cum servi alieni traditio nulla fuerit evictione secuta nec quoad effectū prestādae liberationis nec quoad implendam cōventionem in id enim dirigitur actionis datio) non tam negotiū illud gestū videbat quod ad speciem do vt facias pertinet quā quod ad facio vt des ex qua cessante civili in factum actione de dolo vel in factum successit d. l. naturalis § quod si faciam l. 45 tit. 19 p.ª 5 vnde summa reprehentionis in hoc fuit vt ex Marciano Vlpianus ostenderet illum contractum precessisse ex quo prescriptis verbis actio intendi et potuit et debuit id quod mihi probant illa verba esse enim contractum vnde hec nascit actio quasi apertius diceret contractus hos denominationem suā accipere non ab implemento sed magis a modo ineundi ad quem ita licet factū precesserit cum tamē maneat adhuc contractus do vt facias civili actione agi oportere.

N.º 50 Ex qua interpretatione cōvincit sententiā Bart. in d. §º sed si faciam n.º 4 quā lata alegatione commune resolvit ibi Menesius n.º 5 Fortunius col. 1ª n.º 1 Orocius n.º

2º dum dicit contractus innominatos duplicem faciem habere et ab implemento denominationem accipere actiones quae producere proinde quae ex parte dantis contractum do ut facias judicari ex parte v.º eius qui vel fecit vel facere debet facio ut des quod si verum esset in casu nostro actio de dolo competeret manumitenti vel quia primo implevit vel quia ex eius parte contractus denominat facio ut des ex quo nulla civilis actio superest sed de dolo agit d l naturalis §º quod si faciam concludendum g.º e in contractu do ut facias utrique actionem praescriptis verbis compedi in contractu facio ut des non nisi de dolo actionem dari etiam si inverso ordine conventionis prius quis det quam alter faciat postquam enim contractus semel initus est et legem accepit ex partium conventione eadem actio secuta traditione contrahentibus quaesita est quae ex praepostera datione vel facti implemento variari non debet.

Sed in proposito dificultatem facit quare enim ex contractibus innominatis praescriptis verbis actio oriatur ex contractu facio ut des sola de dolo actio superest vel in facto cum et in eo civile negotium gerat si causa subest cuius diferentiae rationes plures assignarunt Juanis relatus ab Acurtio in d l naturalis §º quod si faciam Azo in summa C de rerum permut.ª nº 12 Alciat. lib 5 paradox. capº 7 Corasius lib 2 miscelaneorum capº 19 10 nº 9 Otomanus in tractatu de pactis folio 124 Goveanus lib 2 variarum capº 28 Forcatolus in cupidine juris periti capº 3 Coneius lib 1 sermonum capº 13 Antonius de Leon in l cum mota nº 4 C de transact. quos refert et impugnat Mendoça

d

d lib 3 cap.º 4 o n.º 7 qui cum nullam huius desceri mi
nis causam inueniret amplexus e sententia fulgosij
in d §.º quod si faciam ubi docet actionem prescriptis
verbis etiam dari ex contractu facio ut des pro qua sen
tentia expendi potest primo tx in l solet 16 ff de
prescrip verbis ubi actum e ut unus indicaret furtum
alter pecuniam daret et indicatione secuta prescrip
tis verbis agitur 2.º facit l cum mota C de transactionibus
ubi eadem actio dat filiis exheredate que ideo alit desceerit ut
alter daret 3.º urget l si tibi polienda 24 ff de prescr. ver
bis cui conuenit tx in §.º gratia de causa de locatione
Sed hec sententia que in scolis recepi co(n)suevit susti
neri non potest conuincit enim tx d §.º quod si faciam ibi
nulla erit ciuilis actio que uerba perpetam interpretatur
Mendoça de spetiali actione et nominata non de ea que pres
criptis verbis dicit et nascit ex contractu innominato motus ex eo
quod ubi ciuilis actionis absolute mentio fit nominatam intel
ligimus l permisisti § ult.º de prescriptis uerbis l interdictum
juncta l 2 ff de precario nam refellitur hec consideratio ex eo
enim sub eo tt.º de actione prescriptis verbis sermo fit nomine
ciuilis actionis ea continet maxime cum I C.tus in §.º illius legis
in quibus sigillatim egit de contractibus innominatis semper actio
nem hanc concesserit et de doli actionis non meminerit argumentum
q.º e quod cum spetialiter in contractu facio ut des actionem
de dolo dederit et eam que ex prescriptis uerbis contrahentibus dat
omiserit eam voluerit excludere item considero quod cum
§.um quod si faciam immediate sit §.º at cum do et in ultimis
verbis illius dixerit dari actionem in factum ciuilem sequentia
illa quod si faciam ut des nulla ciuilis actio erit de eadem
alt

actione prescriptis verbis cuius proxime meminerat intelligendas sunt

2º conuincit quia actio de dolo subsidiaria est ideo quæ locum non habet ubi alia actione ius nostrum consequi possumus ut probaui in nº 208 non ergo poterit cum actione prescriptis verbis concurrere nec contrarium probat l. quotiens ff. de obligationibus nam intelligi debet de actionibus quæ inuicem possunt concurrere tunc enim si lex specialem actionem eo casu concedat quo iam promissum est non priuatiue sed cumulatiue actionem dare credendum est in id quod plus est in altera actione ceterum de dolo actio tunc locum habet cum alia non superest neque cum ea alia actio concurrit preterquam in fauorem quotiens de dolo agi non potest vel quis abstinere se vellet a turpi iuditio l. rei quam venalem 34 de dolo l. cum reus 15 de fideiussoribus

3º expendo l. si mensor ff. si mensor falsum modum dixerit ibi sed nec utilem dari deberi ergo erit ad actionem de dolo recurrendum et magis d. l. permisisti § fin. ibi an autem in factum dari debeat deliberari posso sed de dolo erit et tamen negotium erat facio ut des id est fero ut des fructus neque obstat tex in d § fin. ideo enim ibi nomine ciuilis actionis prescriptis verbis non venit actio quia specialiter in eo fuit ergo proposita quæ si super te magis dubitabile. Vnde argumentum mihi est cur cum in d § quod si faciat specialiter huius actionis 2 casus non meminerit prout in d. § fin. eam nomine ciuilis actionis comprehenderit quare vel huiusmodi sententia reiecta placuit mihi ea quæ fuit Cuiacii quam secuti sunt

Nº 54

sunt Oobea. ubi §. et Obesembequius ad tit. de praescriptis ver
bis n.º 6 et ipsam retinuit in posthumis recitationibus
ad pandectas et lib. 5 quaestionum Pauli in d. l. naturalis
ubi rationem differentiae inter contractum facio ut des et
ceteros innominatos in constituit quod actio praescrip
tis verbis directa non est cum non detur ex his conventionibus
quae iure civili proprium non habent l. 1 et 2 l. quotiens de
praescriptis verbis l. 1 iuncta glossa fin. C. de pactis convent.
l. cum mota in fine C. de transact. quo utilis est ad exem
plum directae actionis comparata l. legem C. de donat. l. 3
C. de donat. quae sub modo unde fit ut dari non possit nisi
pro illis negotiis quae cum nominatis affinitatem habent ita
ostendit Ulpianus in d. l. si mensor ubi in casu quo mensor mo
dum verum dixit sed ita sero ut alter ex contrahentibus
deret nec directam nec utilem exibet actionem quia dis
his casus hic est ab eo qui in edicto continet cum non falsus sed
verus modus fuerit renuntiatus et tardius quam par esset
proinde de dolo agit in idem adversus posset ratio quam non
potuit Iustinianus in §. fin. de lege Aquilia ut in casu quo quis
~~de lege Aquilia~~ alterius servum compedibus solverit ut fu
gerit nec utilem actionem daret sed in factum subsidiariam
certe cum non minor aequitas ibi adesset concedendi actionem
ad sarciendum damnum nulla ratio esse potuit ut utilem
denegaret quamquam casus eveniens omni modo ab expresso
discedebat cum nec corpus laeserit nec corpus laesum prop
onat. paulatim ergo quo res prodivit, ut cum in no
minatis contractus excepto eo qui facio ut des dicit cog
nationem habeant cum conventionibus nominatis et

S.

S pouani nº. 95 actionem utilem praescriptis verbis pro
deueniant ad instar directe contractus quo facio ut des non-
nisi in factum vel de dolo quam rationem ipse non vellet
mihi videtur I.C.tus in d. l. naturalis in qua reuersus latum
omnium innominatorum contractuum fraternitatem praenoverat
eos nominatis conventionibus assimilavit in simili quoque
actionem praescriptis verbis oriri dixit in contractu au-
tem facio ut des nec similitudinem concederat nec
actionem civilem dedit nimirum ad ostendendum et talis
non esse perque a ceteris contractibus distinguerat

Nec dicas cum Mendoza d. cap. 4 nº. 12 contrac- Nº 56
tum facio ut des assimilari conductioni quemadmodum do ut
facias locationi cum relatiua sint convertuntur. quia
respondet quod sicut contractus do ut facias non duplex
sed vnus dumtaxat contractus est respectiuus ita locatio
et conductio vnicus contractus est ipse nihilominus semper
facit a locatione seu datione et qui primus contractum init
et dare tenet, locator est. Vnde idem aliquando locatoris
quandoque conductoris vicem substinet ut potes in ma-
gistro primus contractus celebret et se vendendum det pro
certa mercede locator erit, si autem 1º discipulus pro do-
cendum exhibeat ille erit conductor discipulus vero locator
quod in nauis magistro et mercium domino eleganter ostendit
l. 2 ff ad l. Rhodiam, quo fit ut cum locatio et conductio sit
contractus nominatus semper a datione incipiens non autem
conductio et locatio nulla superest conventio nominata
cui contractus facio ut des assimilet

Superest respondeam argumentis adductis nº. 50 pro sententia Nº 57
Rafaelis ad primum dicendum est quod ibi I.C. in principio
ex contractu illo indicabo furem et pecuniam des praescriptis

verbis actionem concedat mox tamen sententiam suam corrigit
ibi nisi et hac in specie ubi actionem de dolo concedit quam
cum civili concurrere non posse demonstrabimus,
indicant quae dictio nisi quae nota e correctionis l. si
mihi furi 61 ff de legatis 2. Ad 2um respondet Jul.
cum mota magis fuisse gestum contractum do ut
facias ut patet ibi ita ut partem bonorum susciperet
et a lite discederet quam facio ut des, unde potuit prae
scriptis verbis agi ubi prius filia ex hereditate litem de
tulerat quam alter det nomen enim contractus parit
actionem quae producit traditio n secuta prout con
ventum non juxta ordinem executionis ut jam
supra

N 58 Ad 3um respondet Ricchardus in §o 1 inst
de locatione n° fin quod licet ibi det praescriptis
verbis actionem expressam tamen debet juxta principia
Juris intelligendum e competituram domino vesti
mentorum ex cuius parte contractus e do ut facias
fulloni autem non dari nisi de dolo ubi contractus in
cepit a traditione prout in d. §o quod si faciam quem
sic interpretatur et rationem subiungit quia ubi
~~subiungit~~ conventio et verbo non praecesserunt nihil est
quod praetori [illegible] 2um quod actionem impertiat, sed hoc solo
Quod pauratur diximus in multis nobis suspecta e de Jure ult
1° quod ex uno contractu innominato non diversae actiones, sed eadem
petat contra gentilem iam s. ex tx nostro impugnavi. 2° quia
Justi in d. §o 1 simpliciter loquitur, quinimo juxta facti narra
tionem actio illa fulloni concedit tantum aliter ut ad domi
num vestimentorum sit restringenda, ostendo quia in contr
ac

tractibus innominatis actio ei conceditur qui im
impleuit Lege prima versiculo quinto permu
tatio ff de rerum permutatione, sed in casu
sed in casu ibi proposito ex natura conventionis prius fullo
pollire debebat vestimenta quam ei merces assignaret talis
locatio esset non vero innominata conventio Igitur ei tanquam
primo implenti actio concedit non domino qui eo tempo
re quo soluit nihil aliud est quod a fullone expectet cum acceperit
iam antecessum. 3o quia requirit in omnibus contracti
bus innominatis incipientibus a traditione prescriptis
verbis actionem non dari nisi contrarium aperte ostendit Pau
lus in d. l. naturalis cum suis §§ in quibus per verba prete
riti temporis et quae exequi in natura aliorum con
tractuum refert prout in §o quod si faciam et prescriptis
verbis agi posse docet Ultimo quia ubi negotium cepit
a traditione non tantum conventio inest et consensus ad hoc
producere obligationem maxime propter non implentis
alias sine verbis quomodo consistit de non pensa fortuna
et danda esset actio de dolo in d. §o quod si faciam et quam
uis non precederet conventionem ideo minus utilis actio
esset quia ut prescriptis verbis actionem quis impetraret
in narratione facti debet exprimere traditionem quae sola
et precipua causa sit huius actionis concedendae nec sufficit
traditio conventio aliter namque deterioris conditionis esset
his qui statim tradidit quam qui implementum distulit
cum non possit actione de dolo adversarium cogere ad
observantiam contractus

Quare respondendum est in d. L. si tibi et in d. §o 1

N 59

contractū dabo ut facias celebrari ex quo facienti prȩscriptis verbis dat' licet primo impleverit initum enim inspicimus quod dominus vestimentorum contrahendo dedit non implementum ita Cuiac. in post Sumus ad Pandectas in d. l. si tibi et ego considero quod si contractus ille do tibi poliendas vestimenta pro certa mercede locatio ē quā semper diximus in coari a datione si merces destinata nō sit erit contractus innominatus similis locationi ille videlicet do ut facias quia destinatio mercedis nō immutat conventionis initium sed si adsit contractū nominatū facit si desit innominatū

N 60 Pro complemento examinanda ē communis doctorum distinctio inter actiones nativas et dativas quā ex nostro tx. deducunt ibi in factū actionem a Prȩtore dandam et ibi esse enim contractū unde sic prȩscrit' actio nativas actiones apellant quȩ habent prȩexistentē materiam contractū videlicet nominatū aut innominatū ex quo per viam productionis oriantur dativas vero quibus causa non subest ex qua nascantur vel a lege vel a prȩtore dantur docent Bart. in prȩsenti n.° 1 Sanius lib. 2 responsorum cap. 5 Minsingerius in principio de actionibus n.° 23 ex suum tum hanc distinctionem in lo considerant quod actio nativa ad heredes transmittit dativa secus sed hȩc actionum divisio cum apud IC.tos non reperiatur commentitia ē nulla enim actio conceditur quȩ causam non habeat ex qua nascatur facti videlicet aut ȩquitatem qua prȩtor ad eam dandam impellatur sicut nunquam satis actionis definitio quȩ id quod nobis a legis ex jure debetur persequimur prȩterea convincit quia eadem actio prȩscriptis verbis quȩ in nostro tx nasci dicit alibi IC.ti dicunt dari ut

in

vt in l. 1 de stimatoria actione et in l. Titius 26 in fine ff de prescriptis uerbis facit l. minor 39 de euictionibus
Nec obstat tx hic quia discentio inter IC. non fuit in eo quod unus natiuam actionem extare diceret alter datiuam, sed magis quia Julian. pretoriam actionem dabat martianus autem ciuilem defendunt Fulgosius lib. 4 disputationum cap. fin. et lib. 8 parergon cap. 10 late doctores in principio inst. de actionibus et sic absolui hunc tx

finis huius §i

Ad II. C. De ino-

fficioso testamento A licen-

ciato Solorsano Pereyra

anno 1. 6. 8. 5.

Ad Rubricam

Et si non soleam de rubricarum sive titulorum continuatione admodum esse solicitus quam parum a Triboniano et sociis observatam contendunt Vaconius a Vacuna lib. 4 declarationum Juris cap. 51 et ferdinandus Mendosa lib. 2 disputationum de pactis cap. 1 cum tamen titulos titulis connecti oportere tradiderit Hermogenianus in l. 2 ff de statu homi. et fere semper primis quibus que proxima copulata procedat ut alias dixit J.C.tus in l cum Delamonis 18 versiculo item catabos ff de fundo instruc et in terminis tx in l a. §. cuique Lex et l. 2 §. quod si lesti C de veten Jure enu. et Sabe Jasso in rubrica insti. de actionibus Nicolaus Everardus in locis argumentorum loco 45 Theodorus Estaiemanus in armonia rubricarum otto ab Oebel in tabulis Juris civilis et Dionisius gotofredus de ratione or- N.º 1

ordinis in C, et pandectis seruati nõ uerebor in hoc tit.o superioribus anectendo paulis per subsis tere. Et inuenio Acurtiu ab omnibus receptum tam hic quã in tit.o ff eodem uersiculo ut solet alia dixisse absoluto magistratus et iudiciorum tractatu imperatorem de actionibus dicturum sine quibus nemo in Judicio experit l si pupili 6 §o videamus ff de negotijs gestis de vindicationibus siue in rem actionibus premittere quarum quioque dam de vniuersitate alij de rebus singulis sunt ab his exordit que vniuersitatem respiciunt et ab ea presipue que petitio hereditatis de inofficio so siue querela inofficiosi tti apellat ut pote per quam quis scriptum tti.u accuset quia se in illo contra officiũ pietatis et sine Justa causa exher edatũ dicit petit que illud ut injustũ resindi l. Papinianus 8 §o si quis irritum et §o fin cũ alijs ff eodem. Vnde in institutionibus Justinianus inter modos quibus tti.o infirment tractatus hic de inofficioso non inepte colocat ut ibi glosa rubrice et cetteri omnes aduertunt.

Nº 2 Licet autem querela inofficiosi nihil sit aliud quam spetius quedam petitionis hered itatis ut statim latius docebimus ideo tamẽ distinctos in ff et C, tt.os habet et primo loco eius tractatu proponit quoniã etsi sub tt.o de peti tione hereditatis omnes causæ referant tum ex tt.o tum ab intestato ex quibus hereditas petit l. 1 et

3 ff de petitio hered. de querela tamen quia multa habet propria et singularia et que nihil ad reli quas hereditatis petitiones pertineant separatim trac tari et cognosci oportuit et quidem primo loco quia licet in alijs prius generis statui soleat quod dein de in suas species deducat principio inst. de oblig. et principio inst. de actionibus cum alijs in que rela tamen contra faciendum fuit quia per com non id quis maxime agit ut petat hereditatem sed prima illius cura esse debet ut impedimentum ttt removeat quod cum iure ipso subsistat interim dum inofficiosum non pronuntiat ideo questione de petitione hereditatis necessario precedit querela inofficiosi tamquam illius preparatoria quem admodum actio ad exibendum rei vindicatione pre cedit l ad rem mobilem § 6 ff de procuratoribus et ac tionis editio quia iudicij preparatoria est illud pre cedit in ttt ff et C de edendo ubi Asso Acurtius et Odo fredus anotarunt semper preparatoria presedere debere et late Aluiatus n.o 2 Camilus Plauçius et Philipus Masinius n.o 83 in repetitione illius rubrice qui multa de preparatorijs dixerunt et in nostro proposito post glosam et Bart. in l postumus § 1 ff Soc. ttt. et in l qui de inofficioso 20 verbo excepere ff eodem tenent Asso Paulus Castrensis et Jasson in presiti et novissime Vgodonelus lib 19 comentario 4 cap. 3 in principio notantes non prius petitionem heredi tatis ab inestato in iudicium deduci posse quam ttt per

per querelam fuerit expugnatum

N° 3 In quo tamen ego illorum sententiae non acquiesco quin potius longe certius esse arbitror querelam a petitione hereditatis in hoc separandam non esse etenim eodem quo judicio et actione rescindi testamentum tanquam inofficiosum et hereditatem ab instituto peti et restitui ex antiquioribus docuit Fulgosius in l. etiam l. si quis filium n° 35. hoc titulo et in d. l. qui de inofficioso n° 5. Cumanus in l. Titia. herio S° huius ff de legatis 1 et ex recentioribus cum graecis interpretibus observavit Viglius in rubrica instituto hoc titulo n° 6 Cuiacius et Vbesembegius in paratitla huius titulo Conanus lib. 9 commentariorum cap. 8 n. 2 Petrus Gregorius lib. 44 sintagmatum cap. 4 n° 2. Est enim quid quid asso ubi 1. reclamitet querela nihil aliud quam ratio causae et titulus ex qua hereditas petit l. penult. in fine principij ff de contra tabulas ibi ad hereditatis petitionem admittendus est ex causa inofficiosi querelae l. si quis filium 34 C hoc titulo ibi nulla hereditatis petitione eo nomine de inofficioso constituta et in l. Papinianus 8 S°. quoniam ff eodem ibi non totam debeo hereditatem sed dimidiam petere et inde in d. l. qui de inofficioso S quola tradit eum qui de inofficioso dicit neque actionem movere debere neque ullam aliam quam de inofficioso actionem id est hereditatis petitionem exercere et Vlpianus in d. l. Papinianus S°. fin aperte scribit ipso jure heredem fore eum 2us quem in causa de inofficioso pronuntiatum est quod evidenter

114

ur arguit eandem esse quere et petitionis causam arguto l et an eadem 14 ff de exceptio. rei judi

Neque hoc novum videri deb. et cum ad minuendas lites sepe admitti soleat ut una eademque actione rescisoria jungatur simul actio que post rescisionem erat competitura quod interpretes rescindentis et rescisorii judicii cumulationem apellant ut post glosam in l 1 verbo necesario ff ad exibendum docet cum communi Jasson in §. Rursus no. 85 et 86 ins. tit. de action. v. Hesembequius in prescripto no. 6 et comuniter docto rum per tex ibi in l in causæ 13 §o interdum ff de minoribus ubi in casibus in quibus restitutio in integrum minori contra tertium competit quos prosequit Antonius Gomes 2o tomo variarum cap. 14 no. 6 Joanes Mauricius de in integrum restitutione cap. 21 et Pinelus in l 2 de rescindenda 2a parte cap. 1 no. 33 et 34 ait consultus simul cum rescisione alienationis in rem actionem minori dandam et ita restitutionem cum rei vindicatione posse cumulari ostendit quod idem ē in restitutione maiorum de qua in d. §o rursus contingere et actionem per quam judex usucapionem rescindit ē utile in rem judicium conseda unicam tantum esse et uno eodemque libelo et juditio proponi et termi nari contra glosam in l ab actibus 15 §o sed quod simpliciter verbo restitutionis post medium et Bart. ibi no. 9 ff ex quibus causis maiores Mauricium ubi s. cap. 4 Jassonem in d. §o rursus collumna 2 Bald. et Misingerium no. 6 et novissime Antonium fabrum de erro ribus

ribus pragmaticorum decade 1. errore 1. defendunt Dinus, Speculator, Ferrara, et alij quos refert et comuniter ab alijs sequi testatur idem Misingerius sibi contrarius singularium observationum centuria 2 observatione 25 Ottomanus in d. §. rursus verbo rescissa idem et Brisonius de verbis Juris verbo actio rescissoria Ludovicus Mainus lib. 2 actionum cap. 2 et Eguinarius Varo in fine rubricae ex quibus causis maiores facit enim praetor in hoc casu quod in emancipatione in qua equitate motus rescindit prius id quod a Jure civili Legitime factum sit scilicet emancipationem et demde ea rescissa filium ad bonorum possessionem contra tabulas admisit Juxta tex. sic intelligendum in l. sed cum patrono §. 1 de bonorum possessionibus et in l. 3 §. qui emancipatis Juxta ff. de contra tabu. Juxta interpretationem Alciati lib. 4 parergon cap. 22 Cuiacij lib. 3 observationum cap. 5 et tamen unicum est remedium bonorum possessionis contra tabulas non duplex licet in eo haec duo contineant et unum aliud ordine intellectus praecedat ut in querela de qua loquit

Quod nescio cur in dubium vocare potuerit cum non solum duo remedia ad idem tendentia simul Jungantur verum et quae diversa sunt et diversos habent effectus sic enim nullitatem et in integrum restitutionem posse cumulari et in eodem libello proponi probatur in cap. constitutus extra de in integrum restitutione late tenet Grada Papae decisione 148 et sententiae nullitatem simul cum apellatione aut remedio atentato 4

in

mentari tradit cum multis Paulus in tractatu de nu
llitatibus tt°. quot et quibus modis nullitas proponi possit
ex n°. 5 et quod magis ad rem pertinet posse filium pa
tris ttum. in gdo ex heredatis e nullum dicere quod
non fuerit rite et solemniter factum et qualenus vali
dum aparuerit petere simul illud tanquam inofficiosum
resindi idem Vanzius scribit ubi s. n°. 4 per tex. in l.
tam. gdi 19 et l. contra maiores 16 C. de testo in quo ta
men mihi lapsus videtur et contra consilium responsum
apertum locutus in d. l. Papinianus 5°. si quis et irritum
ff eodem ut suo loco latius ostenderimus

Hus igitur nostri tt. continuationem et quaestionem N 5
propositam, in quibus, quam alii fecerint,
expositis ut ipsius generalis ratio dicendi causa aberi
gine repetamus sciendum e Romanis ex summo patris po
testatis iure quod in liberos exercebant §. 1 insta.
de patria potestate ad contrictandos eosdem liberos in officio
facultatem fuisse Romuli et 12 tabularum le
gibus datam ut illos impune vendere et occidere po
ssent cuius facultatis extat vestigium in l. in suis
ii in fine de lib. et post. in l. ult. C. de patria po
test. in l. 2 et ii ultimum ff de origine iuris in l. pa
tri 20 ff de adulteriis et in l. 1 in quiaule seditione
ff de parricidiis iuncta expositione Cuiacii lib. 5
observationum cap. 1 et in operibus postumis ad ttum
C de patria pots. Veteres eos non tt. modo bonis et
hereditate privarent verum familia sua addere
possent abdicare et domo pulsos paternorum larium
et

et sacrorū comunione interdicere de qua abdicatione
quę gręci perquā familiarij erat plura tradit Plu
tarchus in Temistocle plurima Quintilianus in abdi
cato Balduinus in prolegomenis ad ttus de ex hered.
Liberorū Conanus lib 2 comentariorū cap. 13 nº 5
Covarruvias in cap. raynutius in principio nº 22 et
Petrus Gregorius lib. 44 sintagmati cap. 3 nº 2

Sed quoniā occidendi et vendendi liberos lice
ntia ut nimis dura sequutis temporibus interdic
ta fuit ut constat ex d l in suis § fin ff si a parēte
quis l unica C qui parentes vel liberos l unica C
de emendatione propinquorū l 3 et 4 C de patria
potestate l minor 39 § pater ff de evictionibus l 1
C de patribus qui filios distraxerunt Junctis hijs quę
ego late scribo in meo tractatu de crimine parricidij
lib. 2 cap. 7 et 8 et abdicatio quę gręco more ad ali
enandos liberos usurpabatur Romanis etiā legibus
damnari cepit l abdicatio 6 C de patria potestate
nullus alius legi pietatis vindex remansit parenti
bus quā exheredatio vide a Quintiliano declama
tione 259 fulmē patrū adversus ferociam adole
scentiā apellat adversus filios qui peccare plus po
ssunt et Divus Ambrosius lib. 7 epistola 28 <u>usu</u>
<u>rpavit humano hereditatis pecuniarię gratiam</u>
<u>facere ut venerabiliora fiant jura pietatis</u>
<u>quia hoc quoque plus defert parentibus ne legi</u>
<u>pietas patris ulciscatur exheredatione contu</u>
<u>maciā pignoris.</u>

N.º 6

116

Cum autem parentum hereditatem filijs natura
ipsa et communi parentum votum defferat l cum
ratio ff de bonis damnatorum l penult. s in eo medio
ff de bonis libert. l scripto 6 in fine ff unde liberi
l de emancipatis §. cum enim C de legitimis hered.
l 1 C de his qui sibi scribunt Junctis elegantissimis
verbis Casiodori lib. 2 variarum epistola 14 ne si
lijs paternis bonis quae sibi minus quoque ipsis parenti
bus adquisita forsit d l in suis l 1 §. Largius ff de
suis ... l 1 C de imponenda lucrativis dis
criptione lib 10 ~~ne~~ filij ex levi quavis causa inter
dum etiam non veratibus detrimentis privarent ut
ait lex 4 ff de inoff. testam. introduci cepit ut huiusmodi ttt.ª in quib;
ex hered. ati essent ipso Jure valerent ex generali permis
sione quae habetur in l verbis legis ff de verborum
signif. a filijs tamen ut inofficiosa accusari possent et
tanquam ab homine non sane mentis facta perque
relam impugnari l 2 et s. §. 1 l Filio 13 in fine
ff de inoff. test. l patronus 34 §. fin. ff de legatis 3. non quod
si vere furiosus parens fuerit sed eo colore quo sicut
in alijs ita et hac hoc Juris articulo a J.C.tis perfamilia
ris quaesitus videtur ut pulchre aduertit Fornerius
lib 3 selectionum cap. 30. Unde ttt.um inofficiosum
illud apellabitur quod recte quidem factum est sed non
ex officio pietatis ut loquitur Marcianus in l 2 de inoff. test.
velut Paulus scribit lib. 4 sententiarum tit.º 5 quod
frustra liberis exheredatis non ex officio pietatis vi
detur esse conscriptum. quam diffinitionem Isidorus
trans

transcrips et lib. 5 originum cap.º 29 et in hoc Judicio de
filij meritis aut demeritis plene tractandum est d. l.
5 §º e. l. filius non impedit ibi sed tantum de meritis
filij agit ff. eodem l. 3 §º si emancipatus in fine ff.
de contrar. tab. cum alijs et certam inofficiosum ff.
dicere nihil aliud quam alegare quare exheredari
vel preteriri non debuerit ut ait Marcelus in l. 3 ff.
hoc tt.º In quo semper hi qui de inofficioso cognitarus
e non solum Jure novo quo cause exheredationis pre
finite sunt ut supra loco diximus verum etiam Jure
antiquo non quamvis parentis offensam exheredatio
ne dignam pronuntiare debuit sed vel plures vel unam
que multarum instar obtineret nam ut inquit Se
neca lib. 1 de clementia cap.º 14 nemo sanus filium
a prima offensa exheredat nisi magne et multe iniurie
penitentiam evicerint nisi plus est quod timet quam
quod damnat non audit ad decretorium stillum rettj
et ut Cicero ait in oratione pro Roscio Amerino mag
na oportet esse vitia atque peccata filij quibus in se
sus parens potuerit in animum inducere ut naturam
ipsam vinceret ut amorem illum penitus insitum ej
ceret ex animo ut denique patrem esse se obli
visceret

Nº 7 Ex quibus infero primo interpretationem ad tex
in 5º sed hec ita instª hoc tt.º ubi Justinianus novam
constitutionem referens que extat in l. omnimodo §
eodem et filium cui aliquid relinquit etiam si minus
legitima sit non permittit de inofficioso dicere sed
ad

117

ad suplementũ agere Jubet unquit id se ad uerecundiã na
turę introduxisse est enim ille cuius ? sensus quod cum
quod cum filius ut diximus colore dementię patris ttũ
impugnet et hic color non satis decorus uideat ut grauiter
notauit Fulgosius in d l 2 nº 3 et in l qui de inoffi
cioso nº 1 ff eodem ut pote in quo reuerentia contemnit
quam omni Jure liberi parentibus debent l 1, 2 et 9 ff
de obsequijs a lib. prestandis l veluti de Justitia et Jure
l parentes de in jus uocando l 4 de curatore furiosi
naturali pudori et uerecundię consultum videt si parẽ
tum ttũ tanquam dementium filij non arguant
sed suplementũ legitimę petant ut docte obseruarunt
Viglius et Valdinus in eodem § et Juanes Orosius in
l 1 nº 29 ff de officio prefecti vrbi. Est enim turpissi
ma litis species querela et summis laudibus digni uidet
liberi qui paternos cineres quietos esse patiunt neque
eorum voluntates rescindi procurant vnde Seneca
dixit lib 2 de ira hec tot milia ad forum prima luce
properantia quam turpes lites quanto turpiores aduo
catos habent alius Judicia patris accusat quę mereri satius
fuisset etc et Valerius Maximus lib 7 capº 8 sume co
mendat Afraniam quod matris ttũ quamuis iniustum
patientia onorare quam Judicio conuellere maluit

2º ex superioribus infero reiectis uarijs doctorum
diffinitionibus ita abte et plene querelam definiri posse
vt sit remedium quodam ad rescindendum ttũ specie
dam quę hereditate tanquam ab intestato delatam
competens his hys qui se iniuste ex hereditate pretendunt
a qua diffinitione non multum distat alia quę tra
ditur ab Alberico in presenti Donelo lib. 19 comentariorum
capº 3. Ricardo in rubrica institº eodem nº 32 et a lege

i tt.o 8 p.o 6 Et si enim querela interdum actio inter
dum accusatio inofficiosi apellet ut constat ex mille Ju
ribus quae diligenter conjecit Brisonius de verbis
Juris verbo inofficiosi tt.i actio proprius tamen remedium
definit cum non tam ex filij Jure descendat qui po
tius tam civili quam pretorio Jure submotus manebat
bat l inter cetera de lib. et post. l non putavit ff de
contra tabulas quam extraordinarium quodam re
medium sit per quod Judex filijs ad hereditatem a
qua exclusi fuerant additum dabat. Unde Accur
tius in l postumus §.o si quis el primero ff de in off. tt.o
quoddam Jus medium inter actionem et accusationem
querelam dici scribit et idem in l si pater puelle §.
de in off. tt.o et in principio verbo agere inst. eodem Ju
dicis officium esse ait cuius sententiam probavit Bart.
n.o 3 Paulus 6 in d §.o si quis idem Paulus in l. nam
et si tt.in l qui repudiantis ff eodem et comunem re
solvens sequitur Gregorius Lopez in d l i p.a Quod non
potest non esse animadvertionem dignissimum pro
pter varias differentias quas inter actionem, accusa
tionem, et officium Judicis, constituit glosa in d §.o si
quis Costanus questionum cap.o 10 n.o 11 et Philipus
Massinus in l i C. de edendo n.o 110 inter quas illa
admodum notabilis e quod querele proponende Jus
quinquenio finit l si quis filium in fine §
de in off. tt.o l. 2 . ff. in quibus causis in integrum restitu
tio l. si autem § ff eodem cum tamen si actio esset
perpetuo duraret l. 2. §.o i in fine C de constitu
ta pecunia

N 9 3.o ex s. dictis infert quod cum ratio introductiva
querele fuerit injuria quae liberis qui nihil demeruissent
per

per exheredationem fiebat l 3. et 4 l Papinianus 8 ibi is
suis enim filij iniuria e l filius non impedit 22 ff eo
tt. l cum quidam ibi et post exheredationis iniuria in
C de legatis aut. 5. ut cum de apelatione cognoscit 5. sed
aut. colatione 8 cum alijs quae iniuria eos saltim
de facto infamabat l ea quae pater 13. C ex quibus
causis infamia l 2 tt. 6 p. 7 ubi Gregorius verbo de fe
cto post glosam in l nullam 14 C ex quibus causis infa
mia aliquos Huius infamiae efectus considerat quotiescu
que pater non mala mente neque notae aut iniuriae cau
sa filium exheredaverit sed magis ut ei consuleret ut
in specie tx in l multi non notae 18 de liberis et post
legis si patronus tt. 5. si quis non mala ff de bonis libert.
querela locum habere non poterit presertim si pater sui
consilij causam tt. significaret ut in eleganti specie
legis penult. ff de curatore furiosi ibi adiecta causa
necessitate quae iudicij. Quam opinionem sequti et no
vioris etiam iure quo causae exheredationis definitae
sunt observari debere resolvunt Bald. et Gillermus Be
nedictus in cap. Raynutius verbo relinqueret n. 43
et verbo in eodem tt. el primero n. 138 Jasson in d l mul
ti non notae n. fin. Barberanus in l si pater n. 226 C de insti
et subst. Juanis Crotus in 5. et quid si tantum n. 100 Boerius
decisione 23 n. 8 Gregorius Lopes in l 3 tt. 16 p. 3. et Costa
in prima parte 5. n. 70. Pro quibus ego expendo legem
sive oportet 5. 1 in fine ibi manente epitimia ff de tuto
ribus et curat. Juntis his quae trica illum tx tradit Alcia
tus lib. 2 parergon cap. 29 et Ferrandus lib. 1 explica
tio

tionum cap. 24 et in l. filius matri ff. de inoff. testam. Juncte sunt quae tradit Menochius de successionum creatione § 10 n. 232 Suarez in l. quoniam in prioribus limitatione 1 ff. eodem Rolandus a Valle consilio 31 volumine 1 a n. 30 et Cuiacius lib. 4 observationum cap. 24

N° 10 Ultimo ex l. dubius etiam dependit quod cum exheredatio filij mero Jure civili et pretorio valuerit et testamentum in quo exheredatus est recte factum dicatur l. 2 ff. de testam. l. contra maiores ff. eodem ita ut superius rumpere possit argumento § posteriore instit. quibus modis testamenta quid quid contrarium male docuerit Guillermus Benedictus in d. cap. Raynutius verbo in eodem testamento el primero n. 237 non sine causa haeserent interpretes in inquirendo quo Jure aut tempore querela superit introducta omissa opinione Cuiacij lib. 2 observationum cap. 21 et lib. 3 cap. 18 et in paratitlis de inoff. testamenti qui levibus fundamentis motus sibi persuasit lege Glicia querellam inductam fuisse et alia aliorum sententia qui sententumvirali Judicio institutam existimant quas late et eleganter refert et refellit Pichardus omnino videndus in rubrica instit. de inoff. testamento ex n. 10 resolvendum est non Jure aliquo scripto sed populi Romani moribus iam ab antiquissimis temporibus inductam fuisse se perunt enim primo homines sine Jure certo queri aput Judices de inofficiosis testamentis sanguine coniunctorum ut constat ex Valerio lib. 7 cap. 8 Plinio Juniore epistolarum lib. 5 epistola 1 et Petro Grodrio rerum Judicatarum lib. 3 tit. 14 qua querela saepe admissa se perunt etiam testamenta rescindi abijt quae res paulatim in mores et postea ut pleraque alia legibus et consti

titutionibus recepta ē ut tam fulgosio Viglio et Ro
vardo docet Richardus ubi s. nº 18 cũ sequentibus et ul
tra eos Antonius Contius Lib. 1 suorũ ... cap.º 3. Ugo
donellus d. lib. 19 cap. 4 folio mihi 272. Quod ego preter
omnes non dubie colligo ex principio ... Hoc d.º ibi ind
ulsum ē ... supra ... quedam
Ill.ⁱ quis restitutionē usurpatũ diximus ... non esset
si quarela legis vel constitutione aliquā fuisset constitu
ta cum lex posterior priorem soleat simpliciter abrogare
l. fin. de constitutionibus Principũ neque ad restringendã
liberam facultatẽ testandi ubi per leges restrictio fiebat
aliquis viguã ... usurpatus reperiatur ut constat ex l.
verbis legis ff de ... l. 1 ff ad l. falcidiã cum
similibus

AD L. PRIMAM. C. DE INOFFICIOSO TESTAMENTO

a Licentiato Solorsano Pereira

Hoc anno 1606

Legem hanc varii interpretationibus doctores post Accur
sium in presenti obscurarunt potius quã illustrarunt — Nº 1
et Antonius Gobeanus vir alioqui doctissimus post quam
multa verba in eius explicatione contrivit Lib. 1
variarum cap.º 5. tandem nº 3 concludit nullam toto
codice obscuriorem constitutionem reperiri et Dionisius
Gotofredus continuo in ... materiam de apicibus Juris

afir

afirmat. Ego vero ut non negem difficilem esse, ita tamen polliceri ausim me eius sensum facilem nobis et expeditum redditurum. quod ut prestem comodius animadverto duplicem in hoc textu difficultatem inveniri alteram, que est comunis cum pluribus aliis Juribus hujus tractatus in quibus filiis exheredatis vel preteritis a matribus vel per maternam lineam ascendentibus querela inofficiosi concedit. Alteram vero, que huius textus est propria, dum filio exheredato a matre contra fideicomissarium universalem querelam proponere et petitione hereditatis agere permittit.

Nº 2 Priori difficultati causa est, quod cum querela his demum competat qui ab intestato successuri sunt l. posthumus 6 in principio et in §. 1 ff de inoff. testamento l. fin. versiculo in his itaque §. eodem juncta l. 1ª et 2 ff de conservandi pen. et filii matribus ab intestato non succederent ut colligit ex principio inst. ad Orficianum et ex all. tit. si non videbatur illis permittendum earum testamenta ut inofficiosa accusare. Nega dixerit quispiam post S.C. Orficianum filios primo loco ad legitimam matrem hereditatem vocatos, ita constat ex dictis principiis et ex l. gallus in aliena 6. versiculo sed etsi legitima ff de adquir. heredit. adque ita querelam agere potuisse nam ut hec solutio nostro textu congrueret quia Scevolam et Antoninum autores habet qui aliquibus annis post D. Marcum vixere sub quo Orficianum latum fuit non tamen congruit legi 1ª §º et 13. ff de bo. lib. necnon et principio inst. eodem et multis exemplis relatis a Valerio lib. 7 cap. 8 in quibus manifeste ostendit querelam que dat adversus testamenta matrum non minus an-
ti

tiquã esse ea quę contra patrum Iudicia competit nec
post Orficianũ demũ sapisse.
Postmodũ v.° dessi aliter inde contrahit quod ut di N° 3.
mis filio a matre ex haereditate quę a [illegible] agi [illegible] licuisse eo
tamen [illegible] adversus fideicommissarium praestari debuit et [illegible]
peratores hic tradunt sed potius adversus semper [illegible] haeredem
qui quantum ius haereditatis restitueret semper manet haeres
[illegible] nomen illud [illegible] restituit [illegible]
§.° restitutam inst.° de fideicommiss. haered. L. [illegible] §. [illegible]
quod Papinianus ff. de [illegible] L. [illegible] ff. de haered.
inst. L. ex facto 43. §.° fin. [illegible] neque desinit ff. de
vulgari adquisita querela [illegible] iusta [illegible] Iu
ris dispositiones L. Papinianus 8. §.° [illegible] condicione et §.° [illegible]
liis L. si pars 10. L. cum [illegible] L. si ponas 23. [illegible]
24 ff. de [illegible] L. cum duobus 13. L. penult.ª §.° fin. ff. eodem
L. penult.ª §.° sed cum ex haereditario ff. de contra tab. L. 2 [illegible]
§.° 6
Sed his argutis non obstantibus vera [illegible] nostri [illegible] N° 4
[illegible] ad primum [illegible] solutione Petri fabri
[illegible] quaestionum ff. de [illegible] iuris et Benedicti
authoritate [illegible] cap. [illegible] qui tradunt [illegible]
filijs adversus matrem [illegible] querelã [illegible] sed [illegible] de filijs
natis ex matrimonio [illegible] [illegible]
aspicienda esse [illegible] multum [illegible] familiam
transibat et eius suus haeres fuerat ut constat ex Ulpi
ano in fragmentis tit.° 22 [illegible] haeredes et tit.° 23
§.° agnosit et ex alijs quę ego [illegible] in tractatu de parri
cidij crimine lib. 2. cap. 13. breviter respondendum est
quod

quod cum querela pietatis in bulla inducta fuerit ut di
ximus in rubrica etiam si filij ante O[illegible] non [illegible]
remoti [illegible] ad matris [illegible] admitterent d[illegible]
[illegible] ad [illegible] ad querelam tamen nulla paterne
aut materne [illegible] differentia [illegible]
[illegible] pietatis [illegible] potestas
l. q. ff [illegible] alioquid [illegible] sed
[illegible] differat (pro ut [illegible] que
rela) [illegible] a patre [illegible] l. q. 5. 1 [illegible]
[illegible] ff [illegible] l. [illegible] C. de
[illegible] facit [illegible] ff de capitis [illegible]
[illegible] lex ff de [illegible]
ego [illegible] d. lib. [illegible] cap. 3 Nec non obstat quod ob
tinente filio in querelas cum res ab intestato causam de ue
niat l. Papinianus § fin. ff. de [illegible] in principio inst.
de hered. quae ab intest. [illegible] filij labor uidebatur qui
cum ipse ab intestato non successeret alijs commodum [illegible] pare
bat. Juxta tex. in d. l. postumus § 1 [illegible] antiqua filius
ad querelam [illegible] authoritate quando
bonorum [illegible] causa
[illegible] matris
[illegible] de exhered. liber
ad bona matris si in querela obtinuisset admittebatur ut
docent interpretes tam [illegible] per tex. in d. l. Papi
nianus § [illegible] et in l. [illegible] ubi [illegible] dicemus
N° 5 2° uero difficultati [illegible] respondere solet me
rito imperatoris in [illegible] fidei commissarium filio
ex hereditate a matre de inofficioso agere permisisse quando
et

et si querela det[ur] adversus scriptum heredem fideicommissa
rius tamen universali restitutione post facta heredis loco cons
tituitur et licet non directis utilibus tamen actionibus quae he
redi et in heredem dabantur agit ut docuit d. [illegible]
l. 1 [illegible] l. 1 [illegible] heres [illegible] l. si heres abeo
[illegible] ff. ad Trebell. l. [illegible] [illegible] quod
tamodo heres est ff. quod [illegible] qui in he
rede a iure inducta sunt in fideicommissario locum habent
ut tradunt [illegible] et alii [illegible] [illegible]
in rubrica C. de fideicommissis a n. 20 et [illegible]
in d. l. restitutas ex n. 12 ad quem [illegible] que
rela quoque ad[ver]sus eum dat[ur] quemadmodum [illegible] filiu
praeteritum datur qui [illegible] bonorum possessionem
contra tab. [illegible] l. [illegible] [illegible] sed quemadmodum ff. de bo.
contra tab. Ex quo [illegible] videtur mihi intelli
gere quid sibi velit [illegible] [illegible] ait [illegible] filii
accomodari ut de inofficioso adversus fideicommissarium
agere possit significat enim [illegible] regione hoc
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
filius directam neque [illegible] actionem [illegible]
exercere non possit hoc tamen ei accomodetur [illegible]
buat accomodari namque proprie dicitur id quod [illegible] in
quam proprie convenit in eam in qua proprie non convenit
transfertur quod cum in omnibus utilibus actionibus con
tingat easdem accomodatas vocare solent I.C. l. quia actio
num [illegible] accomodatas ff. de praescriptis verbis l. [illegible]
accomodanda ff. de [illegible] actionibus l. 2 §. si quis tamen ff. si
quis cautionibus §. [illegible] et §. item si quis iuraverit

instar

instit.° directo § d. cum [illegible] de [illegible] cum multis
alijs quos citat Brunemann [illegible] in eadem l. de
verborum significatione verbo quemadmodum ubi nostrum casum ex aliqua
et lata probat illud dum [illegible] quod verba dispositiva
[illegible] mente et sententia benigniter ad [illegible] casum adaptat
ad quod possit etiam aliquis [illegible] opponi illam [illegible] restitutam
qui [illegible] actiones [illegible] post legitimam ad [illegible] filium ex quibus
non videtur [illegible] Bart. in l. presenti et alij
communiter [illegible] ut testatur [illegible] primo [illegible]
cap. [illegible] quod [illegible] nostro legis [illegible]
quartam pegasianam retinuerit [illegible] sed quia [illegible]
des instit. [illegible] fideicommissarij ex lege [illegible] 6 poterit
filius directo adversus illum pro ea parte et utiliter ad
versus fideicommissarium pro [illegible] quam
proponere [illegible] legi [illegible]
[illegible] ff eodem Heres namque pro quarta quam apud eum
manet omnes actiones [illegible] compellit l. 6 ad Trebel.
§. sed quia stipulationes ibi pro rata portione actionis
instituto [illegible] fideicommissarius [illegible] quos tradit [illegible]
primum [illegible] capituli verbo Trebellianum in principio
Beringer [illegible] q [illegible]
et [illegible] in disputatione de q.ta Pegasiana pag
na 37.

N°6 Sed adversus sane tam verum quam [illegible] ex
[illegible] nostri [illegible] interpretatio [illegible] posterioribus
ejus verbis adjungit ex quibus constat non tamquam
[illegible] filium adversus fideicommissarium quo eundem petitio
ne hereditatis convenisse ac si pro herede vel pro possessore

po

possident. Quod Accursio et ceteris difficile admodum esse
videtur nam cum fideicommissarius justo titulo quod fuer
at aditione hereditatis confirmat et restitutionis sibi factae fu
re nititur nulla ratione hereditatis petitione conveniri
potuit quia contra juris regulas solum competit adversus eos qui
nullo titulo possident et sine justa causa se heredes vel
possessores faciunt l. hereditatis C. in quibus causis cessat
long. l. hereditatis 7 C. de petitione hered. l. regulariter
q. cum multis sequentibus ff eodem titulo sequuntur [illegible]
ex rationibus quas post ordinarios in d. juribus prosequitur
Jasson in § actionum n. 28 idem in praefati [illegible] Menoch.
[illegible] n. 2 Cortiad. in l. fin. n. 23 et Surdus n. 464 C
de edicto D. Adriani tollendo Equinarius Vari. ad l. 13 de petit. hered.
et latius Antonius Gomez in l. 45 Tauri n. 153 et Covarru
[illegible] quandam Alvarez [illegible] in d. l. hered. [illegible]
[illegible] practicarum quaestionum cap. 12 n. 3 et 4

Quae difficultas tanta fuit apud Accursium Bar. — N° 7
Baldum Salicetum Castrensem Jassonem et Menochium
in praefati n. 1 ut tx. l. item corrumpere [illegible] eludant
[illegible] praesumendum esse falsum primo [illegible]
[illegible] fideicommissi quod sibi ex equitate promissum fuit
[illegible] deducta [illegible] causam [illegible] titulo quo fi
deicommissarius nitebat omnino destructo subsequenter
[illegible] judicio petitionem hereditatis [illegible] quae sibi
tanquam legitimo heredi competebat l. 1. 2 et 3 de pe
titione hered. titulus enim nullus obstare non debuit cum
pro non titulo habeatur l. neque ullam 13 § 1 de petitione
hered. notat Afflictis decisione 40 n. 4 et decisione 374
n.

n.º 7 Rolandus a Valle consilio 48 n.º 13 volumine 1.
Quam expositionem ut facilius probent 1. dicti doc-
tores verbum illud nostri tx proinde ita emendandum
aut saltem exponendum esse intendunt ut legamus ex-
inde. Sed eorum Judicium multis argumentis convincit Go-
beanus d. lib. 1 variarum cap. 5 qui tamen nihilo-seci-
us arbitratus fuit in hoc tx non de inofficioso sed
petitione hereditatis egisse ab initio filium adversus
fideicommissarium cum quo ille imperatores ex equitate
accomodasse quod laudandus videret qui omissa turpi
et pudoris plena inofficiosi querela petitione heredi-
tatis agere voluerit quae honorem matris non ledebat
nec sugilabat. Verum hec Gobeani interpretatio in multis
peccat Juris principiis et ubi ex hoc tx manifeste convin-
cit titulum de inofficioso etiam et eo etiam ut advertit Go-
tofredus in presenti quia si de petitione hereditatis et non
de querela hec tractaret constitutio hec in sequentem
titulum reijci deberet

N.º 8 Quare plurimis aliis omissis quae hic et alibi tra-
dunt doctores ego arbitror verissimam esse opinionem quam ille
in glossa Accursius et alii post Fulgosium male ...
constitutio quae in nostro tx non de petitione hereditatis sed sim-
pliciter de querela imperatores respondisse eam quae ex equi-
tate ut dixi 5 n.º 5 adversus fideicommissarium accomodasse ha-
reditas consequenter necessarium fuisse ut obtinente filio in
querela ei fideicommissarius bona restitueret quia tt.º inofficioso
pronunciato nullo tt.º detinere potuit d. l. regiae ullam in
principio nam quidquid Accursius et alii in presenti contra

riu ex istimant commissimu quod T. in rubrica nº 3 et 4 la
bpro bari querelam et petitionem esse petitionis hereditatis
et simul vna eodemque Judicio proponi et terminari et ad
versus tº possidentem concedi ut late tradit Curacius in notis
ad Julium Paulum lib. 4 tº 5 versiculo qui inofficiosum
Quod etiam nostro tx probari ex eo preterea omnis diceremus quia
si de Judicio petitionis hereditatis post absolutam inofficiosi
tractaret et communis existimatio debuisset sine dubitatione
docere fideicommissum absolute concedendum qua possidebat
sine tº non autem illum in ipso preceptis notorie ut tit. et proinde
teneat illis. Item debuisset docere filio directam utraro
ac legitimo heredi petitionem hereditatis concedi nequeunt Lº
ex equitate et remedio oris esset quod eius esse sint Jam
satis liquet interpretes non edunt quod aiunt in si propositionis
esse eam naturam petitionis hereditatis ex causa inofficiosi
etiam nostri tx dubitandi et decidendi rationem quam
T. recte liminis non perspexissent

Sed hic insidet anceps et utilis questio utrum si
nostri tx dispositio hodierno Jure sit admittenda quo ex cau
sa preteritionis vel exheredationis solam institutionem
vitiari ceteris salvis manentibus dispositionibus ex auth.
ex causa C. de liberis preteritis et sic in corpore unde sumit
Cum de Jure nostro conveniat tx in l. 11 in fine tº 3º p. 6
in l. 4 tauri etiam l. 8 tº 6 lib. 5 nova recop. et non esse
admittendam nec fideicommissum universale propter filij
exheredationem odij rescindi omnes fere autores tenuerunt
ut constat ex Baldo et Salicetto in preseti nº 4 Paulo et Jas.
nº 5 et ex Odofredo columna 2 et ante eos ex glossa in l. Nº 9
ita.

ita tamē s.° quotiens verbo cōpelli debet ff ad Trebelianum l eam quā verbo traditō versiculo q.° si de fideicomissi et resolvit cū comuni Alexander n.° 8 Jasson 11 Corneus 116 Curtius 56 Bolon.us 71 in d aut s.° ex causa et guillermus Benedictus in cap.° raynutius verbo in eodē tt.° el primero n.° 237 et late Parisius cōsilio 60 n.° 11 et 18 gregorius lopes in l. 1 tt.° 8 p.° 6 et Antonius gomes in d l 29 tauri n.° 9 et late Andreas gail practicarū observationū lib. 2 observatiō 134 et Julius Clarus s.° ttūs q.° 54 qui moventur eo quod generaliter admodum sunt verba d.° aut s.° ex causa ibi sedera nō quo Juncto d s.° quotiens et meliori tx. in l si servum 28 s.° 1 ff si quis omissa causa quibus probat ea quæ in legatis et fideicomissis particularibus dicimus in fideicomissis quoque universalibus esse dicenda esse. Item etiam quod fideicomissa integitati successionem nō impediunt et ideo si institūto filio insti tuto onus fideicomissi absque injuria imponi potuisset ita etiam fideicomissa sustineri debent in præjudicium præteriti vel exheredati cui satis esse debet quod institutio in qua læsus fuerat vitiet et corruat arguto aut s.° ut cum de apelatione s.° sed autem versiculo. sola collatione 8.

N.° 10 Verum licet hæc opinio propter tantorum patrum auctoritatē apud me plurimū habeat roboris et momenti adhuc tamē contrariam. s. nō minus cōtra fideicomissariū universalem quā contra heredem scriptū obtinere quæ velle competere veriorem et tenēdam existimo quā multis argutis defendit Joannes Igneus in repetitione d aut s.° ex causa n.° 196 etenim dispositio illius aut s.° utenis tex

ex

ex aut.ho ut cu de apellatione §o. jm autem ita acsipi debet ne quid filijs exheredatis in hereditate paterna prejudicium generet quod nulla ratione dici posset si fideicomisum universale salvum maner et cu per illud fideicomissarius omnia bona acco cet et heredis in titulis loco habeat ut dixi j. n.o 5 et constat ex aut.ho de heredib. et falcidia ibi in similitudine heredis quin posias si comunis sententia admitat o casio aperiret parentibus fraudem legi faciendi et filiu exheredandi re linquentis fideicomissarium universalem. Rursus co tra comune cosidero quod lex nostra partite 7 tt.o 3 p.a 6 dumtaxat legatas et que legatis similia sunt fideico missa particularia coservari dixit ibi las mandas et licet lex. 11 tt.o 7 p.a 6 adijcerit alia in illis verbis las mandas y las otras cosas no tamen de fideicomissis univer salibus acsipi debent cum satis verificari possint in li bertatibus et tutelis. Quo eodem modo accipiendus e tex in d aut.ho ex causa ibi scelera namque firma permanent nam ut omitam illa verba suppositia esse et ab Ir nerio addita ut advertit Corasius in l si tt.o n.o 22 C de impuberum et Couarruvias in d cap.o reinutius §.o 6 n.o 4 non possunt pertinere ad fideicomissu universale quemadmodum neque ad vulgarem substitutionem pertinent ex Bart.o et comuni ibi fideicomissaria e nim substitutio propria substitutio apellatur et substi tutionis generatim sunte nomine comprehendit ut contra plures defendit Corasius in rubrica C de impu beru n.o 15 Verous in d cap.o reinutius n.o 287 Sforcia Menchaca heconis et alij in quibus comunem risolvit

Mi

Michael Crosius lib. 1 receptarum sententiarum §° sub titulo 9° 3 n° 2

AD LEGEM SECUNDAM C.

De inofficioso testamento

N° 1 Cum querela inofficiosi test.i turpis actio sit ut dixi in rubrica n° 7 et ea ut pote extraordinario remedio interim dum aliud competit agi nõ possit l. in causæ 17 ff de minoribus l. non ẽ vobis 2 C. de prædiis minorũ juncta ratione quã in simili casu tradit C.us in l. 1 §° ait prætor ff de dolo merito tx hũ ab Accursio et cæteris difficilis reputat et multiplici interpretatione discutit dum in eo imperatores docent de inofficioso agere posse eũ qui bonorũ posessionem habere potuit nam neque exheredati ad bonorũ posessionem admitti solent l. nõ putavit 8 ff de contra tabulas neque de inofficioso agere potest si qui alio jure ad posessionem admitit ut expressis verbis testat Justinianus in §° tam autem inst.° hoc tt°.

N° 2 Unde relictis variis expositionibus in eam cum Accursio impresenti cæteri interpretes magis communiter ire solent ut tx noster intelligat de quadam bonorũ posessione quæ jus exheredato non tribuebat sed gratia litis agnoscendæ dabat de qua etiam loquit tx in l. posthumus 6 §° fin cũ l. sequenti et in l. Papinianus 8 §° 1 ff hoc tt° quæ bonorũ posessio veluti quædam species erat quod dabat a prætore quo admitterent hi qui alias jure civili erant incogniti veluti emancipati §° emancipati inst.° de hered. quæ ab intest. §° emancipatos inst.° de exhered.° liberorum et de cæteris ex

Ad l. 2 C. de inoff[icio]so tt[estamen]to

Solorsa
125

ex feminis §o. item vetustas iuris eodem cu[m] enim querela
Juris civilis remediu[m] esset no[n] poterat dari his qui eo Jure erat
incogniti nisi prius isto his no[n] eis dato a pr[e]tore cognoscerent
unde merito scripsisse videt[ur] Baldus in l. fin. n.o 16 C. unde le-
gitimi emancipatos non posse intrare ad querelam nisi per
ostiu[m] pr[e]toris. Quam opinionem post Accursiu[m] in preseti et
in dictis Juribus comune[m] apellant Jasson n.o 8 et Mechaca
n.o 1 in presiti idem Jasso in l. fin. n.o 12 ubi Curtius n.o
39 et Riminaldus n.o 493 § de contra tabulas Covarruvias
in cap.o reinaldus in principio n.o 6 extra de tt[estamen]tis et Antoni-
us Gomesius primo tomo variaru[m] cap.o 11 n.o 34

N.o 3.

Sed mihi hec opinio licet communis sit probari no[n]
potest nam neque certum e[st] an querela Jure pretorio
an civili fuerit introducta ut late ostendi s. in rubrica
n.o 10 etiam si petri advertit Viglius in d. §. tamen autem et ut
demus Juris civilis remedium fuisse, ut communis presuppo-
nit admitti tame[n] no[n] potest bone bonoru[m] possessione[m] de qua
loquimur his tantum necessaria fuisse qui Jure civili erat
incogniti cu[m] constet filios post S.C.m Orficianu[m] ad legitima[m]
matris hereditate[m] vocatos fuisse et Jure civili admissos licet
lege 12 tab. excluderent ut colligit[ur] ex principio ad Orfici
et traditis a Valduino ibi et Antonio Contio de heredibus
ab inestato pagina 70 et tame[n] constat filio accusanti matris
tt[estamen]tu[m] in quo preteritus vel exheredatus fuit bone bonoru[m] posse-
sionem necessariam fuisse d. l. Papinianus §o. 1 unde hec est
obtusissima species ut bene notat Cuiacius lib. 9 observationu[m]
cap.o 14 quem cum gilbertus Regius lib. 1 enatiofanon cap.o 17
florentinam lectione[m] secutus male cu[m] tx. de filio emancipa-

/to

to accipiendi extenderit et Conanus lib. 9 cap.° 8 n.° 6 post glosam et alios ibi longe pejus generalia Ulpiani uerba non de matre sed de aliis ascendentibus per lineam maternam accepit

N° 4 Quare pro uera huius articuli resolutione sciendum est quod quemadmodum ad instituendam petitionem hereditatis necessario precedere debet eiusdem hereditatis aditio super qua fundet Judicium ita ad mouendam inofficiosi querelam in cuius consequentia petit hereditas ut dixi s. in rubrica necessaria est qualis qualis aditio que cum ab exheredato fieri non possit obstante titulo nec contra tabulas bonorum possessio peti que non datur exheredatis d. l. non putauit datur ei quedam bonorum possessio per quam quis se preparat ad querelam uel ut agnoscens hereditatem. Quam docendi rationem ex graviss interpretibus desumptam scribit Vigilius ubi s. et sequitur Oro cius in l. cognitio n.° fin de officio eius Conanus s. n.° 2 et Cuiacius in paratitlo huius tituli

N° 5 Ex qua uera resolutione in primis infertur interpretatio ad nostrum tex. ubi filius accepta bonorum possessione non prefert scriptis heredibus neque ipsis aufert possessionem rerum hereditariarum in quam missi sunt uirtute tituli quod utique falsum esset si de bonorum possessione que jus tribuit loqueretur debet g.° intelligi de ista bonorum possessione que preparatoria est ad querelam ut ostendunt illa uerba de inofficioso titulo. naturale etc per quam saxe bonorum possessione non aufert hereditas scriptis heredibus donec obtineat in querela his cuius gratia ordinat

unde

Vnde et illud subinfert necessario nostrum ex accipi-endum esse de filio impugnante ttm. matris aut certe de filio emancipato nam filijs in potestate exheredatis hac bonorum possessione opus non erat cum propter suitatis re deducta ab intestato ilico et sine vlla aditione heredes existant l in suis de liber. et post. l in suis de suis et legitimis eo quae referenda sunt verba Pauli I.C. in l quemadmodum 7 ff hoc tt. ibi et ponamus in potestate eum fuisse ut negia bonorum possessio ei necessaria et aditio superuacua sit

Lo. infero quod licet inter doctores maxime disputet an ordo noster ex dispositione prosedat ad mitedum tamen est absque dubio eam prosedere et nouiori etiam iure inspecto l. dictam bonorum possessionem necessariam esse nam quamuis emancipationis et patriae potestatis sublata sit differentia l meminimus ibi adijstar suorum C de suis et legit. aut §o. de hered. ab intestato uenientibus §o. nullam vero hoc prosedit ab intestato facto autem ttmo. durant differentiae emancipationis et patriae potestatis vt notant plures quos refert Couarru. in regula possessor §o. 5 nº 3. et in terminis defendunt Angelus in presenti nº 2 Baldus et Salicetus in l fin C unde legit. quod extra omnem dubitationem erit ubi non filius emancipatus sed alij qui impugnant ttm. per querelam vel uti fratres et asendentes vel filij aduersus ttm. asendentium per lineam maternam querelam proponere vellent — nº 6

finis huius legis Secunde

AD.

AD L. 3 C. hoc titulo De inofficioso testamento A. Solorsano

N° 1 Singularem hanc ex obscurioribus omnibus inter pretes communiter esse tamen ex ea tres conclusiones elicimus tres quas nos sigillatim explicabimus. Prior igitur sit post humam matris praeteritionem quae eo pacto mutare testamentum potuit adversus illud querelam habere. Quae conclusio ab Auctoribus in praesenti ex eo difficilis redditur quod certi juris sit testamentum quomodo ad [illegible] ab initio nullum esse si liberi jam nati praeteriantur [illegible] ex post facto rumpi et rescindi debere si posthumus agnoscat ut constat ex L. 1 2 et 3 ff de lib. et posth. § 5 [illegible] ff de injusto rupto § 1 inst. de exhered. lib. quibus de jure nostro convenit ex in L. 20 [illegible] unde pari erat ut diceremus querelam in nostro [illegible] specie [illegible] non debuisse cum neque ad aliud remedio [illegible] tam autem inst. hoc tit. neque [illegible] principia necessario sit ad rumpendum testamentum quod ruptum jam esset L. nam et si sub conditione versiculo et post [illegible] ff de injusto rupto

N° 2 Verum huic difficultati rectissime respondet Accursius in praesenti [illegible] ab aliis communiter receptus discrimen constituendum esse inter patrem et matrem testatum patris quippe cum omnino debeat filios quos in potestate habet instituere vel exheredare si eos jam natos praeterierit nullum si nondum natos illis nascentibus ruptum fit testamentum ut constat ex dictis juribus matris autem ea de causa querelae tantum remedio rescinditur ut in nostro tx et in L. filiam 15 j. eodem L. posthumus 6 in fine

prin

principij L: si instituta 27 §.° fin. cum L sequenti ff de H. Ito.
quoniam eius pretermissio pro exheredatione habet L gallus
§.° nunc de lege ff de liberis et postumis §. fin. ubi omnes
inst.° de exhered.° lib. prosequitur Bart. in L in suis n.°
7 et 8 de liberis et postumis et in L pater in lectura n.° 5
et in repetitione n.° 10 ff de H. Ito. et in nostro tex ex n.° 1 qui
bus in locis eam esse putat huius discriminis causam
quod cum femina suos heredes non habeat L nulla femi
na 13 de ~~liberis et po~~suis et legitimis §.° ceterum inst.°
de hered. qualitate quia liberos in potestate non habent §.°
femine inst.° de adoptionibus valet vero iure test.°
etiam si filios non exheredaverit neque expressis verbis a
sua substantia removerit quod secus in patre contingit
nam cum filij mediante patria potestate vivo quo
que eo domini quodammodo existimentur sui quoque et domes
tici heredes sint d. L in suis de lib. et post. L cum ratio
de bonis damnatorum §.° sui autem et necessarij inst.° de here
dum qualit.° non potest pater alium sibi heredem scribere
quam prius filium ab eadem hereditate removerit
cum aliquando duo heredes esse non possint eiusdem rei do
mini vel heres L si ut certo §. si duobus vehiculum ff co
modati L quod contra §.° uni duo ff de regulis juris. Quam
Bartoli rationem late explicat et defendit Jason in d. L in
suis n.° 38 Alciatus ibidem n.° 88 Antonius Gomesius pri
mo tomo variarum cap.° 11 n.° 1 Petrus Loriotus de apicibus
juris tractatu de exheredatione axiomate 4 et 5 et Pichardus
in d. principio de exhered.° lib. ex n.° 5 et in d. §.° fine ex n.° 3
qui hinc inferunt in extraneis non institutis verum ineptam
esse

esse exheredatione adeo ut neque adoptione postea facta confirmari possit l. paterfamilias 44 ff de hered. inst. l. quidam cum filium 132 ff de verborum l. non putavit §o. si quis emancipatum ff de contra tab. explicat Mantica de coniecturis ultimarum voluntatum lib. 11 ex n.o 1

N.o 3. Sed licet hec opinio communis sit ab alijs tamen non minus communiter improbat ut fatetur Jasson et Alciatus ubi s. Rubeus in d. l. paster filium n.o 98 Corrasius in l. fin. n.o 20 j. de post. heredibus Menchaca de successionum creatione §o 20 n.o 38 et Emanuel Costa in §o. et quid si tantum legis galus 3a. p.e n.o 55 qui precipue sequentibus argumentis movent. primo quod filia et nepotes et deinceps per virilem sexum descendentes liberi sui heredes sunt si precedens parens desierit in potestate esse §. sui autem inst. de hered. qualit. §o. ita demum inst. de hered. que ab intest. et tamen explorati juris est cum preteritione testamentum nullum non reddi atque in justu. §o. 1 ventilato sed non ita inst. de exhe. liber. l. maximum vitium de liberis preteritis et colligitur ex Ulpiano in fragmentis tit. 22 versiculo ex suis heredibus l. 4 in principio et §. si conditioni 6. §o. 1 ff de hered. inst. 2.o quia ex ratione Bartoli sequeretur facto testamento in quo filius preteritus et extraneus institutus esset decedente filio vivo patre testamentum valere deberet cum nulla eo casu dominij continuatio detur quod tamen falsum esse aperte constat ex l. si filius qui in potestate 7 ff de liberis et post. 3.o quia emancipatus filius in potestate esse desinit §o. preterea quibus modis jus patrie potestatis et tamen eius preteritio pro exheredatione non habetur sed nominatim institui vel exheredari debet jure pretorio

ne

ne alias per contratabulas hereditatem eueniat §. emancipatos
injustu de exheredatione liberorum.

Quare ergo Bartoli ratione reiecta et alijs quas N° 4
tradunt autores s. citati et ultra eos Joanes Bajus lib. 2
paradoxorum cap. 5 resoluendum est vel nullam posse ab
tamen huius rei causam scribi et recurrendum esse ad legem
non omnium ff de legibus vel afirmandum esse eam ob rem
patris pretteritionem nullam reddere testamentum quoniam
lex propter eximiam patris potestatem et suitatis juraque
filiorum respectam inducta erant sane formam testamenti pariter
constitui ut filios nominatim instituere vel exhereda
re deberent ne facile aparentum hereditate sibi natur
ali et ciuili ratione debita priuarent d. l. cui ratio. § per
totum §. fin. ff unde lib. juncta l. id quod nostrum de re
gulis juris qua forma non seruata necessario fuit testamentum
corruere ex regula tex. in l. cum hi §. si praetor adibus ff de
transactionibus. Que forma ideo in filijs respectu matris
et in emancipatis inducta non fuit quoniam neque potes
tatis jura habent neque suorum heredum nomine censentur ut
ostendit tex. in d. l. lege illud §. ad testamentum ff de contra tabulas
ibi quoniam suos heredes non habent et in d. §. emancipatos ibi
quia non sunt sui heredes notant ergo marius et alij ex s. re
latis Ottomannus in d. principio enucleatione e Vigliusin
d. §. mater n° vers. Conanus lib. 10 comentariorum cap. 2
in principio et colligit ex Portio Belono et Bernardo Pi
chardo et alijs in rubrica ins tit. de exheredatione liber. qui
institutionem aut exheredationem liberorum + de solemnitate + filiorum
intrinseca aut saltim extrinseca testamenti paterno esse docent

Neque refragat quod solemnis haec forma in filiabus et nepotibus, tametsi sui heredes sint, non requirebatur ... quia per lex ad has personas anxiam illam testandi curam extendere nam nepotes gradu remotiores sunt et filiae paternae familiae agnationem non conservant l. pronunciatio in fine ff de verbo. significatione. §. fin. inst. de patria potest. §. 1 de legitima agnatorum tutela unde sui tatis cura in illis debilior esse venit l. certum §. filia ff de iniusto rupto. Junctis his quae revita subtilis exposit... Castr. in d. §. et quod ... tradit ... illud ... Antonius Faber lib. 10 coniecturarum cap. 15. Neque etiam obstat praeteritionem filii emancipati non haberi pro exheredatione sed nominatim exheredare debuisse l. non putavit §. non quiquis de contra tabulas d. §. emancipatos nam cum praetor emancipatos jure civili incognitos ad bona patris admitteret, verba emancipatione perinde ac si sui essent ... l. 3 §. si emancipatus ff de contra tab. l. sed enim patrono ff de contra tabulas non potuit eius praeteritio exheredationis loco haberi, sed per contra tabulas eum praetor admittebat habita praecedentis suitatis contemplatione quae in filio respectu matris nunquam considerari potuit.

N. 5 Quae tamen omnia novissimo Jure inspecto cessare videntur et frustra inter matris et patris praeteritionem differentia constitui cum matris et ascendentium testamenta per materiam ... nulla sint ipso Jure nisi ingratitudinis causas ob quas liberi praeteriuntur vel exheredantur contineant ut probat textus ibi Accursius ... in auth. non licet C. de liberis praeter. et in auth. ut cum de appelatione cognoscit §.

eam illud solum disputatione dignum se se offert quid ne
sit
sa dicendum sit si filij una cum extraneis sint instituti
et invenio glosam finalem in presenti versiculo sed me
luis in ea sententia fuisse ut existimet querelam
tunc temporis non secus ac si soli fuissent instituti cessa
re debere. Cuius opinionem post Iacobum Butriarium et
antiquiores alios in presenti sequuntur et comunem testantur
Corneus n.º 19 et Curtius n.º 20 et 24 in auth.ca ex causa §.
de Liberis preteritis et mihi probabilis videtur quamvis
contrariam cum Paulo Fulgosio Iasone et alijs in presenti
deffendat Menochius n.º 15 et 16 qui late pro hac questione
tione videndus erit et ultra eum Cuiacius in notis ad
Paulum Lib. 4 sententiarum tit.º 6 versiculo 2

Antinomiæ Juris Civilis A Licentiato Solorsano Socano 1603.

Prefatio Pereyra

Antinomiam nihil esse aliud quam legem legi adversam tem post Aurtium et antiquiores alios quos refert tradit Alberricus in dictionario iuris verbo antinomiam Alciatus lib. 1 Pratius Simon Scardus et alij qui de verbis Juris scripserunt verbo antinomiam. Quintilianus v: libro 7 institutionum oratoriarum cap. 7 et libro 3 cap. 6 et Ermogenes cuius verba refert Duarenus ad tt. de legibus cap. 10. Antinomiam esse putant legum ex cultu causarum complicatarum negotiorum que ut solet accidere perplexitate colitio et conflictatio aiunt namque nunquam legem legi ipso Jure adversari et ex diametro contrariam esse posse cum alteram ab altera abrrogare nesese sit adque ideo nomen legis amittere l derogat 102 ff de verbo. signif. l non est novum 26 l et ad posteriores 28 ff de legibus quia ut ait Varro libro 8. de lingua latina et multa alia congerens Revardus ad leges 12 tabularum cap. 1. semper veteres leges abrogatæ nobis sedunt adque ita si ubi leges collidunt id ex facti qualitate casu tantum ac cultu contingere ut in multis exemplis a

†parte

Quintiliano et Duareno s. relatis et a Conano lib. 1 comentario
rum cap. 9 n. 6 Albano de Juris arte cap. 13 Angelo Mat
asio de via et ratione Juris libro 2 cap. 2. Sed licet Greci
sint varij et ut Duarenus s. observat Antinomiam interdum
etiam significare leges inter se non solum sircumstantiarum
ipso Jure et natura pugnantes quod licet Albanus s. ar
deat aput nos in dubium vocari non debet cum Justinianus
hoc nomen in hac significatione acceperit in l. 2 §. nulla
itaque C. de vetere Jure enucl. et ipsa eius etimologia
suadeat greci namque nomos legem et anti contrarium
apellant

Hec de nomine prefati illud inquiramus opor
tet utrum ne a Justiniano eis ve qui iuris illius ius civilis
epitome redegerunt aliqua lex que alteri aperte repug
net relicta sit et nullam prorsus relictam fuisse post
Accursium et antiquiores defendit Sauius Molineus Conanus
et alij quos refert Morla in emporio Juris q. 11 n. 2 con
tra s. vero multas adhuc antinomias et dissidentes et varias
consultorum opinationes stare post Laurentium Vallam
libro 6 elegantiarum cap. 59 contendit Budeus in anotatio
nibus ad l. fin. ff. de q. de litroqdito non ullas exempli gratia
proponens quibus licet satisfaciat Cuiacius lib. 8 observatio
num cap. 9 idem tamen in cap. 8 eodem libro et alibi sepe
et Covarrubias lib. 1 variarum cap. 5 n. 7 Ludovicus Carondas
libro 2 verosimilium cap. 1 et alij relati a Morla s. n. 2 in
eadem sententia sunt tamen qui priorem defendunt Justiniani
testimonio nitidi quia nihil in Jure contrarium nihil
super fluum fuisse relictum iterum adque iterum docuit
d. l.

d. l. 1. §.º nulla vaque et in l. 2 versiculo quod jelysti et versi
culo contrarai C. de veteri Jure et in l. 2 §.º quibus C. de
novo codice et in proemio institutionum paragrafo ut licet
qui a posteriorem partem tuent impossibile fuisse aiunt
in tanta legum et titulorum copia omnium habere memoriam
et nihil et non undequaque perfectum relinquere ut ipse Jus
tinianus testatur presertim cum Jus civile ex I.C.torum responsis
fuerit consarcinatum qui ut omnis erant ita alij ab alijs
discrepabant et in contrarias opiniones dividebant ut constat
tat ex l. 2 §.º Si duo ff de origine Juris et ex his quae prete
Sacium et Cagnolum ibi tradit Curacius lib. 40 bservatio
num cap.º 32 Coranas epistolarum questionum cap.º 6 Antonius
Conciis libro 1 suspensuarum docet venardus in l. cum ample
us §.º his natura de regulis Juris quibus accedit Justini
anum ipsum docuisse nihil simile nihil superfluum nihil
que perperam positum in Jure inveniri ut constat ex d. Ju
ribus quod tamen minus recte impletum fuisse late probat
Prateius in libris inuertionum et geminationum licet cum rep
rehendat Madira libro singulari animaduertionum
cap.º fin.

In qua opinionum varietate ego ut non negem Tribo
nianum et eos socios minus lincos fuisse temerariosque tamen
et non falsi in Jure versatos ut Duare. ait d cap.º 10 et Mo
linius in rubrica de verbis n.º 91 eos esse duco qui generali
bus adversantium Jurium dissimilitudinibus interierit, statim adversus
Justiniani oraculum antinomia falerit minores quod ut
ipse ait in d §.º contrarium si quis subtili animo diversi
tatis rationes subtilitati exquirat semper aliquid inveniet
quod

quod disonātię quęstam dissoluat et aliam naturam inducat discordię finis effugietem quāobrem melius de Jure come reri arbitror qui desultia quęque et pugnātia responsa in unū congerere et pro viribus conciliare parant in quo utroque antiquiores diligentē operam navarunt Sacius, Straimanus, Carondas, Mantua, Stefanus de Federicis, Julius Pacius et alij in discursu referendi qui nō ullas anthinomias congessere et generales regulas dissoluendarū difficultatū composuerunt

Ad ttm de Jure et legibus. Caput. 1. de conciliatione l. ut uim C de Justitia et Jure cū l. 1. §o. uim ui ff de ui et ui armata cū alijs

Etsi Laurentius Valla libro 4 elegantiarū cap. 48 ridiculum esse existimauerit Jus naturale definiri quod natura omnia animalia docuit putans cū in brutis nulla sit ratio nullū in eisdem Jus inesse cuius tamen errorem praeter Ulpianū in l. 1 §o. Jus naturale ff de Justitia et Jure Justinianū in principio instit. de Jure naturali obtinere reprehendunt Revardus libro 1 uariorū cap. 1 Conanus lib. 1 comētariorū cap. 4 n. 7 Oldecanus libro 1 lectionū cap. 19 Cuiacius in notis ad ttm instit. de Jure naturali Madera libro animaduersionū cap. 2 n. 15 recte animaduertens Jus nō ex utriusque qualitate sed ex facto stimandū et quod quid naturę admonitione bruta faciunt animalia id si etiam Juris praecepta hominis faciant naturali Jure factum videri cuius initia ex ipsorum animalium exemplo disci debet. ut ait Sicero lib. 2 et 3 de finibus bestijs speculo sunt naturę ipsasque cū cernimus ipsam naturę nosse videmur

audere

audere et hoc est quod Ulpianus et Justinianus s. tradunt
huius naturalis Juris peritia, sitera quoque alia in pretio
et admiratione esse, ita tamen verbum senseri quos s. dicta Jura velut
ac si priendum esse late probat Duarenus ad hunc titulum cap. 5 Budeus
in anotationibus ad D. L. pagina mea 94 Budeus in anotatio
nibus Antonius Rocus lib. 2 memorabilium cap. 6 in fin. Brisoni
de verbis Juris verbo senseri quamvis Onesius Panorbinus in cap.
12 observatio: aliter intelligat et in illis Juribus non peritia, sitem
sed peritia legendum esse non male contendat.

Inter ea vero autem quae hominibus cum belluis co
munia esse videntur illud precipuum est quod ad pro prii
corporis tutellam et illatae damni propulsatione expectat
nam ut Aristoteles ait Lib. 1 politicorum omne animal
natura ducitur ad conservandum se et speciem suam impedit et
Tulio teste Libro 1 oficiorum omni genere alimalium a natura
tributum est ut se vitam corpus quae tueat quod Jus a natura
ipsa arreptum et auctum et nobis non s natum factum quae ipse
Cicero in oratione pro milone eleganter ostendit et multis
aliis testimoniis comprobat Conanus s. Corasius de Juris
arte lib 2 cap. 18 et Ulpianus ex Casii sententia probat in
l. 1 §o. vim vi ff de vi et vi armata et Caius in l. 4 ad l.
Aquil. et Pontifex in clementina fin. circa finem extra de re
Judicata et in terminis arietis vel bovis qui alterum aqua
agressus erat peribit considerat tx in l. 1 §o. cum arietis ff si
quadrupes paupe. quod notat tx in l scientia 46 §o. qui
cum aliter in l si ex plagiis 44 §o. tabernarius ff ad l aquil.
in l sed et partus 12 §o. 1 de cogd. metus causa in l furem 9
ff de sicariis in l 1 C quando liceat se vendicare vim videte
-liere

dere omnes leges omnia Jura permitunt adeo ut qui aliu ad sui defensionem occiderit irregularitati nõ contrahat ole mentina si furioso sys de omissa io ubi Covar. 3 p. 8. vnico n. et alij relati a Guevara in libro 2 de Justitia et Jure n.º 33 merito reprehendunt in hac l. ut uim verbo nam Jure dum inquit hac l. Jure fori no Jure poli procedere incuns se defendentem puore. Cumque ita sint et Jus naturale a Jure gentium distinguat quod illud natura insitum et comune nobis cu animalibus sit hoc ex naturali ratione procedat et homi num tantum proprium esse dicat d l. i in fine de Justitia et Jure 8.º quod 2. inst.º de Jure natu. difficile admodum evadet quod florentinus in d l. ut uim Juncta d l. i in fine inter cæterum rerum exempla quæ ex Jure gentium de pendunt vis et Jura defensionem retulerit eo quæ magis difficile quoque ab ipso tradit ratio in vervi cuelo et cum inter ad Jus naturale expectat natura enim ut inquit Seneca 2. epistolarum nos cognatos edidit cum nos ex ijs dem et in eadem gigneret quo respexit etiam Julius libro 3. offici orum et ex in l non tantum 6 Justa glosa ibi verbo huma nitatis ff. de apellationibus et in l servus ea l. de servis exportandis cum alijsque preter Cuiacium sic tradit Mathia libro 4 observationum cap.º 33

Quæ difficultas tanti fuit aput Conanum d cap.º 4 n.º qui dicere audeat hoc responsum Florentini vel male a Triboniano inter exempla iuris gentium collocatum vel perte ita accipiendum ut referat ad d l. i. 8.º Jus naturale in quo de natali Jure tractabat et Antonius Vara sive Antonius Goveanus lib. 1 lectionum cap.º 20 Raynaldus

Corsus

135

Corsus lib. 3 uagationum cap. 2 Vaconius declaratione 15 n. 3 petrus Gregorius de Jurisarte cap. 8 n. 3 eius lapsu fuisse florentinum afirment et contra eum Juri naturali defentionem tribuendam esse doceant. Ego uero his opinionibus reiectis et alia Bartoli in presenti n. 5 quam comunem dicit sequit Corrasius de Jurisarte lib. 2 cap. 8 Julius pacius senturia 1. ant. hi nomiarum anthino mea 1. probabiliorem puto aliam eiusdem Bartoli solutionem qui dicit defenitionem natura permissam uel moderamen inculpate tutele quod in ea observandum est de quo in l. 1 C Unde ui et in alijs adductis a Menoquio de arbitrarijs casu 277 cum sequentibus ad hominis tantum et Jus gentium pertinere quam opinionem probat Eguinarius et Cuiacius in presenti idemque Cuiacius lib 5 observationum cap. 18 eam tamen aperte conuincit Fortunius in presenti Conanus ubi s. et Carondas libro 1 uerosimilium cap. 1

Quare uero mihi interpretatio esse uidetur ut dicamus defentionem naturali Jure et fundari et inde in Jure tamen gentium a florentino asignari quod omnium gentium Jure et auctoritate receptum sit ut qui uim ui repulerit non puniatur et Justum sit illatam injuriam propulsare et alij quam interpretationem scripsit prius ex his quos uiderim fortunius in presenti a quo uel sumserunt uel sumere potuerunt Reuardus d. libro 1 uariorum cap. 1 Carondas s. Couarrubias libro 2 de Justitia et Jure n. 34 qui eandem sententiam probant et sibi tribuere uident. Ego quem pro ea nostrum tx perpendo in quo non docet consultus uim ui repelere Jure gentium inductum sed illud tantum ut qui se defenderit Jure fecisse existimet idemque tx in d l 4 ad l aquiliam ubi eodem respectu dictum est naturalem rationem id est Jus gentium defentionem permittere

de

de defensione aute et an semper et quatenus ex pro quibus rebus permitat qui mllia plura ultra Couoruiam Menoquiam Corasiu et alios s. ptatos legat in numeros quos refert Senedo in colectanea 96 ad decretales et 17 ad sextu et Castelianu Cuotam in memorabilibus uerbo defensio et Sabastianu Medicis de fortuitis casibus 1 parte quystiones 8 per totu

Caput. 2. de conciliatione. l. placuit C. de Judicijs Cum lege prim. C de legibus et l prospexit 12 ff qui et a quibus

Cum Jura leges que populis per ora principu diuinitus promulgent l fin C de prescriptione longi temporis sit que inuentio quedam et done d l 2 ff de legibus adeo ut legislatores deos fuisse ex pro Deis semper habitos referat Felius Rodiginus libro 2 lectionu antiquaru cap. 19 merito Judices 2u ea que Jure et legibus prefinita sunt Judicare debere statuit in c. 1 versic. de oficio Judicis in tantum ut de hoc initio suscepti oficij Juramentum interponere debeant l rem no nouat 14 C de Judicijs e enim lex regula qua regi debemus cap. 2 et 3 distinctione 3 et ubi semel lata e debere nos 2u ipsa non de ipsa Judicare eleganter Diuus Isidorus et Augustinus ostendunt in cap. erit autem lex et in cap. in istis 4a distinctione vnde dificile ad modum e quod Constantinus Imperator tradit in l placuit 8 C de Judicijs strictum ius equitatis qua strictis Juris rationem nam etsi ueru sit Judicem equitatem semper ante oculos habere debere l qui fino ff de eo quod certo loco l in omnibus 90 ff de regulis Juris ubi tamen aliquid expresse legibus statuit non licere Judici a prescripto earu recedere quatenus dure

et-

et aspere videant esse aperte in eleganti casu profitet Vlpianus in l prospicient ic ff qui et a quibus et magis aperte imperator in l i C de legibus ubi inter equitatem Jusque interpositam interpretationem solis Principibus jus preire licere ait nimirum quia ut eorum proprium est leges condere ita et interpretare l fini C de legibus l fin. §o si quid vero C de veteri Jure . capo. inter alia extra de sententia excomunicationis

Quare in hac difficultate componenda multa tam a Theologis quam ab utriusque Juris doctoribus in aniter tradita fuit testat Mendosa lib. i de pactis cap. 3 no. 9 Duarenus lib. 2 disputationum capo. 19 et tandem comuniter post Accursium interpretes antiquiores in d l i et in d l placuit in ea sententia sunt ut equitatem inscriptam et non scriptam parvant docentes illius causa a Jure et legibus recedi posse huius vero non posse. Sed licet hec interpretatio multis probet quos plene congerit Morla in emporio q. ii no. i et ultra eos Riminaldo in l i no. 83 ff quod quisque Juris silue nuptiali libro 5 no. 68 Ferrando libro i declarationum capo. 2 in fine recte tamen comunit a Duareno et Mendosa et Conano libro i comentariorum capo. ii Angelo Mattheacio de vera et ratione Juris libro i capo. 2 et alijs relatis a Morla ubi supra no. 6 cogitando equitas Arist. ... lib. 3 retoricorum et 5 eticorum nihil aliud sit quam scripti Juris correctio seu Justum preter Legem et ut Cicero ait in oratione pro Cluentio laxamentum legis unde si scripta sit tamen ... non equitas amittat et Jus legitimum esse incipiat et anteriores leges sibi adversantes aboleat Justa Jura vulgaria neque contrarium probat

d l placuit in qua illud verbum scripse contra fidem pan
dectarum florentinorum additum ab imperito aliquo fuisse et
qui conciliare aliter illud rescriptum cum d l 1 C de legibus
non poterat recte advertunt Duarenus et alij autores supra citati
et Antonius Augustinus libro 4 emendationum c 8.

Quare ego omissis multis equitatibus vestrutis juris ambagibus quibus preter supra dictos involuunt Covarruvias in regula possessor 2o. parte §o. 6 Coronius 2o. miscellanearum c 18 Forlunius Budeus Sacius et alij in l. 1 de justitia et Jure et eorum qui melius sentiunt mente resolutum demum licitum esse Judici stricto rigore posposito equitatem amplecti quoties ex summo Jure et stricta verborum acceptione summa in Juria nascitur et et in tito legis que omnes casus comprehendere verbis non potuit l neque l non possumus l nam ad ea ff de legibus cum fiaret nam cum leges in comune bonorum ferant et non minus verbis quam scientia loquantur l nominis 6 §o 1 de verborum significatione peccarent utique Judices qui verbis exertes mentem et intentionem legislatoris contrarium tali in casu responsuri non sequerit Juxta glossam receptam in l tale pactum §o. fin ff de pactis et legem si re leges legum benignius legem contra Juris ff de legibus l non dubium C eodem et ex quo sic apprendum puto omissa comuni interpretatione in l nulla Juris ff de legibus ipse namque leges ut Catonis vericulo continetur cupiunt ut Jure regant vecum res cavillari non oporteat l penult. ad exibendum pleraque sub autoritate Juris scientie que et bono omisso perniciose errat ut ait consultus in l si servum 91 §o. sequitur ff de verborum cuius rei omissis

multis

multis exemplis a s. dictis relatis ego aptissima esse puto que extant in l bonae fides 31 ff depositi in l sexate 15 de publicanis l iure oportet 15 §. aliud et §o. sufficit de excusationibus tutorum l 1 §o. Sed autem si quis liber esse Jussus fuerit l posthumus 13 l filio preterito 17 ff de in Justo rupto at.º ubi incerta est et dubia mens legis et merito ignorat an in eo quod ajudicet oporteat strictum Jus equitate temperare quia ex verbali legis observatione nihil in Justi aut absurdi natura nocit tunc licet ratio sesare videat non tamen licet a Jure constituto resedere ut in d l posprexit quam a duritie et iniquitate desiderent Alciatus libro 1 de verborum sign.e + quesdardiversorum questionum cap.º 16 Menoquius de arbitrariis casu 82 nº 15 Coranus Memorabilium sententiarum senturia 1 cap.º 20 et in hoc casu solis principibus licet equitatem inspicere ut in d l 1 C de legibus et in exemplis tx in l ventre urciculo gº decreto de acquirenda hereditate l fin de hered. inst. cap.º fin de transactionibus, et aliis relatis a Petro fabro vir tx ibi in l in ambiguis §º quoties de regulis Juris et Cuiacius in l 11 pupillus ff de verborum et Petrus gregorius de Juris arte cap.º 7

+ Cuesad

Caput 3. de conciliatione L. principis ff de Legibus cum l digna vox. C. eodem cum aliis

Inter alias legis qualitates quas preter Isidorum in cap.º erit autem q.º distinctione refferunt et exornant doctores quos plene convicit Simido in coletanea 1 ad decretum nº 2 illa principem obtinet locum ut lex generalis sit omnes communiter comprehendat ut preter ipsius L. definitionem de qua in l 1 et 2 ff de legibus aperte deducitur in

l. Jura c. 8 ff eodem in l. fin. C. si contra Jus vel util. cum alijs traditis a Duareno ad Sune tit. cap. 4 Balduino et Rainardo ad leges 12 tab. cap. 1 quod usque adeo verum est ut Imperatores ipsi et Reges legibus obstringi aperte doceamur in l. digna vox 4 C. de legibus cui arridet tx in l. ex imperfecto C. de test. in l. 4 C. ad l. falcidiam in § fin. cum similibus inst. quibus modis test. infir. et efficax illa ratio quod cum lex adeo ipsa sit omnium et divinarum et humanarum regina l. 2 ff de legibus sicut hominibus Imperatoribus ita et ipsi Deo ac per hoc legi obtemperare debet ut eleganter censuit Divus Augustinus in 3 quae contra 8 deslimitatione ascedit his in principis populis Jus et potestatem suam transtulisse l. 1 de constitutionibus principum § sed quod Principi inst. de Jure natu. verum enim populi regalis ipse legibus tenerent l. omnes populi de Justitia et Jure principem quoque ipsum teneri dicendum est argu. l. nemo plus ff de regulis.

Cui tamen assertioni apertomante repugnat Ulpianus in l. princeps 31 ff de legibus generaliter constituens principem legibus solutum esse que ut cum 5. drits componant inter pretes plures ominus cut et Cuiacius libro 15 observationum cap. 30 graecos autores ad l. Princeps de legibus penarijs accipere tradit quibus ideo solvunt principes quod Judices non habeant a quibus poenas exigi possit ipse v. Cuiacius ibidem et Antonius Augustinus de legibus cap. 12 et in cap. ad l. Corneliam de soluto legibus magis id admittunt tx illum de lege Julia et Papia dumtaxat et alijs caducarijs intelligendus de quibus agit Justinianus in l. unica C. de caducis quibus ut pote odiosis Principes solum placuit alijs

alijs v. legibus nisi eis in illarū rogatione specialiter solverent teneri et obligari quā interpretationem supresso Cujacij et Augustini nomine sibi tribuit et late exornat Mendoza libro 1 de pactis cap.° 9 ex n.° 32 et tandem sequit. Parega in tractatu de legibus

Sed licet hęc interpretatio colorē habere videat. faciat que pro ea quod d. lex Princeps ex Ulpiano ad l. Juliam et papiam desumptae ut ex ejus inscriptione constat quantum ei sit tribuendū constat ex l. 1. 5.° tantū c. de vetere Jure et in terminis ex l. mortuo 40. de legatis 2 et l. fideicomissa 85 de legatis 3. l. heredi tatis apellatione de verbo. signd. que exsimili inscriptione declarationē accipiunt teste Valduino ad leges de Jure civili cap.° de lege Julia et Papia pagina 99 ea tamē omissa quā nimis generalia verba Ulpianus restringit et alijs aliorum sic libis qui inter ordinariā et absolutā Principū potestatē et inter leges naturales et divinas et positivas discrimen constituunt quas late referunt Andreas plagamen in cap.° 1 de constitutionibus n.° 224 cū sequentibus et novissime Morla in emporio Juris quæstione 1 ego ut veriorem ita et pleniorem puto magis communē doctorū sententiam que Principem nō sub lege sed in lege esse ut nō legibus sed rationi earū subijci docet hoc est neque legibus ab alio conditis sub coactione teneri cum parem parem nō habeat imperiū l. nam et magistratus de arbitrarijs cap.° innotuit de electione neque a se ipso pro mulgatis cū nemo possit sibi imperare l. penult. de arbitris l. ille a quo 13 §.° tempestivē

nu ad Trebell. unde grammatici primam imperativi personam parite omiserunt rationis tamen naturalis dictamine ad legum observationem dirigi et se earum praeceptis subijcere ut in ut in d. l. digna vox et in lex imperfecto cum alijs et sane rectissime nam ut eleganter Theodorus apud Cassiodorum ait libro 1 variarum epistola 4 licet potestati Principum Deo favente subiaceat omne quod volunt voluntatem tamen suam de ratione metiunt et quamvis nulli sub esse imperio videant tamen ut plutarcus ait in libro de doctrina Principis in principio imperavit principi lex omnium regina non ea foris scripta in libris aut ligni sculpta sed viva in ipsius corde inicta ratio semper una cum eo habitans et conviuens praecipiens cum videat ipsius exempla alios ad legem observationem urgentius imitari ut Claudiani et aliorum testimonijs ostendunt autores statim referendi et recte scribit Salazarus libro 1 epigramatum epigramate 12 ibi

Publico in miru vestune sibi constat et quum
Imperium cum Rex quod jubet ipse facit

Quam opinionem post Divum Thomam ceteri Theologi secuti teste Soto libro 1 de Justitia et Jure q.o 6 articulo 7 conclusione 2 et ex nostres post Aurtium Bart et antiquiores in d. l. princeps probat Covarrus 2.o in sclamarum cap.o 23 ablegeo 1. Anastasius Germonius 1 animadversionum cap.o 1 Maderas libro singulari animadversionum cap.o 35 Guevara Covarru. Menoquius et alijque quos refert Morla d. tt.o de legibus q.o 1 n.o 1 et ultra eos Conanus lib. 1 comitarciorum cap. d.

16

16 n.° 8 Merserius Libro 2 opinionum cap.° 2

Ex qua observatione illud nascit quod cum contractus principis legis vim habeant ut notant omnes per tx ibi in l donationes quas Divus 27 C de donationib; inter. in l Caesar ff de publicanis pari quoque ratione dicendum videbat Principem solum naturali ratione et equitatis vinculo ad eorum observationem teneri quod multi ex s. relatis constanter afirmant quamvis alij cum propter qualitatem contractum l cum emptor de rescindenda in l habeo 19 de verborum sig.ne in l fin C de fructibus et litium expensis tum etiam ne aliqui omni comertio exuat civiliter et eficaciter olligare dicant ut constat ex Decio et seteris per tx ibi in cap.° 1 de probationibus Baldo in d l Princeps et in numeris quos refert Sened. in coletanea 167 ad declaretales n.° 5 et ultra eos ex Pinelo in 1.ª p.ª rubrice C de rescindenda cap.° 2 Madera d. cap.° 35 Morla in premissis ad tit.° de pactis n.° 67 V in centro Caborio Libro 2 disputationum cap.° 10 aquibus plena huius articuli disputatio petenda e

Caput 4 de conciliatione tx in l de quibus 32 in fine ff de legibus cum Lege 2. C. que sit longa consuetudo et alijs

Et si periculosa sit et que ad fieri possit vitanda legum mutatio l 2 de constitutionib; Principum l minime 25 ff De legibus junctis his que eleganter legerunt Valduinus et Silvester in § fin instit. de Jure naturali tamen cum omnis noster status sub perpetuo motu

motu consistat autentico de non alienandis §. ut autem collatione relatione 2 et 2.ª varietate temporum statuta quoque varient umana et non debet extra de consanguinitate et affinit. eve nec aliquando ut Leges non solum alijs legibus contrarijs verum et contrario populi usu per desuetudinem abrogent ut Julianus probat in l de quibus 32 in fine ff de legibus et Justinianus in d §. sed naturalia etenim quemadmodum lex expressis populi suffragijs et rrogat et abrrogat ita et tacito eius consensu nomen Jus indui rebus quae corrigi Justissime scriptum est cum non minus factis quam verbis declaretur voluntas ut in d l de quibus et in l recusari 99 de acquirenda hered. in l Paulus s. rem ratam haberi unquam aiebat Plato consuetudine quadam veluti tacitum conventionem coniunctam quae efficit ut ea non minus quam lex scripta et pro rostris posita servari debeat l diuturna 33 l sed ad ea 35 ff de legibus §. ex non scripto inst. de Jure natu. imo et plus lege valet quae a potentioribus et plurimum minantis et recusantibus datur quia ut ille dixit per vim sunt leges et plebiscita coactae consuetudo vero ultro suavi paulatim perse influat in mores hominum et bono publico instituta dicat ut eleganter consideravit Coranus libro 1 cometariorum cap. 10 n.º 1 et ab eo sumens Mathaeasius de uniitratione Juris libro 1 cap. 33 n.º 2 et ante illos praeivit consultus in l imo magnae 36 ff de legibus quo fit ut a consuetudine non solum legum interpretatio sit petenda l si de interpretatione 37 ff de legibus verum et earundem

con

influat

confirmatio aut infirmatio ex illa dependeat l penult C de legibus c in istis 4 distinctione c fin extra de consuetudine adeo ut hoc procedat quatenus lex futuram contrariam consuetudinem damnet causa enim nova sit per iudi excepta arguto l quesi dominorum ff mādati et ita pastalis tenet Covarruvias 3o variarum c 13 nº 9 Marcus Antonius Libro 1 maiorum institutionum tto 9 nº 193 Rocus de Curte in tractatu de consuetudine sectione 7 nº 11

Cum enim ita sint mirum est quo pacto imperator in l 2 C que sit longa consuetudo relatus a Gratiano in cap. consuetudinis 2º distinctione aperte rescripserit consuetudinis quatenus longeve adeo magnam autoritatem non esse ut aut rationem vincere posse aut legem in qua dificultate componenda adeo variant utriusque Juris interpretes ut vere dicere potuerit Mathesanus 5 nº 25 maiorem inter ipsos quam inter 5 dicta Jura antihoniam versari sed inter plures solutiones quas glosae et Bartolus utrobique tradunt ea magis comuniter placuit ut specialis consuetudo specialem et generalis generalem legem tollere posse Juxta d l de quibus et similis quivis hoc casu aiunt debent arguto tx in l inditor 14 § 1 ff comunia pred. Juris vero in speciali cōsuetudine que generalem legem vincere nequit ut in d l 2 quā sic accepi ultra Bartolum et doctores in d l de quibus Dinus uoluit in cap. generi extra de reg. Juris in 6 et Theodosius in antihoniarum conciliatione pugna 17 verum mihi hec interpretatio tum lenis tum divinatoria videtur atque confutationem non egeat sed neque magis admitenda est alia forcatoli dialogo 1 nº 23 neque alia Coronei Mathesianj

sij et Valduini d. Neque alia illorũ qui de cõsuetudine irrationabili et nõ legitime prescriptam loqui d. l. 2 affirmãt quã licet comuni testet Jason in aditionibus ad Cortiũ late tamẽ cõuincit Gregorius Madera libro singulari animadvertionum cap.do 5

Vnde illam ego conciliationẽ magis admito quæ Duareno placuit ad Sune l[?]us cap.o 12 et libro 2 disputationũ c 32 et post eũ Cuiacio in lib. 2 de feudis c. 1.o Madera ubi d. Julio Pacio in sentura i antinomiarũ antinomia 14 et nemine eorũ relato Pichardo in d §.o ex nõ scripto n.o 3 ut s. tx in d l. 2 nõ neget legem sequẽti cõsuetudine antiquari vel minui pro se vel uinũ sed si lex et cõsuetudo de per se et simpliciter expectent ita ut nõ ponamus altirã altiri repugnare sed inter se de viribus et Principatu cõtẽdentium consuetudo legem nõ uincat sed equalis sit utrique potestas ita ut omnia quæ cõsuetudine fiunt lege fieri posset et contrario quam interpretationem fauet tx in cap.o 1 de feudi cognitione in usibus feudorũ et late exornare poteris ex his quæ de consuetudinis viribus et potentia late scribit Menochius lib 1 de arbitrarijs q.e 71 et libro 2 de arbitrarijs casu 82 cũ sequẽtibus Salasar in tractatu de usu et cõsuetudine Antonius Scapus de Jure nõ scripto Franciscus Gratianus regula 97 Josephus Ludovicus dessisione Perusina 62 Everardus Caldeyra libro 3 variarũ cap.o 10 et novissime Alexius Robertus lib. 2 rerũ Judicatarũ in principio qui plura de consuetudine et quo tempore et quibus actibus introducat eleganter et late pertractant quod si super cor interpretatio nõ plt[?] lacaat possumus d l 2a ita accipere ut

vide

ut de cōsuetudine que solo sui nomine nihil intelligo id est de ea que sine rationis vel legitime prescriptionis adminiculis ē introducta et non male cōtendit Ludovicus Vitalis libro 1 variorū cap.o 28 vel etiam Constantinus nō neget quin cōsuetudo possit legē abrogare sed tantū probat quod l nō vincat id ē non posse ita legislatoris autoritatē infringere quin lex nova fortiori et graviori ratione stabilita viciosam consuetudinē et tollere possit et emēdari quā interpretationē licet nō ita expresserit innuavit tamē Revardus de autoritate prudentū cap.o 16

Sed mirū ē quā his omnibus que de consuetudinis viribus diximus adversit tx in l 3 §o Divus Adrianus ff de sepulcro violato ubi Jux ta Accursij et communē interpretationē aperte probat consultus cōsuetudinem municipalem generali Principis rescripto neque generaliter neque specialiter abrogare posse qua difficultate adeo premūtur doctores ut Bart. qualitius divinando ab ea se liberare nō potuerit in d l de quib. in oppositione 7 et Jason ibidem n.o 53 valde ambiguū esse fateatur illud i.c.i responsū quod et facet Covarru. lib. 3 variarū cap.o 13 n.o 4 qui varias ad illū tx interpretationes adducit quibus reiectis et communi Accursij expositione que liberam destruit et alia quā tradit Portolalus dialogo 1 n.o 26 ego verius existimo cū fornerio lib. 1 selectionū cap.o 13 eo in tx male sive us que ~~nota~~ a doctoribus legem municipalem pro usu et consuetudine populi seu municipij fuisse usurpatā tū i.c.us ibi legi municipalis mentionem fecerit que significat particularem alicuius opidi consti-

titutionem seu statutum quia ideo rescripto Imperatoris in-
nime derogari inquit quoniam rescripta generalia erant
et generaliter ab omnibus observanda ut pluribus probat
idem Forneriis ubi s.

Ad tit. de statu hominum et his qui sunt alieno Juri subiecti Caput 1. de conditione l. homo liber 21 ff de statu hominum cum § fin inst. de ingenuis

Quamvis omnes homines natura parens ab initio li-
beros procreaverit postea tamen gentium Jure incipientibus
bellis captivitates quoque seperunt et eorum qui in bellis ca-
perent quique ex illis nati fuissent servitus introducta
est l. manumissione 6 de Justitia et Jure l. 4 ff de statu ho-
minum § Jus autem inst. de Jure naturali § 1 cum sequentibus
inst. de Jure personarum Junctis his quae late tradit Cona-
nus Libro 2 commentariorum cap. 1 n. 3. Covar. in regula pe-
catum § 11 ex n. 2 Antonius Rosius libro 2 memorabi-
lium cap. 8 n. 80 quinimo et Jure civili non nulli alij modi
inventi sunt quibus homines in servitutem redigerent quos
late recensit Mersenus Libro 1 opinionum cap. 9 inter quos
ille erat precipuus ut si homo maior viginti annis sci-
ens se liberum ad pretium participandum ignoranti se
vendi permiserit servus efficeretur l. et servorum 5 ff hoc
tit. de statu hominum l. 1 ff quibus ad libertatem l. liberi
7 ff de liberali causa § penult. de Jure personarum
§ maxima inst. de capitis diminutione quam servi-
tutem iniquiorem et Justiorem ea quae Jure gentium in-
duit cum non nisi nolentibus et repugnantibus imponat recte
ratio observat Conanus ubi s. n. 6 et deducit ex l. 1. tit.
21 p. 4 unde neque restitutio quae alioquin solet minoribus
dari

dari sibi competebat l. si ex causa 10 §. Pomponius ff de minoribus vel quia nec lesi essent volenti enim nō fit injuria l. 1 §. usque adeo ff de injurijs cap. scienti cum similibus de regulis juris in 6 notat in terminis Mantica in glosario clasi 1 cap. 17 vel ut ego magis arbitror cum Otomano et Valduino in d. §. penult. et Corano §. ne fraudent bonefidei emtores et propter odium degeneris et servilis animi eius qui propter lucrum se ultro in voluntaria servitute congesit quod adeo verum est ut neque parentibus vel cognatis permittat revocatio ut tenet Accursius et alij in d. juribus et contra Accursium defendit Padilla in l. fratris nº 10 et 11 post glosam ibi cap. de transactionibus quod tamen in uxore si in eius fraudem maritus se vendat nō observabit l. finali nº 5 pº 4 item neque in muliere qui se ad pretium participandum vendiderit capite punit l. quaedam 13 ff de penis ex quo et illud nascebatur ut neque libertate donati tales servi ingenui fierent et ad pristinos natales redirent sed libertini manerent ut expresse Modestinus ait in d. l. homo liber de statu hominum et Ermogenianus in l. cum pacto 40 ff de liberali causa neque enim gaudere debuerunt amplius ingenuitate quam a se turpiter abdicarunt et justum fuit ut in eo punirent in quo deliquerunt arguto l. sive hereditaria 23 ff de negotijs gestis et notat in proposito Antonius Quesada diversarum questionum cap. 8 nº 6

Cum eum ita se habeant ad modum redi videtur Justiniani descriptio in §. fin. inst. de ingenuis dum expressis verbis constituit eum qui ingenuus natus est etiam si in

ser

servitute morali et postea manumissus fuerit adantiquos natales redere cui tamē dificultati cū Accursio et aliis interpretibus in d l Somo et in d §º cū acerbo cum et facile respondet Justinianū nō de eo loqui qui vere servus fuerit ut loquit Modestinus in d l Somo sed deeo qui cū liber esset pro servo habitus ē cuius natalibus nec servitus putativa nec manumissio quæ de facto posius quā de Jure intervenit nocere potuit ubi cumque de veritate constiteret quoniā nec libertinus esse potest nisi qui ex vera et Justa servitute manumissus est l 6 de statu Sominū principio inst. de Libertinis Juncta i declaratione ibi verbo Justa neque veritati et ingenuitatis origine manumissio quo modo cū quæ facta præiudicat ut expresse tradit Paulus libro 5 sententiarū tt. 1 et aparet ex l 26 et per totū C de ingenuis manumissis ex l si quis 22 in fine ff de captivis et ex l servo manumisso 57 ff de conditione indebiti et observat Mercerius libro 1 opinionū cap. 10 Julius Pacius centuria prima antinomiarū antinomia 26

Caput 2. de conciliatione l. non sunt liberi 14 de statu Sominum cum l. quæret aliquis 135 ff de verborum significatione

Pertinet etiā ad Sure de Sominū statu tractatū qui filiorū nō habendi sunt nec ne exacte cognoscere etenī aliquā do mulieres prodigiosos liberos et cōtra formā humani generis pariant ut constat ex memorabili exemplo relato a Marselino libro 9 rerū gestarū et ex pluribus aliis congestis a Pinelo libro 7 naturalis historiæ cap. 9 Alciato in d l quæret aliquis Valduino ad leges Romuli c 13 et novissime a Simone Maiolo diebus

+ numero

cani

Canicularium quoloqueio 3 merito inter. IC. dubitatum fuit an sint Justi Liberi et parentibus quo ad aliquid prossit. Si qui contra naturam nascūt missu vel vagitu nem et liberos nō esse neque inter Liberos connumerādos apertis verbis docuit Paulus. IC.us in d l nō sunt Liberi et apertius in Libro 4 sentētiarū tt.o 9 versiculo mulier Vnde Lex illa dejuta fuit et sane merito nā eos partus inter prodigia connumerari debere scripsit Vlpianus in L ostent 38 ff de verborū sign.e et Lege Romuli quā refert Dionisius Arricarnasius Lib. 2 et Duarenus in parafrasi ad Sune tt.us et late exornat Valduinus j. monstrosi partus simul adque nati erant sedi Jubebat et adeo Liberorū Loco nō erant ut etiā nati tt.o pareb in quibus preteriti erant nō rrumperent L 3 in fine C de postumis hered. inst. ibi ad nullū declinens monstruū vel prodigiū vix cōvenit Lx in L 8 in fine tt.o 33 p.o 7 et in L fin. tt.o 23. p.o 4

Sed in eandē speciē mōstrosos et prodigiosos partus Liberorū nō esse expresse scripsit Vlpianus eam ratiōnē reddens in d l fin quod illud quod fari liber accidit matri damnū irrogare nō debeat quā dificultatē ut efugiat Accursius ubi bique et in d l 3 glosa fin in fine refert putatam culpa mulieris portentum nascat vel quia se bruto animali turpiter immiscuerit vel quia de eo diu esse hominē ageret cogitauit ut tunc Liberi prodigiosi et nequaquā proficiant ut in d l nō sunt Liberi an v. fataliter tantū et absque aliqua matris culpa nasci contigerit ut tunc Liberorum numero computent ut in d L quæret aliquis verū Sed solutio Licet in consistineri posset quod ait causam pro

digio

odigiosorū partū interdū ex cogitatione mulieris tēpore conceptionis dependere ut constat ex tali aduertis ab Alciato et Maiola ī Corasio lib. 2 miscelanearū cap.° 2 Alfonso Mendosa in questionibus colibetriis questione 9 francisco Vallesio de sacra philosophia cap.° 11 in reliquis v. nullo modo defendi potest nā propter solam cogitationē presertim tam remoratam et ad culpam non ordinatam puniri mulier nō debuit ~~perperam altera et liberi~~ l cogitationis 18 ff de penis et si actu cū bruto nō habuit perperam utrū ex liberi prodessent dubitarent cōsulti cum propter tale delictum flamis posiusquā premiis esset afficienda arguto l cū iam C de adulteriis et eorū que tradit Menoquius de arbitrariis casu 286

Quare idem Aurtius alio modo sane difficultatē componit ut s. dicendū sit huiusmodi monstra licet ad orumpendum tt.s et alia similia liberorū loco nō sint ualere tamē ad conditionem implendam in persona matris uel patris si peperent uel liberos habuerit ut in d l que ut aliquis quam solutionē sequit Bartolus Aluericus Paulus et Orostius et alii in d l nō sunt liberi et petrus Costalius ibidem adeo illā probat ut putet licet meo Judicio male tales liberos ad excusationē tutele proficere et aliorum munerū a quibus certus numerus liberorū excusat que referunt in l 2 §.° numerū de excusatione tutorum et in tt. C de his qui nō liberorū et in l si quis decurio 29 C de decurionibus libro 10

Sed hec Aurtii solutio licet alciato etiam placuerit in l qui mortui 129 n.° 3 ff de uerborū signi et

et Otomano in l. quod dicit in fine de liberis et postumis et convenire videatur libero, d. l. nō sunt liberi prout extat a Triboniano in pandectis relata si tamē rem exactius intueri velimus sustineri nō potest nā ut observat Antonius Augustinus libro i emēdationū cap.° 1 ex illo et ex eius inscriptione colligit desumptū ē ex libro 4 sētentiarū Julij Pauli ubi etiā de matrū comodo et utilitate propter liberos nempe de . S.C.° Tertilliano agebat Paulus quo matres tum ad liberorū suc... nō nisi post omnes agnatos vocate etiā demū ante eos admitti jubebat si ingenua tres liberos et libertina quatuor habuissent ut constat ex l. 2 C. de Jure liberorū principio inst.tum ad Tertillianū cū late congestis a Marco Bertrano de Jure liberorū c. 28 et 29 Alciato in l. ter enixa 137 ff de verborū signē et itā licet et Tribonianus ratiō... nē sui temporis habens quo iam Tertullianū hac in parte derogatū erat per d. l. 2.a respōsū Pauli mutatis aliquibus verbis nō ad utilitatem matris sed generaliter eos retulerit ut nō sint justi liberi et in potestate qui contra naturā nascūtur ut observat Duarenus t. Eguinarius in d. l. nō sunt liberi et Cujacius ad Paulū d. tt.° 9 tamē cū non eodem modo d. l. quęret aliquis et Ulpiani verba in hac re cōtraria reformaverit nō videtur recte invicē ... illorū pugnā cōposuisse

Unde Eguinarius ubi s. et Balduinus n.° 17 declinando tentant legē Juliā et Papiā ad quas scribebat Ulpianus in d. l. quęret mulieres si nō genuerint vel si nō peperint multasse et id eo quomodo libet enixa sint etiā

nato

nato portento legi obtemperasse videri contra ꝙ. dicendũ esset ubi nõ partus sed liberi ipsi in cõditione ponunt ubi in d. l. nõ sunt liberi

Sed egregie fallunt quoniam jurisconsulti in Lege Papia nõ secus ac tertulliano liberos requisitos et orbos mulieres id est liberos nõ habentes dimidia eorũ quæ illis in testamento relinquebant parte multatas quod si matrimonio juncti essent ex testamento mariti decimam dumtaxat partem habere permissos vel si liberos ex alio matrimonio superstites haberent totidem decimas pro numero liberorũ ut constat ex Ulpiano in fragmentis tit. 15 et ex toto tit. C. de infirmandis pœnis celibatus et orbitatis etc. et tradunt late hũ et alia similia Legis Papiæ capita referentes Duarenus i disputationũ cap. 40 Crasius 2° miscellanearũ cap. 23 Sesar Costa lib. i variorũ ambiguitatũ cap. 18 Havero de alcacevas in præfatione ex n° 10 Caldeiras lib. 4 variarũ c. 3. ex n° 16 et omniũ optime Justus Lipsius in notis ad tacitũ libro 3.

Quæ cũ clara sint in obscuro adhuc esse videtur verum in eadem quæstione omnino sensere inter Ulpianus et Paulus et tandem probo magis Duareni sententiã in parafrasi ad hunc tit. quã sequitur Valdevinus d. n° 18 Petrus faber in l. 90 et in l. 208 de regulis juris qui Paulum ex Jure stricto Ulpianũ v. ex æquitate et benigniora interpretatione respõdisse arbitrantur licet ipsi nõ explicent ego in hunc modũ declarandum puto ex Jure stricto prodigiosũ partum neque inter liberos neque inter homines connumerari posse nã ut inquit Plato

Plato in Cratillo si ex homine alia proles quam humana prodiit quod nauit homo uocari non debet ac propterea Paulus sir cas senatus consultum Tertullianum quo matres trium liberorum de adquirenda filiorum hereditate tractabant ad quam olim non admittebant portentosos liberos stricto Jure sumto profuere inluise contra v. Vlpianum in declaratione Legis Juliae et Papiae quae orbatis matri semissem adimit quae Jure antiquo obtinebat benignorem fuisse et ut odiosam illam Lex et soli fisco comodosam arctaret partum prodigiosum matri prodisse interpretat utrumque propriis rationibus non plus fauere debuit hi qui de damno uitando quam qui de lucro captando certabant l ultima § sin v. creditores C de Jure delibe- randi l non debet 42 ff de regulis Juris et recte obseruat in proposito Cuiacius d tit. 9 et in operibus postumis in recitationibus ad notis ad d l quae ret et antea scripserat in d l quod dicit de liberis et post.

Caput 3.us de conciliatione tx. in l patre furioso d de his quae sunt sui cum l 4 ff eodem tit. et §. 1 inst. de patria potestate

Et si liberorum erga parentes obsequium et reuerentiam omnes gentes agnouerint l uel uti ff de Justitia et Jure aut Gentico quibus modis natales efficiant legitimi §.o licet colatione 6 cum alijs diuini et humani Juris testimonijs congestis a Petro Gregorio libro 11 sintac matum c 15 n.o 18 romani tamen adeo magnam sibi in filios potestatem arogarunt et tot priuilegijs fulcitam ut et dominicae compararet principio inst.tae de his qui sunt sui et

tunc

tunc dicere potuerit Justinianus quidquid cum Conanus reprehendat libro 2 comentariorum cap. 13 nullas esse homines qui tale in liberos habeant potestatem quale cives Romani habent d § 1 inst. de patria potest. quibus verbis aput alias gentes potestatem parentibus in filios [...] sedit non negavit imperator sed tantum civium Romano[rum] potestate eam quae aput alios e[st] excedere docuit ut rect[e] sensit Accursius ibidem et late explicat Balduinus et [Ho]manus ibi Petrus Gregorius d cap. 5 Varonius lib. 1 de[c]larationum cap. 8 Pinelus in 2a parte rubricae C de bon[is] maternis ex n.o 4 Forcatulus dialogo 15 Revardus a[d] leges 12 tabul. cap. 3 quod quidem patriae potestatis Jus proprium civium romanorum esse et aput eos l 12 tabul[arum] olim inductum preter tex in d § 1 et in d l 4 de his qui sui [vel alieni] iuris late ostendit Alexander ab alexandro libro 6 dierum genialium cap. 20 quinimo si rem diligentius concide[ra]remus etiam ante leges 12 tabularum ex Romuli const[i]tutionibus initio nascentis urbis promanasse comperi[e]mus ut constat ex Dionisio Alicarnaseo libro 2 anti[quitatum] quitatum et ex ipsius Romuli legis verbis quae ita refert B[al]duinus cap. 17 parentum in liberos omne Jus esto relega[ndi] vendendi et occidendi cuius extant vestigia in l in suis ff de liberis et post. in l ab divisio et in l fin C de patria potestate in l 1 § per hanc ff de rei vendicatione et aput [Ci]ceronem in oratione pro domo sua et Valerium libro 5 [cap.] 4o de severitate parentum cum aliis relatis a Pinelo ubi s. n.o

Quae cum ita sint et id moribus introductum dicat quod nulla lege scripta sancit paulatim consuetudine

veru

receptū e ut constat ex l de quibus ff de legibus §o. ex nostro scripto in tto. de Jure naturali capo. mos ê prima destinctione cū alijs mirū videri potest quod Vlpianus patriā potestatē moribus receptam fuisse testet in d l patre furioso ibi nā cū Jus potestatis moribus sit receptū proque facere eam videt quod pupilaris substitutio quæ ex Jure patriæ potestatis causat moribus quoque introducta fuisse dicit in l 2 ff de vulgari in principio de pupilari Juriū arguto patriam potestatem moribus receptam non legib; afirmat Bart. in l frater a fratre nº. 12 ff de conditione indebiti Duarenus in parafrasi ad Sunetitu de his qui sut sui Cuiacius in notis prioribus ad ttu. instº. de patria potestate et alij quos refert et sequit Pinelus ubi s. nº. 3. Ascanius clementinus in tractatu de patria potestate capite tertio sed his non obstantibus ego cū videam et Romuli et 12 tabularū legibus parētibus in filios talem potestatē concessam ut constat ex supra relatis magis in contrariā sententiā inclino quā præter Alexandrū ab Alexandro dicto Libro secundo sexto genialium nº. 10 sequit etiam Conanus dicto capite 6 nº. primo Petrus Gregorius Libro 11 sententiarum capite 9 nº. 2 Silvester in d §º. 1 instº. de patria potestate et ibi Cuiacius in notis posterioribus neque me contrariū movet Vlpianus in d l patre furioso nam recita interpretatione Accursij ibi quæ rem potius confundit quā explicat dicit verbum moribus exponit id est Jure civili ut ibi recte advertit Equinarius et aliā Ricardi in dicto

capite

capite tertio ad leges 12 tabularum qui patriam po
testatem ideo moribus ab Ulpiano tribui ait quod
ante leges Romuli ubi primum populus incerto Jure
agere incepit lege secunda in principio de origi
ne Juris recepta fuerit et alia Conani dicto libro
secundo comentariorum capite 13 que eadem cum superiori
videt ego vt Ulpiani sensum aperiam animaduerto
ex actis pulsis que e Roma regibus pariter leges
ab eis latas tribunitia lege exoluisse ut Pom
ponius ait in d l 2 §o. ex actis quam rogauit Caius
Terentinus Arsa Tribunus plebis ut existimat A
ntonius Gobeanus libro 1 uariarum capo. 21 Bellu
cius Tarquinius Colatinus qui primus consul cum
Bruto fuit ut putat Ludouicus Carondas libro pri
mo antiquitatum romanarum capo. 12 emendans d
legem 2a. et pro lege Tribunitia reponens Tarqui
nia Belucius Junius Brutus qui tribunus celerum
fuit ut placet Ludouicus Rusardo in notis ad dic
tam legem secundam postquam legem cum P. R. in
certo potius Jure et consuetudine ac moribus ma
gis quam perlatis legibus per uiginti prope annos gu
bernaretur ut Pomponius ait ubi supra patria
potestas ut et cetera alia que per leges regias
introducta fuerunt non tanquam scripta
sed tanquam a maioribus per manus accepta
et antiqua consuetudine obseruata a Roma
nis recepta fuit adeo ut quamuis postea legibus
duodecim tabularum comprehensa et renouata
fue

fuerit nihilominus Ulpianus moribus eam receptam dicere potuerit in dicta l. patre furioso quam sic ego noviter et singulariter interpretandam existimo et sic finitur ista antinomia ad laudem et gloriam omnipotentis Dei patris et filij et spiritus sancti a licenciato Solorzano Pereyra doc. anno 163 et a me Honorato Peres scripta in sal mantincensi academia

Cap. 4. de conciliatione tx. in principio de patria potestate et in l. 3 de. his qui sunt sui vel al. iur. l. fin ff eodem titulo

Patria potestas de cuius origine abunde superiori cap. disputavimus in eos tantum filios parentibus concedebat qui ex justis nuptijs procreati essent ut constat ex d. principio et ex d. l. 3 et ex §. si adversus inst. de nuptijs quo nomine sicut omnia pater et filius naturalia sint nulla que inter spurios et legitimos natura differentia faciat ubi agitur de reverentia aut affectione naturali l. tutelas ff de capitis minutione l. 3 ff de liberali causa l. parentes de in jus vocando l. Sed acusare 12 ff de acusationibus jus tamen civile eum dumtaxat filij loco reputavit qui ex vero matrimonio editus esset l. filium ff de statu hominum nam qui extra matrimonium fuisset procreatus patrem demonstrare non posse et matrem potius cuius quasi familiam sequi deffinivit l. cum legitimae l. vulgo l. lex naturae ff de statu hominum quas late exornat Paleotus in tractatu de notis et spurijs Fornerius lib. 2 sel.

Lectionũ cap.° 6 Mercerius Lib. 2 opinionũ cap.° 3 ac pro inde tales Liberos in patriã potestate constituti nõ potuerunt ut preter Jura s. alegata eleganter ostendit Boesius Lib. 2 in Lib. 2 Lopionũ Silraster Otomanus et novissimus Sanus in principio de patria potestate

Sed hec omnia subuerti videntur ex dificile Juris consulti responso in l fin. de his que sunt sui in quo cum in vitos naturales filios vel emãcipatos in patriã potestatẽ nõ redigi consultus respondit aperte ostendere videtur naturales patris potestati subesse nõ redigi in potestatẽ propriẽ significat in eã qua liberati sumus potestatẽ rursus reuerti Cuius lex dificultos tanta fuit aput auctores Antoniũ Fumeũ in tractatu de substitutiõnibus cap.° de pupilari ut ea motus defendi posse dixerit naturales tiõ Liberos patris potestati subesse Acursius v. verbum redigũtur proprie quo ad emãcipatos impropriẽ quo ad naturales accipiendum esse arbitratur quasi minus bene in potestatem redige dicantur qui in ea nũquã fuerint Jeanus autẽ Mercerius Lib. 2 opinionũ cap.° 7 primã eiusdem Acurlij expositionem probat magis ut Modestinus quamuis de naturalibus tantum mentionẽ faciat de legitimis tamẽ simul et naturalibus intelligatur qui ad diferentiã adoptiuorũ solent naturales tantum apellari ut constat ex l nuptijs nepotes § ff eodem tt.° de his qui ex principio ets.° feminẽ instu.° de actiõnibus ex s.to tam autem instu.° de inoficioso et ex lex de quo in hac materiã agimus dificili in l Lucius 43 ff de vulgari quã sic interpretãdum contendit Molinus in in 2. Lectione dolatia

Sed

Sed hec solutio reijcit a Cuiacio lib. 10 observationum cap. 23 et merito ea de causa non placet quod consultus in illis verbis vel emancipatis ad legitimos et naturales referendus videt nam si de ijs antea quoque locutus esset vix est ut intelligi possit quo modo absque emancipatione naturalis et legitimus filius fuerit a potestate liberatus quod cum considerasset Connanus lib. 2 comentariorum cap. 14 no. 3 arbitrat vulgari lectione retenta nullam idoneam sententiam ex illo lex elici possent quare ita loco illius particulae vel reponendam esse particulam semel ut ita legat initio filij naturales semel emancipatis etc.

Verum hec quoniam audasium merito reprehendit a Cuiacio l. qui tandem recte meo judicio arbitrat ex illum de filijs naturalibus tantum intelligendum esse naturalis autem non solum dici vulgo quesitos ut comunis existimat sed eos etiam qui in ~~potestate~~ servitute habiti sunt quos ideo naturales appellant quod inter servos legitime nuptiae consistere nequeant principio inst. de nuptijs et preterea in potestatem redigi dicunt licet in ea antea non fuerint quae verbum redigo non non tam aliquid in pristinum statum reverti quam de novo induci solet significare ut constat in terminis patriae potestatis de qua agimus ex l. si pater 15. et ex l. fin. C. de adoptionib. et ex tex. in l. 6. §. nepotes ff de heredib. insti. et ex l. 2 ff qui potiores cum alijs congestis a Brisonio de verbis Juris verbo redigere

Ad titulum de rerum divisione et utilitate Cap. primum

de concordia lex in §. 1 et sequentib. inst. de rerum divi. cum l. 2 et 4. ff eodem et l. fin. de usucapionib. cum l. siquisquam C. de diversis prescriptionib.

Natu.

Naturali Jure comunia omnium sunt aer aqua pro
fluens mare et per hoc litora maris et que in eis inveniu[ntur]
ut Marsianus ait in d l 2 na no ut testat[ur] Cesuro lib. d[e]
oficiorum ex preceptis naturalibus descendit ne quis horum reru[m]
usu impediat quod et Ovidius sentit Lib. 2 meta morfoseo[n]
dum inquit

Quid prohibetis aquas usus comunis aquarum est
nec solem proprium natura nec aera fecit
nec tenues undas ad publica munera veni

Unde merito quorundam imperatorum in moderato impedim[ento]
Cuiacio exsecrat Lib. 10 observationum cap. 7 qui pro aere
et pro umbra vectigalia a subditis exigebat et parricida m[u]
nus his elementis privat in l. unica Cod. de his qui parentes et
in §. alia alia insto. de publicis Judiciis quod Jus tam
injum fuerit illum muneribus privari qui naturam ipsam pate[r]
occidendo violaverit ut advertit Monticulus in d §. 1 n.º 5

Et quamvis Justinianus Marciano contrarius §. dic
tarum rerum quasdam publicas faciat easque a comunibus dis[cer]
nat et doctores differentias inter comunia et publica velint co[n]
siderare ut constat ex Juane relato ab Acurtio in §. Litorum
insto. de rerum divi[s]ione Vbesembeg[i]o in principio eodem
tt.º ego tamen probo magis Otomani Judicium in d §. 1 qui recte
contendit promisque apud Juris consultos quin imo et apud Jus
tinianum ipsum §. dictas res aut certe plerasque earum modo publi[cas]
modo comunes apellari ut constat ex d §. 1 Juncto §. flumin[a]
et §. Litorum et ex l. quod in litore 14 de adquirendo rerum
dominio et ex l. flumina 24 ff de dano infecto et ex l. 3 ff ne quid
in loco publico et manifeste dixit ex alegato Ovidij loco ubi
aqua[s]

aquas quarū usū comunē antea, sidix erat posta publica munera apellat

Ex quibus desedit ea quae comunia sunt publica sunt singulorū utilitatibus pateant in nullius particulari dominio esse posse neque per usū quātumvis longae possessionis ad quiri l. usucapionem g l. fin ff de usucapionib; 5o. sedalegnā domsla eodem. l. 6 tto. 25 pa. 6 Unde merito neque Jus piscandi in flumine publico et alterū prohibendi consedi solere Papinianus ait in d l. fin nā quēadmodū flumē ita et Jus piscandi comune ē d 5o. flumina l. injuriarū 13 5o. fin ff de injurijs l. vendi tor ff comunia prediorū

Sed in hoc Papiniano adversari videt Marcianus in d l. si quis quam de diversis et temp. prescrip. in quaeisdem prorsus ad Papiniani verbis scribit quod si quis in fluminis publici diverticulo solus pluribus anis piscatus sit Jus piscandi et alterū prohibendi non quaerit. Cuius tx difficultas adeo gravis visa fuit Matheo Oribaldo lib. 1 de ratione studi di cap. 16 Balduino in d 5o. flumina n.o 18 Curcio Burgensi lib. 1 coniecturarū ad fratrem cap. 14 ut existimaret negationē adidam in d l. si quisquā et ita legendū nō prohibet vel negatione adat tx. illū ut aperte Papiniano et Juris principijs repugnātem de pandectarū libris tolendam esse Coranus v. lib. 3 comentario iurum cap. 15 n.o 1 arbitrat dictā l. si quis quā nō marciali cui vulgo tribuit sed Papiniani esse et a Triboniano male a contextu d l. fin. seiunctam et separatam ei omnino fore coniungendam ne alias falso in ea docere videat verū ijstorū autorū audacia et temeritate merito reprehendit Jacobus Robertus lib. 1 recepte lectionis cap. qui v. proprius aese

accedere videtur qui docet Papinianus ut constat ex principio d. l.
fin. de eo loqui mediate longa possessione dominium loci
publici adquirere intendit Marcianus v. in l. si quisquam
de eo qui non loci ipsius sed usus loci et Jus piscandi et adversus
alterum qui eundem prohibeat excipiendi tum captare conatur ut
constat ex illis verbis eodem Jure

Sed haec interpretatio Roberti cui convenire videtur
alia quam tradit Ludovicus Carondas lib. 1 verosim. cap. 21
licet mihi sic solus passim recipiatur et ab Antonio Pichardo in d. §.
fluminum d. §. sed aliquando apud me tamen suspecta est cum quia
Jus piscandi in flumine publico eodem quo flumen ipsum Jure
censetur ut in d. §. fluminum cum etiam quia licet ex in d. l. in prin
cipio de obtentione loci publici locutus fuerit postea tamen in ver
siculo vel si quis mutato coetu de Jure piscandi loquitur et eisdem
propriis verbis utitur quibus Marcianus in d. l. si quisquam. Unde
sine demonstratione s. dicta distinctio inter haec Jura admitti non
potest. Rursus quia si remo diligenter in his animum reperiemus
in Papiniani in d. l. fin. in principio de eo etiam tractare qui non
dominium loci publici sed usum et Jus alterum prohibendi praetendebat
ut constat ex illis verbis datam exceptionem opponat et ex illis prae
scriptio longae possessionis Junctis illis quae tradit Brissonius et alii
verbo praescribere et Salvadorius 1. lib. cotidianarum cap. 1 qui
late ostendunt praescriptionem nihil aliud esse quam exceptionem longae
possessionis

Unde his solutionibus vere constituendum est eum qui
semel quaesitum longa possessione Jus et exercitium piscandi illud deinde
non utendo amisit nulla actione sive exceptione id tempore
posse quia postquam viderint et piscari in flumine cessat locus
ad

ad causã publicam redit et rursus occupanti fit Juxta l.
quod in litore eq de adquirendo rerũ dominio l. in tantũ
6 ff soc tit. de rerũ divisione quo in casu ad piscandũ esse
Papinianũ in d l fin exemplum. litoris quod ante tradiderat
manifeste denotat negat contrarium probat Marcianus in
d l si quisquã nam cum idem in d l. in tantũ quæ ex eodẽ
libro sumpta ẽ de edificio in litore posito et postea destructo
idem ac Papinianus senserit probabile ẽ verba d l si quisquã
statim subtexisse quæ pariter coniuncta eandem cum
Papiniano decisionem constituerent a Triboniano autem male
divisa sas tenebras pepererunt ut docte considerat Duare
nus et Equinarius in d l. tantũ et Cuiacius in d l fin. quorũ
Judiciũ si cui minus probetur poterit oblimen d l si quisquã
de eo intelligere qui et pluribus retro annis piscatus erat et
cadum in actu et possessione piscandi nõ interrupta morabat.
hic enim propter naturalem et permissum Juris [illegible]
hunc enim propter naturalem et permissum Juris [illegible] tituere
patio nem loci alios prohibere poterit quam interpreta
tionem ex Juane refert et probat Aursius in dictis Juribus
Bart. in l quominus n.o 30 Jason 99 Ripa 101 ff de flu
minibus Sepola de servitutibus rusticorũ cap. 42 n.o 4 Deinus
concilio 271 n.o 11 Suares aligatione 16 et 17 Coltanus quæ
tionũ Juris cap. 17 n.o 36 Cuiacius et Gotofredus in d l
fin Salius in 2a parte antinomiarum Straimanus antino
mia 34 Crauetta de antiquitate temporis 4a parte cap. 5 n.o 80
Auendanus de exequendis mãdatis cap. 12 n.o 16 Couarruuias
in regula peccatum §o 8 n.o 10 qui omnes late pertractat
an ius piscandi possessio facti et actualis esse debeat an vero quasi
possessio a legitima Juris constituat et quo tempore et.
quibus

quibus actibus intervenientibus Jus aliorum prohibendi posse adquiri et docent Justissimam esse Legem primam 2ae. etiam mihi titulo 8 Lib. 7 recopilationis que propter bonum publicum certis casibus et temporibus venationem aut piscationem prohibent et etiam ostendunt pacto aut privilegijs Principum posse venandi et piscandi prohibitionem induci Juxta l venditor 13 ff communia prediorum et glosam receptam in d l si quisquam et in l sane si maris in principio ff de injurijs de quibus etiam videndus Franciscus Soarecius de publica venatione ex n.o 36 Soto Libro 4 de Justitia et Jure questione 6 articulo 5 Andreas Gail practicarum observationum Libro 2 observatione 68 et sequentibus

Cap. 2 de conciliatione legis 2e. quarte et similium hoc titulo cum L. 3. ff ne quid in loco publico

Litus maris hoc est quousque maximo fluctus hibernus a mari provenit l. litus 96 et 112 ff de verborum significatione inde dictum quod fluctus eludit teste Gallo Aquilio qui refert Quintilianus Libro 5 cap.o ultimo item etiam et portus qui rerum prendarum navium grata in mari sunt l portus 59 ff de verborum significatione publicos sive comunes esse quemadmodum et mare ipsum aperte constat ex d l 2 et 4 in fine ex 5.o et quidem et 5.o litora instit. eodem ex l quod in litore 14 de adquirendo rerum dominio ex l in in Juriarum 13. 5.o fin ff de injurijs et ex l 8 titulo 28 p.a 3. unde Cicero in topicis litora in questionem ea publica esse vultis et Virgilius 1.o eneidos non sine injuria arceri nos a litoribus posse eleganter his verbis ostendit

Quod

Quod genus hoc hominu quae re hunc tā barbara
Admittit patria ospitio prohibemur arenę
Bella sciunt primas quę vetant consistere terra
Quo fit ut dificile quod videat Selsi responsū in d l 3 ff ne
quid in loco publico ubi litora amare distinguit dicens maris
usum ut aeris comune omnibus hominibus esse litora autem
populi Romani et eius imperio subiecta sed est verissima
in hac dificultate Acurtij interpretatio ibidem verbo ar
bitror quam sunt secuti postanti quo res Valdui nus et Obessembig-
bilor in d §o et quidem ut licet mare et litora omnium
usibus co(m)mun(ia) pateant populus tamen Romanus quo ad im- * comunia
perium seu Jurisdictionem litorum modo minus a Selso apellet(ur) cogno
ille legem modū quae imponere potest quatenus hijs sit utendum
et cavere ne quilibet pro suo arbitrio et cū damno reipublicę eorū
usū sibi in uicet quo etiā sepe Romanus princeps mundi dominus
apellat(ur) et omnia eius esse dicit(ur) in l deprecatio ff ad l Rodiam
in l 3 §o 1 C de quadrienij prescriptione ut ultra plures autores
quos refert Alfonus coletanea 4 Couaruuias 3 variarū cap(itul)o 6
no 8 eleganter ostendit Seneca libro 7 de beneficijs in hec verba
Sesar omnia habet fiscus eius privata tantū sua et universa
in imperio eius sunt in patrimonio propria verū licet hęc ita
sint od ą tamen apud varios gentes et naciones neque litorum
neque portum imo neque navigandi liber usus conceditur quod
pretenderit inmemoriale prescriptione taliū rerū dominium
et Jurisdictionem ad quirisse quę prescriptio an valeat et an Jus
hec nitro dari potuerit tradit Bart. in l iniuriarū de iniurijs hepo
la de servitutibus rusticorum cap(itul)o 26 Menchaca libro 20 questionū
illustriū cap(itul)o 89 Angelus matteacius libro 1 de via et ratione Juris
cap(itul)o 36

Cap

Caput 3. de conciliatione legis 3.e §.o finali ff. ad L. Juliam peculatus cum lege ob pecuniam 83 ff. de furtis

Publicę res Jure civili ## ille esse censentur quę ad totius populi sive civitatis usum et utilitatem expectant ut constat ex l 1 §.o quarum et ex l 6 §.o universitatis ff hoc tit.o ex §.o universitatis inst.a eod.e et ex l 9 tit.o 28 p.a 3 quamvis Ulpianus in l inter publica 17 ff. de verborum sign.e publica ea apellari tradat non quę publicis usibus sunt destinata sed si qua sunt civitatum s. bona pecunię servi et pecunia servorum civitatum et his similia quę res licet ad omnes communiter pertineant nullius tamen in bonis esse creduntur ut tradunt consulti in d §.o quarum item d §.o universitatis et in l 2 ff ne quid in loco publico in l statuas ff de adquirendo rerum dominio [illegible] aliis non suus adque in vulgo quęsito filio contingit qui cum omnium sit patrem tamen non habet ut illo vulgari versu denotat cui pater et populus non habet ille patrem quem notat in proposito Connanus lib 3 comentariorum cap.e 2 n.o 7 unde nec quod universitate debet singulus debent nec quod universitas debet singuli debent l si ut §.o si quid ff quod cuiusque universitatis ubi optime notat Castrensis et alii pro debito universitatis personas singulares capi non posse quod et agnovit Seneca libro 1 de beneficiis cuius elegantissima verba refert Balduinus in d §.o universitatis n.o 7

Quę cum ita sint et furtum non comittatur nisi adsit aliquis rei dominus cui fiat ut constat ex Sabini deffinitione quam refert Egerius libro 11 noctium aticarum cap.e fin et ex l falsus 44 §.o qui alienum ff de furtis et ex l 1 §.o Scevola ff si quis test.o lib et esse. merito dixisse videtur Marcianus in l 4 §.o fin ff ad

L

l. Julia peculatus res civitatis surrepta peculatus crimine
comitti cuiusque fuerit pena colligitur ex l. 3. illo tt.o

Sed stat contra Papinianum autoritas in d. l.
ob pecuniam 83 de furtis in qua adeo apertis verbis ob pecu
niam civitatis ut tractat actionem furti non crimen pecu
latus locum habere scripsit ut nesciat qua de causa Anto
nius Agustinus libro 1 emendationum cap. 3 sibi persuaserit
has duas leges minime non pugnare et diversa potius quam
adversa docere quare Alciatus difficultatem agnoscens
adeo eius vi premitur ut libro 1 disputationum cap. 3 et 4
tentaverit negationem alteram addendam esse in d. l. ob pecuniam
ut sic affirmativa eius sententia remaneat et in hunc modum
legat actionem furti nec non crimine peculatus tenet quam
tamen lectionem licet se in manu scripto codice reperisse testa
tur Alciatus ex florentinis et aliis probatae fidei libris con
vincit Augustinus s. et Joannes Robertus lib. 2 receptae lec
tionis cap. 2 Duarenus lib. 2 disputationum cap. 26 et Cuia
cius in recitationibus postumis ad Papinianum in d. l. ob pecunia

Sed neque admitti potest alia solutio Ricardi
lib. 2 variorum cap. 19 qui ad modum miste mixi subtrahen
si ut tale pecunia et surripere de re civitatis de crimine constitu
ebat ut subtrahens actione furti surripiens peculatus cri
mine teneat argumento l. fin. §.o imperator ff de ad minis
tratione rerum hoc enim est contra l. 1. et 2. et 5. ff de pecu
latu ubi tam surripiens quam intercipiens et retinens sive
fraudans pecuniam civitatis l. Julia peculatus velle ren
dunt teneri. Rursus neque magis admitti potest alia solutio
Petri fabri qui libro 1 semestrium cap. 22 preter omnium mihi

respo

respondet olim ut pro pecunia ita etiam et pro rebus civitatis surreptis actionem furti competere postea tamen Divorum principum constitutionibus de quibus in d. l. 4 §o fin. crimen peculatus quod solum in rebus sacris religiosis et publicis populi Romani locum habebat ut constat ex d. l. 1 illo tt. et statim dicemus ad res cujusque civitatis vel municipij pertractum et ex tempore jussio non vero ad pecunias eo quod res quaecumque civitatum dicuntur quodammodo juris censeri debere verum fuerit pecunias humani potius ac propemodum privati atque ideo non sine mysterio Papinianum dum furti actionem concedit de pecunia Marcianum vero dum crimen peculatus de re civitatis loquitur. Verum haec expositio et violenta est et divinando praesupponit constitutiones Principum de rebus non de pecunijs statuisse nam et si dictus §us finalis de re loquatur rei tamen verbum generale est ut et pecuniae et unum alterum sub se comprehendit et utrumque latissimam habet significationem l. 4. 5. 6. et 23 de verborum signif. l. 1 ff si certum petat adeo ut potuerit dicere Ausonius imperium rerum et nummos lites cur una notet res +

+ Quare receptior est Acurtij solutio quam communiter probari testatur Alciatus §. et ultra antiquiores sequuntur Gregorius Lopes in l. 14 tt. 14 p. 7 verbo <u>de alguna ciudad o villa</u> Straimanus antinomia 8 Petrus Gregorius libro 32 syntagmatis cap. 19 n. 1 qui in d. juribus afirmat civitatis Romanae pecunia subtracta peculatus crimen committi sed quae accipiendum esse d. §u fin alterius vero civitatis furti crimen munifurem teneri ut in d. l. 06 pecuniam pro qua solutione ego perpendo hoc non vulgare

in

in l. sed si 31 in fine ff de furtis ubi pro rebus publicis alicuius municipii subtractis Ulpianus furti actionem expresse concedit et quae huius differentiae ratio quod solius civitatis Romanae res Juris publici esse censebant et ita in his solis peculatus crimini locum habebat quod non ita in reliquis civitatibus inductum fuit quae privatorum loco censebant ut constat ex l. bona 15 cum l. sequenti de verborum significatione. Et ex his quae ultra Alciatum Cuiacium ibi late tradit Fornerius Libro 2 selectionum cap. 22 et ita qui res earum expillassent vel surripuissent furti tanquam pro re privati tenebant

Verum haec Accursii et communis solutio male habet ex eo quod verbum civitas simpliciter in dictis Juribus positum non potest sine divinatione diverse in uno atque in alio accipi et praeterea ex eo quod si d. §. fin de re civitatis Romanae surrepta ut Accursius praesupponit loqueretur non erat necesse tale furtum principum constitutionibus actione peculatus vindicari quod ipsa met lex Julia peculatus abunde vindicatum esset ut constat ex d. l. 1 et 3. relatis ex his quae ultra autores qui de legibus Romanis scripserunt tradit Brisonius verbo peculatus Joannes Rosinus Libro 8 antiquitatum Romanarum cap. 28

Unde in tanta difficultate tandem magis probandum erit utrumque tx. de re sive pecunia cuiuscunque civitati surrepta intelligendum esse quod furtum licet l. peculatus quae de publicis populi Romani rebus tantum loquebatur antea non vindicaret postea tamen constitutionibus Principum lex Julia ad hunc etiam casum extensa fuit sicut

et

et in eodem tito ex quibus causis maioris contingit quod in civitate de
Romana tantum loqueret fuit postea ex constitutionibus
ad quascumque alias civitates et municipia productum ut
constat ex l. legatis 8 juncta l. 1. ff ex quibus causis maio
res juxta quem respondendum est Papinianum ad jus commune
et ipsam l. peculatus respexisse Marcianum v. in d. § fin
ut ex eo apparet 2us principum constitutionibus respondisse
quam interpretationem primus scripsit Duarenus in d. cap.
26 eumque secuti Cuiacius et Fortunius ubi s. Brosseus in
notis ad d. l. ob pecuniam Everardus antinomiarum centuria
9 cap. 36 quem si alium minus probet aut fatendum erit
jura inter se pugnare aut nova ad mentem Roberti d.
no. 12 tentari poterit d. l. ob pecuniam non de pecunia publica
non de pecunia publica civitatis sed de pecunia privati
quae cum in aede sacra vel publica civitatis deposita
esset et prout fieri solere moris erat ut constat ex l. si ras
73 ff de procuratoribus et congestis a Revardo lib. 1 vari
orum cap. 15 si surrepta fuisset actio ordinaria furti cum
privata esset competebat quod quamquam non leviter inter
ICos controversum fuerit ut colligitur ex traditis a Cuiacio
lib. 13 observationum cap. 19 Valduino in 5o ad l. Juliam
peculatus instituti de publicis judiciis ab imperatoribus tamen
expresse decisum fuit ut constant ex l. diem § ff de peculatu
et in hoc casu loqui d. l. ob pecuniam inde intelligi potest
quod non pecuniam civitatis sed civitati subtractam esse do
cuerit

Ordo vero qui de rebus fiscalibus sacris aut publicis
civis vel quae civitatis dum eius administrator esset vel quo cum
que

que alio modo furatus fuerit qualiter puniat colliges ex l 8 ff. 9 p. et ex l 12. 15. et 18 ff. la eadē parti tit. ubi Gregorius et Anitesius in capitibus predictorū cap. 45 et 49 Egidius Bossius in praxi tit. de l Julia peculatus Ubesenbegnius et Oynotomo in d §. item Lex Julia peculatus

Caput 4 de conciliatione §. tesauros inst. de rerum divisione cū l 3 §. in locis ff de Jure fisci

Cum sacra aut religiosa loca nullius esse censeant ut abunde in superiori cap. demonstravimus merito et que in eis inveniunt tesauri quasi divinitus oblati inventori in solidū cedunt ut Justinianus in §. tesauros inst. hoc tit. nō secus ad que ex naturali ratione que in locis comunibus inveniunt occupantis fiunt l 3 hoc tit. §. item lapilli inst. eodē l 5 tit. 28 p. 3 tesaurus autē licet improprie pro pecunia custodie causa recondita aliquādo accipiat l peregre 44 de adquirenda possess. l item labeo 43 ff fam. erciscunde l tesaurus 15 ff ad exibendū cū aliis que ex Plauto et Ausonio tradit Forcatulus dialogo 56 n. 4 proprie tamē mobilia significat a ignotis dominis vetustiori tempore abscondita ut ait imperator Leo in l unica C de tesauris libro 10 vel veterem quādam depositionē pecunie cuius nō extat memoria ut iam dominum nō habeat ut inquit Paulus in l nunquā 31 §. 1 de adquirendo rerū dominio cui convenit tx in l a tutore ff de rei vendic. et in l si is qui 63 §. 1 de adquirendo rerū dominio ubi tesaurus fortune donū apellat

Sed in eandem spetiē graviter obstat tx. in l 3 §. 11

in Locis ff de Jure fisci ubi Calistratus ex Divorum fratrum cons titutione refert mediam partem tesauri in locis religiosis vel monumentis inventi fisco vindicandam non secus ad quem si in fiscalibus locis vel publicis aut in Sesaris pos tione repertus fuisset

Quam dificultatem cum varie disolvere tentaverit glosa utrobique tandem concludit unum lex. 2us. Juris civilis rigorem alterum 2us. naturalem equitatem acipiendum vel fatendum esse in d § tesauros antiquam Juris corectionem continere. Cui solutioni antiquiores omnes consenciunt et post Cuvarruviam Juanes Gracianum et alios quos refert probat Picardo in d § tesauros et sequitur Alciatus lib. 1. parergon cap. 1 in fine Antonius Agustinus libro 1. emendationum cap. 3 a quibus non longe defert Cuiacius libro 1 emendationum cap. 31 circa finem et in l 3 ff de testis et novissime in recitationibus postumis ad titulum de Jure fisci existimans in hoc aut in alisque que ad fisci comoda augenda pertinebant varias fuisse Romanorum imperatorum opiniones at Divos fratres fisco facultatem dimidium tesauri in religioso loco inventi tribuisse quorum constitutionem postea ~~renovabit~~ renovavit Federicus in cap. 1 que sint regalia in usibus feudorum Adrianum v. et Justinianum Dei et fortune domum tali in casu inventori non in medio se integrum ei reservasse Rati de eum aliquando pietate nominum integre vite sui beneficiis remunerari ut colligit ex d l unica ubi Dei beneficium et ex l fin de tesauris in C et Siodoriani ibi ; cadente Deo

Sed hec solutio admiti non debet cum Juris corectionem

nem sui pugnā inducat neque alia Duareni in l. divortio §. si fundū ff soluto matrimonio existimātis in d. §. tesauros non Juris dispōnem sed Historiām narrationem contineri neque alia Soaneti et Fornerij qui s. dictorū Jurium literam mutat quos bene repr ehendit Robertus libro 1. recepte lectiōnis cap. 5 quare si hae Jurae pugnantiā non sunt ita demū in concor diām reduci possunt si dicamus tx in d §. tesauros in locis religiosis possidere hoc ē illis in quibus quis pro priū seu familiare sepulcrū habet de quibus loquit tx. in d §. religiosi et in s[...] hoc tt. in l. 4. 5 et 6 cū aliis ff de religiosis ibi enim inventus tesaurus tan quam in loco nullius repertus inventori in solidum cedit secus v.° ē ubi in locis sacris vel religiosis publicis veluti ecclesiis Basilicis aut sepulturis pauperū reperit tesaurus ut in d §. si in locis tunc enim pro dimidia fisco aplicat eo quod huiusmodi locorū Jus et cura quod amodo ad Principem expectet l. 1 et ultima ff ne quid in loco sacro quam solutionē recipit Conanus lib 3 commentariorū cap. 9 et eo nō relato sequit Otomanus Valduinus et Vbesembequius in d §. tesauros Carondas primo vero simillium cap. 21 Roburtus primo recep te lectiōnis cap. 5

Odie tamē tesauri quocūque modo inventi Regibus adquirūt ut tradit novissime Reinerus Sixtinus in tractatu de regalibus cap. fin ex ratiōne tradita a Cassi adoro libro 6 variarū epistola 8 et ex nostris legibus solū 4.° sive 5.° eorū pars inventori defert quam sibi

si

si dominus loci sit in solidum querit sin minus cum domino pro dimidia partit ut constat ex l 7 tº 12 Libro 6 ordinamenti que e lex 1 tº 13 lib. 6 recopilationis adque[?] e videndus Couarruuias in regula peccatum 3º parte 5º fin et de tesauris inuentis in feudo dotali emphiteutico vel maioratus Molina libro 1 cap. 23 Antonius Gomes in l 45 tauri nº 51 Aluarus Valascus de Jure emphiteutico questione 5 Barbosa in d l diuortium 5º si fundum

Ad titulum de magistratuu Romanoru ofiiis et Jurisdictione

Caput 1. de conciliatione l. Senatoris 5 ff de senatoribus cum l si Senator 11 C. de senatoribus Libro 12

Senatores a Romulo primum ad rei publicae curam et gubernationem electos quibus genus nobile corpus annis infirmum ingenium sapientia inualidum erat eoque propter etatem Senatores propter curae et honoris similitudinem patres apellatos et inde is varcalo tamen eorum eligendorum ordine aliis adque aliis priuilegiis et honoribus auctos late ex libio Dionisio Salustio et aliis tradit Alexander ab Alexandro libro 4 dierum genialium cap. Carolus Sigonius de antiquo Jure Romanorum lib. 1 cap. 2 Joanes Rosinus lib. 7 antiquitatum cap. 5 nam et ab omnibus oneribus sordidis que et extraordinariis muneribus erant inmunes l senatores l nemo C de dignitatibus Libro 12 et non solum nobiles virum et ilustres quin imo et ut multis placuit super ilustres apellabantur ut constat ex late traditis a Menoquio de arbitrariis [illegible] cap.

68 ex n.º 20 eorũ que liberi patricij dicti sunt ut ait Alex
ander ubi §. et Fornerius libro 1 selectionũ cap.º 12
quod nomẽ apud Romanos eximię nobilitatis fuisse
late ostendit Rosinus lib. 1 antiquitatũ cap.º 15 Bri
sonius Pratius et alij de verbis Juris verbo patricius gaud
ebant que parentũ oneribus et dignitate ut constat ex l 6
et 7 in fine et ex l filiũ 9 ff eoc t.º de senatoribus ex l
exemplũ 36 C de decurionibus lib 10 cũ alijs late con
gestis a Covarruvias libro 2 questionũ cap.º 11. Unde merito
dubitatum fuit an filij a privato aliquo vel plebeio su
scepti qui postea ad dignitatem senatoriam pervenit ple
bei iudicandi essent an patricij et tanquã senatoris filij
reputandi et in hac questione Ulpianus in l senatoris 5 ff
de senatoribus nihil interesse ait tam in senatoria digni
tate constitutus quis filium susceperit an ante dignitatẽ
senatoriã cui favet tx. in l moris §.º sed utrũ ff de pęnis
in l 2 §.º in filijs ff de decurionibus in l cũ advocatio ibi
liberis quandocũque genitis C de advocatis diversorũ Ju
diciorum in l neque Dorotheũ ibi etsi ante paternos illustris
dignitatis C de decurionibus lib. 10.

Sed in eadem specie contrariũ docere videtur tx in
l si senator 11 C de dignitatibus libro 12 in qua 2.us com
une omniũ sententia imperator constituit tam filios quam
filias a senatore vel alio clarissimo antequã sui peret
dignitatẽ procreatos privatos iudicari eosque demumquã
patre iam senatore vel clarissimo suscepti fuerint in clarissi
matus dignitate mansuros cui dispositioni illud adstipulat
quod generale sit ut filij eam parentũ dignitatem aut co
di

ditionem sequatur quae tempore nativitatis aut conceptionis
erat non quae postea contigerit ut constat ex singulari lex
in l. 2 cum similibus C. de libertis et eorum liberis quod quae in
simili filios ante dum conatum natos non gaudere privi
legiis dignitatis paternae constitutum est in l. si quis decurio
55 in l. decretis 63 cum sequentibus C. de decurionibus lib. 10
cum multis aliis congestis a Tiraquelo de primogeniis q. 31
n.o 3 quorum Jurium argumento Bartolus Platea Rebuffus
et alii in d. l. si senator post glosam in l. imperialem §.
illud si verbo nati sunt C. de nuptiis docent filium post adeptum
Regnum vel maioratum progenitum eis in successione praeferen
dum qui antea editi essent quam quaestionem latissime ad
utramque partem examinat Tiraquelus d. q. 31 Otoman
nus quaestionum illustrium cap. 2 Suarez Aut paris Libro 2
Judicarum epistola 2 Antonius Gomezius et alii relati
a Molina libro 3 de primogeniis cap. 1 n.o 3 qui tamen
adversus Bartolum contrariam sententiam magis probant
in quam etiam inclinant plurimi autores quos refert Senedo
in colectanea 15 ad decretales n.o 6 qui alias similes quaes
tiones examinant inter quas illa est admodum frequens an
filii nati ante privilegium nobilitatis vulgo de idalgia
patri concessum eo fruantur et non fruii tenuerunt Otalora
Gregorius Covarruvias et alii quos refert novissime Sanc
Ollos practicarum comunium q. 655 n. 22 pro quibus stat Regia
lex 1 in fine tit. 1 libro 6 recopilationis et item illa an
filiis iam natis crimen lesae maiestatis divinae et humanae
aparente commissum praejudicet de qua post Covarruviam 2.
variarum cap. 8 videndi sunt autores quos refert Senedo in
cole

collectanea 28 ad sextum et Sauallos d q.ne 653 per totam

Verum ut his relictis res ad institutum nostrum redeamus in S. dictorum Jurium antinomia sive difficultate resolvenda varie torquentur interpretes e(t) sunt qui putent d l. senatoris abrogatam esse per constitutionem d l. si senator ut constat ex Otomano d q.ne 2 post medium alii v. d. l senatoris largo modo et in materia favorabili procedere docent alii cum qui ante dignitatem nascitur quoad onera et subiectionem filium senatoris esse dicunt licet oneribus et dignitatibus hi soli qui postea nascuntur fruantur et ideo lligit ex relatis a Tiraquello ubi S. n. 7 et 19 quae tamen solutiones adeo sunt futiles ut confutari non debeant sed neque magis probari possunt aliae quas tradit Azur tius utrobique neque alia Jacobi Robusti in d l si senator qui d l senatoris in filio adoptivo loqui arbitratur qui cum de facili possit olim nunc esse filius reipublicae fuit ut sive ante sive post dignitatem senatoriam adoptaret privilegiis dignitatis gaudere neque alia Julii Pacii qui centuria 1. antinomiarum antinomia 39 natum ante dignitatem senatoris quidem filium esse docet non tamen ex senatore genitum et inter hos dis crimen constituit arguto l filius 25 ff de militari test.

Unde his relictis ego licet non ignorem an quaestionem an quibus filiis concedant privilegia parentibus data certa regula definiri non posse propter diversas quae hac in re extant constitutiones ut apparet ex S. relatis et ex multis quae congerit Fonsenaeus libro 2 quaestionum cap. 11 et 12 observo tamen benignius esse ut senatorum filiis quandoque su-

suscepti paternę dignitatis privilegia tribuant neque contrarium probat in d. l. si senator enim litera et si adeo obscura sit et confusa sit ut vix intelligi possit et ab aliquibus dempta dictione, sc. ita legatur senator esse cognosco alios incepta oratio que referat non habeat in hunc tamen modum explicanda et ordinanda est cum Duareno ad hunc titulum de senatoribus cap. 2 et libro 2 disputationum cap. 29 ut imperator ibi doceat quod si senator privatos susceperit filios nempe editos ante senatoriam dignitatem quamvis non videant esse clarissimi tamen quia dudum est paternos honores filiis inviderе inter clarissimos sive masculi sint sive feminę reputentur a senatore vel alio clarissimo suscepti fuerint in quem etiam sensum d. l. accursius ibidem neque refragatur quod 2ª ea in versiculo fin. legi deberet (cum tamen non inveniatur) quo argumento solo superiorem expositionem rejicit Otomanus. Nam ut Duarenus advertit non esse novum ut intercepta parenthesis orationem turbet efficiat ut posteriora prioribus non respondeant

Caput 2um de conciliatione l. emancipatus 7 in fine ff de senatoribus cum l. Divo Marco 11. C de questionibus

Inter reliqua privilegia que senatoribus et aliis clarissimis viris tribuebant illud erat precipuum ne per tormenta ab eis excepta falsi et lesę majestatis crimine questio haberet ne vi illi infamię pęnę subjicerentur ut constat ex l. secunda 10 C de dignitatibus lib. 12 l. decurionis 16 cum sequentibus C de questionibus l. si quis decurio 21 C de falsis l. moris 9 § 1 sed enim ff de pœnis et ex Am-

Amiano Marcellino libro 28 rerum gestarum ibi ne quis alior
quisquam in dignitate et illicito more tormentis exponeret nō
etiam Jura omnes a Senatorio ordine removeri jubet in
l. 5 et 8 C de dignitatibus et ipsa ratione indignatio quae ad
molestos tormentis fit nō solum a tanta dignitate alieno esse
debuit verum et omnino a quolibet statu a vera Chris
tiana religione et pietate exulare cū per eam interdum
multi ignocentes plectantur et nocentes multi quia ad tor
menta obdurescunt impuniti evadunt ut recte considera
vit Cicero pro Publio Silla Valerius Maximus lib. 8
cap. 4 Quintilianus libro 5 institutionum cap. 4 et multa
in tormentorum detestationem adversus Divus Augustinus et
Ludovicus Vives relati a Covarruvias in cap. 23 practicarum
nū 5 et Corasius memorabilium senatus consultorum senten
tia 1 cap. 58 Petrus Gregorius libro 48 syntagmatis cap. 12
ex nū 5 hoc autem privilegium nō solum in dictis personis verum
eorum quoque liberis usque ad pronepotes concedebatur, si mo
do interiecta patris aut avi persona flagitiosae vitae in
famia ac turpitudine privilegium dignitatis nō amitti
ut ubi expresse traditur in l. Divo Marco 11 C de quaestio
nibus cui convenit lex 2 tit. 30 p. 7 ibi nin a los fijos de estos
siendo los hijos de buena fama

In quo tamen articulo graviter in contrarium
urget Ulpiani responsum in l. emancipatum 7 § fin. ff.
de senatoribus in quo ad hoc ut nepos dignitate et pri
vilegiis senatoris fruatur mediam patris personam nō
esse in consideratione ait neque eius casu filium nocere
quominus avita dignitate fruatur quod idem probat
l. x in

tx in l 2 versiculo in anno ff de decurionibus Juxta interpretationẽ Cuiacij libro 20 observationũ cap.º 29 et in simili tx in l adoptivum 8 §º fin ff de in Jus vocando in l filiam 9 ff Soc. ttº de senatoribus in l divi fratres 17 ff de Jure patronatus et eleganter ostendit Alciatus in l 5 de interdictis et relegatis dũ generaliter docet ex patris delicto et suum amittere filios quũ ab ipso patre desidunt quã vero nõ a patre sed a genere a simi tali a rerũ natura tribuerent ea manere eis in columnia quorũ Jurium arguto tale docet Joannes Garcia de nobilitate glosa 6 ex nº 93 post Jiraguelũ in eodem tractatu cap. 35 eis qui sint idalgos de solar y de sangre patris factũ aut negligentiã nõ prejudicare quo minus nobilitate sua fruatur pro qua sententia facit etiam elegans tx in l c C de liberali causa ibi sed quia factũ tuũ filius obesse nõ debet et celebris doctrina glosa communiter recepte in d l emancipatũ in fine qui ait quod licet filius ex persona sua debeat amittere feudum nepos tamẽ illud ex persona sui avi retinebit quod in Hispaniæ maioratibus tale etiam probat Molina libro 4 de primogenijs cap.º 11 ex nº 9 et conducit l ex crimine paternũ ff de penis l in fº nullius patris ff de decurionibus.

Ex quibus omnibus liquet quã gravis inter D. dicta Jura antinomia cotabat quia nisi ve torqueri doctores testat. Equinarius in d l emancipatũ et Duarenus in ttº de senatoribus in simili casu contentus insolutã reliquit et Fornerius 2º selectorum cap. 12

Alca

Academicis in utramq partem hanc questionem defendi posse docet et Cujacius d. cap. 39 et novissime in recitationibus postumis ad tit. C de questionibus viri tamen aiunt esse omnia quæ ad hunc nodum dissolvendum doctores adduunt Accursius autem cum multa utrobique variando tradiderat tandem existimat d. l. emancipatum in nepoti accipiendam qui non ex patris sed ex avi personam dignitatem pretendit qui si uno avo natus fuerit ita ante eius conceptionem patre senatu moto per avum dignitas retinebit quod secus contingit ubi extincto avo nascit tunc enim magis est ut indignitas patris illi noceat ut in d. l. Divo Marco quam solutionem et si Bart. Bald. Salicetus et antiquiores ubique probent et Petrus Costalius in notis ad d. l. emancipatum expendat pro eorum legem Filius ff de suis et legitimis eam si militibus ego tamen ut divinatoriam et spiritu rationis carentem reijciendam puto

Unde vero videt alia solutio quam post Cujacium et Brainum tradit Fornerius libro 2 selectionum cap. 20 et prestitit Duarenus in tit. C de questionibus cap. 2 quæ lex in d. l. emancipatum ut ex eius epigraphe constat de lege Julia et Papia accipiendam putant in cuius quodam capite quod de maritandis ordinibus statuebat cum senatoribus eorumque liberis libertinas et alias inferioris conditionis mulieres uxores ducere interdictum esse ut constat ex l. lege 23 et q. l. si quis 27 l. si senatori 31 l. palam 48 ff de ritu nuptiarum l. imperialis et l. fin. C de nuptiis cum late adductis a Brissonio de

de Iure connubiorũ pagina 9 Iusto Lipsio in notis ad Tacitũ libro 3 analium pagina mihi 131 recte dici re potuit Vlpianus nepotem senatoris etiã si eius pater notatus fuisset adhuc tamẽ supra dictis nuptijs prohiberi et verbis legis quę generaliter de liberis loquebant comprehendi quod tamẽ secus in eo tractatu contingit quo de pęnis et quęstionibus remittendis agit tunc enim imperatoribus propter comune bonũ placuit restrictius aequi et privilegijs hac in parte senatoribus cõcessis eos tantũ liberos uti quorũ parentes illesam existimatiõnẽ suã conservassent

Verũ ego licet nõ nisi cuer d l emãcipatum ex tractatu legis Iulię et Papiẽ desũta adhuc tamẽ superiori interpretatiõni nõ aquiesco quod videam Vlpianum ibi nõ tam de nuptiarũ prohibitiõne loqui quã de honoribus et commodis in liberos a parentũ dignitate derivãdis vt constat ex illis verbis obsit et prosit requis quã in pęnarũ etiam et tormẽtorũ tractatione statuendum videt paterna notã filiũ nõ maculari ut aparet ex d l 2 versiculo in ano cũ d. dicti interpretes non respõdent

Quam interim dũ meliora attulerint alij probo antiquiorũ quorũdam interpretatiõnẽ quã h. loco scripsit glosa in dictis Iuribus qui legem emãcipatum in illis privilegijs accipiunt quę ad honorem et dignitatẽ senatoribus et eorũ liberis concedũt hec enim nepos propter casũ patris nequaquã amittit d l vero legem Divo Marco in ijs qui ad pęnas et tormẽta vitanda expectabant quę placuit mediũ personę vilio et infamia perire

re impunitatis spe auitae freti gloria si qui ex senatoribus trahebant originem confidentius peccarent et delinquendi delicta quae sine supplicio relinquendi occasio praestaret, quod maxime leges aborrent l. communi § de poenis de talibus l. ita vulneratus §. in fine ff. ad l. Aquiliam cum aliis adiectis a glossa ibi et a Petro Gregorio libro 33 sintagmatum cap. 1 neque huic interpretationi oberit tex. in d. §. in ano nam et si Cuiacius ubi s. post Accursium existimauerit Ulpianum ibi casum proponere in quo nota patris filiis eius non praeiudicat quominus ex persona aui illud priuilegium ne torqueantur, ne ue poenis plebeiorum afficiantur praetendant et d. ita l. Diuo Pio Marco in 2a parte quae contrarium expresse autoritate eiusdem Ulpiani probat negationem ad itam illius tex. timore corrumpat. Ego existimo longe aliam fuisse d. tex. mentem quam neque Accursius neque Cuiacius neque illius alius fuerit assecutus quod ut ostendam animaduerto eo in tex. ut ex eius verbis apperte constat Ulpianum casum quem proposuerat in versiculo praecedenti in filiis ante decurionatum susceptis ne et torqueri possint ad auum quoque pro rigere non autem nouam speciem adiecere et casum in nihilo superiori si mulier utrum patris nota nepotibus quo minus dignitate aui fruerentur insere quo supposito illius tex. sensum talem esse constituo ut quemadmodum filiis ex plebeio patre natis onor decurionatus patri postea contingens prodest ne plebeiis et viribus subiiciant supliciis sic quoque ut Papinianus ait prodesse etiam istorum filiorum id est patri huius decurionis qui licet plebeius antea fuerit postea tamen

non

nō torquebit' negra patris nota, filius decurio maueblt certissimū namque ē hoc priuilegiū quod de decurionibus datū nō solū nō cuius liberis sed parentibus etiā communicari ut apertiss verbis docuit tx in l moris § 5.º parentis et in l fin § 1 ff de penis unde aparet tx illū ita vere et noue interpretatū nihil superiori sententiæ aduersari

Odie regnō quo utimur Jure nobiles quos idalgos dicimus item senatores Regii quique ab eis descendunt et doctores qui nobilibus æquiparant et aliæ personæ aliis ex causis torqueri nō possint neque ignominiosis penis afficiī ut constat ex l 2 tt.º 30 p.ª 7 ubi gregorius et ex l 4 tt.º 2 libro 4 ordinamēti l 13 tt.º 1 libro 2 recopilationis et traditis ab Antonio gomesio 3.º tomo variarū cap.º 13 n.º 3 Couar. 2.º variarū cap.º 9 n.º 4 otalora Juan garsia et aliis relatis a don Juan Villa in praxi criminali cap.º 9 ex n.º 22

Caput 3.um de conciliatione legis finalis versiculo senatores ff de senatoribus cū l unica versiculo odie de officio questoris

Est quoque item hoc tt.º de senatoribus dificile admodū eiusdem Ulpiani responsū in l fin versiculo senatores dū senatores eos esse scribit qui a patriciis et cōsulibus usque cōsularibus ut alii liberi habeant et probat Calchanus [illegible] in memorabilibus verbo senatores descendunt eos quæ solos in senatu sententiā dixisse posse aut nō et si a Constantino Armenopulo libro 6 promtuarii tt.º 1 eodem verbo referant ut olim non nisi

ex

ex sumis patriciis qui familiis senatoriis legerent ut docet Ro
sinus libro 7 antiquitatum cap. et alii quos supra in initio ca
pitis primi retulimus et Curtia Pisana libro. 1. cap. 1 Ul
piani tamen tempore iam inoleverat mos ut senatores
non tantum patricii viri et equites et plebei senatus ratione
habita fierent ut ex Plinio libro 33. cap. 2 Suetonio
in Augusto et aliis observat Petrus Gregorius libro 47 sin
tagmatum cap. 25 nº 4 et habe Rosinus ubi supra et Budeus in
d. l. fin. et ut ipsius met Ulpiani testimonio probat in l
unica versiculo hodie ff. de officio questoris officium ma
resus erat et quasi primordium gerendorum honorum senten
que in senatu dicende et tamen indifferenter obtinuit ques
tores tam patricios quam plebeios creari unde manifeste
constat non patriciis tantum viris et plebeiis quoque senato
riam dignitatem communicari quod et Marcus Tulius
actione 2 in Verrem et Fenestela de magistra
tibus populi romani libro 2 cap. 3 docuere et ratione
fundata non etsi non dispitiar in subsidiis magistratibus
et honoribus nobiles et potentiores preferri oportere l ad
subeundam 46 C de decurionibus libro 10 l 1 C de
diversis officiis libro 12 autentica presides gentium C de
episcopali audientia cum notatis a Juane Orosco in l 2
nº 77 de origine Juris Palacios Rubeus et Avendaño
qui eum refert de exequendis mandatis 1º p. cap. 19 nº 17
Justum tamen fuit ad officia et rei publicae administratio
nem etiam plebeios aditum patere arguto l 2º §º deinde cum esent
ff. de origine Juris l 3 §º preses ff de muneribus et hono
ribus l si non fuerit ff pro socio quod et apud nos hunc me
ribo

vito ruyslu esse eademus y dividerse las varas de alcaldes ordinarios y de la hermandad y otros oficios semexantes entre los idalgos y pecheros por mitad en los demas luga res ex disposne l. 1.ª de la Hermandad l. 10.ª tit. 13 libro 8 ordinamenti et ex his que late tradit Avendaño ubi s. n.º 68 versiculo 8.º debet et post alios Juan Garcia de no bilitate glosa 6 n.º 16 et glosa 35 per tota Guanes Orostius s. in d. l. unica de oficio quaestoris in fine

Cum vero clari sint adeo a parte supra dicta Jura disentient ut afirmare potuerit Gilbertus Regius lib. 2 enantio fanon cap.º 2 nihil in Jure reperiri pugnantius et non ulli tentauerint in d. l. fin. non senatores sed senatorios legendum quos merito reprehendit Orostius ibidem nihilo tamen felicius in hac dificultate componenda versatus unde Gilbertus ubi s. Eguinarius Alcander et Russardus in d. l. fin. et Cuiacius novissime in notis ad eam et antea in l. 1 C. de dignitatibus existimant totum illum versiculum non Ulpiani sed Triboniani esse qui ex novella Justiniani ba illa verba Ulpiano suposuit sui temporis ratione ha bita qua patricij non hi qui ex senatoribus descendebant ut antea dicebant sed qui imperatorijs codicilijs interce nientibus Principum consiliari eficiebant et summo patri tiatus onore gaudebant quo prediti ipsius imperatoris patres nominabant ut ex Suida Niceforo Casiodoro Claudi ano et alijs tradit Brisonius et Paterius verbo patricius Trumbus libro 15 adversariorum cap.º 16 Orostius ubi s. et colligitur ex l. fin. C. de consulibus lib. 12 et §.º 13 filius familias ubi Balduinus et Otomanus inst.º quibus modis

Jus

jus patrie quibus ut tribus. s. advertit ordo regni satrapis seu proceres comparari possunt vulgo los grandes y privados licet Pinelus in l. 1a p. 2o nº 42 C de bonis ma ternis putat hanc dignitatem cum in usu non esse constat nanque s. dictos de consilio et senatu Principis esse l. hu manum C de legibus aut hentica habitat ne filius pro patre l. 4 tt.o 4 lib. 2 recopilationis quodius lex 7 tt.o 8 p. 4 cos patricios interpretat qui imperatoris Regis ue conciliarii sunt quod ut verum sit ego tamen de his conciliariis quos nos del consexo y camara del Rey vocamus accipien dum puto licet Orozius ubi s. ut dignitas quam obtinebat faceret et cum sentius Didacus Perez in l. verbo audien tia tt.o 1 libro 4 ordinamenti latius cum vocem patere putet et Pincianum etiam adque granatensis conventus ju dicis comprehendere

Ex quibus ut ad rem redeamus aparet in d. l. fin 2us hanc interpretationem non agi de qualitate et genere eorum qui ad senatum promovendi essent sed tantum eorum qui in senatu sententiam dicere possunt personas gradus que dignitatum et sedendi ordine connumerari ut melius con stat ex d. novella 62

Quod si alium expositio haec propterea quod tantum Tribonianum tribuat violenta videat necessarium erit ut probet Ulpianum ibi non ex quo ordine senatores legi possint tractare sed dumtaxat docere senatores illa tum significatione eos etiam accipi non tantum qui a Principe vel senso ribus in senatu essent electi sed qui honoribus functi vel patriciis avis progeniti aut alio quovis tt.o illustres haberent nam ut ex Gelio constat libro 3 noctium aticarum cap.

cap. 18 nō senatoribus tantū uerū et illis quoque cum inde si senatū sente(n)tiis quę ibi dicendę Jus erat aut saltim in aliorū sententias discedendi aut pedibus audi unde et pedanii a multis dicti sunt quam expositionē probat Petrus Gregorius lib 47 syntagmatū cap. 25 n. 4 qui dictos senatores extra ordinarios appellat et licet nō probet refert etiā Equinarius in d l fin

Odię potestas et amplitudo antiquę senatus aplicabit a todos los consexos reales que residen en la corte de los Reyes ut innuit Couarrubias cap. 4 practicarū n. 10 quamuis Menochius casu 68 n. 29 et Hanselo... Corrodus in templo Judiciū Libro 1 cap. 7 in principio n. 7 existiment regia nostra cōcilia antiquo senatui nō cōuenire

Caput 4 de constitutione L 1. de ofiçio consulis cum Lege ad rem publicam 2 de muneribus et onoribus

Exactis Regibus ad rei publicę Romanę gubernationē electi consules sunt quorū potestas licet posteriorū imperatorū tempore aliquātulū diminuta initio tamē Regię ęqualis et semper magna habita fuit ut constat ex Pomponio et scribentibus in l 2 §. exactis deinde et §. quando de origine Juris Justiniano in nouella 150 et in authentico de consulibus et ex congestis ab Alexandro Libro 3 genialiū cap. 3 Duareno Equinario et Orosio ad § unc tit. de ofiçio Consulis Petro Gregorio Libro 47 syntagmatū cap. 15 Jerony Rosino libro antiquitatū cap. 9 nā et priuatū Jus fere administrarunt publicū ante ā populo et senatu cui ipsi preerant ut constat ex historia Fori Romani Libro 3. cap. 5 et 11 et nō solū uolūtariā Jurisdictionē habuerunt ut male docuit Acursius et alij

alij in d. l. verum et contentiosam quoque et imperium ut ostendit Duarenus ubi supra et eumatijs quos refert probat Orostius n.º 9 et Cujacius in paratit. ha. ad Sunellum de oficio consulis granius Justiniano etate alenta defendi posse Aurtij opinio ut observat Eguinarius ubi supra.

Ex quo fluebat quod cum tanta Suii magistratui autoritas esset et amplitudo grandiorem quoque etas ad eum obtinendum legibus onoris requireret adolescentiae qui pre temeritate verebant Romani ut ait Cicero in Philippicas quo in loco ostendit Sacrum consularem Romae fuisse 41.mo neque mirum nam et in omnibus Judicibus annum etatis tregesimum ante Augustum requiri ex Suetonio constat in Augusto cap.º 32 et ex Plinio in Libro 10 epistolarum et posterioribus temporibus neminem minorem 25 anis ad rem publicam administrandam vel oneres gerendos admiti oportere Ulpianus aperte testat in l. ad rem publicam 8 ff de muneribus et onoribus id quod in decurionibus constanter observatum videmus in l. spurij 6 in l. non tantum 11. et in l. penultima ff de decurionibus

Que cum ita sint non vacat dificultate Ulpiani responsum in hac l. 1 de oficio consulis dum consulitur minorem esse posse presuponit quod idem Ulpianus presuponit l. si rrogatus 20 §.º fin de manumissis vindicta et in l. quidam consulebat 57 de re Judicata et generaliter in aliis Judicibus tradit tex in l. cum pretor 12 versiculo natura ff de Judicijs et in l. 2 de regulis Juris ubi quod plus est solos impuberes a Judicandi munere removeri legimus cum tamen Constantinus Armenopulus Libro

i promptuarij tt.° 4 minorē 25 anis Judicare nō posse con-
stanter afirmet et consultus in l. eum legē 46 de receptis
arbitris minorē 25 anis compromissarium Judicem eligi
non posse doceat quā ętas Jure canonico in delegatis etiā
requiritur ut constat ex cap.° cū vigessimū extra de officio
delegati

Quare ut in hoc Juris consultorū pugna breuiter
meum Judicium interponam arbitror olim et cōsulibus
et ceteris magistratibus et Judicibus certam ętatem quā
creari deberent legibus constitutam ut ostendit Arnobi-
us libro 2 aduersus gentes dū ait in potestatibus obeun-
dis legibus obseruatis anarias et Ouidius in fastis ibi Jam
dabat populo senior finita quę certis legibus ę ętas unde
petat onos et aditio ad Historiā fori Romani quę cum
unius cuiusque magistratus propriam ętatē exprimat lib
3 cap.° 9 et lib. 5 cap.° 8 et Curacius lib. 17 obseruationū cap.°
34 postea tamē ut idem Curacius ait translato in unum
Principem Imperio secuta etiā fuisse legū et magistratū
vicissitudinem et non tam ętatē quā voluntatem Im-
peratorū in probandis ad dignitatū culmina magis-
tratibus expectari cepisse quā eos legibus anarijs freque-
ter soluebant ut colligit ex d. l. quidam consulebant
in fine et ex alijs bonorū autorū testimonijs relatis a
Curacio s. Gilberto Regio libro 1 enatiophanon cap.° 30
Fornerio lib 1 selectionū cap.° 12 et Petro Fabro in
d. l. 2 de regulis Juris pagina mihi 18 et 19. Neque
obstat d. lex ad rempublicā nā omissa solutione Gilberti
ubi s. et Cobeani in l. 2 de Jurisdictione omnium Judicum
qui eam in decurionibus et alijs magistratibus municipa-

li

Libus specialiter pro sedere putant respondendum est Ulpi
anum ibi non dicere minorem 25 ad rem publicam gu
bernandam accedere non posse sed non oportere quod mi
nime T. dictis repugnat. Cui solutioni accedit quod vi
deamus etiam in municipijs minorem 25 anis interdum
beneficio principis decurionem creari ut ostendit lex in
l. penult.a ibi ut id Princeps indulgere possit ff de decu
rionibus cum adde Cujacium ubi T. atque haec de magistra
tibus dicta sufficiant quod vero ad Judices attinet licet eo
rum aetatis varia reperiant ut constat ex T. relatis Juri
bus in quibus componendis maxime ultra ordinarios la
borant Dobeanus et Faber ubi T. Ego paucis ex eorum
qui melius sentiunt mente resolvo ante 18 annum aliquem
Judicem nisi a principe judicem dari non posse ut ait
lex in d. l. quidam et in d. cap. cum ingenimus et Jura
que pueribus potestatem judicandi considunt de ple
na pubertate quae decem et octo annorum spatijs concludit
esse accipienda ea enim adveniente satis firmo Ju
dicio quis esse censet § penult.o quibus manumittere
licet. Neque refragat lex in d. l. cum legeque in com
promissarijs dumtaxat judicibus est intelligenda non
in ordinarijs vel delegatis ex singulari discriminis
ratione quam post glossam fin. in d. cap. cum ingeni
mus tradunt Faber et Dobeanus ubi T.

Nostro vero Jure licet ex l. 5 tit.o 4 p.a 3 et l. 4
tit.o 15 libro 2 ordinamenti sub satis Juris comuni iam
dignitatibus judices 20 annorum esse jubent postea tamen
pragmatica quadam Barquinone a Regibus Catholicis
edita quae lex 2 tit.o 9 libro 3 recopilationis ordinarij
et de

et delegati Judices si Juris periti sint item etiam et
relatores 26 anni aetatis habere debent de cuius legis
interpretatione et quod annorum studium in Judicibus
requirat etiam ad alios etiam Judices non literatos extendi
debeat ultra Avertiu ibidem est videndus Gregorius in
d l 5 verbo maior Perez in d L 4 ordinamenti verbo
a maior Aviles in capitibus pretorum in proemio
verbo quales quier n.º 7 et multa de Judicium etate
congerens Bovadilla in politica Lib. 1 cap.º 7 in
inquisitoribus autem heretici pravitatis olim qua
draginta ani requirebant ex clementina nolentes
de hereticis postea v. Pontificum decretis idem muta
tum est et triginta sufficiunt ut tradit Simancas de
catolicis institutionibus tit.º 34 n.º 12 et 13

Caput 5. de conciliatione eiusdem L. 1.ª de offi[ci]o
consulis cum L si rogatus 20 § fin de manumissis iun
dita et legis aput eum 14 de manumissionibus

Consulis officium ut Ulpianus ait in hac L. e. precipue
in manumittendis servis consiliis quae prebendis manu
mittere volentibus versabat quia ut Cassiodorus ait Lib
6 formularum formula 1 magistratus hic in argumentum
publice glorie solvebat famulos Jugo servili qui li
bertatem tandem dederat simitati qua ob rem cale
dis Januariis statim in initio suscepti magistratus et
veluti in eius signum et argumentum servos libertate donare
solebant ut ex Amiano Marcelino et alijs recte adver
tit petrus Gregorius Libro 47 sintagmatum cap.º 15 et in
sinuat Claudianus in 4.º consulatu onorij sic inquiens
refastis in iure quater solemnia ludit omnia libertas
deductum

deductũ vindicę morem lex celebrat famulos quę iugo laxatus oritę ducit

Unde merito Jurisconsultis dubitatũ fuit an consulis servos suos aput se manumittere possent propterea quod nemo in rem suam legitimus Judex autor reuideat l. 1 de autoritate tutorum l. qui Jurisdictione 10 ff de Jurisdictione l. ille a quo 13 §º tempestiuũ ff ad Trebel. tunc quę magis dubitat ubi contingeret consulem ipsum maiorẽ 20 anis esse eo quod in hoc casu nõ solũ autoritas manumittendi sed etiam causę cognitio et eius aput consiliũ aprobatio requireret quippe quia minores 20 anis domini ex l. ęlia sentia aliter manumittere nõ poterant ut constat ex l. 5 6 et per totam ff et codice de manumissis vindicta §º eadem lege ubi Theophilus instº. quibus manumi. licet et ex relatis a Reuardo lib. singulari pro tribunali capº. 12 Brisonio verbo consilium Alciato 1º parergõ capº. 4 Conano lib. 2 comentariorũ capº. 5 in quaquis tione maiorem 20 anis consulem aput se proculdubio manumittere posse tradit Ulpianus in d. l. 1 contrariũ in minore respondens quem ait non aput se sed aput colegam manumittere posse eo quod ipse sit qui ex S. Cº. consilij causã examinat sive ut Reuardus ubi s. capº. 13 nõ sine Judicio cum dandũ putat cũ ipse sit qui ex se cũ consilio causã examinat propterea quod huiusmodi examinatio nõ senatusconsulto sed lege ęlia sentia cõsuli pretori quę in ipsita legat ut constat ex d. citis Jurib;

Verum huic responso ex diametro repugnat lex in

L. si rogatus 20 §.º fin. de manumissis vindicta qua codi. Ulpiano autore consulem aput se manumittere posse etiã si evenerit ut maior 20 annis sit aperte desidere cui accedit lapsu lapsu quoque videri Ulpianum dum ait aput colegam tanc manumitionem esse expediendam cũ constet pretorem in pretorem vel consulẽ in consulem nullũ habere imperiũ ut ait tx in d. §.º tempestivũ et in L. 4 de receptis arbitris et in terminis manumitionis de qua agimus tx in L. aputeũ 19 de manumitionibus et in L. aput filiũ 18 §.º 1 de manumissis vindicta licet in vulgatis codicibus afirmative legat negative tamẽ legenda ẽ ut et Juris ratiõ et librorũ florentinorũ autoritas postulat ut in eius notis observant Aleander et Rusardus Antonius Augustinus lib. 4 emẽdationũ cap.º 17 Coranus et Cuiacius in locis referendis

Quare cũ horũ Iuriũ dissicultatẽ sensisset Acursius multa pro eorũ concordia utrobique tentavit inter quæ illud et verissimũ ẽ et frequentius ab alijs receptũ ut dicamus minorem consulem aput colegam quidem causã manumitionis probare debere ne ipse sibi Jus dicat contra L. 10 C. ne quis in sua causa et tradita a Duareno Libro 1. disputationũ cap.º 5. Quintano Duenas libro 2 de Jurisdictione cap.º 1 n.º 6 ne neque cũ moveret ad manumittendam facilitas eadem et ad causã temere aprobandam impellat arguto L. doli 19 versiculo dicursum ff. de novationibus manumitionem vº. nõ aput colegam sed aput se ipsũ per

peragendam esse juxta d. §. ult. aput fin. et d. l. aput eum quibus Ulpianus mire convenit si post verba illa aput colegam v. causa aprobata si filius ejus comma ponat ut a verbo potest quod statim sequitur separent ut sit sensus posse minorem compulem aput se manumitere causa apr. bata aput colegam quam interpretationem post antiquiores probant Orostius Corasius et Eguinarius in d. l. 1 Cuiacius lib. 7 observationum cap. 17 et libro 18 cap. 38 Gilbertus Regius libro 1 enantiofanon cap. 29 Julius Pacius centuria 1 antinomiarum antinomia 41 licet Coranus non satis validis argumentis ab ea discesserit lib. 2 comentariorum cap. 4 n. 9

Odie quo ad hane materiam expectat illud solum cognitione dignum videtur posse manumitionem aput quemcumque judicem et sublatis veteribus solemnitatibus fieri ut constat ex l. 1 tit. 22 p. 4 et nullum aput nos esse magistratum qui consulari potestati respondeat ut tradit Menochius in centuria 1 de arbitrariis casu 68 n. 19 quamvis quidam Eguinarius in fine tit. de oficio consulis eius similes supremos cancelarios esse doceat

Caput 6. de conciliane l. Barbarius ff de oficio pretoris cum l. eo pretor 12 versiculo moribus ff de Judiciis et similibus

Servum nec civilis nec pretorii Juris comunionem habere scripsit l. C. in l. qui tit. 20 §. servus ff de tit. in l. 1 de Jure deliberandi in l. quod atinet 32 ff de reg. Juris et quandum quam etiam mortuorum non haberi aperte constat ex lex in l. servitutem 210 ff de regulis Juris

et in

et in l. 2 ff ad l. aquiliam ac proinde in his officijs quae per liberas personas fieri leges desiderant servos admitti non posse testat(ur) consultus in l. in his 136 de regulis juris praesertim ubi de judicandi aut magistratus alicuius munere fungendi potestate tractat(ur) id enim servis nequaquam permitti moribus populi Romani docemur ex text. in l. cum praetor in versiculo moribus ff de judicijs et sane merito cum servi neque arbitrium suscipere possint l. pedius § in servum ff de recep. arbitris neque tabellionatus officium exercere l. generali C. de tabelarijs libro 10 neque ut actores vel rei ad judicium accedere l. servus cum similibus C. de judicijs et generaliter ab omnibus onoribus et dignitatibus arceantur ut late praeter doctores in t. d(e) duobus juribus ostendit Fridericus Nausea in paratitlis ad institutiones sub titulo de jure personarum

Quibus tamen ab omnibus graviter adversari videtur Ulpianus in d. l. Barbarius (ubi relata cum ipsi Barbarij istoria quam ex Suida Lavius recenset Furnebus lib. 7 adversariorum cap. 7 et ex nostris Antonius Conius lib. 2 disputationum cap. 2 Otomanus quaestionum illustrium cap. 17 Madera lib. singulari animadversionum cap. 6 Caldeyra lib. 2 variarum cap. 7 licet eam ignorasse videatur Costanus quaestionum juris cap. 11) resolvit cum licet servus ad praeturam pervenerit vera tamen praetura functum nihil quae eis servitutem obstitisse quominus magistratum fungi et ab eo gesta valere potuerint cum populus Romanus etiam servo potuisset decernere hanc potestatem

Cuius

Cum in lex difficultas adeo gravis visa e et antiquioribus et recentioribus interpretibus ut in ea explicanda varie laborent et Ulpiani verba satis per se confusa et obscura suis emendationibus et expositionibus obscuriora reddant ut preter s. relatos constabit et congestis a Broeo et Modio in preci. et ab Alfano collectanea 1996 nobis in discursu referendis. Ego v. ut rem paucis compr ehendam primo constituo Ulpianum eam tantum quaes tionem tractare angusta a Barbario valere debeat nec ne et in eius consequentiam utrum verus pretor extiterit ut agnovit Jason alios referens in presenti n.º 1 et Ma dera ubi s. quamvis Acurtius glosa et ab alijs vulgo receptus tertiam aliam questionem adijciat an et Barba rius liber fuerit. 2.º constituo glosam verbo functus quam defendit Bart. in lectura n.º 4 et post alios probat Eguinarius in ea fuisse opinione ut existimarent Barbarium verum pretorem fuisse quibus favere videt et primo Pomponij authoritas ab Ulpiano relata ibi sed nihil ei servitutem obstitisse Pomponius ait quasi pretor non fuerit presertim si cum Otomano d cap.º 17 negatio tollat quasi Ulpianus scripserit Pomponium existimasse [illegible] nihil ei servitutem obstitisse quominus pretor esset 2.º ipsius met Ulpiani verba in versiculo atquinque in nonullis codicibus etiam habet an quin vera etiam pretura ei functum quam lectionem agnovit Turnebus 7 adversariorum cap.º 7 tertio quia si acta Barbarij rata esse debent necessarium e ut eum magistratum fuisse proponamus arguito L 2 §.º post originem de origine Juris et Legis 1.º ff quod Legatorum

Legatorum presertim cum defectus servientis qui ei obstabat
populo vel Principis qui eum ad preturam elegit electio
ne et confirmatione sesaverit arguto l 1.a §. idem Pom
ponius ff quod falso
de rei Judicat et l 2 de Juris. om. Judicum neque obstat
regula tx in d l cum pretor et in l si quis servum ff si quis
cautionibus cum similibus qui cum Accursio in presenti
verbo functus in fine et verbo efficisset presupponendum
e Barbarium quo tempore preturam gessit liberum quo
que fuisse quam etiam sententiam post Jacobum Bu
triarium tenet Barbosus in Lectura n.o 3 et comuni
ter alij sunt cuius rationem et causam comuni existimatio
ni et errori tribuentes quem Jus favere iam pridem
post glosam ex hoc tx deduxerunt et ad varias questio
nes acomodarunt innumeri autores quos refert Phi
lipus Portius lib. 2 regularum conclusione 11 San
nus regula 282 Castellanus Quota in memorabilibus
verbo opinio comunis Medices de fortuitis casibus
t.o f. q.e 2 Mascardus de probationibus conclusione 640
per totam et defendit Cemanus lib. 1 comentariorum cap. 9
n.o 3. qui in iisdem sententijs confirmationem adu
cunt et interpretant tx in l 1 C de test.ti et in §.o sed cum
aliquis inst.to eodem in l 3 in fine de supellect. legat.
in l 2 C de sententijs et interl. in l 1 ad Macedoni
anum in l 2 C eodem in l 1 §.o sed et ea quidem in
C de latina libert. tolenda

Verum ego hoc Accursij Judicium et propositae
dificultatis solutionem probandam non censeo nam
et falsum e quod generaliter docet comunem errorem
Jus

Jus facere uti late post Ulpianum et alijs in d § sed cum ali
quis defendit Pichardus ibidem Antonius Costanus quo
tionum Juris cap. 20 ex n.° 8 Caldeira cap. 7 ex n.° 2 Mor
la in emporio Juris tit. 3 q. 26 qui d. dictis Juribus satis
faciunt et praeterea verius longe est Barbarium nequaquam
liberum fuisse uti et ipse agnovit cum se suis pecunijs rede
mit et Ulpianus insinuat in illis verbis in servos quadam
labitur. Et unica hac ratione probat quod etsi P. R. si
scisse Barbarium servum esse cum liberum efficere posset ut Ul
pianus ait cum tamen erraverit in libertate constituere non
potuit ex regula si per errorem de regulis Juris dictio
ne omnium Judicum l. 2 ff de Judicijs l. neque ignorans
C. de donationibus et meliorijs tx. in § 1 versiculo plane
vijs t.° qui tit. tutores et in l. servus per argumentum a contra
rio ff de bonorum possessionibus et in l. si quis tutorem 22 da
ttrio tutella praesertim cum publica utilitas non circa Bar
barium sed circa litigantes versaret nec deberet ille ex suis
fraudibus comodum reportare l. ita quae furo ff de furtis
l. sive hereditaria ff de negotijs gestis adque ita contra
Aventum Barbarium liberum non fuisse defendunt Baldus
et Fulgosius hic n.° 9 et cum comuni resolvit Jason n.° 23
Plauquis et Bulbus in repetitione huius l. Ferretus
concilio 9 Gobeanus lib. 1.° variarum cap. 16 Joanes Ro
bertus lib. 1 receptae lectionis cap. 38 Cuiacius libro 18
observationum cap. 33 et in l. 2 C. si servus aut libertus
lib. 10 et Madera d cap. 6 et contra omnes Bart in repeti
tione huius l. n.° 6 qui in hoc et in alijs sibi contrarius
invenit ita ut non male dixisse videatur Jason in praeseti
n.° 1 hanc repetitionem Bartoli non esse licet eius nomine inscri

servum ferat et generaliter comunem errorem nō reddere oficialem quo ad se late docet Portius ubi s. limitatio ne 5 et Mascardus nº 62 et 84

Quæ cum ita se habeant et Barbarius ex ademtio ne magistratus liber nō fieri manet adhuc integra di ficultas quo pacto servus preturæ munere functus dicat contra d. l. cum pretor

Quare alij doctores quorum sententia comuniter ami quiores sequunt teste fulgosio in presenti et Jasone nº 19 et recentiores omnes s. relati sensus arbitrant Barbarium et pote servum verum pretorem nō extitisse quod et ratione et Juribus et ~~ratione~~ exemplo probat ratione quia si perfecta esset questio angesta per Barbarium valeret et frustra ad humanitatis et benegnitatis illius Vlpianus ad ea defendenda recurreret si vere pretorem fuisse consi dere Juribus quia posime videmus cum qui pretextu ervi ad militiam decurio natum vel aliud similem oficium per venerit statim et conditionem pristinam nō mutari sed semper veritate locum relinqui ut constat ex l. nō mutat C de liberali causa l. 2 C si servus aut libertus lib. 10. l. super servis C qui militare possunt lib 12 l. Her nius 10 ff de decurionibus l. cos 27 §º quis se ad l. Cor neliam de falsis l. nō idcirco 44 §º 1 de Judicijs l. mo nere C si servus exportandus. Exemplo quia Marcus Perperna cum esset Peregrinus pro cive Romano errore populi ad onorem consulatus obrrepserat cuius quia con sulatum falsum fuisse ab umbratum nomen et caliginis simile impirium valerius scribit libro 3 cap. 4 quem ab tissime refert Cuiacius d. cap. 23 licet Joanes Robertus lib. 1 ani mad

in adversionum cap. 12 alia Valerij verba detorqueat cuius calumnijs postea idem Cuiacius respondit sub nomine mercatoris lib. 1. notatorum contra Roberti cap. 18

Quae verissima sententia retenta non obstant quod acta a Barbario sustineri dicat Ulpianus in presenti non ut idem ostendit hoc ex humanitate colligit et propter eorum utilitatem qui apud eum egerunt ne absque culpa puniant et gurgia tamen semel sententia eius qui verus pretor ab omnibus videbat sopita iterum retractari cogerent hunc quoque utilitatis intuitu licet Barbarius summo Jure pretor non fuerit qui eodem Jure nullus erat pretor tamen jussio servet quemadmodum eadem ex causa sententia a non vero Judice lata descendit in d. l. 2 C. de sententijs et interlocutio. et tit. cui servus liber reputatus adibit d. l. 1 C dicti tit. d. §. sed cum aliquis ubi subvenire se ex qua liberalitate et alia multa passim inducta videmus l. Jus singulare 16 ff de legibus l. Justo 44 ff de usucapi. l. ita vulneratus 52 §. fin. ff ad l. aquiliam l. Pantonius 78 de adquiren. hered. cum alijs a me adductis l. tit. 1 cap. 2 quia ut eleganter inquit consultus in l. sunt personae de religiosis et sum. funerum propter publicam utilitatem strictam disputandi rationem negligimus sic enim exponenda sunt illa Papiniani verba (in super habemus) ut constat ex l. heredem 12 ff de his quibus ut indignis eius congestis a Cuiacio lib. 3 observationum cap. 22 et lib. 11 cap. 11 et Rivardo lib. 3 variorum cap. 13 quidquid refragetur Robertus libro 2 receptae lectionis cap. 5 et lib. 3 animadversionum cap. 15

Rursus neque obstat Pomponij sententia qui Barbario nihil

nihil servitutem obstitisse dicebat quomineus pretor esse[t]
nã ut Cuiacius d cap. 33 Oroscianus et Madera cap. 6
Otomanus d cap. 14 Concius d cap. 2 et Antonius Vaca
et Orosius in presenti post alios antiquos animadvert...
Ulpianus insequuti uerecunde a Ponponii opinione rece...
et Barbarium pretorē nō fuisse docet sed dū taxat preto...
functū que inter se maxime differunt ut constat ex l...
sis 207 Justa glosa ibi uerbo mangones de uerbor. sig.
l. 1 ff de tutorib; et curatorib; datis l. 3 § 1 servus ff de
adquirenda poss. cū aliis qui post Bart. Albericū et Ja...
sonē in presenti nº 19 labe aduuit Otomanus ubi s. qui
sensū ut apertius ex Ulpiani uerbis adnuant nō uere...
Cuiacius et Concius ubi s. negationem adere in uerei culo
et videamus. et varietate librarū quā in diuersis codici-
bus habet et latinitatis ratione suadente ita legere et
videamus an servus quādiu latuit nō dignitate pretoria
functus sit uel dignitate pretoria functus nō sit, sed Cuia...
et Concii audacia ... et Otomani qui varii in locis nos-
trum tx emēdat reprehendit Robertus lib. 1 receptarum lectionum
cap. 38 et Rursus lib. 1 animaduersionū cap. 10 qui ...
Sumus tx difficilia et inuicem contraria uerba declarat
preter omniū mihi existimat Barbariū uerū pretorē
fuisse et inter Ulpianū et Ponponium in presenti nō de
iure sed de facto fuisse certatū hoc ē nō utrum Barbarius
servus pretor esse potuerit sed utrū uerū fuerit illum
ad preturam cul men asendisset et dignitatem pretoriam
administrasset Ulpianus enim uere pretura functum affir-
mabat et sic questione utrū gesta ab eo ualere potuerint di-
ligenter tractat in contra. v. Ponponius nihil Barbario servitutem
obstitisse dicebat cū preto actualiter nō fuerit ... ut
tx.

tx ait ad pretoram designatus morus enim erat ad finem mensis Julii comitia centuriata haberi quibus pretoribus et consules creabant qui tamen usque ad calendas Januarias magistratum non inibant nec jus iribant ut ostendit Nicolaus Gruchius de comitiis Romanorum lib 1 capd. 2 et refert adque in proposito Roberti nomine suppresso sequit Caldera d lib. 2 cap. 2 n. 1 in fine ego quem in eiusdem sententiae confirmationem ultra relata a Rosino libro 7 antiquitatum cap. 11 expendo tx in l Publius 36 in principio ubi glosa verba Januarii ff de conditio. et de monst. et in § in ultis ubi Ferrarius et Valdui nus n. 6 insti. de legatis

Sed hec interpretatio Roberti licet liberis satis conveniat apud me tanti non est ut eius occasione a sup[ra] relatis discedam tum quia ut s. probavimus Barbarius 2us juris regulas verus pretor fuisse non potuit tum etiam quia non est credibile inter Pomponium et Ulpianum de facto non de jure certat cum ad facti questiones non respoderent jurisconsulti l triticum § q de verborum l mora ff de usuris § responsa prudentum ubi Salomonius et alii insti. de jure naturali et divinique quam falsa quoque est Pomponii sententia si pretori designato servitutem non obstare afirmavit nam et si designati pretoris privati adhuc manerent senatum tamen statim ingredi et edicta proponere et alia ad futurum magistratum pertinentia eis agere licuit atque servi admitti non poterant ut eliganter docet et exemplis demonstrat Petrus Erodius Lib. 2 rerum Judicatarum tto. 19 cap. 5 et colligit ex tx dificili in l ite ueniunt 22 § pridie ff de petitione hered. juncta nova Marginali qua probat Gotofridus ibidem

ibidem licet aliter cum tx interpretet Alciatus lib. 5 parer-
gon cap. 10

Ex His q. tandem concludimus Barbarium ut potestum non uerum pretorem sed tamen pretoris dignitatis possessorem fuisse ut Vlpianus aduersus Pomponium afirmat et propter populi cum eligentis et uerum magistratum reputantis uoluntate eius acta defendi idemque omnino obseruandum esse si non a populo sed ab imperatore fuisset electus Justa finalia nostri tx uerba que licet uarios etiam habeant explicationes in hunc tamen sensum accipi debent ut post Acursium Bart. et alios agnouerunt Otomanus et Oobeoras s. relati ruieto in sig. in errore Costani lib. singulari questionum cap. 11

Odie circa hunis tx materiam illud praxi memini se iuuauit Vlpiani decisionem ad quoscunque alios casus corrigi posse ubi Justus et publicus error cum omni ulitate concurrens expostulat alicuius magistratus uel offici alias minus legitime acta ualere ut preter ordinarios hic tradit Felinus in cap. ad probandum de re Judicata Vegelius et alij in d. § sed cum aliquis Menchaca de successionum creatione § in n. 88 Menoquius de arbitrarijs casu q. n. 12 et colligitur ex l. 4 tt. 4 p. 3 l. 9 tt. 1 p. 6 l. 3. tt. 11 lib. 3 ordinomenti que est lex 3 tt. 9 lib. 3 recopilationis et exemplo illius mulier is adulto qui uiri nomine ex sexu mentita ad Pontificale solium asedit resoluit Otomanus s. et morla d. tt. 2 cap. 26 in fine de hunis rei ueritate pertractantes quod et fecerunt multi quos refert Scrudo in colectanea 18 ad decretum

Caput

Caput 7. de conciliatione ex. in l. 2. versiculo aput Legatum de ofiçio proconsulis cum l. aput proconsulem 17 de manumissis vindicta

Proconsules erant qui in consularem provinciam a senatu missi eam vice consulum moderabant unde et nomen eis inditum est ut tradit Isidorus lib. 9 originum cap. 3 non quia procul mitterent ut Acurtius male putavit et insignia cetera que fere omnia quibus Rome consules utebant habuerunt ut constat ex Plinio lib. 3 in principio Fenestella de magistratibus cap. 12 Alexandro ab Alex dierum genialium lib. 2 cap. 27 Rosino lib. 7 antiquitatum cap. 41 Corasio Oravio Eguinario et Ubexenbegnio in presenti quibus relequia que ad hunc magistratum pertinebant et in quo a presidibus provintiarum distaret ostendunt quod et fuit Quintana Dueñas lib. 1 de Jurisdictione cap. n.º 10 Cuiacius lib. 20 observationum cap. 37 et Justus Lipsius in notis ad librum primum Taciti pagina mihi 68 quibus ego illud adijcio hodie aput nos ex l. 8 tt. 28 p. 4 posse proconsulibus comparari Los Vireyes ut bene advertit Orosius ubi s. proconsuli in provincia cuibi Legatus ab ipso etiam senatu dabat qui ei veluti asesor sive conciliarius adest ut colligit ex l. 4. 5.º post eas de ofiçio proconsulis quinimo aliquando plures etiam Legatos dari solere advertit Cuiacius in paratit las notis ex lex in l. 2 ff quis et aquo Justa litteram florentinam et ex l. 4 versiculo cum propriam ff de ofiçio eius quorum legatorum ut eadem Jura insinuant et tradit post alios Covarru lib. 3 variarum cap. ult. n.º 11 Cuiacius libro 7 observationum cap. 21 tanta erat autoritas et potestas ut propria et ordinaria Jurisdictionem et alia plura etiam privilegia consequerent

Unde

Unde verissima videtur Pauli sententia in d. Caput proco[n]-
sulem docentis non tantum apud eum proconsulem verum
et apud eius etiam Legatum actu manumissionis expediri posse.

Sed graviter repugnat in eadem specie Marcianus
in d. versiculo apud Legatum docens talem Jurisdictionem
Legato non esse cui consentire videtur Ulpianus in l. Statim
sequitur alia generali ratione proposita quod apud le-
gatum omnino Legis actio non sit quo fit ut minus re-
prehendi debeat Jacobus Cuiacius qui gordianum [illegible]
nodum rumpens potius quam solvens Lib. 1 observatio-
num cap. 1 autoritate quorundam manu scriptorum eadem
negationem addendam existimat in d. Caput proconsule[m]
sed parum feliciter cum non tantum par dictorum floren-
narum fides refragetur ut idem affirmat verum et ipsius eiusdem
l. contextus negationem respuat qui idem dicendum
in Legato quod antea in proconsule dictum fuerat [illegible]
verbis ostendit sed et apud Legatum esse quae iussi ...
repetunt Licet in facto adversentur ut constat ex te[xtu] ...
glossa et Paulus castrensis in l. sed et si lege de petitione
hereditatis Alberico et Prateio de verbis Juris verbo [illegible]

Quare non minus quidam alius autor Petrus Bu-
gius relatus a Francisco Modio in notis ad Sane l. 2ae [illegible]
audacia sed non feliciori successu arbitratur in d. Cap[ut]
proconsulem loco illorum verborum, sed et apud Legatum, [illegible]
reponendum sed et apud Legatum Sesenis errore ex simili-
tudine notarum contracto apud Sane enim manumittere
posse celebrari Gaius docet in l. non c. 7 de manumissi[onibus]

Verum istorum temeritate damnata et alia dictu[m]
tonias Fulgosij conciliatione in d. l. 2 quam sequitur Rimin[aldus]
in l. 1. n. 243 et 249 de officio eius probanda omnino
[illegible]

prior Accursij solutio quam post Bartolum et antiquiores defendit Joannes Robertus lib. 1 receptæ lectionis cap. 28 Carondas libro 1 verosimilium cap. 3 Julius Pacius antinomiarum senturia 1 antinomia 4 d. §. Legem 2 ut ex eius serie colligit de Legato loqui qui nondum provinciam ingressus sit cum quæ inter proconsulem et Legatum differentia oponere quod ille simul adque urbem egressus sit hic autem tunc demum cum provinciam ingreditur eique a Proconsule jurisdictio tribuitur manumittere possit antea enim neque talem jurisdictionem habet L 4 §. post hæc cum Legibus sequentibus de oficio proconsulis neque aput eum Legis actio est ut in d L 3 id est neque merum neque mixtum imperium neque eorum omnium actuum exsecutione quæ ex L 12 tabularum descendentis ad interpositis et solemnibus formulis explicabant ut ad interpositionem L 2. §. deinde ex his de origine Juris L 4. de adoptionibus L 1. de oficio Juridici L nemo alieno L actus legitimus de regulis Juris L Barbarius de oficio pretoris late observat late observat Alciatus lib. 3 parergon cap. 2 Alex ab Alex 6 genialium cap. 6 Otomanus questionum ilustrium cap. 32 Porcatellus dialogo 83 Cuiacius lib. 15 observationum cap. 16 Mendosa de pactis lib. 3 cap. 9 n.º 30 Parladorus lib 2 quotidianarum cap. fin 5. parte §. 1 an. 5 Brisonius lib. 4 selectionum cap. 20 qui solemnem emancipationem adoptionum et manumitionum formulam refert lib. 5 de formulis pagina 430 ——— Neque obstat d lex aput proconsulem quæ posius superiorem sententiam confirmat si vulgato rum Librorum lectio retineat qui habent ex quo provinciam

ingressus aut illis uerbis demtis quia in pandectis florentinis desiderantur. 2us. Sane quam diximus distinctionem supplendam et intelligendam.

Neque etiam obstat quod falsum videatur proconsulem ipsum antequam provinciam ingrediatur manumittere posse cum nemo extra territorium suum Jurisdictionem exercere debeat L fin ff de Jurisdictione L 1 ttº 4 pº 3 nam ut Acurtius comuniter a ceteris receptus advertit in d L fin et 2 Ctra ostendit in d L 2 quod non contentiose sed voluntaria Jurisdictionis sunt a proconsule statim atque urbem egreditur recte exercentur ut preter d L 2a constat et d Lex aput proconsulem et ex L emancipari 36 ff de adoptionibus quarum argumento Sane doctrinam tradiderunt interpretes plures et ad multas practicabiles questiones deduxerunt ut colligitur ex Romano singulari 49 Frigona singulari 14 Marco Mantua singulari 141 Boerio decisione 30 Covarruvias lib. variarum cap. fin nº 6

Caput 8. de conciliatione L. a Judice et similium C. de Judicijs cum L. Legatus 12 ff de officio proconsulis

Cum qui mandatam Jurisdictionem exercet nihil proprium habere sed usum tantum aliene Jurisdictionis manifeste constat ex tx in L 1 §º qui mandatam et in L et si pretor 4 de oficio eius et post glossam in L 4 uerbo non habet de re Judicata comuniter ceteri interpretes docent quos refert et sequitur Riminaldus in rubrica de ofitio eius nº 151 quod ex fonte descendit ut morte delegantis re integra delegati oficium expiret L et quia

de

de Jurisd. omnium Judicum cap. gratum et cap. relatum extra de oficio delegati et quod ad rem nostram proprius expectat ut delegare nullus alius preter delegatum Principis possit l. fin. ff de oficio eius l. more § 1 de Jurisdictione d. l. a Judice C de Judiciis cap. cum te cap. super questionum cap. ultimo de oficio delegati cum aliis l. 19 tit. 4 p. 3 adeo ut contra Baldum Abatem Felinum et alios etiam delegatum Legati a latere mandare Jurisdictionem non posse defendat Covarruvias lib. 3 variarum cap. ultimo n.º 11 Anastasius Germonius lib. 1 animadversionum cap. 8 cuius rei ea communiter traditur ratio teste Angelo in d. l. more n.º 1 Jason Sicardo et Savio in d. l. a Judice Decio in cap. cum causam de apellationib. quod ordinarius Judex veluti dominus recte potest alteri Jurisdictionis seu usum vel usufructum concedere §.º fin. inst.ª de servitutib. §.º 1 inst.ª de usufructu delegatus v.º qui non dominus sed vicarius tantum et usuarius aliene Jurisdictionis est ut in d. §.º qui mandata eiusdem usum in alium transferre non potest l. sed neque §.º de usu et habitat. §.º 1 inst.ª eodem

Histamen ob omnibus obstare videtur Pauli responsum in l. legatus 12 de oficio proconsulis quo loci legatum proconsulis mandato sibi Jurisdictione Judicii dando Jus habere ad coperte constituit ut tamen inde e ab antiquis temporibus dificultate superati tentaverint multi ei textui negationem adiendam ut ibi adverterit Accursius et ex aliquibus codicibus constat sed melior et verior lectio afirmativa quam ex fide Libro rum florentinorum confirmant aurati testes Angelus Policianus miscelanearum cap. 78 Antonius Agustinus lib. 1 emendationum cap. 2 et post Budeum Coratium Vacam Eguinarium

oros

Orestiu Rusardu et alios ibidem sequit Duarenius ubi s. nº 10 in fine Robertus 1º recept lectionis cap. 12 et alij s. referendi cum lectioni manifeste sufragat a liudeius dcm Pauli responsu in l cu pretor 12 circu culo Sis quoque de Judicijs et Juliani in l sepeandimi in fine de offitio presidis

Quare Acurtius Bartolus et seteri doctores in dictis Juribus varis sane dificultate disolvere conat quorum opinionibus reiectis resentiores fere omnes respondere solent nullam spetialitate in legato proconsules consti tutis generaliter statuendu esse cu qui ab alio quã a prin cipe datus e Judex neque Judicem dare neque ma dare Jurisdictionem quam propriam vel alienam nõ habet ulla ratione posse ut in d l a Judice et in l cum p. c qui pro sua Jurisdictione legatum tamẽ pro consu liem et seteros alios qui mandata Jurisdictionem ha bent licet eam alijs mãdare non possint ut in d l more cu similibus Judicij tamen dari nõ prohiberi Juxta d l legatus et l cu pretor cu Jurisdictio sit etiã Judicis dandi licentia l imperiu in fine s. de Juris dictione et datus Judex quem delegatu vocat d l a Ju dice nudus administer sit cuis qui cu dedit neque Jus dicat sed tantu 2m formulam sibi datam pronuntiet quam solutionem qui videt fuisse Cumani in l 1 §º 1 ff quis et aquo sunt et exornant Equinarius in d l legatus Robertus et Cueravdus s. Duarenus in tt. de Judicijs cap. de Judicibus datis et tt. de Jurisdictione cap. 1 et 6 Carondas 1º vero similiu 3 Anastasius Sermonius d cap. 18 Julius Pacius antinomiarum centuriae 1. cap. 41

Ca

Camillus Plautius in rubrica de officio eius lib. 1 cap.º 12 in fine Antonius Quintana Dueñas lib. 1 de Jurisdictione tt.º 11 n.º 3

Sed hec solutio licet tot ac tantis viris placuerit refelleri possit ex multiplici differentia que inter datum Judicem et eum qui mandatam Jurisdictionem habet constituit a Duareno s. et Quintana Dueñas ex n.º 46 Camilo Plautio cap.º 13 et a doctissimo preceptore nostro Grabiel Henriques in lectura tit.is ex causa lege a Divo Pio in principio n.º 20 apud me tamen semper suspecta fuit ex eo quod si in his omnibus quibus mandata est Jurisdictio regulariter observat ut dare Judicem possint frustra Paulus id in legato proconsulis uno et altero loco nominatim animadverterit cum in hoc res longe esset exposita item ex eo quod dicta lex a Judice de eo qui mandatam Jurisdictionem loquitur ut constat ex illo verbo delegatus junctis his que tradunt Brissonius et Prateius verbo delegare et verbo delegatus neque quod quam urget quod eundem Judicem statim datum apellemus ut constat ex l. ultima in fine ff. C ubi et apud quos ex l. 2 in principio ad finem de officio eius ex l. placet C de Judiciis et adverterit Covarruvias s. n.º 11 et subjecta materia sepe hec nomina confundunt

Unde verius esse existimo legatis dumtaxat proconsulum hoc specialiter indultum fuisse ut mandata sibi Jurisdictione Judices dari possent non etsi non desiit a reliquis in multis equiparari ceteris quibus Jurisdictio mandatur l. 1 §.º qui mandata veru.º quare nemo de officio eius quod ita explicat Rimin.do; in rubrica eodem n.º 31 et 32. plurimo tamen peculiariter

eis

eis considebant quae alijs delegatis competere nentiquam pote
rant ut constat ex l et legati 15 de officio proconsulis juncta l
neque mandantem de tutoribus et curatoribus l muto 5°
tutoris de tutelis ex l aput proconsulem de manumissis vind.
cum alijs quae tradit Belonius lib 3 suspectationum cap° 1 Cova
rruvias d n° 11 nec mirum quia ut in initio capitis superio
ris adverti et late docet Cuiacius lib 7 observationum
cap° 22 ipsi etiam legati a senatu dabant et licet ante quam
a proconsule eius mandaret jurisdictio nihil proprium
haberent et tamen mandato propriam et suo jure sibi
competentem jurisdictionem consequebant ut colligit
ex l legati 13 de officio proconsulis ex l cognitio 4
versu cum propriam de officio eius et ex tex celebri in l
2 ff quis et a quo vel cum a legato apellet proconsul.
fatendum utique est legatum ipsum propriam jurisdictio
nem habere alioquin de eodem ad eundem interponeret
apellatio quod esse non potest l 1 5° 1 cum similibus illo tto
cui tex non satis respondere potuit Gobeo nus in l 1 de juris
dictione et lib 1 variarum cap° penult° neque secat Costa
lib 2 variorum ambiguitatum cap° 10 neque Menoquius
lib. 1 . de arbitrarijs q° 79 ex n° 16 Neque Quinto nos Duena
d tt° 11 ex n° 27 neque ulterius alij qui legatum proconsulis
propriam jurisdictionem habuisse negat ex quibus de
pendit d l legatus in legato proconsulis de quo loquit
spetialiter accipiendam prout ibi agnovit Acursius 1°
solutione idem in d l cum pretor verbo mandare et in
d l a judice scolio 2 . et d l more glosa fin. ubi spetia lilatis
rationis quas glosa contra Probari restat Curtius Junior
ibidem n° 68 et sequit Corasius in d rubrica de
officio

ofucio eius et in Lib. 3 miscelanearũ cap. 19 et Bolonus
d cap. 10 qui conat satisfacere tx. in d l cũ pretor uer
cũ. his quoque cuius timore a nostra sententia recessit
Alciatus 2º paradoxorũ cap. 5 ego vero planius respõdeo
I.C. ibi non exempli gratiã delegato procõsulis fuisse
locutũ quam idem esset in quolibet alio qui mandatã
Jurisdictionem habet responsures ex regula l damni
infecti 30 in fine de damno infecto quã late exornat
Crotus in l 1 de adqui. pos. nº 30 sed potius ut singularẽ
casũ constitueret in quo qui mãdatam Jurisdictionẽ ha
bet Judicem dare possunt quales sunt legati procõsulis
cum tamẽ id ceteris non senseat nisi quib; specialilege
constitutione vel S.C. permissũ fuerit ut constat ex eodẽ
lege vericulo Judicem

Caput 9 de conciliatione l. illicitas §º qui vni uersas ff de oficio presidis cũ l. 1. §º deportatos ff de legatis tertio

Anthonius quoque spetiẽ habere videt quod Vlpi
anus tradit in l 1 §º deportatos de legatis 3. et in l si
quis 6 §º cuius ff de in Jus to rupto dum docet non posse
prouinciarũ presides deportationis sententiã executionẽ
mandare nisi et princeps factum comprobet et damnato
in insulam assignet intra quã degere debeat nã cũ
2us Juris regulas cui quod plus ẽ licet nõ debeat quod
minus ẽ delegari l non debet de reg Juris regula cui
licet de reg. Juris in 6 et presidibus prouinciarũ cete
risque similibus magistratibus Jus gladij competat ut
in d §º qui uniuersas hoc ẽ merum imperiũ et potes
tas in facinorosos usque ad ultimũ suplicium animad

uertendi l. 2 de penis l. 3 de Jurisdictione ubi Bartolus
n.o 1 Junctis his quae arguto d. §. qui uniuersos contra
notarium tam olim disputauit Aso ut constat ex Nicolao
Belono lib. 1 supputationum cap. 1 Eurardo aut his no
minarum senturia 1 cap. 13 merito dubitari potuit cum no
et deportandi facultatem habuerint presertim cum liberos
metallum damnare possint et in opus metalli quae penae lon
ge grauiores deportationis censebant utpote quae non solum
ciuitate sed et libertate priuarent damnatum §. maxima
cum siminibus insta. de capitis diminut. et eum mortuo p
mitemo redderent l. interdum 58 de conditionibus et demonst.
l. ex facto 17 §. si quis rogatus et secundo ad Trebel. l. sur
in tit. de regulis Juris quam post Cuiacium lib. 18 obser
uationum cap. 13 de his penis intelligi debere recte
aduertit Petrus faber ibidem qui lib. 2 semestrium c. 5
multa de damnatione in metallum et opus metalli co
gerit de quo plura etiam Petrus gregorius lib. 31 sintag
matum c. 36 et non ulla Caldeyra lib. 3 uariarum c. 4 n.o 9

Neque placet in hac difficultate glosse solutio in
d. Juribus quam Bartolus et alij recipiunt et post Dinum
in d. regula cui licet communem testatur Decius in d. l. non
debet adeo §. presidem in metallum damnare posse non
uero in insulam deportare quia deportatio assignatio
nem insulae requirebat quae non in presidum guber
natione sed in dominio particulari Principis erant
nam hanc sententiam auctore et lege carere recte tradit
Oroscus in d. §. qui uniuersos et Petrus Belius ibidem
ex Sigrone et alijs ostendit prouincijs sepe etiam insulas
adijcere quibus presides presidebat quod et constat ex l. rele
gatorum

gatorū de interdictis et relegatis quare Orosbius nihil
quod magis ad rem faciat inveniens cogitandū relin
quit et Cujacius in d. §o. eius qui deportat. et in operis post
umis sub l. 2 de legatis 1 et sub l. 1 de Jurisdictione et
sub d. l. nō debet tandem resolvit in his quae meri imperii
sunt hec argumenta a minori vel a maiori nihil valere
cū ea tantū sibi quis ex mero imperio assumere possit
quae lege specialiter data sunt l. 1 in principio §o. qui
mandatam j. de officio eius ac proinde presides Jus gladii
damnandi in metallū et relegandi ut pote sibi datum
recte exercuisse deportandi vero non ita cū hoc nulla
l. concessū fuerit l. inter poenas §o. 1 de interdictis et re
legatis l. rei capitalis §o. constat de poenis quemadmodū
neque confiscationē bonorū facere poterant l. unica
C. ne sine Jussu principis certis Judicibus etc. quam Cu
iacii sententiam probat Petrus faber in d. l. nō debet
et sequit. Vincentius Cabotius lib. 2 disputationū va
riarū cap. 5 in fine. Verū adhuc eadem dubitatio
remanet cur poenis mortis et damnationis in metallum
quā deportandi Jus presidibus datū fuerit unde rem
tis multis quae circa hanc rem conijcit Otomanus lib. 3.
observationū cap. 12 et alia ratione cuiusdam qui
in his scolis sentavit ideo deportationem inconsulto
Principe fieri nō potuisse ne forte aliquis in insulas
mitteret qui eos seditione turbaret et in populum
Romanū induceret. ego magis arbitror huius discriminis
causā eam fuisse quod deportationis poena praecipue
in amissionem civitatis erogabat ut ex s. dictis Jurib.
constat unde et deportati apolides id est sine civitate

greco

greco vocabulo dicebant d l. i de Legatis 3. l. quidam sunt 17 de penis ei ciuitate autem ut olim non nisi a populo dari vel adimi teste Cicerone pro Cecina in fine et pro domo sua et Tito Liuio decadis quinque quorum verba referunt in alio proposito Goveanus lib. 2 variarum c. 11 et Alciatus lib. 1 parergon c. 15 etiam postea l. regia translato in principem populi imperio a munere propter ipsum principem potuisse exceptis prefecto urbis et Prefecto pretorio quia quod in omnibus fere eius personam representaret idem Jus ex principum indulgentia consecuti sunt d. l. 1 vers. deportatus d l. inter penas vers. deportandi cum alijs. ad Principem autem ciuitatis Romane dandi Jus ex pertasse(?) et apertum est et satis probat in l. in orbe de statu hominum ex l. 1 C de sententia passis et ex Plinio lib. 10 epistolarum. neque obstat quod in damnatione in metallum etiam ciuitas et quod magis est libertas amitteret nam id non directe sed in consequentiam irrogate corporalis pene contingebat ut recte docuerit Albericus et alij quos refert Petrus Velerius ubi supra quam differentiae rationem licet non etiam expresserit iure nasse tamen uidetur Alciatus d cap. 15 in fine et in d l. imperium in

Caput 10.us de conciliatione l. nequidquam ff. de officio proconsulis cum l. 4 ff. ut possessio de offitio eius et alijs similibus

Imperium Ulpiano teste in l. 3 de Jurisdictione aut merum aut mixtum est de qua diuisione et nomine ratione licet plurima tradant preter scribentes ibidem Corasius lib. 3 miscellanearum cap. 17 et lib. unico epistolarum cap. 9 Duarenus 1.º disputationum cap. 53 Vaconius lib. 1. de

declarationũ c. 78 Cuiacius Antonius faber et alij quos novissime refert faguinens lib 9 cõtrouersiarũ c. 94 cũ sequentib; et ultra relatos ab eo Parladorus lib 2 quotidianarũ c. 1 in principio Vincencius Cabosius lib. 2. disputationũ cap. 3. 8 et 9 Quintana Dueñas lib. 1 de Jurisdictione nº. 2, 6 et 7 quo ad nostrũ tamẽ pertinet insti tutũ breviter cũ eodem Ulpiano et communi interpretum scola admonuisse sufficiet merũ imperiũ illud esse quod in potestate animaduertendi aduersus facinorosos consis tit mixtum vº quod Jurisdictionem etiã in se habet et in causis pecuniarijs negotijs quæ sunt libris exercendis et cognoscendis versat utrumque Auctus Bart. et antiquiores alij mãdata Jurisdictione transferre nõ posse communiter tradiderunt moti arguto tx ab eisdem non intellecti in l. 1 ff de officio eius quorũ sententiã expresse confirmat lex 18 tº. 4 pº. 3 et sciunt multi quos refert Julius Clarus lib. 5 sententiarũ verbo delegari Covarruvias 3º. variarũ c fin nº. 1

Sed Fulgosius contra in eadem l. 1. nº. 10 et 11 et post eũ Corasius et Eguinarius ibidem Alciatus 2º. paradoxorũ c 2 cũ sequentibus Josephus Gonsalus variorũ quæstionũ c. 20 et alij ex novioribus S. relatis et preferendis rectius meri et mixti imperij causas delegari posse docuerunt nisi forte magistratibus speciãliter aliqua lege constitutione vel S.Cº. tributæ fuerint Juxta Papiniani responsũ in d l. 1. quod ita recte et facile interpretant et quo ad mixtum imperiũ expectat adeo pressius illud mãdari posse tradiderunt I.C. in d l 1 §º. ulti. et in d l 4 §º. ut positio et in l fin. de officio eius Juncta l. Juben cavere et d. l. im

periũ

imperium de Jurisdictione et L ea quae ff ad municipali ut merito Miret. faguinus d lib. 9 c. 98 tot interpretes repertos fuisse qui contrariu suaserint et omnino explodendus sit Joannes Ricberdus in libelo de Jurisdictione c 10 qui multiplici distinctione adhibita rem confundit potius quam explicat

Verum Sum quam tuemur sententia et s. dictis Juribus quibus probat obstare videt Ulpianus in d L nequidquam §o. ubi decretum et tx in L omnia quaecumque 73 de reg. Juris quibus ea omnia quae decreti interpositionem et causae cognitione requirunt qualia sunt illa quae ad mixtum imperiu pertinent per libellu expediri non posse docemur id est per Judicem delegatum juxta tertiam expositionem Accursij in dictis Juribus in versiculo tertij dicunt quam sequit Bart. in utraque lectura et communem esse testat Jason in d L 1 de offitio eius et in L 1 eiusdem tt. no. 3 Decius et Mainerius in d L omnia

Neque placet in hac difficultate glossa et aliorum solutio in d §o. ut possessio qui ut haec Jura in concordia reducat constituunt mixti imperij causas quo ad cognitionem quidem mandari posse non vero ut delegatus in eis pronuntiandi et exequendi Jus habeat nam haec doctrina ut Coranus ibidem advertit et lege et ratione destituit et ut post Fulgosiu Alciatu Longovaliu et alios probat Menochius lib 1 de arbitrarijs q. 118 ex n. 18 versus longe est etiam ex mentione mandare quod et ipse §. ut possessio praesefert in illis verbis possidere Jubeat possessio det et in possessionem mitat quae non possunt non ad actualem possessionem referri

178

referri quare multis alijs interpretationibus s. dictorum Iurium reiectis quas ultra ordinarios ibidem refert et damnat Alciatus lib. 2. paradoxorum c. 3 Nicolaus E... minius in antepologia contra Albusium in folio 16 Faguinius d cap. 98 animadvertendum e doctores nodum quod aiunt in principio fuisse dum libelli nomen pro Iudice delegato in vita Iuris prudentiae interpretatur ... quae e de illis libellis supplicibus accipiendum quibus ... ris olim fuerat ab imperatoribus ... proconsulis ... magistratibus aliquid postulare ut constat ex l. no. destin ... quemus 37 s. cum quidam ff de receptis arbitris l. sed ... ades 21 ff locati l. Diuus Adrianus 33 de re Iudicata cum alijs Iurisconsultorum et bonorum autorum testimonijs cum alijs Iurisconsultorum et bonorum autorum ... congestis a Brisonio verbo libellus Reuado pro tribu nali cap. 8 ferdinando Mendosa lib. 1 de pactis c. 5 n.o 16 quo supposito s. dictorum Iurium planissimus se nsus hic e quod ubi decretum id est sedula exacta que causae dispositio et cognitio desiderat per libellum res expediri no potest id e no satis e quod proconsul subscribat libelo seu se sedulae supplici neque de pla no decretum interponat sed debet illud solemniter inter ponere plana prius cognitione habita ut constat ex exemplis propositis in l. Iudex et in l. ultima C ex ... cominationes vel epistolas in l. excusare ... de excu satonibus tutorum in l. munerum 6 C de prediis mi norum et legatur ... d s.o ubi decretum aduertit fora tius et Orostius ibi ex n.o 10 Alciatus Mendosa et Reua rdus s. idem Reuardus et Petrus faber in d l. omnia Faguinius d cap. 98 Cuiacius in l. 13 de excusationibus tutorum

tutorũ Vaconij declaratione 80 n.º 4 et post alios qui refert Martinus del Rio in notis ad d. §.ᵘᵐ ubi decretum et preceptor noster Grabiel Henriquez in Ladino Proœmii de re Judicata Parladorius lib. 2 Quotidiana narũ caps. 5 parte §.º 2 ex n.º 2 Everardus ant Ginomianũ sentẽ 1. c. 18 quã verissimã interpretationẽ licet turbaret Cuminius ubi s. ego firmiorem redo ex §.º de illo qui statim sequit post dictũ §.ᵘᵐ ubi decretũ ubi inc. 2. C.ᵒʳ adversativa dictione aut utat agat quae de causis quae de plano et absque aliqua cognitione expediri possint de quibus ĉ videndus tx in clementina saepe extra de verborũ sign.ⁿᵉ et omnino Bernardus pro tribunali cap.ᵒ 6 manifeste ostendit in superiori §.º de illis causis fuisse locutum quae neque de plano neque personam sub notatione libelli peragi poterant quibus libellis similis esse oder Las provisiones ordinarias que manan de los consejos o chancillerias quas L. 35 t.º 18 et L. 5 t.º 19 p.ᵃ 3 apellat cartas foreras nõ male advertit Parladorius ubi s. Si enim tandem subijcio quod in hoc cap.ᵒ diximus de plano vel per simplicem subscriptionem libelli judicare in L. penult.ª C de naufragijs lib. 11 obscuro loquũ di genere dicit senato vello cognoscere pro cuius declaratione ultra Cuiacium ibi videndus est autor Historiae fori Romanorũ et cuius editio in lib. 1 cap.ᵒ 5 Arnus Robertus lib. 1 rerũ judicatarũ c. 10 circa finẽ Justus Lipsius in notis ad librũ 13 taciti pagina mihi 320 et latius petrus Martinus del Rio lib. 5 singularium locorũ cap.ᵒ 3.

caput

Caput .11. de concordia l. cognitio 4 de officio eius cum l. 1 § damus de suspectis tutoribus et l. 1 § suspecti

ff ad Turpilianum

Cum uera sit Papiniani sententia in l. 1 de officio eius
eius interpretationem iam superiori capite probabimus
et suspecti tutoris cognitio particulari lege etiam ipsi tutori
certis Judicibus ac magistratibus tribuat d. l. 1 § damus
principio instit. de suspectis tutoribus mirum uideri potest
quo pacto suspecti tutoris cognitionem mandari posse
quem et generaliter Jurisdictione mandata tradere
consultus scripserit in d. l. cognitio eo quod magis mirum
quod in eisdem terminis contrarium et ipse solum presidem
pro tribunali sedentem de hoc crimine audire et pro
nuntiare posse Martianus afirmat in d. l. 1 § suspecti
ad Tertullianum unde cum totum Jurium difficultatem pre
sensissent Accursius et ceteri interpretes antiquiores li
cet multa moliant nihil tamen quo ad eius solutionem
sufficeret aduexerunt et recentiores non magis feliciter in
ea componenda uersari uarias et inuicem pugnantes
explicationes excogitarunt quas sigillatim refert et
conuincit Quintana Duenas lib. 1 de iurisdictio
ne tt.° 10 tandem afirmans se in hac re nihil certi in
uenire et assensu sustinere decreuisse nam quod A
curtius in s. dictis Juribus respondent d. l. cognitio
specialiter in Legato proconsulis procedere qui quem
admodum aliam etiam hoc prespicuum habet ubi posset
suspecti tutoris cognitio mandari licet communiter ab
aliis recipiat teste Alciato in d. l. cognitio n.° 5. Alex.
andro

andro in l. 1 de officio eius n.º 35 defendi tamen non potest cum generalitas eiusdem legis adversetur quae non habet debet per publicatum rescriptum restringi ex regula l. damni infecti 30 de damno infecto cum quia I.C.tus ibi non in privilegio legati sed in communi pupillorum utilitate fundatur ut in d. §.º damus etiam a praetore mandari eandem cognitionem tradiderit in cuius delegatione aliquid speciale versari nequaquam legimus. Urget praeterea quod cum praesidibus et proconsulibus eadem sit potestas et illius appellatione id quoque comprehendatur l. 1 de officio praesidis remanet si Acursij sententiam admittimus integra difficultas ex in d. l. 1. Rursus quod Bartolus et post eum recentiores multi in hac difficultate constituunt nempe cognitionem suspecti mandari posse pronuntiationem vero et condemnationem non posse nulla lege probatur quinimo expresse contradicit I.C.tus in d. §.º damus ubi consultus promiscue his nominibus utitur et praeterea alijs argumentis convincit quae eleganter advertit Quintana Dueñas ubi s.

Quare si quid est quod veritati magis videatur accedere illud est ut dicamus cognitionem suspecti tutoris quae origine erat indelegabilis imperatorum rescripto quod in s. dictis Iuribus refert indultum fuisse ut mandata Iurisdictione transiret et hoc aequitatis intuitu quam potius quam strictum Iuris rigorem considerasse I.C.tus ex eo demonstrat quia pupillorum favorem et utilitatem plurimi faciunt cum igitur causa suspecti tutoris in provincijs specialiter tributa esset praesidibus et proconsulibus qui multitudine negotiorum occupati interdum non

nō poterant eam ita celeriter audire et terminare ut pupillorū necessitas postulabat rescriptū ē mādata Iurisdictiōne in legatū proconsulis propter pupillorū utilitatem Sane q... que causa transire et licet rescripti uerba de legato dūtaxat loquerēt ratio tamē propter quā id in eo statutū fuit nempe pupillorum utilitas et necessitas que frequēter in legibus consideratur l 2 §o uidet de tesla mētaria tutela l 3 §o preterea de suspectis tutoribus l 1 §o ultimo de iuris . et ... ocationem interpretandi Sane causā asete rei quoque magistratibus mādari posse imō etge nerali Iurisdictiōne mādata transire ut colligitur ex d l cognitio et ex d l 1 §o damus in uersiculo gl. neque enim nouū ē in Iure ut propter generalem rationē particulare dictum extendatur arguto l cū pretor 72 §o dulcissimis de legatis 2 . et tx in l nō possum et in l neque leges ff de legibus presertim cū in fauo rabilibus rebus uersamur l cū quidam de liberis et post. et conducisit elegans tx in l ult. C ubi et apud quē ubi causas restitutionis in integrū que in delegabiles esse uidet l ea que uersiculo. magistratus ff ad municipalē propter utilitatem tamē pupillorū mandari ... uoluit glosa in l 1 de damno infecto aut certe ipsius cause fauore ut uoluit Bart. in d l neque quisquam §o ubi decretū nō 5 de officio proconsulis receptus Valasco in l imperiū nō 28 et Mauritio in tractatu de in integrū restitutiōne cap. 31

Neque Sae interpretatione recta obstabit quod tx in d §o damus non pupillorū fauore sed alia ratio

ne

ne rescriptum imperatoris nisi illis verbis ostenderit (quia mandata jurisdictione officium ad eum solum juris dicendi transit) nam ut recte advertit Hongonius in d. l. imperium folio 15 ea ratio neque primaria neque multum efficax est sed alteri potius nempe publicis utilitati veluti ex abundanti adjicit nonnum enim non est pluris alicui legi vel constitutioni rationes accomodari quarum aliqua per se sufficiens non esset argumento l. Liberorum §. 1 de his qui notant infamia et §. affinitatis instit. de nuptiis et melioris lex juncta glossa ibidem in l. si extraneo ff de usufructu

Rursus non obstat lex difficilis in d. §. suspecti nam rursus Bartoli Baldum in Cuiacij Dobeani et aliorum interpretationibus quas eleganter convincit Cuntanus Duenas ubi s. respondendum est quod Martianus ait presidem solum de suspecti causa cognoscere et pronuntiare posse ita esse intelligendum nisi mandata ab eo jurisdictio sit nam qui de eius mandato et voluntate pronuntiat pro presidis jurisdictione non pro imperio suo pronuntiat ut constat ex l. 1 §. qui mandatam etc. ex l. 3 de officio eius l. solet de jurisdictione quo etiam modo ego al[illegible] per solam lex aliis difficilem in l. ubicumque 106. de reg. juris

Caput 12 de concordia l. qui jurisdictione 10. ff de jurisdictione omnium judicum cum l. in privatis ...77 de judicijs et l. quintia 6 de receptis arbitris ...

Cum natura comparatum sit ut homines plus sibi quam alijs tribuant et proprio amore ducti erga se et suos magis quam erga extraneos afficiant merito statutum est neminem in sua judicare causa vel jus sibi dicere posse l. unica

C ne

C nequis in sua causa l. 10 tit. 9 p. 1 imo neque in propria testimonium admitti l. nullus 10 ff de testibus l. omnibus C eodem nam ut recte inquit Sicero in oratione pro Roscio more maiorum comparatum est ut in minimis rebus homines amplissimi testimonium de re sua non dicerent quo fit ut verissima videatur Ulpiani sententia in d l. qui Jurisdictioni d. cum qui Jurisdictioni praeest non solum sibi verum neque Liberis suis aut uxoris quos secum habet Jusdicere debere respondit, idem namque timor suae quis de propria sive de filio rum causa Judicaret interveniebat cum parentes eandem cum filiis personam constituant l. fin. C. cum aliis C de impuberum et non minus pro filiis quam pro se ipsis soliciti sint ut ostendit l. ult. quidem in fine de eo quod metus causa et patris de filio verba apud comicum putare tine etate et benevolentia plus sit re ex pro videre quasi ipsum sit ut

Sed urget in contrarium Africanus in d l. in pri naris cui et Caius consulit in d l. quum etiam dum aper te constituunt patrem filio et filium patri Judicium esse posse et sane adeo graviter urget ut interpretes varias hinc nodo solutiones et explicationes adducere curantes mallis Severini sententiis locum fecerint qui cum quod multipliciter intelligit ignorare veritatem testabat Accursius namque et postea Bartolus Albericus Castrensis Sanius et Costalius in his Juribus quos comunicaverit sunt eam concordantiam excogitarunt ut Ulpianus in ordinario Judicis intelligat Africanus vero in de legato ex singulari ratione dixerit minus quam

adveniunt

aduert Bartolus in hac l qui Jurisdictione alij v. ciuilis causas criminalibus distinguentes in illis aliis prioritatum in d l in priuatis in his v. tx in d l qui Jurisdictioni eo quod si qui uel a cognatione uel afinitate Junguntur in criminalibus Judicare prohibiti sint l lex Cornelia § ff de injurijs Corasius aute lib 4 miscelanearũ cap 9 priuata negotia aput Africanũ domestica interpretatur id est ea que ad extraneos nõ pertinent sed inter patrem et filiũ peraguñt et uoluntarie Jurisdictionis apellant prout sunt actus emancipationis adoptionibus et manumitionis in quibus nõ solum pater filio et filius patri uerũ et sibi ipse quis autoritatẽ recte prebere potest l 3 et 4 ff de adoptionibus l 1 et 2 de ofitio pretoris l 2 de ofitio presidis l aput filiũ ff de manumitionibus uerum hę interpretationes et diuinationis non bo laborant et § dictarum Juris generaliter loquentium sententiam restringunt et alijs preterea argumentis conuincunt que considerat autores ſ. sitandi

Quare eis relictis et reiecta etiam solutione Cuiacij in tractatu 3. ad Africanũ et in operis posthumis in d l qui Jurisdictioni docentis patrem in causa filij et e contrario mero Jure Judicem esse posse cũ Judicandi munus publicũ sit non tamẽ debere contra litigantiũ uoluntatem ea potestate uti ut pie in hoc casu onestis magis quam liciti ratio obseruet Juxta l nepos proculo 125 in finẽ ea simulis de uerborũ signẽ mihi magis ueritati acedere uidet Duareni Judicium lib. 1 disputationũ capº. si qui dictam l qui Jurisdictioni in

quolibet Judice vel ordinariam vel mandatam Ju
risdictionem habente interpretat hijs enim in sua
vel suorum causa Jus dicere nequaquam poterit ex
l. m. d l in privatis et in d l quin etiam in Judicis
dato qui notionem tantum habeat et Juxta prescripta
a pretore forma Judicabat quam solutionem ut apertius
et comodius intelligamus cum eodem Duarero ubi s.
et in tt. de Judicijs e de Judicibus datis Corasio lib. 3
miscelanearum c 18 Juane Baudo lib. 1 questionum
c 10 Reuardo pro tribunali c. 10. Costano lib. singula
ri questionum c. 9 Quintana Dueñas lib. 1. de Ju
risdictione tt. 6 istoria fori Romanorum lib. st. 5
et alijs quos plene congessit supra in cap. 8 huius tt ani
madvertendum est pretorem et ceteros populi romani
magistratus ante l placet la primera C de pedane
is Judicibus nunquam vel raro in privatis causis
Judicasse sed Judices litigantibus dumtaxat dedisse
formula eisdem prescripta 2m quam cognoscere et
Judicare deberent ut constat ex l item s.o pretor ait
si quid ff de in Jurijs ex l Jus gentium s.o et ideo
ff de pactis ex l a Divo Pio et ex l quidam consulebant
ff de re Judicata et ex mille alijs Juris consultorum et
bonorum autorum testimonijs quos congerunt autores s.
s. relati a qua formula s. dictis Judicibus recedere vel
aliquid ultra eam facere non licebat ut constat ex l
Edilis de Edilitio Edicto et ex lx quem ego sic extra om
nium mentem accipere soleo in l ut fundus ibi ultra
id quod in Judicium deductum est ff comuni dividundo
unde

Unde et illud preter omnes etiã existimo tentari posse ex his
eos Judices inde pedaneos dictos esse quod nihil ex se
ipso suo arbitrio facerent et statuerent sed magistra
tus qui eos dedit verbis et formulis omnino errerent que
admodũ senatores pedaneos eos vocatos legimus qui su
fragiũ vocem non proferebant sed in aliorum sen
tentias pedibus ibant ut ex Gelio fenestela et alijs
late ostendit Budeus in anotationibus ad l. fin. de
senatoribus ubi nos etiam bene in re non nulla retu
limus quamuis non ignorent frequentius interpretes
huius nominis causam reijcere ut inde pedanei dicti
sint quod sella curuli non uterent sed ad pedes ma
gistratus sederent uel quia stantes et pedites judicabant
ut ex Paulo Siserone et alijs observat Alciatus 1°
parergon c. 41 Costanus d. cap.° 9 n.° 14 Guevara lib. 5
de officio presidis n.° 3 Caldeira lib. 2 variarũ cap.° 9 n.° 3

Secundo animaduertendum e istorum Judicũ
qui a pretore dabant ut de priuatis litigatorum cau
sis cognoscerent certum et selectum numerũ fuisse in
tus primo postea in plures decurias diuisum ut Sice
rone Suetonio et Gelio ostendit Costanus s. n.° 10
qui quidem Judices nõ in uitis dabant sed partiũ co
sensu aut sorte eligi solebant quos statim reijcere et
recusare post sortitionem licebat ut colligit ex Plinio
in panegirico ad Traianũ dũ inquit sors et urna
Judicium asignat licet reijcere licet exclamare Sumerollo
Asconio Pediano in 3 verrinos et ex d. l. quidam conpro
bant urnũculo et si forte de re judicata l. ex eo sensu 23
de

de apellationibus lx 5º 1 Lobernandum 47 Lsi in Judiciis 80 de Judiciis et ex aliis locis adubi ab Oto mano de verbis Juris verbo Judex quarum Juarus Fa bardus de Jurisdictione c 7 in fine eos qui ex decurijs Judicum erant consensu partium non requisito dari sole re perperam arbitrer et Caldeira ubi s. nº 2 regulariter partium consensu non intervenisse male dedicat ex tx quem nõ satis perspisse videt in d lex cõsentu

Quibus premisis facilius e supradictorum Jurium concordia nam d lex qui Jurisdictioni in magistratu pos dicende prosedit qui ne aliquid gratis vel afectioni tri buat merito in sua vel suorum causa Jusdicere prohibet at vero tx in d l in privatis et in d l quin etiam vel ex eis aperte colligit in Judice dato cui notio ut diximus sine Jurisdictione comitebat qui cum nisil ex suo arbitrio disponeret et preterea ex partium volu tate et cõsensu reciperet recte potuit etiã si pater esset Judex dari in causa filii vel filius in causa patris Judex dari quã solutionẽ licet nõ ita explicatã et exornatam post Accursium secut Gobeanus Equinarius Gotofredi Rusardus et Medius in d l qui Jurisdictione Julius Pacius ant si nomi arusentur eo. 1. ant Sinomia 57 Costanus d c 9 nº 2 Georgius obrelitus de Jurisdictio ne et imperio c 12 ex nº 11 quę tamẽ si alicui mi nus probet propterea quod vi. cam dubitatione ca reat d lex in privatis et parum cõveniat ratiõ quę ei dem subjicit in l sequenti poterit nõ in subtiliter tentare Africanum de eo ut omnes sui usque put

l arunt

arunt tractare an pater in causa filij vel filius in causa patris Judex dari possit sed de eo potius an filius in dignitate magistratus constitutus patrem vel pater filium Judicem pedaneum habere posset nam patri obstabat quod cum filium daret se ipsum dare Judicem videret filio v. quod inonestum et contra obsequium et reverentiam parentibus debitam esse ipso Jure pro tribunali sedente patrem in infimis subsidijs et ad eius pedes iacerent & cui tamen dubitationi ea decidendi ratio aplicat quod Judicare munus publicum est et in his que ad Jus publicum pertinet nunquam patrie potestatis Jura perpendimus ut eleganter in simili casu dicit consultus in l. ille a quo §. tempestivum cum l. sequenti ff. ad Trebelianum et plenre disputavit Taurus Philosophus apud Agelium lib. 2 noctium aticarum c. 2 quam interpretationem primum a Doctore doctissimo preceptore nostro Juane de Leon in his scolis accepit in lectura rubrice de re Judicata et postea eandem typis mandatam vidi a Duardo Caldeyra d. lib. 2 variarum c. 9 qui illam expandendi gratia apertiorem reddit et defendere conatur ad l. quin etiam et l. senatus consulto ff. de officio presidis que ei obstare videbatur et sic absolvit ista antinomia

finis Summi Antinomiæ

Caput 13 de concordia L. si convenerit 18 ff de Jurisdictione cum l penultª C. de pactis et L. 39 C de episcopis et Clericis

Et si clerici in uito proprio episcopo alterius Judiçis etiam ecclesiastici Jurisdictioni se submittere nequeant c. 1 c significasti cum alijs extra de foro competenti Laici tamen libere ex sua conventione recte possunt in alienum Judicem consentire et illius Jurisdictionem (ut interpretes non male loquunt) prorogare dummodo sit Jurisdictione inter aliquas personas exerceat nam qui nullam cuius habet potestas prorogari non potest ut colligit ex l sed et mas nente 5 ff de precario et ex hac l si convenerit ibi alius pretor et ex l si per errorem 5. eodem titº ibi alius pro alio pretor et manifestius exprimit in l 1 et 2 ff. de Judiçijs pretor et manifestius exprimit in l 1 et 2 ff. de Judicijs in l 1 et 3. C de Jurisdictione in d capº 1 et capº significasti de foro competenti et in l 32 titº 2 pº 3 et late et eleganter post alios quos infra referemus prosequit Quintana Duenas lib. 2 de Jurisdictione titº de prorogatione Jurisdictionis

Sed quaestionis est utrum si quis semel de prorogando alicuius Judicij Jurisdictione consenserit possit postea ab hac conventione libere resilire et Africanus in d l si convenerit resilire posse aperte constituit dummodo adhuc prorogatus Judex aditus non fuerit id est ut interpretes explicant neque lis contestata neque negotium coram eo geri ceptum sit nam si horum aliquid intervenerit quasi reali traditione per usum et patientiam Jurisdictionis secuta arguto L 3. 5º dare ff de usufr

uctu

fructu l. fin. de itinere l. si in partem 9 quemadmodum servitutes amittant cum late traditis a Fi[r]aguelo in prefatione tractatus de morte declaratione 4 Covarruvias 3º variarum c. 5 nº. 16 non poterit amplius mutandi voluntatem licentia habere ut eleganter advertit Archinus in c. 1 extra de Judiciis nº. 71 Sozinus in d. l. si convenerit nº. 27 et Alciatus in d. l. penult. folio 1.

Huic tamen Africani responso ut omittamus vulgaria Juris principia de quibus in regula quod semel et in regula in utere de regulis Juris in lex de ametro advertat imperatoris Justiniani decisio in d. l. penult. et in d. l. 39 ubi ex simplici partis voluntate prorogatione Jurisdictionis induci et sive aditus sive non aditus fuerit Judex omnino standum esse aperte docemur neque posse quem semel renuntiata fori perscriptione adversus sua pacta venire in qua difficultate componenda tot fere sunt auctorum sententiae quot capita ut constabit ex multis interpretationibus quas congerit Jason Decius Sozinus et Orosius in d. l. si convenerit et alii plures quos post Brosium ibidem in notis refert Salcedo in additionibus ad Bernardum Dies regula 319 et Juanes Gratianus regula 277 quando enim simul unius Africani responsum pertractat proce dere docent ne quis coram alieno Judice litigare cogatur alii cum Curcio in d. l. 1 de Judiciis nº. 68 conven tionem de qua ibi respectu nam fuisse affirmant et ideo re integra penitentiae locum relinqui Juxta l. si pecuniam ff. de conditione ob causam alii

cum

cum Alberico et Decio frequentibus opinant in Africani specie utrumque ex parsentibus simul a conventione discedere in Justiniani autem sanctione unum dum taxat voluntatem mutasse adque ideo mirum non esse si ei altero invito non liceat contra suam pactionem venire verum harum interpretationum priores due tales sunt ut confutatione non egeant posterior autem licet placuerit Covarruvie in cap. quamvis pactum 1 parte § 4 nº 7 et acriter defendat a Corasio lib. 4 miscellanearum c. 5. divinationis tamen morbo laborat cum nullum in ea lex sit verbum quo utriusque partis consensus signi ficet quin potius de uno tantum loqui consultum illa verba suadeant nemo compellitur etc. et preterea convincit quia si utergue ex litigatoribus penituisset etiam pretore iam adito et lite coram eo contestata possent a conventione discedere l. postquam liti C de pactis etiam si Jusiurandum in predicte conventionis confirmationem accederet cum possent sibi invicem vincula juramenti laxare c. 1. extra de jure jurando c 2 extra de sponsalibus

Quare hac interpretatione reiecta quam inveniam Alciatum quoque probasse lib. 2 paradoxorum cap. 1 magis veritati accedit eorum solutio qui docent d l si quis in conscribendo rationem ex eo pendere quod ibi non agebat de proroganda jurisdictione judicis alieni sed potius de non declinanda jurisdictione judicis ordinarii et non utendo privilegio sive prescriptione fori qua litigator propter sacerdotii prerogativam aut alio simili causa uti poterat cui si quis renuntiaverit merito contra pactum venire prohibetur quia favori suo tollitur idque jure specialiter privilegio conceditur quam quod jure communi competit l. cum miles lib. 3. militia mirus de militari ttº etres

qui

quilibet facile ad suã naturã revertit l. si unus §. pactus ne pe
teret ff de pactis quã interpretatiõ post glosã in d. l. si convenerit seq
uunt Bartolo Paulo Alex.º Jass.º et alij ibidem et nemine relato
probat et exornat ab Ugone Donelo in d l. penult.ª sic ea sine nega
te turbet qd in d legibus Justinianus fori perscriptione cleri
cos eam ~ tempore habuisse ostendat nam licet verũ sit
eius tempore de causis clericorũ nõ solũ i civilibus verũ etiã
criminalibus exceptis criminibus ecclesiasticis nõ sacerdotes
sed presides aut magistratus cognovisse l. cũ clericis l. omnes l.
Jubemus cũ alijs C de episcopis et clericis l. ad ictos C de
episcopali audientia et refert Gratianũ 96 distinctione et 11
q.ª 1 et 17 q.ª 4 per totũ sedne aud carent a magisterio
et ut promtus lites finierent Justinianus civilium quem
dam causarũ cognitionẽ eis promisit sedita ut licitũ esset
invito sententis contradicere et ad civiles magistratus pro
care ut constat ex novella 83 et 123 et ex authentica cle
ricus C de episcopis et clericis ex c si quis 11 q.ª 1 et ex no
tatis a Cuiacio in dictis novellis et a Duareno lib. 1 de
sacris ecclesie ministerijs c. 2 sic ea sine cui Juri et prerroga
tive potuerunt clerici Justiniani temporib; renuntiare

Sed licet superior conciliatiõ satis probabilis sit et novissime
defendat a Quintana Dueñas d tt.º de prorogatione Jurisdictionis
n.º 18 mihi magis i. dictis Juribus convenire videt conciliatio
qui tradunt d l. si convenerit in pacto nudo prorogationis pro
cedere ut ex illo verbo convenerit constat quod ad nudã conventio
nẽ plerũque refert ut notat Bart. per tex. ibi in l. Lucius n.º 11
si verbũ petat Abbas et alij in c. 1.º extra de pactis et relati a Quint.
ubi i. ad quid ideo obligatoriũ nõ fuisset in pacto nudo cũ Jure
obligationẽ nõ pareret l. Juris gentiũ §. igit nuda ad pacti
at vero tex in d l penultima ut ex eius verbis apparet de pa

pacto in ipso cotractu vel in cōtinenti apposito esse aci
piendum quod cū in esse contractu jentat obligatiōnē
parere notissimū ē d. l. Jurisgentiū §. quinimo lin
bone fidei cū alijs C de pactis cui interpretatiōni post
Equinarium et Gobeonū in d. l. si conuenerit subscri
bit Cuiacius ibidem in postumis recitatiōnibus et
in 7º tractatu ad Africanū in principio faguineus
lib. 1 cōtrouertiarū c. 61 Julius Pacius senturia 1.
Lib. 1 cōtrouertiarū c. 61 Julius Pacius senturia etiā 1 c. q. in
antinomiarū c. 60 Euerardus senturia etiā 1 c. q. in
fine

Ex quibus resultat quod cū odre Pontificio et Hispa
no Jure ex quibuscumque pactis et cōditiōnibus qualibus
nudis eficax obligatiō nascat c. 1º et 3. extra de pactis
nudis eficax obligatiō nascat c. 1º et 3. extra de pactis
l. 3 tt.º 8 Lib. 3 ordinamēti que ē lex 2 tt.º 16 lib. 5 reco
pilatiōnis sive contractui insit dº conditiō prorroga
tionis siue nō insit omnino obseruanda erit ita ut
neque opus sit renūtiari d. l. si conuenerit nec Ju
ramēto cōmutiōnē firmare ut post Verōnū in c. 1º
extra de Judicijs nº. 175 Curtiu in l. lege nº. 10 C de
pactis tradit Fortunius in d. c. 1. de pactis nº. 30 Cona
rruuias d. nº. 1 Juanes Gutierres de Juramēto cōfirma
torio 1ª pª cap.º 28 Geraffinus de priuilegijs Jura
mēti priuilegiō 79 ex nº. 165

Secūdo desendit quod licet olim possit clericus
ad libitū fori prescriptiōne renūtiare odre tamen
cū id sibi nō liceat ex Pontificiā desiriōne de qua
in cap.º si diligenti cū simi libus de foro cōpetenti quā
ab impugnatiōnibus Cuiacij et Petri fabri recte defendit
Cedantana Ducñas Lib. 1. ecclesiasticon c 1º correcto Sac
in

in parte manebit d. lex si quis in conscribendo ubi ibi omnes interpretes anim adverterunt

Caput 14. de concordia l. si filius familias 15. in fine de iudiciis cum l. fin. de variis et extraordinariis cognitionibus et in princ. inst. de oblig. quae ex quasi delicto nascuntur

Eos qui iudicandi munere funguntur nihil gratiae nihil amore aut odio tribuere debere sed ex praescripto legum incorrupti manibus et animis causarum merita diligenter rimari et sententias proferre. Et sic vanorum iudicum effigies demonstras quam eleganter demonstrat Alciatus emblemate 149 et multorum Iurium auctoritate demonstrat in quibus iudices aliter facientes gravissime puniuntur ut constat l. 2 et per totum C. de poena iudicis qui male iudicavit et l. 5 § 4 si iudex de oblig. et actionib. et l. 4 § 5 in cum de damno infecto et l. penultima in fine C. de pactis l. fin. C. ne sacrum baptisma et ex novella 86 et 124 et ex cap. 1 de sententia et re iudicata lib. 6 c. iudicanti 30 q. 5 l. 23 cum aliis tit. 22 p. 3. et ex notabili Leonis et Alexandri imperatorum constitutione quae a Constantino Armenopulo in principio sui promtuarii transfert et a Menochio transcribit in initio librorum de arbitrariis cum innumeris aliis quae de puniendis corruptis negligentibus crudelibus et imperitis iudicibus ab eodem Menochio congerunt lib. 2 de arbitrariis casu 339 cum sequentibus Burgos de Paz in proemio legum tauri verbo que reciben de nuestros subditos nº. 162 Paris de Puteo in tractatu de syndicatu verbo lis sua et verbo negligentia Antonio Quesada diversarum quaestionum

Iuris

Juris cap.^{lo} 10 n.º 4 Mantua in glossario clas. 2 c. 36 Das in praxi 1.º tomo prime partis primo tempore folio 26 ex n.º 71 Bernardus Dias regula 363 Orestius in l. Jus pluribus n.º 18 de Justitia et Jure Aviles in capitibus pretoru. c. 1. verbo alos partes

Inter ceteras autem penas illa posita in l. dictis Juribus refertur ut his qui male Judicaverit Judex litem suam faciat hoc est parti in litis estimatione damnetur quantum ut hoc obiter advertam ad datos Judices non ad pretores vel presides expectabat qui ut ipse ad monuit Jus dicere non Judicare solebant et si quid forte nomi aut iniqui Juris statuissent talionis pene subijciebant et ex edicto tt. quod quisque Juris in alium statuerit ipse eodem Jure utat. in quo explicando et exornando post Equinarium Duarenum Orestium et Vbisembiguim ibidem diligentissime laboravit Corasius lib. 4 miscelaneas c. 4 ferdinandus Mendoza Lib. 1 de pactis c. 2 ex n.º 6 Quintana Duenas libro 1 de Jurisdictione tt. 3 ex n.º 13 Claudius Minues in comentarijs ad emblemata Alciati emblemate 110 et Revardus in l. in omnibus 90 diversis Juris qui hic illam l. referendam esse contendit licet reprehendat a Petro fabro ibidem

Sed questionis est an his tantum qui dolo malo Judicaverit litem suam faciat an vero his quoque eadem pena teneat qui per imprudentiam vel imperitiam injustam sententiam protulerit et hunc etiam ex quasi delicto teneri quam precessaliquid intelligit Cavis et Justiniamus testant in d. fin. de varijs cognitionibus et in d. prin

principio de obligationibus que ex quasi delicto quibus cõveniunt d l 23 tt.o 22 p.o 3 et l 35 tt.o 5 p.o 5 et meritum Judicis nõ solũ cõscientia sed scientia prestare nec nisi bis docti Judicandi munus sui in rebus impar suscipere debeant ut observat Menochius d casu 339 in principio apud nos comprobat tx in l 2 tt.o 9 lib 3 . recopilationis

Verũ huic sententiæ adversari videtur Vlpianus in d l si filius ubi tunc Judicem litem suã facere scriptum reliquerit cũ dolo malo in fraudem legis sententiam dixisse evidenter arguat cuius tx difficultate perterritus Budeus in l fin de edilitio edicto inter alias antinomias quas a Justiniano in digestorũ libris relictas fuisse arbitratur hanc unã esse docet sed mihi nõ adeo gravis hec difficultas videtur ut tantũ virum turbare debuerit nam ex eo quod tunc Judicem litem suam facere cũ dolo Judicaverit scribat Vlpianus nõ statim sequitur quin possit preter dolum etiam ex imprudentia Judicans eadem pena subire ut bene consideravit Sousa in antinomiarũ solutione in fine et ab eo transcribens Theodoro in antinomiis pagina 27 ea Julius Pacius antinomiarũ centuria 3 . antinomia 22 et preterea in ipsis Juribus alia concordie ostendit via nisi quod maligne et dolose Judicans litem suã ita facit ut ad veram eius estimationem directa actione injuriarum teneat l i in fine principio . l nõ magistratibus 32 ff de injuriis et etiam infamie notam incurrat d l fin C de pena Judicis qui vero per imperitiam nõ in veram litis estimationem sed in id dũ taxat quod

obea

ob eam rem Judici equum esse videbit actionem in factum
citra infamiæ notam damnet quam solutionem
ad S. dicta Jura post Accursium et alios antiquiores ibidem
probat Duarenus in titulo de Judiciis cap. de varijs præ
ceptis Judicandi Gilbertus Regius lib. i enantiofanon
cap. 14 Cuiacius Lib. 8 observationum c. 9. et novissime
Quintana Dueñas d. tt. 3. n.o 17

Quibus ego adijciendum ad plenam illius materiæ cog
nitionem existimo quod cum sententia propter errorem
quem habet ipso Jure est nulla ut in specie tx. in l. 2 C quan
do provocare non est necesse in cap. i cum similibus extra de
re Judicata S. dictæ pœnæ locum non esse nisi si forte parti
aliquot præjudicium ex ea fuerit generatum ut tradit
glossa in d. l. fin. de varijs cognitionibus quam sequitur et
explicat Baldus in d. l. penult. n.o 1 C de pactis idem
que omnino probandum esse ubi remedio apelationis
vel exceptionis quam contra sententiam oponere potuit pars
læsa sibi consuluit ut in specie tx. in l. de nullitate 17 in
fine ff de adulterijs et in l. ex diverso 18 § 1 soluto
matrimonio cum omnino videndus est Padilla in l. i C n. 30
C de Juris et facti ignorantia post Bartolum et alios ibidem
et Ludovicus Carondas primo verosimilium cap. 18 an
autem et quando heres Judicis ex eius dolo vel imprudentia
conveniri possit videndus est tx. atque ibi interpretes
notant in l. Julianus 16 ff de Judicijs et late tradita
per idem Puteum in tractatu de sindicatu verbo heres el
primero et filius familias Judex si iniquam sententiam
tulerit an de peculio tantum an in solidum teneat ad
interpretationem tx. in d. l. filius familias in principio
vide

e videndus Cumanus ibidem in operis posthumis et lib. 15 observationum c 18 Valdinus et alij in d.o 1 instit. obligationibus qui ex quasi delicto et Ludovicus vitalis lib. 1 variarum c 4 n.o 10 qui in hoc quoque casu superiorem distinctionem admittunt an scilicet per imprudentiam quis an per dolum iniquum judicaverit

Caput 15 de conciliatione tex in l. si quis in legatione 8 ff de judicijs cum l. cum qui s. d.o 1 de constituta pecunia

Multoties accidit ut quis extra locum in quo domicilium habet recte conveniat velut si Romanus civis in aliqua provincia assidue versetur l. 2 C ubi senatores vel clarissimi vel si his qui in provincia domum habet Romae conveniat quae communis omnium patria est l. Roma ff ad municipalem l. in orbe 17 de statu hominum c fin extra de foro competenti junctis his quae circa horum jurium declarationem tradit Alciatus lib. 2 disputationum cap. 21 Pinelus in 2.a p.e rubricae c de bonis maternis n.o 11 et Covarru. in practicis c 5 quod idem in principijs curia idem observari testatur l. 4 et 5 h.o 3 p.e 3 vel si quis ratione contractus alienum forum sortiatur quod fieri posse constat ex d. c fin et ex l. contraxisse 20 de obligationibus et act. ex l. hercs absens in principio et s.s 4 sequentibus de judicijs nisi forte tanquam viator seu ad nundina contraxerit ut plurimis ostendit Gratianus regula 213

Sed sunt nonnullae personae quibus hoc privilegium a jure indulget ut hi etiam in casibus extra proprium domicilium convente domum revocandi jus habeant

beant hoc est postulandi l item in locum qui domicilij trans
ferri que enumerant in l 2 § Legati de Judicijs et per ho
sinum in regula domum reuocandi in libro regularum
pagina mihi 303 et late et utiliter per Couarruuiam ubi
i. inter quos Legati tunc quia eorum persona venera
bilis et sancta esse debet l sancti de rerum diuisione c. Jus
naturale i distinctione cum presupue quia nullis alijs
negotijs quam publicis implicari possunt l non alias 2 §
fin in fine de Judicijs l 8 in fine cum sequentibus ff de
legationibus id speciale habent ut etiamsi in Rome vel
extra suam prouinciam morent aut ante legationem
contraxerint ea durante domum reuocare possint ut
constat ex d § Legati

Quibus suppositis valde controuersum videtur inter
Jurisconsultos an si Legatus Rome se soluturum constitu
erit id quod ante legationem debere separat vel quod in
prouincia sibi traditum fuerat jusseat nunc Rome
legationis tempore contraxisse atque ita ibi conueniri
possit an vero reuocandi dom[illegible] Jus habeat et Caius
in d l si quis in legatione apertis verbis reuocandi Jus
habere respondet cui tamen in eadem specie Vlpianus ex
Juliani sententia aduersat in d l 5 § i cui suffragat
illa efficax ratio quod qui nunc Rome constituit tem
pore legationis contrahere et ibi in distincte conueni
re posse videtur cum pro his que legationis tempore contrax
erit legatus Jus reuocandi domum non habeat ut constat
ex l cum furiosus 39 § vltimo et ex d l 2 § Legatis in
principio et in versiculo omnes ff de Judicijs et ex l non
distinguemus 37 § item si quis Rome ff de receptis
arbi

arbitrij

Cuius difficultas adeo torsit quorundam interpretum animos ut existiment et aliter respondere non posse quam si in d. l. 5 § 1 negationem addamus legamusque convenire non debere quod suaderi putant ex eo quod si Julianus Romae agi posse de constituta pecunia existimavit debuit dicere legatum conveniri posse non debere. Et praeterea quia versiculus sequens tam verbis quam sententia negationem exposcit cui solutioni et emendationi nemine relato subscribit Julius Pacius antinomiarum centuria 2 antinomia 21 et eandem in Summo probasse Cuiacium in notis solemnibusque per eius nomine editis ad d. § 1 et in recitationibus postumis ad d. § Legatus. Sed Cuiacius idem lib. 13 observationum cap. 17 sane coniecturam non ulis angustijs conveniet aliter s. dicta Jura in concordiam reducere tentans et Duarenus ad tit. de constituta pecunia c. 9. et ad tit. de Judicijs cap. de foro competenti post medium antinomiam inter ea reperiri afirmans fere sui difficultati succubit et Fulgosius Paulus Castrensis Petrus Costalius Ruardus et alij post Accursium utrobique varias easque divinatorias solutiones adducunt inter quas tamen ea mihi probabilior videtur quam post glossam in d. § 1 versiculo vel tertio dic tamen admittunt nonnulli ex s. relatis ut s. distinctio adhibeatur an simpliciter nulla habita loci mentione legatus Romae existens se soluturum quod antea acceperat constituerit an vero non solum constituisse contentus specificat se ibi soluturum adijciat nam priori casu exceptionem quam habet renuntiasse non credit ut in d. l. si quis in legatione

ne quod ita accipi debet posteriori vero duobus illis co
euntibus contra observat ut in d. § 1 quod hac ratione
fundari ex sequenti specie colligit in qua legatus si in
provincia constituat se Romae soluturum tamen legatione
durante conveniri non posse Ulpianus testat nisi forte
legationis tempore se soluturum nominatim expresse
rit quae est species tx in l. 3 ff de legationibus cuius differ
entia singularis redit ratio quod licet in dubio ubiquis
contrahit ibi et soluturus credat in constituto tamen
contrarium cum accessorium sit alterius precedentis obligationis nisi aliud
nominatim caveat in loco principalis contractus so
lutio facienda est et constituti origo ut eleganter ait
Cuiacius post Castrensem ubi s. attendenda ex l. quod quod
34 ff de donationibus

Caput 16. de conciliatione l. ad peremtorium 68 cum
sequentibus de judiciis et l. consentaneum et l. tres de
nuntiationis et simi litu C quomodo et quando judex
et l. et post Editum de judiciis

Nihil reipublicae gravius nihil nocentius posse con
gere quam si inter se cives litibus et contentionibus di
gladient ex pluribus quae ex illis resultant damnis co
lligere licet de quibus in l. servus 19 ff de actionibus et
oblig. in l. equissimum 17 de usu fructu in authentico
ut differentes judices in principio collatione 9 ca in
congestis a Decio in l. quidam existimaverunt colu na
2 per tx ibi si certum petat Silva nuptiali lib. 6
n.º 1 Ludovico Romano in regula de anali possessione
q. 2 hinc themistocles libentius se viam quae recta
ad inferum quam quae ad tribunam duceret ingressurum
diçebat

decebat ut refert Elianus lib. 9. de varia Historia Sive Scaevi Pontificij Juris autores libidus quam litigiis finem imponendum esse numerabilibus in locis osten dunt quae post alios congerit Caelianus Cuota in inume rabilibus verbolibus sibi Sive denique si quis in Judicium vocatus venire renuat et litem contestari bonorum suorum possesione privat et in eam adversarius mitebat ut sic tedio affectus veniat et responderet litis quae finem debito terminet l. 2 et per totum ff quibus ex causis in possessionem l. cum qui §. missus ff ut legatorum c tua fraternitati c cum frequenter §. in aliis c. vulgatis extra ut lite non contestata §. 2. lite tamen contestata reus velactor contu maciter comparere et litem usque ad definitivam persequi nollet tribus edictis aut vero pro omnibus peremtoris sit atus etiam eo absente ferebat sententia non obstante regula l. de uno quoque 47 de re judi cata ut constat ex d. l. ad peremtoriam in sequentibus l. proponendum §. sin autem reus et §. est quidam vericulo est per tres vises C de Judiciis l. ea quae l. co sentaneum l. tres de inibitionis et authentica qui se mel C quomodo et quando judex c prout c fine li tibus c fin de dolo et contumatia l. 10 tit. 22 p. 3. sun de contumaciam illum esse definivit Hermogenianus in l. contumacia 53 §. 1 de re Judicata qui edictis pro positis vel uno pro tribus quod peremtorium apellat presentem sui facere contemnit

Ex quibus satis constare poterit quam sit difficile Ulpi ani responsum in d. l. et post edictum quo adversus tot quirit definitionem etiam post peremtorium impetratum

alium

aliud novum Edictum novam quae sitatio[ne]m intervenire debere adeo expresse docet ut Accursius inuisentibus re... post Bartolum comunem et praxim receptam testatur ipse li... bus in d l de uno quoque n.º 196 et Lancellotus de officio pretoris §.º 2 c de peremptorio existimaverit nullam aliam eius interpretandi rationem inveniri quam si verbum illum debet intelligamus id est potius ut sie... non necessitatem sed meram Judicis voluntatem importet quemadmodum pleraque quae eius potestati subjiciuntur l non quidquid ff de Judiciis l 1 c quomodo et quando Judex verum hic opinio Molinaeum Ulpiano adque adeo proprietati latini sermonis irrogat cum quam verbum debet necessitatem exposcit l paulus l a pri... mera de re Judicata l saepe ubi glosa de officio pro... consulis cum late notatis a Tiraquello de retractu tit.º 1 §.º 1 glosa 15 n.º fin

Quare ea reiecta et alia Pauli Castrensis in d l ad peremptorium qui Ulpianum de Edicto solemnissimo acri... pit quod ipse animus solemni et solemni distinguit ego semper verissimum existimavi Duarenus Judicum lib. 1 disputationum c 7 ut in d l et post Edictum verbum sita... re non significet (ut vulgo interpretes putant) in Jus vo... care vel novum terminum aut diem proponere in quo quis debeat ad Judicium venire sed quandam partium sita... tionem et vocationem quae ea die qua iam ante praefixa et signata fuerat per praeconem fiebat ut partes ad sententiam audiendam accederent quo facto sive reus praesens esset sive non lis fine debito poterat terminare et sententia statim ferri ut ex Cicerone Quintiliano et aliis idem

Duar...

Duarenus similiter ostendit et manifeste constat ex l. Divus § uerciculo et si nihil ff de in integrum restitutione et ex alijs que Duareni judicium probantes adducunt Gobaneus lib. 1 uariarum cap. fin. in fine Eguinarius in l. ult. in Jus uocando Costalius et Cuxacius ind. l. et post quod dicitur Reuardus pro tribunali c. 3. ystoria fori romanorum lib. 5. cap. 13 Brisonius et Prateius de uerbis Juris uerbo p[ro] tribunali

Caput 17. de conciliatione l. et post quod dictum est l. contumatia 53 in principio de re Judicata

Contumatia reorum tam in criminalibus quam in ciuilibus causis eorum que magistratum preceptis obsequendum propter uiam grauius quae semper penis que constant legibus ne enim olim aput Romanos ut ex Marco Varrone Aulo Gelio refert Petrus Crinitus de onesta disciplina lib. 25 c. 8 citatus reus qui neque respondisset neque sensatus esset unius ouis multa plectebat et postea graue delictum dicit a consulto in l. omne delictum § contumatia de re militari et uarijs passim penis coercet ut constat ex l. 1 ff et C de requirendis reis quibus adde Duarenum lib. 1 disputationum c. 8 ex l. 1 § ultimo ubi glossa Alexander et Jasso ff si quis Jus dicenti non obtemperauerit et ex tex. notabili in l. si is cum quo 20 ff comuni diuidundo ubi absentes rei qui ad quod dicitur non respoderit uitam dirui et arguisse jubendo impune posse Ponponius ostendit cuius responsum uarie emendant et interpretant Duarenus lib. 1 disputationum c. 9 Budeus in notis posterioribus ad pandectas sub l. qui cum uno § grauius de re militari Ricuardus lib. 1 uariorum cap. 7 Cuiacius lib. 1. obseruationum

nationũ c 7 et Lib. 13 c 29 quarius Robertus Lib. 3 se
turarũ c 4

Et sane merito etiã seuera aduersus cõtumaces procedit nã qui Judiciũ fugit quodamodo crimen fateri si uel de Justitia litigu aduersaeũ moueat dys perare premittit etenim ut recte ait Seneca epistola 97 bonã cõscientia prodire uult et conspici ipsas nequitias tenebras timet et epistola 122 grauis male cõscientia lux ĩ neque ẽ ferendus reus qui arroganti et subdola mora procrastinat et Judicio aliã subire recusat cũ Quintiliano teste declamatione 319 naturalis sit improbitatis hominibus dilationis et extrahendi Judicij inpedictos quo fit ut nõ male dixisse uideat Ermogenianus in d. l. contumacia eũ qui Eremodiciũ facit id ẽ ut declarat preter alios Alex. ab Alex. lib 4 genealiũ c 15 Lite con testatam deserit et nocatus comparere per cõtumaciã recusat litis damno cõercere hoc ẽ causã amitere et ad uersario cõdemnari debere ut explicare uidet tx in l certum 6 §o si quis ff de confessis ibi nec solet quis absenti condemnari

Sed urget in contrariũ Vlpiani sententia in d. l. et post edictum ubi nõ semper 2us preesse pronũciadũ esse sed interdũ etiã absente si bonam causam habuerit uincere aperte testat cui et Justinianus cõsentit in l proferandum §o cũ aute C de Judicijs sibi litigatores absentia Dei presentia repleat in quorũ Jurium dificultate de soluenda multa molit Accursius et inter scriptos utrobique et Bernardus Valterus lib. 1 miscelanearũ c 28 quor ego sententijs relictis probo priorem Accursij interpretationẽ

ut

ut in d. l. cōtumatiā quod cōsultus ait cōtumacem litis dam-
no coerceri nō eo pertineat ut in principali causa damnet
sed tantū ad expensas et sūtus litis referat qui nūquam
absenti etiam victori vel ex justa causa litiganti resti-
tuit ut constat ex d. §. cū autē in fine et ex glosa et doc-
toribus in l. cū quē temere de judicijs cū late cōgestis
a Menoquio lib. 1 de arbitrarijs questione 36 et lib. 2
casu 154 Minsingerō observationum centuria 4 observa-
tione 67 Andreas gail practicarū observationū lib. 1
observationē 151 cum sequenti

Vel sic respondendū jurisco Ermogenianū
litis damno cōtumacem coerceri eo sensu dixisse ut signi-
ficaret apellandi a sententia semel lata facultatē nō dari
ut constat ex d. l. et post ēdictū in fine l. 1 C quorū apel-
lationes d. l. properandum §. cū autē l. 1 §. fin. junct.
glosa ibi ff quando apellandū sit et ex tx obtimo in l. ex
consensu 23 §. cū qui ff de apelationibus et trad. et in
terminis Cuiacius in recitationibus postumis ad d. l. et
post ēdictū et ad l. 12 de apellationibus et ad Papini-
anū lib. 19 responsorū in d. l. cū qui

Neque mirū si verus cōtumax apellandi licentiā pri-
vet nā cū apellatio in eō sit inventa ut judicantiū
imperitia vel iniquitas corrigat l. 1 de apellationibus
de re nō de judice queri cōtumax debet qui cū posset ad
tribunā accedere et ibi suas defentiones vel per se vel per
procuratorem producere et ēdicti denuntiationem rūpere
id nō fuit ut eleganter notavit Papinianus in d. §. cū
qui quo in tx ēdicti denuntiationem rumpere eodem
sensu dicit quo aput Ulpianū ēdictū sensū decere

in d. l.

in d. l. et post de cuius verbi significatione ultra eos qui de verbis Juris scripserunt videri potest Quintana Dueñas lib. 1 de Jurisdictione tit. 5 n. 22 et de sequendae tionis praxi Andreas Gail lib. 1 observatione 59 et Mi singerius sexta centuria 5 observatione 87 et sexta centuria 2 observatione 63.

Caput 18 de conciliatione l. 2 ff de in Jus vocando et l. 1 ne quis eum qui in Jus vocatur et similium cum l. satis 19 et l. sed et si 21 de in Jus vocando

Pertinet etiam ad Summi Juris dictionis et Judiciorum tractatum quo pacto rei in Jus vocati debeant cognoscere cum Justiniano teste in § fin de poenis temere litigantium Judiciorum omnium ab ea parte edicti ducat exordium qua edixit de in Jus vocando cum quae in Jus vocare nihil aliud sit quam Juris experiundi causa in Judicium vocare l. 1 de in Jus vocando l. 1 tit. 3 p. 3 fiebat autem in Jus vocatio non verbo tantum aut dici in quam quis ad Judicium venire deberet denunciatione ut vulgo omnes com... unde et interpretes opinantur sed manus etiam in adversarium qui vocatus statim sequi noluisset injectione erat enim lege decem viralium sancitum in Jus vocati ut irent ut constat ex Cicerone lib. 3 de legibus et a ... Lio lib. 20 noxiarum abicarum cuius legis autoritate etiam reluctantem trahere et si opus esset in Jus obtorto collo rapere potere poterat dum modo prius antestatus esset actor id est unius ex illis civibus qui praesentes essent auriculam attigisset esse non in Juria adversario facere sed Juris sui prosequendi gratia manus in eum injicere protestaret ut constat ex Festo Pompeio verbo antis

antestari ex Plauto in Curculione ibi ne facias testis
neque quidem tibi debeo quidquam et ibi Voc. prius pauli
in diem natu adque intestari me arripis et eleganter
ex Oratio lib. 1 sermonu satira 9 ibi

Casus venit obvius illi
adversarius et quo turpissime magna
exclamant voce et licet antestari ego v°.
opono auriculam rapit in jus clamat utrinque

et ex mille alijs bonoru autoru testimonijs quas in hac
rem congerit Duarenus lib. 1. disputationu c. 1. Go
beanus lib. 1 variorum c. fin. Petrus Marinus lib. 10
miscellanearu c. 1 Ludovicus Marinus lib. 2 actionu
c 45 cu sequentibus Cuiacius lib. 7 observationum
c. 15 et 16 et lib 10 c. 10 Revardus ad ll. 12 tabularu
c. 5. et in l. 16 de regulis juris Brisonius de formul.
lib. 5 p° 410 et novissime Quintana Duenas lib 1
de juris dictione tt° 4 qui eandem observationem manifeste
comprobat ex d. l. 2 de in jus vocando quam variæ emen
dant et interpretent Corrasius 1° miscellanearu c. 11 Ren.
Revardus lib. 1. variorum cap. 6 et lib. 2 c. 15 Alexan
der 3° genialium c 7 Cuiacius lib. 13 observationu
c. 29 Parladorius 2° quotidianaru c. 19 n° 5 Justus Lip
sius lib. 1 de militia Romana dialogo 5 ubi proba
ne quis in jus vocari ab ulpiano non posset dicunt procul
dubio non exciperent nisi in jus vocatus manu et in
vitus duceret neque pretor proponeret tt° ne quis eu
qui in jus vocatus est vi eximat et similis neque dic
eret Valerius Maximus lib. 2 tt° de institutis antiquis
mulieris in jus vocate corpus tangere licitum non
fuisse

fuisse facit preterea tx in l 9 ff ad l Juliã de vi priua
ta et in l si vero § s(e)c(un)do 1 qui satis dare cogant(ur) et tx in
l qui neque aliqui incipit solutu(m) 48 de verborum sign(ificatione)
qui sumptu(m) e(st) ex Caio Lib. 1 ad edictu(m) pretoris urbani
ubi qui neque sequant(ur) neque ducant(ur) et melior tx
quib(us) me etiã nouam accipit Lucẽ in l si quis 23 ff
de iniurijs in l nemo 109 de regulis juris in l plerique
18 de in jus uocando ubi quod nemo de domo sua
unicuique tutissimum refugiu(m) e(st) inuitus extrahi de
beat infer co(n)sultus qui inde aliquem in jus uocaue
rit eum inferri uideri quod de sola citatione uer
bali dici non potuisset

Veru(m) ijs omnibus aduersari uidetur tx in d l si edet in
et in d l si tatis ubi cu(m) qui domi e(st) si id se aditum uel
conspectum prestet quamuis extrahi de domo sua no(n)
debeat recte tame(n) in jus uocari Paulus afirmat et
tx in d l 5 ff de judicijs ubi cu(m) qui ex aliena juris
risdictione in jus uocat(ur) uenire debere saltem primi
legati sua alegaturu(m) Vlpianus scribit quasi qui in
jus ab le dicerent si in jus uocare esset aduersariu(m) manu
etiã inuitu(m) ad tribunam aducere

Quo arguto et alijs leuioribus moti Joanes Robertus
Lib. 3 sententiaru(m) c 1 et Joanes Baudius Lib. 2 questionu(m)
c 26 in jus uocare uerbalem solu(m) citatione(m) no(n) autem
uiolentiã ductione(m) significare aduersus ceteros contra
res contendunt sed cu(m) juribus et autoritatib(us) pro contra
riã opinione aductis no(n) satisfaciant ego ab ea recede
dum no(n) puto neque obstat d l ex § nam ex eo quod dicat
in jus uocatum uenire debere non sequit(ur) quin si ipse

sequi

seq[ui] vocant nollu[i]sse invitus rrapi posse quocu[m]q[ue] pacto intelligo t[itu]l[o] in ius vocati ut eant. Reus nos etia[m] obstat d. lex sed etsi et d. l. satis na[m] ibi verbo ta[n]tu[m] absens qui latitat in jus vocat propterea quod de domo sua invitus extrahi nequeat unde de nulla ob[servat]ione et q[uo]d rite sitat justa solemnem reoru[m] absentiu[m] vocando formulam de qua in l. 4 §. pr[ae]tor de damno infecto et in plurimis alijs locis congestis a Cuiacio d. lib. 1 c. 15

Caput 19 de conciliatione tx. in l. 4 versiculo parentes et in l. sed et si hac. 10. versiculo liberos ff de in jus vo[can]do cu[m] l. juris co[n]sultus §. parentes ff de gradib[us]

Cum in jus vocare ut in precedenti cap[itul]o ex veriori opinione resolvimus sit reu[m] in judiciu[m] duce[re] et sequi nolentem manibus trahere merito inter personas qu[ae] adversariu[m] in jus vocare no[n] possunt liberi connumerant[ur] qui ideo usque uxrus parentes sive legitimos et naturales simul sive naturales aut legitimos tantu[m] quibus in casibus adversus eos litigandi jus habent venia no[n] impetrata sub quinquagenta aureoru[m] p[oe]na ad tribunam vocare non possunt ut constat ex l. 2 et fin. C. de in jus vocando d. l. 4 cu[m] sequentibus et d. l. sed et si hac §. liberos ff eodi[m] §. fin[ali] inst[itutionum] de p[oe]na temere litigantiu[m] §. p[oe]nalis inst[itutionum] de actionibus l. 3 et sequentibus t[itul]o 2 p[artid]a 3. l. 4 t[itul]o 7 eadem partita junctis his que preter scribentes in his juribus tale co[n]gerit Duenas regula 351 Ludovicus Mainus lib. 2 actionu[m] cap[itul]o 44 et 45 et Quintana Dueñas libro 1 de jurisdictione t[itul]o 4 ex n[umer]o 16 na[m] si generaliter eas personas quibus reverentia debet sine venia pr[ae]toris in jus vocare non possumus teste Modestino in l. generaliter 13 ff de in jus vocando

uocādo maxima cū ratiōne hoc in parentibus precipue obseruat quibus naturali ēt ciuili ratiōne pietas et honor debet ut constat ex L ueluti de Justitia et Jure et d L 2 Cole in Jus uocando ex L 1. 9 et per totū ff de obsequijs a liberis et libertis et ex Platone dialogo 2. de Legibus qui existi mandum esse inquit nullum aput Deos magis onoradū simulacrū nos habere debere quā patris et auos senio confectos matresque simul quibus onoratis Deus gaudet quo fit ut hoc Jure onorifico parentes iniuriari nō possint ut tradit Alexandrū per tx ibi in L alias 15 §º eleganter soluto matrimonio et sequit Duenas ubi sup. 9 et Ascanius Clementinus in tractatu de patria potestate effectu 3.

Quibus suppositis questionis ē an prefatorū parentes Liberis in Jus uocari posse prohibeat debeat adsertiū aliquē gradū restringi an generaliter et infinitum de omnibus ascendentibus et descendentibus accipi et quo ad naturales parentes attinet nullū omnino uocari posse Ulpianus afirmat in d L 4 §º parentē et in d L uideri §º Liberos eo quod parentū et Liberorū apellatio ex receptiori casu et aliorum cōsultorū Juris sententia sine gradus Limitatiōne ad omnes ascendentes et descendentes propriè pertineat quod cōfirmat etiā ex tx in L apellatione parentis si in L cognoscere 56 uersiculo Liberorū in L Liberorū 220 ff de uerborū signif. in L 1 uersiculo uersiculo et generaliter ff de Legatis prestandis in L nuptias 53. ff de ritu nuptiarum in L libertū 16 uersiculo secū de Liberis de excusatio. tutorū in L 3 in fine de assig nandis Libertis in L 1 tt. 7 pº 4 et sequit glosa in L se natoris. 11. ff de senatoribus et in L si ā totali 48 ff soluto matri

matrimonio et in l. i uerbo pęna ff de prendijs et in d. ss pęnabus uerbo parentem ubi notantur scribit quod si Abb odręque uiueret a nemine in ius sine uenia uocari posse

Sed urget grauiter in contrarium Pauli responsum in d. l. Juris consultus uersiculo parentes ubi proprie parentum apellatione usque ad tritauum liberorum autem usque ad trinepotem extendi afirmat reliquos uero maiores uel posteriores apellari cuius sententiam et Petrus Crinitus probat lib. 15 de onesta disciplina c. 8 et Ciceronis uerba fauere uidentur in oratione de propriorum liberis dum parentes a maioribus his uerbis distingit quid enim crudelius quam hominem onestis parentibus ac maioribus natos etc. et eiusdem Pauli uerba aput festum Ponpeium lib. 14 de uerborum signif. ubi parentem uulgo patrem aut matrem apellari inquit Jurisprudentes tamen dicere auuos aut proauos auiasque et proauias parentum nomine apellari et Caligula sensisse uisus est quem ut refert Alexander ab Alex. lib. 1 genialium c. 15 cum nullum renini modum fauret posteros non ultra filios extendi nequiter cauit latius et unde cum in materia pęnali protrahi uerba non debeant non debeant sed potius intra suos cancelos intelligi l. interpretatione 42 ff de pęnis dicendum uidebat hec nomina adeo late acipi non debere

Quare Bart. in l. Galus § idem credendum n.o 1 et in d. l. Liberorum n.o 19 motus dificultate hac in d. l. Juris consultus arbitratus proprie liberorum et parentum apellatione ultra trinepotem uel tritauum non extendi licet largo modo et late sumpto uocabulo omnes asendentes et desendentes hebeas compre(h)endi soleat quam opinionem sequitur Alex

Alexander et Jasson nº 1 et Bolocnetus nº 15 in rubrica de Liberis et post. et ẽ ab allijs communiter aprobata teste Caldas Pereira in L si curatorem habens verbo si ne cu ratore nº 48 et in nostre materia terminis in venio an tecos idem docuisse Acursiũ in d L 4 verbo parentes de in jus vocando ubi ait quod licet 2us propria vocabuli significatione parentes ut Paulus ait usque ad tritauũ di cant in edicto autem de in jus vocando ex benegna interpretatione et onestatis ratione receptũ fuit ut in infinitũ illud verbum recipiatur quod mirum videri nõ debet nã ut Orostius ibidem testatur sepe recedimus a proprietate verborũ si id sensus suadeat ons[illegible]

Sed hec interpretatio aplurimis alijs reijcitur quo vin us opinatur propria parentũ et liberorũ nomina in in finitũ extendi ut in d L apellatione et in d L liberorũ cũ similibus s. relatis ad textum ad in d L iuris co[illegible] tus respondent nõ negare Paulũ ibi parentũ et libe rorum nomẽ in infinitũ extendi sed solum docere ascendentes usque ad tritauũ descendentes usque ad trinepo tem apellari posse proprio et speciali cuiusque gradus vocabulo post eos vero deficiente hac in parte Lingua latina particulare nomẽ nõ inveniri et ideo gener ali et colectivo nomine maiores et posteriores apellari quã interpretationem primus tradit Jasson in d §º videndum nº 5 et 6. et nemini relato sibi tribuunt Co varruvias Lib. 10 comentariorũ cap. 1 nº 4 et Robertus in d L liberorũ ad mediũ Bernardus Ubartenus Lib. 1. miscelanearũ c 10 et sequent Pinelũ et alij relatia Cal das ubi s. et in his scolis preceptores nostri uno ore pro bare solent potest quidem in illius confirmationem servi

Ono

Onorati autoritas adduci qui in illud Virgilij octavo Eneidos Lib. quez minores minorum vocabulum usurpari ait ubi gradum nomen deficit

Ego autem longe verius existimo Jurisconsultos non ad gradum nomina sed ad propriam apellationem parentum et liberorum respexisse ut manifeste aparet ex d. l. 4 de in jus vocando et ex d. l. Jurisconsultus ubi cum dicit ulteriores qui non habent speciale nomen maiores vel posteriores apellari aperte ostendit constantum qui ulteriores sunt et nomen habent speciale parentes vel liberos dici posse. Juxta quez verba supra dicte dificultatis conciliatio erit paulum de propria significatione vestra et Ulpianum v. et ceteros consultos qui hec nomina in instinctum accipiunt ad usum loquendi et comunem eorum acceptionem expectasse quez adeo varia in hac re invenit ut licet parentes aparendo dicti sint teste Valla Lib. 13 elegantiarum cap. 70 omnes tamen ascendentes sub hoc nomine soleant significari quemadmodum et maiorum patrum avorum et atavorum nomina sepe promiscue usurpantur ut constat ex l. lex qui tutores C. de administratione tutorum Jubenali et aliis quos refert Joannes Briguens in d. l. apellatione parentes est enim verissimum quod Plato in Cratilo scripsit nomina vetera diuturnitate temporis distrahi et confundi experientia quod vel ex eo aparet quod iam hodie nos lingua vernacula parentes eos omnes dicimus qui nobis sanguine ex quacumque parte junguntur quod et apud Latini sermonis probatos autores sepe inveniri testatur Alexander ab Alex. d. Lib. 1 genialium c. 13 et latissime ostendit Tiraquellus de retractu lignagier § 1

§. 1 glosa 18 ex principio de coru autē nominu in practicis quæstionibus usu et diferentijs et quid inter Liberos et filios interesit ultra autores s. relatos vi dendus est Quota in memorabilibus verbo filius et pri mero Molina lib. 1. c 6 ex nº 28 Tiberius Decianus reypō 10 41 ex nº 29 voluminis 1. et reyō 10 55 nº 32 vo lumine 3.

Caput. 20. de conciliatione. l. Julianus. 11. ff qui satisdare et l. in causa 27 § 1 si procurator de procuratoribus cu l. si ante acceptu. 7. versi. ult. ff. iudicatum solui

Pertinebant quoque ad multoru iuditioru ordinē et reru iudicatarum securitatē cautiones sive satis dationes quæ de iudicio sistendo et iudicando soluendo in ipso litis ingressu prestari solebant quaru prior ab his oferebat qui in ius vocati ne dieserent, posterius sistendi in iudicio prestabant qui vades olim sive prædes ut ausonius in monosilabis malunt apellabant de qua in l. 1 et per totu ff in ius vocati ut eant et ff qui satisdare cogant et in late cogestis a Curacio et Vbesbequio in paratitlis ad eos ttos Matienzo in l. 3. et in l 10 tt. 16 lib 5 recopilationis Rodrico Suares Olano et alijs quos refert Picardus in repetitione d. l. si ante septum nº 6 nā licet lex 12 tabularu in jus vocatus sequi juberet pretor tamē nivias legis vox. l. 7 de justicia et Jure nō cogendu venire q̄ decreto statuit si satis vel cautu daret ut albte ex autore ad Ennium adverti Picuardus de varijs uis captionu diferentijs c. 2. sequens vero cautio co tendebat ut res judicio facto pa rata esset ut recte ait Julius in oratione pro Quintio inde

m de qua Judicatum solui apellabat quod a reo uel procuratore aut defensore eius satis dationem exigeret quia ut sibi quod fuisset Judicatum solueret Juxta responsum Jurisconsulti in l. de die §º si seruus et in l. si filius familias ff qui satis dare in l. si sed hec 35 §º non solum de procuratoribus l. si ad defendendum 10 ff Judicatum solui in principio et §º 1 ubi omnes mixtim de satisdationibus et eleganter traditur a Cuiacio lib. 10 observationum c. 19

Sirica quam tractationem controuersum fuisse inter ipsos Jurisconsultos uidetur an si Judicatum solui ab aliquo satis datum fuerit prius quam dominus litis eum procuratorem dederit post satisdationem autem prestitam domini mandatum interueniat ob hanc personam mutationem satisdatio extinguatur et non extingui nec perimi sed in condemnatione subsecuta fideiussores efficaciter teneri Vlpianus expressis uerbis affirmat in d. l. Justianus et in d. §º si ex parte cui tamen e regione aduersatur casus in d. l. si ante acceptum uerriculo ultimo satis dationem antea prestitam inutilem reddi docemus si postea domini mandatum accesserit et meo Judicio non sine Judicio non sine ratione nam ut idem Cuiacius docet et mille alijs Juribus probat ad hoc ut stipulatio Judicatum solui comitatur non sufficit circa personas acceptum esse Judicium quia stipulationem comprehensa est sed oportet etiam causam persone eandem esse quae stipulationis interponende tempore fuit necessarium e ut in l. dicta spetie mutatam fuisse causam persone eius nec stipulationem comiti debuisse decamus cum his quia satis dationem prestitit de defensore seu negotiorum gestore

cfeliy

tutus fuerit procurator defensor enim etsi a procuratore nonusquequaque distet ille tamen proprie dicitur qui absque mandato cum sola satisdatione (sine qua nemo idoneus defensor esse videtur l qui proprio q 6 § quia l cum l non videtur 53 de procuratoribus dicto principio de satisdationibus) alienum ultro et sponte in judicio defendit adque licet ut constat ex l minor 55 cum sequentibus et ex l sed et hæc 35 § defendere de procuratoribus unde in hac difficili antinomia componenda maximus est inter pretum labor post Accursium utrobique qui plurimos commentus est interpretationes inter quas illa tandem magis communi antiquorum et recentiorum omnium judicio recipitur ut distinguendum sit an dicta mutatio ex parte rei an ex parte actoris contingat prior enim in casu satisdatio permittit ut in d l si ante et in l 1 § fin ff quibus modis pignus solvitur posteriori vero rata manet ut in d l Julianus et in d § si ex parte ex singulari ratione discriminis quam post Bartolum et alios in d l si ante late tradit et ornat Ricardus ibidem ex n° 25 et Julius Pacius antinomiarum centuria 1 antinomia 70 et omnino videndus Petrus faber lib. 1 observationum c 13. et Cujacius lib. 11 responsorum Papiniani ad d legem primam

Ad Titulum de Pactis prescriptis verbis nudis que et innominatis Venditionibus

Capitulum 1. de conciliatione l. jurisgentium 7° versiculo et ideo ff de pactis cum l naturalis § 5° ad eundo versiculo ... d l sedi dedi ff de prescriptis verbis ... etsi

Et si ea sit inter nominatos et innominatos cōtractus diversitas quod illi proprium nomen habeant et simul ad que selebrati sunt actionem producant. Si vero tanquam minus frequentes et reipublicae utiles propriis fuerint nominibus et actionibus destituti ut constat ex l. de obligationibus et actionibus et ex hac l. jurisgentium in principio et ex his que ibidem Jasso Orestius et Duarenus et Eguinarius tradiderunt et Varonius lib. 2 declarationum cap.o 22 et Coraseus lib. 1 miscelanearum cap. 23 n.o 8 ubi tamen causa subest hoc est factum vel implementum ex parte alterius ex cōtrahentibus secutum est. his etiam innominatis cōventionibus obligationem oriri manifeste docemur in hac l. jurisgentium versiculo sed et in l. ex placito C. de rerum permutatione in l. versiculo item emtio ff eodem in l. 3 tt.o 6 §.o 3 cum aliis. neque enim equum fuit eum qui fidem datam implevit in damno manere alterum qui violavit fraudis sue ex aliena iactura cōmodum reportare contra l. nam hoc natura de condictione indebiti l. itaque fullo ff de furtis inde si Sticum tibi dederim ut Pamphilum manumitteres et post manumitionem Stichus tibi evictus fuerit quia nec data Pamphilo libertas revocari potuit l. liberos 10 C de liberali causa l. uxorem 29 in fine de manumissis ttt.o neque evictus Stichus tibi datus videtur l. 190 evincit 151 alias 190 de regulis juris l. si pro parte 50 §.o versu de in rem verso merito reiecta Juliani sententia qui generalem in factum actionem a pretore dandam existimabat Ulpianus cum Mauriciano in d. versiculo et ideo magis probavit civilem hoc casu incerti

actio

actionẽ id est prescriptis verbis tibi cõpetere qua quod tua interest, si tu emitũ nõ fuisse cõsequi possis ad istam im ut Bart. ibi ait n.º 2 sufficiens praexistens quae materia nempe cõtractus innominatus juxta causa impletũ justitis unde haec actio nascat quae ideo in certiã apellat quod ex solis contractibus nominatis certae et solemnes actiones in illo pretoris proposita erant quae oculis cerni et digito demonstrari possent l 2 § deinde ex his de origine juris l 1 et 2 C de formulis sublatis l 1 § eũ quoque ff de edendo juxta interpretationẽ et emendationem Duareni lib. 1 disputationum cap.º 13 quã sequit Cujacius verbo edere Revardus pro tribunali c 4 Parladorius 2º quotidianarum c fin 5.ª parte § 1 ex n.º 8 et novissime Duarte Caldeyra lib. 1 variarũ lectionũ c 7 prescriptis aute verbis et in factũ ideo dicit quod juxta factum a litigatoribus expositũ et 2.º prescripta verba rem gesta demonstrantia ordinaretur et conside ret l 1 cũ sequentibus de prescrip. verbis l cũ mota C de transactionibus notant ultra supra citatos Alciatus lib. 4 disputationũ cap.º fin. forcatolus dialogo 97 n.º 3 V besembegius in paratitla de prescriptis verbis et Mendoza lib. 3. de pactis c 4 n.º 5

Sed adversat his tx. in d l naturalis versiculo sed si ubi in § dicta specie Julianũ nõ pretoriam sed in rem in factũ actionem dedisse adeo apertis verbis Paulus scribit ut vel dicendum sit quod Accursius et Cassiatus existimarunt Julianũ variasse vel Paulum aut Ulpianũ in eius opinionem referendam mendaces fuisse

fuisse quod ut effugiant inter praetes varie laborant et
Fulgosius minus recte Julianum ab impugnatione Ma
uritiani tueri conat. quasi Eis uniserit de actione in
factum ciuili a praetore danda constat enim praetorem
tam ciuiles quam proprias actiones dedisse l. 1. juncta
l. in comodato 17 §. sicut ff comodati et traditis a Gilber
to Regio lib. 1 enatio[n]. Famen c. 2. Quare Eis et aliis so
lutionibus relictis quas refert Mendosa ubi §. ex n. 19
et alia ipsius n. 22 qui tandem minus recte concludit
Juliani opinionem in d. versiculo sed si in discreto
casu procedere abeo de quo loquit tx in d. versiculo
et ideo. Ego magis admito resolutionem judicium a praeceptoribus
etiam nostris probatum qui existimant Tribo
nianum in d. versiculo sed si dedi sine marciani nota
eum locum retulisse et ne Paulus Juliani uniseta referens
dissipare ab Ulpiano videret in d. versic.o et ideo di
ctionem illam, ciuilem, adjicisse id satis esse ratus ad
antinomiam uitandam parum tamen caute cum Julia
nus non ciuilem sed praetoriam actionem (quae ut diximus
a ciuili multum distat in proposita specie consequit
nec ciuilem considere potuerit quaecum actione de dolo
quam ex eodem etiam contractu Julianus dabat nunquam
concurrere potest l. 1 in principio et in §. ait praetor ff de
dolo quam opinionem post Duarenum probarunt Equi
narius Cuiacius et Vbermbeguius in d. §. et ideo Rur
dus in notis ad dictum versiculum sed si dedi Antonius Go
beanus lib. 2 lectionum c. 27 Otomanus in disputatione
de pactis pagina 125 et nouissime Julius Pacius selectarum
c. antinomiarum antinomia 87 qui cum Cuiacio
supra

supra et in notis postumis ad d. versiculu et ideo similes tribomani audacia in alijs etiā locis reperiri demonstrat quod pas. in ostendit Anthonius faber in suis coniectu rarū libris et Renardus in tribomano et lib. q uario rū c. 5 et nos alibi latius ostēdemus

Caput. 2. de conciliatione eiusdem l. Juris gentiū §. igit nuda et similiū cū §. prētor ait eadem l. et l. inter sororē 26 §. cōueniunt de pactis dotalibus etc.

Eadem ratio quæ efficit ne re integra ex innominatis contractibus actio nascat in causa quoque fuit ut pr ysti Juris ciuilis auctores ex pactis nudis actionem nunde derint neque enim cōgruū Judicarunt ex qualibet sim plici conuentione et uerborū interdū minus seria et de liberata prolatione homines Juris uinculis aligari et ad uersus eos actiones concedi quibus experiendis nulli Judi cis nulla unquam tribunalia sufficerent ob quod actio nem etiam aduersus ingratos delegarunt quam ta men alienationes habere et obseruat Couarruuias in c. cū in officijs n.º 9 extra de test. et in cap. quamuis pactū 2a. parte §. 4 n.º 13. et post eū Morla in emporio Juris tt.º 3. q.ª 1 n.º 1 quibus in effectu cōuenit alia ra tiō quā pluribus rationibus sibi usurpat Mendoza lib. 3 de pactis c. 9 n.º 11 et Arri dem. Senecæ uerba lib. 3. de beneficijs duū inquit adijce neme quod sine uni legi omnia fora uix sufficient quis erit qui nō agat quis cū quo nō agat inde merito licet talia pacta Jure na turali obliget l. 1 de pactis et de constituta pecunia l. cu amplius §. Si ex natura de reg. Juris et ad exigendum

prosset

pront cu exceptio descendo quedā a'pro inde Juris naturalis
judicat principio inst. de exceptionibus c cu inters eodem
eodem Juncta L ut vim de Justitia et Jure et L 4 ad
L aquiliam Jure tamē civili obligationem et actio
nem destitui dicit in d §o igit nuda cu seque tibus
in L legem in L petens et in bonę fidei cu alijs C de pac
tis et factū dumtaxat cōtineri in L si unus §o pactus
ne peteret ff eodem

Sed urget in cōtrariū graviter tx in d §o pretor ait
ubi cu pretor qui vicem quędam vox. ē Juris civilis L
8 de Justitia et Jure servaturū se pacta cōventa pol
ceat quę neque dolū neque metū neque aliquid
contra leges aut bonos mores cōtineat et ex his verbis
non solum exceptionis sed et actionis auxiliū denobet
argumento tx in L statuas 41 de adqui. rerū dominio L ult
45 §o 1 familię erciscundę et eorū quę tradit glosa in aut
Sentia sacramēta puberū verbo custodiant C si adver
sus venditionē docere videmur saltim ex tuitione
pretoris pacta etiam nuda ad actionem proficere
neque enim admittenda esse equi nams sententia in
eodem §o pretor ait quā sequit Vaconius declaratio
ne 67 no 9 et nemine relato ibi tribuit Mendosa
d lib. 3 de pactis c 11 no 9 qui illo in tx pacti cōventi
nomine pacta causę implemēto vel legis autoritate
aut quocumq. cōtractus vestita significari docent
verius namque ē in nudis etiam pactis cōventionem
inesse L 1 §o cōventionis ubi Cuiacius et Duarenus
ff. eodem et pactū cōventū idem ac pactum nudū
esse et cōventū olim quam nihil preter cōventione
habens ut docte observat Cuiacius lib. 2 observationū

c 15

cap.º 15 et ex Sicerone et alijs Brissonius verbo pactum Ho tomanus in principio disputationis de pactis et Conanus lib. secondo commentariorum c. 1 n.º 9 Carondas lib. 1 verosimilium c. 4.

Unde Bart. hac difficultate torquet ut se respondere iure ingenue fateat et fulgosius nec pacta liberato ria ab obligatorijs distinguere conet et alij aliter solve re tendunt tentent quibus reiectis ego eorum judicium ve hementer probo qui in d. §.º pretor ait nihil civili iure contrarium pretorum edictum ipse ait et quod si pacta servaturum polliceret si nuda sint quo ad exceptionem intelligendum esse si vero alicuius legis vel causa autoritate fulciant quo ad actionem etiam semper enim pretor leges civiles sequi presumit l. 1 in fine ff ex quibus causis maiores etenim ex illis actio non competit neque a pretore concedi solet nisi id ipse nominatim expresserit l. cum proponas 14 §.º si res ff de publiciana quam solutionem post Bar tolum Jacobinum et alios antiquiores in d. §.º pretor ait doctissimi ex recentioribus uno ore recipiunt ut constat ex Duareno Cuiacio et Orostio ibidem eodem Cuiacio d. libro 2 observationum cap.º 15 Carondas d. c. 4 forcatulo di alogo 69 n.º 2 Contio primo disputationum c. 7 Ugodo nelo in l. 10 C de pactis Morla ubi s. n.º 2 qui alijs juribus quibus probari etiam videt ex pactis nudis ac tionem oriri eleganter respondet et simul quid in hac re jure Pontificio et Regio sit observandum pertractant quod late etiam prestitit Mendosa d. c. 9 Madera animadversionum c. 8 et 9 Anastasius Germonius lib. 1 animadversionum c. 4 Parladorius lib. 2 quotidianarum c. 3 et innumeri relati per Sendum in colectanea 31 ad decentales n.º 5

Sed pauci ex s. dicti advertunt adhuc in d. l. inter

sorem 5º. convenit de pactis dotalibus quo ex pacto nudo
dari actio videtur uxori que marito proprijs sumtibus in
provinciam secuta est cum antea inter eos convenissent ut
uxor quoque viri viris sumtibus uteretur minus ex dificul
tatem non satis effugiunt Alexander et Jason in l. legi
tima nº. 8 ff. eodem Sauius in l. Lecta nº. 22 si certum
petat Romanus singulari 228 et alij relati a Castellano
Cuola in memorabilibus verbo actio de constituta du
docent ibi adeo a Papiniano actionem concedi quod legi
tima illa conventio videatur cum in pactum id fuerit de
ductum quod alias Jure et legibus maritus facere tenebatur
nempe uxorem quam ad se venire Jubebat itinerijs sumptus
prestare ut constat ex l. si id quod 22 de donationibus
inter Juncta d. l. legitima et regula quam omnes com
muniter deducere solent ex l. fin. C. ad l. fal. videam non
longe verius est Papinianum ibi non virtute pacti legis
autoritate fulti uxori actionem concessisse alioqui enim
directa ponis praescriptis verbis actionem non utilem tribu
ere debuisset Juxta d. l. Jurisgentium in principio et in
d. l. legitima ubi advertit Fortunius nº. 12 et in cap.
1 de pactis nº. 36 unde ego preter omnes existimo ibi
ideo ex nuda conventione actionem concedi quod cum uxor
viri literis et fidem secuta itinerijs sumtus ex sua pe
cunia fecisset et sui negotium unde conventionis terminos
excessisse actione ad repetendas a marito expensas negari
non debuit quia cum directa dari non poterit quia nullus
contractus nominatus intervenerat sed nuda tantum pac
tio preserit utilis in factum pretoria ex equitate a Papi
niano accomodatur ex regula l. qui actionem 12 et l. quo
tiens 23 de praescriptis verbis quod mirum videri non
de

debet cum ubi ille cui fides prestita servata non est in re propria damnum patitur solent alia deficiente actionem de dolo habere ut notat Bart. per tex. ibi in l. et eleganter 7 §o. prius pactionis ff de dolo et Bald. in l. cum mota C de transactionibus Decius in c. i extra de Judiciis et alij relati ab Afflictis decisione 120 nº 4

Caput 3. de conciliatione l. 1. et l. Juris gentium §o. sed cum nulla et similium ff hoc tt.o cum l. naturalis. 10. ff de obligationibus et l. fideiussor 17 §o. fideiussor depi ff de fideiussoribus

Fides si jure nihil est aliud quam doctorum promissorum quae constantia et veritas cuius observatio naturali Jure suaderi videtur quo sensu ut Ovidius ait homines pro te sua fidem rectum quae colebant inde consulti in pactis naturalem obligationem agnoscunt d. l. i de pactis et de constituta pecunia l. cum amplius 84 §o. nj natura de regulis Jur. et imperatores nihil tam fidei humanae congruere docent quam ea quae placuerint custodiri in l. non minorem 20 C de transactionibus sed cum Jus civile ex rationibus quas in superioribus capitibus probavimus ex huiusmodi nudis conventionibus actionem negaverit et experiundi in Judicio facultatem non dederit ut in d. §o. igitur nuda quae inde promanabant naturales obligationes cum solvendi necessitate non obstringerent improprie eo nomine appellari sepius ut l. neque tenus 42 de peculio d. §o. fideiussor in fine et hinc tales potius aequum Juris vincula dici in l. stipulatio 95. §o.

§o naturalis ff de solutionib; in l si noxali 12 ff de periculo et adeo parum momenti sensere ut nulla earum ratio haberet. §o omnium inst. de obligationibus et ut in casibus in quibus naturalis adest generaliter nullam obligationem adesse dubitu fuerit in d §o. sed cum nulla et in l in personam servi lem de regulis jur. et in l servicio ite eviction emtio de rerum permut.

Verum his omnibus mirum est quam aperte Ulpianus et Julianus adversent hic in d l fideiussor §o fideiussor accipi ff de fideiussoribus ubi fere primus verbis naturales obligatio nis non solum ad impediendam solutione petitionem sufficere verum etiam et ex eo stimari docent si actio aliqua eorum nomine competat quibus in locis Auctius a Bartolo et aliis receptus perperam ea jura dum naturali obligationi actionem tribuunt putat singularem illum earum respicere quo ex pacto sive ut melius loquar nudo consensu de donando actio prodiit de quo in l si quis argentum §o penultimo C de donationibus quasi jurisconsulti ad novam illam et multis postea seculis editam constitutionem respicere potuerint aut obligatio quae ex conventione de donando olim post Justinianum decisionem resultat naturalis dumtaxat sit ut non possimus similis etiam appellare donationes ut quis nascit exemtione et traditione cum Justinianus ipse donationem similem faciat in §o alia autem inst. de donationib; sed neque magis arridet interpretatio Vaconii lib. 1 declarationum cap. 22 qui meo judicio rem obscurat magis quam explicat neque alia Bernardi in d §o si natura sive eo fine qui ad diversos I.C.orum sectas confugiens falso putat Sabinianos naturali obligatio

tioni actionem co[n]cessisse procul. Legere nos solius tantu[m] pecuniæ retentione Julianu[m] aute[m] et Ulpianu[m] inductis Juribus cu[m] de definienda obligatione naturali tractarent utriusque scolæ sententiam amplexos

Quare cu[m] certissimu[m] sit ex sola naturali obligatione nunquam actione[m] nasci Franciscus Otomanus lib. 3 observationu[m] c. 2 dictarum legu[m] difficultate agrosus eius negatione[m] addenda[m] esse contendit ut sic in hunc modu[m] legat si actio aliqua earu[m] nomine no[n] co[m]petat

Dionisius aute[m] Gotofredus in co[rp]o[r]e Juris notis una dictione transposita difficultatem componit Literam ita ordinando naturales obligationes no[n] eo ssimant si actio aliqua earu[m] nomine competit veru[m] eo solo si soluta pecunia repeti no[n] possit

Sed licet acuta sit Sic Gotofredi emendatio cu[m] tamen vulgata lectio constanter in florentinis libris et in alijs probatis codicibus recipiat ea relicta existimo altissime Ulpiani et Juliani verba du[m] naturales obligationes actionem producere ostendunt de naturalibus a Jure civili aprobatis accipi posse quales sunt illæ quæ ex receptis nominatis quæ contractibus proficiscu[n]t[ur] de quibus in l. ex hoc Jure de Justitia et Jure quæ quia de utroque Jure participant merito mixte appellat[ur] a glosa et ceteris scribentibus in principio inst. de obligationibus ad differentia[m] earu[m] quæ naturales tantu[m] sunt et Juris civilis auxilio destituunt[ur] ex quibus actiones no[n] dant[ur] licet soluti repetitione[m] inhibeant et alios Juris effectus producant de quibus per Grotiu[m] n.º 22 et Corrasiu[m] c. p. n.º 10 et alios in l. frater a fratre ff. de co[n]dictione indebiti cu[m] igitur co[n]sulti fideiussorem naturali obligationi adijci posse velaliu[m]

sime

similem articulũ pertractarent naturales obligationes nõ solũ eas accipiendas esse declararunt quarum nomine actio aliqua cõpetit id est que a Jure etiam ciuili confirmatæ sunt sed illas quoque quæ repetitionẽ impediunt id ē quæ solũ Jure naturali obligant quibus recte fideiussor accedit ciuili etiã Jure obligãdus ut ego alibi latius explicui et cõstat ex l. 1 et ex l. quod enim 8 et ex l. Marcellus 26 ubi glosa de fideiussoribus quã solutionem licet nõ ita declarauerit tenuit Fortunius garcia in l. si unus §º pactus ne peteret nº 7 uersiculo obstat tamẽ ff. hoc titº et nouissime Cuiacius in recitationibus postumis ad d. legẽ naturalis est quæ omnino probanda licet eam ut diuinatoriã rejiciat ferdinandus Mendoza lib. 1 de depactis c. 4 nº 12

Caput 4 de conciliatione eiusdem l. Juris gentiũ §º si ut maleficiũ cum l. penultª de condictione ob turpem causam et alijs

Non solum ea quæ in nude cõuentionis terminis manent per se sunt ad actionem infirma uerũ etsi causa si quæ uel cõuentio stipulatione firmet nulla obligatio aderit com casu quo alicui ut maleficiũ faciat siue ut nõ faciat promissũ aliquid est ut constat ex hoc §º si ut maleficiũ 2ª afirmatiuã et negatiuã quã habet lectionem teste Antonio Augustino lib. 1 emẽdationum c. 2 nã qui ad delinquẽdum tendit promisso priuatus utilis ē l. generaliter 26 cũ l. sequẽti § si plagij 1 28 de uerborum l. si a reo 71 §º fin. de fideiussoribus l. cõtractus 28 uersiculo excepto de regulis Juris l. pacta quæ cõtra 6 c. depactis c. in malitijs cũ similibus 22 qª 4 l. 47 titº 14 pª 5 et qui ne maleficiũ faciat premiũ stipulat

turpi

turpitudinem etiam admittere censet cum id gratis omni jure teneat l 2 et l ultima ff de conditione ob turpem causam l falsus 44 §º qui alienum ff de furtis quia ut elegantor inquit Plinius Junior lib. 4 epistolarum epistola ad Gallum rogari non debeo ut faciat quod mihi non facere turpissimum est

Sed sane libentius me rem admodum turbare videtur Pauli responsum in d l penult. nam cum exceptio actionis exclusio sit l 2 ff de exceptionibus principio ins.to eodem etiam qui ob turpem causam promiserit exceptione doli excludi factum submovere debere posse respondeat pres[?] diemostrat ex turpi promissione non solum naturalem quod negarent doctores in hoc §º si ut maleficium et Jasonus in rubrica de verborum nº 12 perte in d l si areo §º fin. ve rum civilem quoque obligationem et actionem descendere Neque placet in hac difficultate Bartoli et antiquorum solutio in d §º si ut maleficium qui pactum ab stipulatione per peram in hac re distinguere volunt neque vel alia eorum qui ut refert Jasson in d l generaliter cum simi libus stipulationem turpem tunc nullius esse momenti affirmant cum ex parte utriusque turpitudo versatur vel uti cum promittit ut homicidium fiat vel ut male judicet vel ut alia similia committat de quibus in l 3. et 4 ff de condictione ob turpem causam sic accipientes ex in d l generaliter et in d §º si ut maleficium cum aliis s. allegatis secus vero esse ubi ex parte accipientis tantum turpitudo versatur ut in exemplis legis 2ª cum aliis de condictione ob turpem. tum enim mero jure obligationem nasci concludunt quam tamen exceptione repellat ut in d l penult quam in hoc casu procedere existimant quorum tamen solutio placere non potest nam et ubi alterius solius turpi

turpitudo adest nulla noui dixit obligationem in hoc §° si ut
maleficium etc. negatiuam quam habet lectionem ex parte tua
utriusque etiam turpitudine interueniente usurisque
actionem competere quae tamen per exceptionem repellit
ut constabit ei qui subtiliter perpenderit tx in l. 1 C de
conditione ob turpem ibi absolute sequitur et in d. cap.
in malis ibi rescinde fidem juncta regula l. decem de
verborum et l. nã et si versiculo et post de injusto rupto
et meliorem tx. in d l penult. quae in eo etiam casu quo u-
trumque turpitudo adest generaliter inquit agenti excep-
tionem obstare et soluenti conditionem non competere neque
refragatur versiculus porro eiusdem legis ubi cum Paulus
de eo casu incipiat tractare quo et dantis et accipientis
ff turpis causa fuit videtur in precedenti responso de eo sp
etiam locutus quae alterius tantum turpitudinem continet
non longe versus e versiculum illum non diversum casum
sed ultimi consequentiam et conclusionem casus antea propositi
continere et dictionem illam, porro, idem valere ac dictio-
nem plane, vel proinde ut obtime aduertit Orostus in
d. §° si ob maleficium n° 22 cum sequentibus et Cuiacius in d.
l. generaliter et in recitationibus postumis ad Paulum lib.
3 questionum in d l penult° etenim cum dixisset consultus
eum qui ob turpem causam promisit si soluerit repetere non
posse quia licet proxima causa soluendi id est stipulatio
propter exceptionem in qua esset etiam repetitionem non
impediret l. qui exceptionem qo ff de conditione indebiti
pristina tamen causa id est turpitudo eam impediebat,
quam adeo pristinam vocat quod antiquior stipulatio
fuerit et de ea prius inter se contrahentibus tractarent
juxta l. 5 §. conditionales ff de verborum sub dictione
inde

inde cam ni mirum Guius rei rationem esse quod cum danbus et accipientis turpitudo intervenerit et in pari causa turpitudinis melior sit conditio possessoris merito ab eo condici non potuit l 2 et l mercadem § C de condictione ob turpem l fini in fine ff de condictione sine causa

Ex quibus aparet omni solutione maiorem videri tx in d l penult. cui quamvis plures solutiones assignent interpretes passim presertim in d l generaliter eos tamen Jasson ibidem n. 5. tandem concludens Bartolum et ceteros in eius interpretationem usque adeo male laboravisse et nihil dici congruum posse quam Paulum ibi de promitione dolo vel metu celebratam loqutum quam ob id turpem apellat et licet mero Jure obliget exceptione repelli docet Juxta l dolo C de inutilibus stipulationibus que solutio longe deterior superioribus mihi videtur et adeo violenta ut confutatione non egeat sicut neque alia Duareni in tt. de condictione ob turpem c 4 in fine

Quare veritati proprius accedunt ultramontani doctores qui in ea sententia sunt ut existiment ex promitione ob turpem causam mero Jure obligationem oriri que tamen possit exceptione repelli ut in d l. penult. cui non obstat tx in d l generaliter et in d l si plagiji cum similibus cum licet eorum timore multi ex antiquioribus et ex novioribus mendosa lib. 3 de pactis c. 6. n. 2 ultramontanorum opinionem reiecerint respondendum est plurimum interesse an promitio turpis in sua substantia sit veluti si quis promittat omicidium aut furtum fieri quo casu nulla nascitur obligatio ut in d l generaliter cum concordatibus et in § quod ex turpi inst. de inutilibus in l. 6. § rei § modatian in se turpis non sit sed in causa veluti cum pecunia promititur

ut

ut maleficium fiat quo casu quia causa de substantia obligationis non est l. e §. sirca de doli exceptione neque promissioni coheret arguto l. cum tale 72 §°. falsam causam de conditio et demonst. ipso iure nascitur obligatio l. uel quia turpis causa pro non causa ē exceptione elidat ut sensisse uidetur Azurbus in d §. si ut maleficium uerciculo ē tamē aliqua et ex mēte Angeli refert et cōfirmat Jasson ubi s. et late probat Cuiacius sibi Jamē interpretatiōnē scribens in locis s. relatis neque aduersat tx. in d §°. si ut maleficium quia uel illa uerba nulla ē obligatio intelligenda sunt id est cū effectu propterea quod exceptione potest elidi ut interpretat glosa ibi et Mijsingerius in d §°. quod ex turpi uel ut ego arbitror retenta litera afirmativa tentari potest ibi nō obtur pem causā fuisse promissū sed ipsum maleficium in promitiōnē uenisse esse inutilē nō esse si nulla omnino obligatio resultet iuxta s. tradita

Caput 5. de conciliatione l. ex conuentione 11 C de pactis cum l. 1a. C. sine sensu uel reliquis

Si nuptura mulier prediū ob usuras pignori obligatū marito in dotem dederit et inter eos conuenerit ut uel his qui pignus posidet actione ipotecaria cōueniri soleat l. si fundus 16 §°. in uindicatione ff de pignoribus mulier tamē usuras prestare maritus uero et si rerū dotalium constante matrimonio dominus et possessor sit l. in rebus C de Jure dotiū l. doce Ancillam C de rei uindicatione prediumque posideret tale pactū et cōuentionē iustam et ualidam esse et merito ut uxor soluat uel ut quod ipse soluerit repetat aduersus ea in actionem cōpellere manifeste constat ex tx in l. inter debiterē 43. et in l. epistola 53 §. 1

§.1 ff de pactis quam tamen mariti heredibus volentibus uxorem ad solutionem compellere vel usuras quas ea pro habente solvere vult exigere merito negavit imperator Alexander in d l ex conventione etiam d l 1 in principio responso quia licet regulariter soleant actiones facta defuncti eius heredibus proficere l si pactum § de probationibus l heres 37 de adquirenda hered. l adver 31 §. si operas ff de usufructu cum tamen soluto matrimonio praedium ad mulierem cum suo onere et causa transierit l 2 ff soluto matrimonio l unica §. exactio C de rei uxoriae adquisitionis nihil ipsorum heredum interfuerit quod mulier usuras prestet vel nulla ratio fuit cur eis actio consideret nam cum conventiones omnes in id inventa sint ut unusquisque adquirat quod sua interest l stipulatio 38 §. alteri de verborum si nihil interit etiam ex justa et legitima conditione jus agendi non dat l si servus ff de conditione furtiva l quotiens 15 ff de servitutibus cum aliis quae post ordinarios ex d l ex conventione tradit late ibidem Martinus Monter et Menochius consilio n.º 111 volumine 1

Ex quibus decidit quod si praedium stimatum daret cum stimatio faciat emptionem et soluto matrimonio praedij tantum stimatio redenda esset uxori ipso apud mariti heredes manente l quotiens 5 C de jure dotium l plerumque 11 cum multis sequentibus ff eodem l 14 tit. 11 p.a 4 cum notatis a Rimenaldo in principio quibus alienare n.º 34 Covarruvias c 28 practicarum Tiraquelo de retractu lignagier §.1 glosa 14 n.º 20 necessaria ubi quia eisdem esset adversus uxorem actio ac proinde omnino concedenda ut expressis verbis statuit imperator Alexander in d l ex conventione §. fin

do

docens eos ex vendito vel placitis etc. agere posse juxta regulam l. juris gentium §. quin imo ff eodem in rescriptione et subscriptione adversatur in d. l. 1 Hoc etiam in casu adeo aperte heredibus actionem competere negans ut minus damnanda videatur eorum audatia qui ex contextu negationem tollendam existimant aliter difficultatem solvi non posse judicantes in qua opinione fuerunt Paulus Denys Donellus et Gotofredus in d. l. ex conventione et Praleius multum Tribonianum accusans Lib. 1 geminationum c. 67. Sed quo minus huic ego incolitus subscribam praeter Costantem omnium codicum fidem negationem retinentiam facit implicativa illa sed et quia ut supra in responso conveniat omnino negantem solutionem expositam.

Quare cum in quaerenda solutione laboraverint interpretes post Acursium ubique tamen inter plures ab eodem Acursio consideratos ea magis communiter recipit quae constituit fundo stimato dato mariti filios contra novercam actionem ex vendito habere cum sibi prodesse et vel obesse sua pactione potuerint ut ait tx in d. l. conventione neque obstare d. l. 1. quae juxta naturam tti subjacentem actionem negatoria accipi debet ne fisco ex dicta conventione praejudicium generet juxta d. l. inter debitorem 43. ff soc. etc. et l. fin. C de praediis naviculariorum Lib. 11 nisi vero ne contra novercam agat de quo imperator ibi non disserebat. veram hanc sententiam multis argumentis convincit quae retulit Purpuratus n.º 86 in d. l. ex conventione et mea ad modum violenta videtur cum in d. l. 1 imperator inter partes non vero de praejudicio fisci loquatur ut constat ex illis verbis actionem tibi adversus eam competere non potuisse et cum in fine tradat ex vendito agi non posse quae actio non ad fiscum sed ad contrahentes necessario referri debet cum fiscus neque

neque remiserit neque ei quidquam debuisset

Unde fateri tenemur inter hec Jura antinomiam contineri vel omnino probare primam eiusdem Auctoris solutionem in d l ex conventione quam ibidem probant et defendunt Fulgosius Alciatus et alij quos refert Monter nº 28 et amplectitur Cuiacius in d l inter debitorem et in d l fini C de predijs naviculariorum et in recitationibus postumis C sine censu vel reliquis vel ut distinguendum sit an ut in d l ex conventione predium ob usuras pignori obligatum an tributorum onere astrictum ut in d l 1 estimatione facta et § dicta pactione inita prestitum sit nam primo in casu conventio valebit et ex ea marito heredibus actio competet posteriori vero non ita ne fraus aliqua tributis fiscalibus irrogetur si alius quam tributarius fundi possessor ea solvere debeat ut colligitur ex l 2 C eodem titulo sine censu et ex l 1 vehiculo ita enim C de predijs decurionum lib 10 et aperte probat in l 2 C de contrahenda emptione in Codice Theodosiano et ex multis alijs que de tributorum natura et quod onera mere realia sint tradit Bursatus consilio 5 nº 10 et sequentibus et in questione apud nos satis practicabili Otalora de nobilitate 2ª parte c 1 nº 2 neque refragatur textus in d l inter debitorem que a contrario sensu procedere videtur saltim in prejudicium § dicta conventione valida esse cui recte respondent Cuiacius ibidem

Caput 6. de conciliatione l si unus 28 § pactus ne peteret in principio ff soc titulo cum l stichum 95 § naturalis ff de solutionibus

Cum stipulationes Jure civili invente et agendi facultate donati fuerint § de constituta instituta de actionibus pacta vero obligatione destituta in facto tantum remansint

rint l. cōsilio 7 §° fin ff. de curatore furioso ei ipso tam exceptionem proficiat l. Juris gentium §° igit nuda ff. eod. et §°. preterea inst.ª de exceptionibus §°. i de replicationibus inde euenit ut stipulatio quemadmodum ipso Jure obligat ita etiam absque alio adminiculo cōtrariā stipulationem ipso Jure perimere possit pactum vero cum telum expediendi effectum ornat nō ipso Jure sed exceptione dumtaxat proposita contrarium producens effectum pactum elidat atque hoc ē quod licet obscure voluit significare Paulus cōsultus in d §°. pactus in illis verbis quia in stipulationibus Jus cōtinetur in pactis factum versat in quibus exponendis mirum est quā varie ornerint post Accurtium et antiquiores et noviores interpretes ibi Corrasius Lib. 2 miscellaneorum c 16 Varonius 1° declarationum c 26 n.° 11 Carondas c°. verosimilium c. 9. et alijs quos refert parladius Lib. 2 rerum quotidianarum c. 3. n.° 29

Sed ē admodum dificile quod ad tollendum prius pacti exceptionem seu replicationem ex posteriori requirat cōsultus tum quia ut in ceteris rebus ita et in pactis posteriora prioribus derogant l. pacta novissima 12 Cod. pactis l. 2 ff de rescindenda §°. posteriore inst.ᵗᵒˢ quibus nō ē permissum §°. sed naturalia ubi plura congerit R. ... n.° 28 inst.ᵗᵒ de Jure naturali tum etiam quia ut aperte Papinianus scribit in d l. stipulatum §°. naturalis obligatio sicut pecuniæ numeratione ita pacto ipso Jure soluitur unde cum primum pactum de nō petendo in specie d §°. pactus sola obligatione naturali nitat Juxta lit.ᵃ et similibus §. hoc ergo cōtra nō sensu interveniente prius ille cōsensus de nō petendo ipso Jure tollendus ... debat l. prout quisque 8 ff de solutionibus l. nihil tam naturale de regulis Juris

Cum

Quare in hac difficili antinomia componenda post Accursium soli interpretes laborarunt et unde sim antiquiorum in uicem diuerientes solutiones inter se tradit Riminaldus in d. §. pactus ex n. 20 quibus non minores alias adijciunt ut constat ex Corasio Vaconio et alijs ubi s. Molineo de ui diui duis in principio n. 10 Belono lib. 2 suputationum c. 1 et 9. Duareno ad titulum de in litem jurando c 6 Otomano in disputatione de pactis ad finem inter quas ea tantum consideratione digna uidetur quae post Alciatum lib. 4 paradoxorum c 7 et in l lege obueniret de uerbo 4 signif. placuit Emilio ferreto in d §. pactus n. 8 qui docent tx ystum in pacto simplici et nudo procedere tx uero in d §. naturalis in pacto legitimo et ad producendam obligationem efficaci quod ut probent equiparationem quam Papinianus ibidem numerationem pecuniae ad pactum fuit perpendunt nec non uerbum illud Justo quo id quod legibus aprobatum est significari solet principio instit. de patria potestate eodem nuptijs principio de exceptionibus l 3. §. de illo cum alijs ff pro solutio quae tamen solutio his non obstantibus mihi placere non potest primo ex ratione tx in d §. naturalis ibi quia uinculum equitatis etc quae ostendit Papinianum de eo pacto loqui quod sola equitate sustinebat 2°. quia sermo est pactum ibi justum non ut nudo oponat sed ad differentiam eius quod contra leges uel bonos mores est apellari ut colligit ex epistola 53 §. 1 et ex l talle pactum q1 uer uinculo. 1. ubi Orostius ff eoe titulo et notant Cujacius in l eodem Corasius 1°. miscelaneorum c 1 Gobeanus 2°. uariarum c. 26. Brisonius lib. 3. de solutionibus pagina 37 Maderaani in aduersionum cap. 9 n.° 1

Unde Gobeanus d cap. 26 aliter soluens considerat

in

in d. §°. pactus ex priori pacto de no petendo nullam nata in fuisse obligatio nem quae possit ipso Jure per 2m. pactu tolli ac inio liberatio nem quae prorsus obli gatio ni adversat co tineat. Cui ais autem in eodem §°. pactus et in restationebus positum ad papinianu in d. §°. naturalis constituit civilequidem exprestorio Jure atento pactum pacto non tolli sed demu per excep tio nem seu replicatio nem pacti posterioris elidi ut in d. §°. pactus neque obstare tx in d. §°. naturalis quia ad Jus naturale necessario referendus e quo atento naturalis obligatio ex pacto orta contrario pacto per se ipso Jure perimi verum he solutiones defendi no possunt nam priori obstat quod certius est ex pacto etia de no petendo naturalem obligatio ne oriri per qua obligabus ma net creditor ad liberandum reu ut post Atone ct. cur tio relatu tenent Alexander Jasso Orostius et alij in d. §°. pactus et Julius Pacius antinomiaru centuria .1. antinomia 97 sequenti vero adversat numeratio ius et Jurisjurando comparatio a consulto facta in d. §°. na turalis perque certa est etia Jure civili atento obliga tio nem perimi principio ins ta. quibus modis tollit. l. fin. ff de Jure Jurando

Quare nulla co gruentior excogitari solutio potest quam ea quae tradit a Rcuardo lib. 2 variorum cap. 6. qui recte co siderat hic Jura de versa potius quam pugnatia nam tx in d. §°. pactus loquit cum pactum legitima co ventioni adiectu alio co trario pacto tollendum est quo casu quia ad modu primu pactum no tollet legitima conventione ipso Jure sed ope exceptio nis ita secundu no tollit primum nisi replicatione at vero tx in d. §°. naturalis co q casu prendit quo nulla le gitima co ventio ad actio nem parandam eficax precessit sed ea quae viuersunt nudam tantu naturalem obligatio nem

num subse continebat que absque aliquo adminiculo ex
ibi alio pacto contrario ipso Jure tollit non aliter atque
stipulatio per contrariam stipulationem dissolvitur ex re
gula d.a l. nihil tam naturale et ratione eiusdem tx
in versiculo quia verbum adeo et fideiussoria obli
gatio que in eius confirmationem accesserit licet efficax
et similis Jure distingens principali sublata etiam
tollat ut concludit idem tx in versiculo ideo que ex ra
tione l. quod per manus de Jure codicillorum l. cum
principalis de regulis Juris que tamen omnia non
ita fieri potuerunt in specie d. §i pactis quia primum
illud pactum de quo ibi illud Jus habuit quod necessario
in Judicium deducendum fuit ad elidendam obligationem
ex primo contractu competentem unde 2.um pactum debuit
eodem modo in eum replicationis proponi juxta exem
plum a Justiniano propositum in principio de replicatio
nibus cui interpretationi mire convenit ratio ab
eodem Paulo tradita in versiculo quia in stipulatio
nibus quam initio huius capitis explicuimus nec non illa
verba si hoc actum est que aperte denotant non negare Pau
lum pactum per pactum ipso Jure tolli posse sed tantum tolli
non posse si hoc actum est id est si talis speciei qualis ea que
ibi proponitur intercesserit

Caput 7 de conciliatione eiusdem l. si unus versiculo eadem ratione cum l. fin. ff. Soctio de pactis

Cum pactum de non petendo contrarii posterioris pacti repli
catione cassari et elidi ac proinde efficaciter primeva obliga
tionem exsequi possit Julius paulus docuisset in d. §o. pactis
de cuius interpretatione superiori capite egimus conseq
uens erat ut de fideiussorum in eadem specie Jure tractaret
ac proinde in d. versiculo eadem ratione respondit quod
si cum mihi decem sub fideiussoribus deberes pactus sim ne

ate

ate peterem deinde inter nos cõ uenerit ut ea petere
possem prius illud pactũ fideiussoribus prodesse nõ po
terit in quo tamẽ fide lapsus videtur cũ furius Anto
nius in d l fin ff eod tit. cõtrariũ expressis verbis scrip
serit videbitur prius pactũ fideiussoribus utile esse ne quo
exceptionẽ illis pacti virtute semel adquisita ulterius
eis invitis posteriori pacto auferri potuisset id quod ut
Accursius Bartolus et ceteri interpretes ibidem notarunt
magis juris civilis regulis cõsentaneũ videtur nã cũ
fideiussor sit ille qui alieno nomine fidem suam ad
stringit ut dixit Caius in l 1 §o verbis de oblig. et actio
Justinianus in principio insta de replicationibus et
Marcus Varro lib. 1 de lingua latina ibi cõspe
ctido erat cũ reus parum esset idoneus ut pro se alterũ
daret tamẽ quemadmodum fideiussor ab initio non
nisi expresse volũtate alienã obligationem in se suscepit
principio insta de fideiussoribus l. Blandus C eodẽ
l quęcũque gerimus ff de obligationib; et actionib. ita
semel ipso jure liberatus exceptionẽ qua se tueri
posset cõventus facto rei nulla ratione absque sua
ea voluntate prejudiciũ accipere potuit ut preter re
gulam tx. in l id quod nostrũ de regulis juris elegã
ter in optimis speciebus probat in l si cũ servus C
de locato vel l novatione C de fideiussoribus vel
metũ 9 §o. fin. cũ l sequenti ff de eo quod metus
causa

Unde Accursius quẽ Bartolus Paulus et Albe
ricus Jasson et reliqui antiquiores sunt in d versiculo
eadem ratione turbo prorsus duobus modis [illegible]
di solum

dissolvere tentant uno ut apud Paulum fideiussores 2°. pacto convenerit altero ut demum post illud prius pactum de non petendo fideiussores intervenirent quae solutiones licet in se verissimae sint manifesto tamen divinationis vitio laborant cum nullum sit verbum in toto contextu d. §. unde colligi possit fideiussores 2°. pacto convenisse vel post prius pactum accessisse nec quisquam nec dum Paulus Jurisconsultus illis in casibus posterius pactum fideiussoribus nocere dubitare potuisse quare si divinare liceret melius esset ut illa Pauli verba eadem ratione contingit ne et fideiussoribus prius pactum prosit ita intelligeremus ut negent ipso jure prodesse non tamen negent quin ope exceptionis prodesse possit quod in se verissimum est et constat ex d. l. ultima

Sed cum generaliora sunt Pauli verba quae ut hanc interpretationem recipiant necessario probare oportebit Paulum (ut ex antecedentibus legibus constat) permixtim de pacto rei et de pacto fideiussoris tractare quo supposito cum in initio §. si pactus adiiciat prius pactum rei posteriore dissolviat ope exceptionis elidi subdit statim idem esse in fideiussoribus eadem ratione probandum quibus si faciant pactum de non petendo et deinde ipse mecum paciscantur ut petere possim prius illud pactum eis non proderit nec de posteriore replicante ut sic totius §. sensus sit quod quemadmodum debitor principalis qui se tueri poterat per exceptionem pacti de non petendo amittit amittit eam jus si postea paciscatur ut creditori petere liceat ita etiam fideiussor qui ex pacto sibi facto simili exceptione tutus erat poterit efficaciter conveniri

si post

si ipse idem fideiussor postea pactus fuerit ut a se peteretur, quam interpretationem sensisse videtur Baldus in d. §. pactus 1.a lectura in fine et nemine relato sibi tribuit Cuiacius ibidem Julius pacius anti nomiarum centuria 1.a anti nomia 58 et sequit et explicat Onufrius Pancerbinus lib. singularium observationum c. 53.

Caput 8 de conciliatione L. veteribus 40 ff de pactis et L. Labeo 21 de contrahenda emtione et simi-lium cum L. si in emtione 34 ff de contra. emtione

Et si in judiciis 2us proferente ambigua mentio aestimabitur L. si quis intentione 66 ff de judiciis L. in contrahenda 133 alias est 162 ff de regulis juris ex ratione quam ibi assignant doctores et late post glosam tradit Marmercius ibi in ff L. semper in obscuris ff de regulis juris Ripa in L. naturaliter §. nihil commune 134 ff de adquirenda possessione in pactionibus autem et contractibus si quidem ea obscuritate sermo laborat ut nullus idoneus sensus inde elici possit nihil agit L. si quis 27 ff de rebus dubiis namque ita scribunt ut intelligi nequeant pro non scriptis habent L. quo tutela 74 §. quae titulo ff de regulis juris L. 2 ff quae pro non scriptis L. triticum 94 L. ita stipulatus 115 in principio ff de verborum significationibus quae post Donellum et alios ibi tradit Alciatus lib. 1 paradoxorum cap. 10 cum vero aliquid inter contrahentes actum esse constat pactum autem ambiguum est quod duobus vel pluribus modis potest intelligi veteribus placuisse Papinianus scribit in d. L. 40 venditori et

ei

ei qui locavit talem pactionē nocere et contra eos esse interpretationē faciendam in quorū fuit potestate legē apertius dicere quod eis dem fere verbis Paulus scribit in d l labeo et inter Juris regulas relatū extat in d l in contrahenda et in c. contra eum de regulis Juris in 6. et in obtimo cam et exemplo recipit a Ponponio in l cū in lege 36 ff de contrah. emtione et Ulpianū in l si ad morem 16 §. 1 ff de servitutibus urbanorū qui idem in stipulationibus eandem regulam probat in l stipulatio ista 38 §. in stipulationibus ff de verborum

Unde difficile admodū reddit Pauli rēspōsū in d l si in emtione ubi pactū ābiguū contra emtorē interpretandū esse ait et Stico generaliter in assertionem fundi promisso venditoris nō emtoris electionē esse dif debere quam difficultatē prestrinis Cuiacius c 10 nullo alio modo dissolvi posse existimavit quā si in d l si in emtione loco illorū verborū quē venditor intelecserit reponat quē emtor mo tus eo quod sequitur verba omnino bane lectionem extorqueant quodque frequētissimū sit in Jure esse verba emtor et venditor locator et cōductor mutari et unū alterius loco poni ut constat ex l si Judex ff de minoribus l et eleganter ubi in terminis notat glosa verbo exemto ff de dolo l 1 C qui manumittere non possunt l 9 §. colonos ff locati et ex tex in l veteres 20 cū l sequenti ff de actionibus emti 2o. A curtij expositionē quam revicta alias Alciati lib. 3 parergon c 22 et alias Cuiacij lib. 10 observationū c 15 defendit et ornat Robertus 1o. animadversionū cap. 9 et 10 Pinelus in l.

2 pri

2 primo parte c 2 nº 3 de rescindenda et idem Alciatus sibi cõtrarius lib 5 parergon c 15

Verũ hãc Cuiacij emẽdatio multis nominibus a Guillermo Fornerio reprehendit Lib 2 selectionũ c 18 cui licet idem Cuiacius satisfacere tacito nomine conet Libro 9 obseruationũ c 37 ad mediũ et nouissime in notis ad dictã Legẽ si in emtione eandem emẽdationẽ probet adue tamẽ cũ omniũ codicũ fides refragetur tentandũ ẽ an alia in hac pugna cõmuni Lectione retenta concordia reperiat et quidem satis probabilis uidet Accursij solutio ubique tradentis in d L si in emtione cõsiderandum esse non uenditorem sed emtorem in emtione fundi de aquæ ductione seruitutis cavisse cõuenisseque atque adeo eorum uerbis eũ interpretationẽ fieri cum ipse Legẽ contractui adijcerit et semper contra eũ qui dicere Legẽ apertius potuit sit interpretatio facienda d regula contra eum d l ueteribus quæ nõ simpliciter quæ nõ ueteribus placuisse ait obscuram uel ambiguam pactionẽ uenditori et ei qui Locauit nocere sed eam amplius adijcit in quorũ fuit potestate Legem apertius dicere quam interpretationẽ Alexander Fulgosiũ Salicetũ et alios in d L si in emtione probat Costalius in d l ueteribus Grabiel Bridueys in d l Fabro Pechius in d regula contra eũ Fornerius ubi s. Emanoel Suarez lib. 1 obseruationũ c 22 Euerardus sentencia 1 antinomiarũ antinomia 40. Sed ab hac solutione idem Accursius et post eũ Bart. Angelus et Paulus discedunt in d l ueteribus et Cuiacius in d c 37 primo per tx in l in insulam ff qui potiores in pignore cui tamẽ tx

tex.ᵗ recte Bartolus et Budeus ubi s. respondent et habe
Julius Pacius antinomiarum centuria 2. ant. Sirmia
7. Secundo et urgentius quod semper lex cōtractus a vendi
tore donatore locatore et eo qui dotem dat dici solet
ut constat ex s. dictis Juribus et ex Paulo in captius ibi
quasi fundum vendens memus abdicam legibus et iure
tis terminis ex l. qui fundum l. comprehensum l. si cum fundo
l. fistulas ff de contrahenda emtione ubi aquam meridiem
dolia fistulas aqueras venditor dixit unde vero si invile
ē in d. l. si in emtione cum quoque Stichum esse aqueraru
dixisset. 3º. facit Constantini Armenopoli autoritas libro
1 promtuari tit. 19 in fine qui indistincte pactum ambi
guum adversus venditorem interpretandum esse constituit
quare Acursius in d. l. veteribus nō agno sed in eu
ius favorem pactio ambigua adiecta sit inspiciendum
esse docet ut cōtra eum fieri debeat interpretatio Bart.
autē et Paulus Castrensis aiunt in d. l. si in emtione
C dubium fuisse a quo pacto aqueris Stichi ē si adiecta fue
rit ut puta quia tabelio vel notarius suis verbis pactionē
obscuritatem continentem scripsit et ideo contra illum in
cuius favorem apposita reperit interpretationem fieri quia
cum ipse in ea suā intentionē fundare debeat l. 2 ff de
probationibus apertam et perspicuā nō autē abiguam et obs
curam probationem proponere debet alias enim cōdemnatione
qui nō poterit l. non nudis l. nō epistolis C de probationib;
C in presentia ubi notant doctores extra eodem nisi vero
s. dictis argutis nō remorantibus vero r s. relata Acur
tis solutio et utriusque tex libris cōvenientior videt quasta
me

nē si forte alicui nō satis probet,ᵘʳ noue tentari poterit ferlissimū esse ambiguam pactionē cōtra venditorē regulariter interpretari debere juxta d. L. veteribus et jura similia neque obstare tex. in d. L. si in emptione quę loquit[ur] in pactione quę propter rationē incertitudinis ex natura rei promissę alternatiuā quādam obligationē constituebat cū enim essent plures Stichi unus dum taxat debebat, quo in casu cū ex alia vulgari juris traditione debitoris sit electio L. plerumque 11 §. fin. ff. de jure dotiū eadem L. si in emptione §. si emptio c. in alternatiuis de regulis juris in 6. cū late adductis a Castellione Cuota in memorabilibus juris verbo alternatiuarū recte consultus respondet Stichū quē venditor intellexerit esse prętandū quam solutionem mirū in modū fouet tex. et glosa in L. cum praediorum 60 ff. de contrahenda emptione et in L. pen. §. si dolia ff. de actionibus empti ubi doliorū certo numero in genere et indeterminate promisso si plura alia dolia sint electionem venditori quę dolia dare vellint tribuunt juris cōsulti ut sunt licet aliud agens Pinelus in rubrica de rescindenda 2ᵃ. parte c. 2 nᵒ. 12

Caput 9. de conciliatione L. rescriptum 11. in principio ff. de pactis cum L. aufert. 40 §. fiscus de jure fisci et L. 2. C. de priuilegijs fisci et similibus

Si creditores in unū cōuenerint circa remissionem partis debiti vel inducias debitori ad soluendum concedendas talem cōuentionē omnino a prętore seruandam etsi a maiore creditorū parte inita fuerit, ceteris etiam

inuitis

minitis nosere maiorem autem partem in hoc casu non ex numero creditorum sed ex quanti tate debiti stimandam esse aperte definitum est in l. 8 §o. fin. et in l. minorem cum sequentibus ff. de pactis in l. ultima C. de cessione bonorum in l. 5 et 6 tit.o fin. p.o 5 cum late traditis a Romano singulari 110 Aflictus decisione 288 Duenas regula 244 et quod hoc adeo verum ut pactum maioris partis creditorum etiam fisco preiudicet quibus in casibus ipotecam non habeat ut ait consultus in d. l. rescriptum Si potecarijs tamen creditoribus talia pacta fraudi non esse eadem Jura testant

Que tamen traditio ex eo videt corruere quod si ipotecarijs creditoribus dicta pacta non noceant plane fisco nunquam nocitura videtur cum his semper a lege tacitam in bonis suorum debitorum ipotecam habeat ut expresse probat tx. in d. l. aufert ibi semper et in l. 1 et 2 C in quibus causis pignus vel ipo. tacite. et in d. l. 2 C de privilegio fisci et in l. 25 tit.o 3 p.o 5

Unde glosa in d. l. rescriptum verbo ipotecam et in d. §o. fiscus verbo pignoris quam Bart. Paulus Alex. Jasson et ceteri antiquiores communiter probant et ex novioribus sequitur Cuiacius in l. 37 de Jure fisci fornerius lib. 3 selectionum cap. 19 Julius Paçius ant. Sinomianum senturia 1 . ant. Sinomia 88 docet tx. in d. l. rescriptum dum probat fiscum aliquando ipotecam non habere accipiendum esse non quando fiscus ipse contraxit tunc enim semper tacitam habet et ipotecam ut in d. §o. fiscus etsi in de libus sed quando fiscus privato ipotecam non habenti successit quo

casu

casu ne plus Juris successori quã defuncto tribuamus contra l. 2a. §o. ex his ff de uerborum l. heredem 60 de regulis Juris fiscus ypotecam nõ habet sed priuati Jure utit l. i §o. i quibus mo. pignus uel hipoteca l. fiscus 6. ubi glosa alia Jura adducit ff de Jure fisci aut quando fiscus ratione criminis publicata alicuius rei bona occupat tunc enim ypotecam nõ habet et in pene uel multe persecutione alijs creditoribus anterioribus cedit l. unica C de penis fiscalibus lib. 10. l. quod placuit 37 l. stabius 48 §o. ultimo ff de Jure fisci et sane Justissime alioqui enim pena nõ tam delinquenti quã eius creditoribus noceret ut ait tx in d. l. quod placuit quod plane expectandum l. sanctimus cum uulgatis C de penis tunc etiã fisci qui lucrum captat melior esset conditio quam creditorum qui tantum de damno uitando solliciti sunt et suũ persequũt contra legẽ in eo 33 de regulis Juris et l. fin. C de Jure deliberandi ascedit his quod bonorũ publicatio sic accipienda ẽ ut æs alienũ deducat l. non possunt 11. ff de Jure fisci l. subsignatũ 39 §o. bona ff de uerborũ sign. unde tantũ abest ut post habilis creditoribus omnia fiscus auferat quod imo eis pignus teneat satisfacere l. si marito 31 soluto matrimonio nam ut eleganter ait Quintilianus declamatione 273. patrimoniũ in aliũ transiturũ ea ratio ẽ ut primũ creditoribus satisfaciat et fiscus sibi plus quã priuatis deferre nõ debet l. non puto 10 ff de Jure fisci neque ex aliena calamitate compendium captare l. i C de naufragijs lib. 11 quod eleganter Cassiodorus admonuit lib. i. uariarũ epistola 22 ad aduocatum fisci ibi nõ quæras de potestate

tytate nostra sed potius de jure uictorias quã de lauda
bilius aparte fisci perdit cum Justitia non habebit quod
etiam pertinet lex 2. codicis Theodosiani de aduocatis
fisci et l. ultima C de apelationibus eodem libro in quibus
dicit potiorem esse aput Principem causã priuatorũ quã
fisci tutelam et salua maiestatis reuerentia nõ dignari
sibi cũ priuatis jus esse comune

Caput. 10. de conciliatione. l. ut ita donatur. 27. de
donationibus causa mortis cum l. cum precario. 12 in
principio ff de precario et alijs similibus

Ambigua ẽ in hac pactorum de quo agimus tractatione
et multis doctorum contrarijs opinionibus inuoluta quæs
tio illa an si pactum contra naturam contractus quo gerit
adijciat tale pactum uitiet an aute contractũ cui adijcit
in alia spetie juxta aduicti pacti naturam transformet
et tandem magis comunis opinio docet pactũ nõ uitiari
sed potius eam interpretationem accipiendam esse actum
meliori modo quo possit ex uoluntate contrahentiũ conseruet
arguto l. si uno 17 ff locati l. insulam 6 ff de prescriptis
uerbis l. quotiẽs 13 de rebus dubijs in quam sententiam adu
cit precipue Marciani responsum ubi donatione mortis causa
ita facta ut nullo casu reuocari possit respondet Donatio
nem causa mortis in hac spetie celebratam nõ esse sed ratio
ne pacti ... conditionis adijecti inter uiuos adeunt quam
tandem sententiã probant leges quæ ita debent explicari in
l. si alienam 13. § Marselus et in l. senatus 35 § 1 ... quo
que eodem tt.º de donationibus causa mortis constat autẽ

inter

inter utranque donationem multiplex est discrimen ut collegit ex principio et §§. sequentibus instit. de donationibus et ex adultis ab Otomano in disputatione de donationibus post principium Duarenus in tit.o de donationibus causa mortis et illud principium quod donatio inter vivos firma et irrevocabilis e l. Scia qz §. fin. de donationibus ca. mor. §o. alis autem instit. de donationibus donatio vero causa mortis revocabilis e l. 3. cum similibus ff eodem. et tx in d. l. ubi maxime in hanc rem extollunt et comendant Ripa responso 148 n.o 6 Covarruvias in rubrica de test.is ex n.o 11 2a. parte et alij relati ab Alfano colectanea 313 sed et facit no minus per eandem sententiam tx in l. cum manu sata 180 §o. fin. de contrahenda emptione et in l. secunda in principio si certum petat ubi pactum adiectum in contractu venditionis ne dominium emtoris transeat et in contractu mutui ut res eadem mutuo data redat l. ut sit contra naturam contractuum si tamen viciat, sed eos in alios specis transfundi.

Quibus tamen omnibus objicere solet interpretes tx dificilem in d. l. cum precario ubi pactum apositum fuit contra intrinsecam naturam vel substantiam contractus precarij q. cum celebrabat non cum precarium ad libitum concedentis sine ulla temporis vel anus prefinitione fieri soleat in et in eo maxime accomodato dixit l. i. ubi glossa elegans ff de precario late Cuiacius lib. 23. observationum c. 21. fuit sub ea pactione celebratum ut usque ad calendas julias do mo uteret accipies et respondet consultus hunc pactionis virtute contractum nec viciari neque in aliam speciem transfundi

sed

sed pactum potius ipsum prorsus inutile esse qua di
ficultate adeo premus fuit Berengarius fordinandus
in l. pacta conuenta prefatione 5 n.º 9 ff de contrah.
emptione ut inuitus Jurisprudentos conet defendere
d. Legem cu precario ea ratione procedere quod si qui
dedit precariu no erat dominus domus et ideo eius pa
ctum no debuit domino preiudiciu inferre neque re
uocationem impedire quod et uidet sensisse glossa ibide
uerbo domino que solutio confutatione non eget sicut
neque alia Paul Castrensis et aliorum indis
Juribus qua late improbat Corrasius in d. l. et ideo donat
n.º 3. Neque alia Foratoli dialogo 4 qui distinguet an
pacta contra substantia contractus an aute contra eoru
effectu adiecta sint neque alia Molinei in l. 1. §.º ed
si inibi n.º 84 ff de uerboru qui post longam et obtinam
huius articuli disputationem non concludit in d. lex
precario partes no adiecisse illud pactu animo trans
ferendi contractu in aliud ut in d. l. ubi ita esse inutilis
neque etia animo retinendi contractu precarii eo pacto
adiecto na tunc necessario et pactu et contractus ipse inutilis
esset arguto tx in c. fin extra de conditionibus appositis
et in l. per seruu §.º ususfructus uersiculo denique ff de
usu et habitatione sed insidenter tantu et ideo contractum
in sua natura manere pactu uitiari et remoueri.

Quare his omnibus reiectis uera illius tx interpretatio
tio sit ibi contractu in alia spetie transfusum no fuisse cu
pactum no fuit contra substantia uel naturam contractus
pactum enim ita conceptum fuit concedo tibi rem pre
cario

cario in calendas Julias vel usque ad calendas Julias quo casu qui acceperat dicebat non posse ante illud tempus rem sibi concessam etiam domino volente auocari, his vero qui concesserat recuperari posse etiam ante calendas contendebat dicens ideo conditionem interpositam fuisse ne ultra calendas precario possideret non vero ut usque ad illud tempus concessioni dominus stare teneat et hoc obtinuit non cum verba conditionis utramque interpretationem pariant in casu dubio pro concedente et secundum naturam contractus fieri debuit interpretatio prodest autem adijcere tempus ut si dominus qui concessit fuerit oblitus vel desierit precarium ad tempus concessum ipso tempore sine noua reuocatione finiat juxta tex in L certe ff de precario quae interpretatio vel ex eo probari potest quod accidit plerumque ut cum domos locare non possumus postremis mensibus eas gratis habitandas concedamus in eum diem comigrandum et non ultra ea reuocari non possit precarium sed ut post eam diem non possideat amplius his qui rogauit quam interpretationem licet sibi non ubi in his scolijs tribuant ipsi vicauit Cumanus in d L ubi ita donatum ubi late eandem prosequitur Corasius n.º 3 et quod quid alteri soluat Cuiacius in opere postumo ad Legem 2. C de Jure emphiteutico verissima est et suadet satis ex illis verbis consulti in calendas Julias quibus calendis migrationem domuum aput veteres fieri solitam ex Sicerone Marciale Suetonio et alijs ad plurium Jurium interpretationem obseruat Antonius Agustinus Lib. 4 emendationum c 14 in fine

Caput. 11.

Caput. 11. de conciliatione tex in l avus neptis 33 cum l et heredi 22 §. Julianus ff soc tex et l continuus 137 §. fin et l eum qui 56 §. primo ff de verborum

Et si his qui sibi pactum facit in dubio heredibus quoque prospicere intelligatur quibus nominatim stipulari ex pactis [illegible] qui possit l si pactum cum similibus ff de probationibus extraneo tamen quemadmodum quis per stipulationem jure civili prospicere nequit l stipulatio ista 38 §. alteri de verborum [illegible] nec jure pretorio paciscendo exceptionem querere potest et si forte post pactum heres extiterit non proderit ei pactum quia ab initio non valuerit eleganter scribit Paulus in l si tibi 18 §. si pactus ff soc tex imo neque filio aut filio si eius non tamquam heredibus caveat pacto exceptione querere possunt cum possint per exheredationem heredes non esse ut ex sententia Juliani idem Paulus ostendit in d §. si pactus in fine quamvis in hoc casu si heredes fuerint licet dictus ei pacti exceptio inutilis sit doli tamen exceptione adjuvandos idem Paulus ex eisdem Juliani sententia tradiderit in d l et heredi §. Julianus cui non obstat tex in d l avus neptis ubi avus pactus fuerat ne dos quam neptis nomine promiserat a se vel filio suo peteret et tamen filio directa conventionis exceptionem prodesse Scelvus respondet cum ut recte glossa in d §. si pactus et in d l avus in fine et post eam Bartolus Baldus Alexander Jasso Eguinarius et alii notarunt presumpomendum ibi filii personam non tamquam filii sed tamquam heredis et sub nomine apelativo insertam fuisse [illegible] ratio a consulto reddita satis ostendit ibi

ibi qui se heredi cõsuli conscisu e et ego ex pacto initi verbis Sedino nã aliq filius si heres nõ esset nõ posset cõueniri pro dote quã pater eius promisit quo eodem modo accipiendus ĩ tx. ubi Pomponius eadem Selsi uerba transcripsit in l. auus 10 ff de pactis dotalibus

Sed habent hec iura maximã difficultatẽ dicti textus probant quod si simul cũ filio alij fuerint heredes scripti pactũ filio soli nõ uero eius coheredibus proderet neque eis cõuentionis exceptio prestaret nã quemadmodum Lex 12 tabul. defuncti obligationes et onera inter omnes coheredes diuisit l. pro hereditarijs C de hereditarijs actionibus l. 3 § heres ff comodati cũ late congestis a Valduino ad Leges 12 tab. c. 28 ita et lucrũ pacti uel stipulationis licet in unius heredis personã concepti ad omnes ex eisdem legibus pertinere debet ut manifeste testat cõsultus in l. stipulatio § fin. ff de verborum dicens cũ quid dari stipulamur nõ posse per nos uni ex heredibus adquiri idnecesse esse omnibus adquiri auget qui dificultas ex tx in d l. cũ qui 56 § 1 ff de verborum ubi dicit quod si quis se et heredem suũ filium daturũ spoponderit nõ ita interpretabitur quasi pactũ sit ne ab aliquo nisi a filio petat quã uis id prima facie uideri posse sed omnes nihilominus creditores proportionibus hereditarijs tenet unde perperam dixisse uidet Selsus in d l. auus pactũ ne filio herede petat inter ceteros coheredes nõ comunicari quare Paulus et Jason fatent difficultatẽ sane l. auus defendi posse propter hec contraria et Accursius hic arguens premus plures habuit solutiones inter quas ea uincit quam ipse Accursius uerio

rem

rem putat distinguens inter Jus benignum et inter Jus strictum in eam magis inclinant doctores quas ab eodem Accursio et Joanis sententia refert ut licet adquisitio obligationis uni ex heredibus tantum fieri nequeat juxta d. §. fin. quia ipso jure ex l. 12 tabularum inter omnes heredes defuncti dividuntur omnia jura tam activa quam passiva attamen adquisitio exceptionis quae per pactum fit recte potest uni soli ex heredibus quaeri ut in d. l. amis ... cuius rei differentiae ratio licet eam accursius non invenerit adque ideo bene solutionem reiecerit multa tamen alijs rebus quas tradunt doctores in his juribus ea sabis elegans esse videtur quod pacta facta sunt non juris l. si unus §. pactus ... eodem quae autem facta sunt uni ex heredibus adquiri possunt ut in d. §. fin. l. continuus quia lex 12 tabularum jura tantum inter heredes dividebant et cum in pacto factum hominis apponentis exceptionem requirat hoc ab eo tantum personas fieri potest quae pacto comprehensa est d. l. si unus §. ante omnia quae etiam sola recte eximi potest ab obligationibus exceptio l. idem in duobus 19 §. 1 ... eodem quam solutionem quae ut diximus fuit Joanis glossatoris antiqui licet non ita exacte explicent sequuti sunt multi ex antiquioribus in d. l. amis ubi eadem sequitur Equinarius et Cinaicius idem Cuiacius et Vgodonelus in d. §. fin. et Julius Pacius ant. binomiarum sententia 2. antinomia 9. neque ea sententia obstat textus in d. l. cum qui §. 1 quem reiicit glossae solutionem quam sequitur Duarenus in d. §. fin. qui distinguit inter pacta obligatoria et liberatoria ut haec unius heres repetitu fieri possint illa vero non possint arguto l. Arrianus ab ff de obligationibus et actionibus quae communicit ex d. §. fin. ...

tinuus

timus ubi tractat de adquirendo et fideicommisso favorabili et tamen uni ex heredibus adquiri non potuit et remittis alijs ex solutionibus Jasonis in d. L amus n.o 16 vere respondendum est per pactum quemque uni ex heredibus obligari quemadmodum et liberari posse. neque obstat tex in d. L cum qui §.o 7 ubi ibi actum fuit de constituenda per stipulationem obligatione in uno ex heredibus quod ut supra diximus ex L 12 tab. fieri nequit necesse est enim ut obligatio quae in defuncto cepit in omnes competat pro portionibus hereditarijs unde cum haec stipulatio sit inutilis pactum quoque tacitum quod in ea continetur ne ceteris coheredibus petat inutile esse debet neque ex eo ei dari potest exceptio namque ex stipulatione ne inutili dederit pactio ipsa quoque inutilis est L. in persona §.o ultimo ff. eo tit.o L 1 §.o cum qui ff de constituta L 1 §.o si quis ita ff de verborum que interpretatio est Cuiacij ubi supra a quo non dissentit Ugo donellus in d. §.o 1 neque Julius Pacius d[ic]to aut si nomina. 5. Plane tit.o potest quis omne aes alienum uni ex heredibus solvendum iniungere quo casu ab eo ceteros coheredes indemnes servari oportet L si filius 20 §.o Papinianus ait ff. familiae erciscundae notat Cuiacius in d. L cum qui et in hac L amus et in opere postumo ad L 1.a C de exceptionibus in quibus fere et alia quae ad hanc materiam pertinent eleganter pertractat et optime contra Acursium et alios resolvit in specie tex in d. L amus coheredes filij non in solidum teneri sed detracta portione quae a filio prestanda esset nisi per exceptionem defenderet

Caput 12

Caput 12 de conciliatione l. nemo penultime ff Soc tt.o cum l. si creditor § 5.o fin. ff de distract. pignorū et l. fin. C de pactis inter emtorē cum l. quod si locus 11 de religiosis et sumtibus funerū

Et si quaecumque pacta in rerū nostrarū aperta tradi-
tionibus valere debeat l. in traditionibus 49 ff loc tt.o ita
si sint contra Jus quod in privata alicuius utilitatem sit
constitutū Jux text. sic intelligendum in l. pacisci ff loc
tt.o juncta l. quærit 14 § 5.o si venditor de ædilitio ædicto
tt.o nihil ominus tamē si quis pactum alteri adijciat per
quod ei liberam rei suæ administrationē et dispositio-
nē adimat rubuti ne liceat ei locū suū donare aut
in suo mortuū sepelire vel vivo minus alienare
tale pactū inutile esse docete vid et Pomponius in
d. l. penult. ff loc tt.o et sane nō absque ratione nam
cum dominus ad libitū de re sua disponere possit
ut et Jura vulgaria et dominij definitio traditū a
Bartolo et ceteris recepta satis ostendunt pactū quo con-
venit ut qui dominus ē res suas alienari nō possit
perinde esse videt ac si convenerit ut qui dominus ē
dominus nō sit quod admitti non debet quia iniquū
ē ut Caius ait in l. 2 ff si a parente quis ingenuis
hominibus nō esse liberam rerū suarum alienatio-
nē unde in contractibus aeque ac in ultimis volunta-
tibus nō posse sine causa prohibitionē alienationis
fieri contra Baldū in l. ea lege n.o 8 C de condictio-
ne

ne ob causā docet Bart. communiter receptus in l. filius familias §. Divi n°. 14 ff de Legatis 1. cuius opinio nō male fulcit ex regula l. 2°. §. item varus ff de aqua pluvia ex eo quod quēadmodū servitutes com poni nō possunt ubi nihil vicinorū interest l. quoties 15 ff de servitutibus rusticorū ita libertas alienādi rē suam domino auferri nō potuit quādo nihil alterius interest

Sed his omnibus generaliter obstare videt tx. in d. l. si creditor §. fin. de distractione pignorū ubi si creditor a debitore paciscat ne rem sibi ipotecę nomi ne obligatā alienet venditionē contra tale pactum initam nullā esse respōdet consultus et tamen constat debitorem dominum fundi pignorati mācipii l. pignoris 8 cū vulgatis ff de pignoratitia

Cuius tx difficultas tanti fuit apud Bal dum in d. l. ea lege n°. 5 quē sequit Salisetus ibidē n°. 7 et in d. §. fin. n°. 3 ut contenderit ibi legendum esse nō ut in vulgatis libris habet nullam esse venditionē ut pactioni stet sed potius contra nullā esse pactionem sive conventionem ut venditioni stet ut sic J. C.tus doceat venditionem pacto nō obstante valuisse quam lectionē probare etiā videt glosa ibi dicens in quibusdam libris reperiri. Sed rece dendum nō est a comuni lectionē quā Bartolus et ceteri probant et florentini libri confirmant ad quos videndos cum essent Pisis orbā controversiā re misisse scribit Bart. in d. §. divi n°. 14 et in Sal

l penultima et in l si ita quis §º. ea lege ff de verbo[rum]
quã contra verba cũ Baldo fuisse referunt Alexã
der in l si filio familias §º. 1
soluto matrimonio Ruzardus in notis ad dec tum
§. fin. et cum lectionẽ optime defendit Antonius A
gustinus lib 4 emẽdationũ c 17 forcatolus in cupi
dinẽ jurisperiti c 13.

Unde vere respõdendũ ẽ Martianũ ibim
a[illegible] pactioni standum esse docuisse quia aliena
tionis prohibitio ab eo apposita fuit cuius interesat
nõ alienari quia jure pignoris vel ypothese rem
obligatã habebat quæ interpretatio post Bartolũ in
d §. dum ab alijs antiquioribus recepta teste Ripa
ibi nº. 86 Joanes ch[?] Suares alegatione 9. nº. 14 et
alij quos refert Gutierez in l nemo potest nº. 28 de
legatis primo Gomesius in l 40 tauri nº. 18 quibus
ado Juanẽ Robertũ lib. 3 sentenciarũ c 24 Stevima
num pugna 28 Paciũ antinomiarũ senturia 2
antinomia 8 et expresse probatur in l fin in fine
ubi Gregorius ttº. 5 pº. 5 eo quæ pro ea expendo tx
in l fin in principio C de jure emphiteutico in l
idem quæ in fine ff pro socio in l in hoc Judiciũ §º.
ultimo ff comuni dividũdo ubi quotiescũ quisquis
in re quã per pactũ prohibet alienari dominiũ di
rectum vel aliud quod uis jus reale sibi reservat
ea prohibitionis pactio valida ẽ et servanda absur
dum enim esse lex ait ut quis rem quam in suis bo
nis pure nõ posidet possint libere ad alios transferre
vel

vel alijs obligare l. fin. §°. sed quia nostra C. commun. de Legatis l. si quis hac lege ff de rei vindicatione l. si quis nec pacto ff de contrah. emtione neque refragat quod Baldus ubi s. adversus hanc conclusionem oponit nempe quod cum pactum vires ad impediendam alienationem non habeat non debet eas consequi ex hipoteca accesoria ex regula l. quod per manus de jure codicillorum quia quando interest aponentis pactum ex eo ipso firmum et validum esse ex legis autoritate et inde per hipotecam non confirmat sed vires habet solum ut Bartolus ait ubi s. ut in dicto casu infirmet quatenus damnum allatura est pacienti quo fit ut quamvis adversus 3.os posesores agi non possit hipotecaria nisi prius ex ipso principali debitore authentica hoc si debitor C. de pignoribus l. 14 tit. 13 partita 5 in specie tamen dicti §i finalis recte poterit quia hoc est interesse creditoris ne cogatur excutere principalem debitorem ideo proinde rem persequatur at si in bonis debitoris maneret ut nomine retinuit observavit Bartolus in d. §°. fin n.° 2 et dicit mirabile Rodericus Suarez in l. post rem judicatam limitatione prima ad legis Regni n.° 5 et 13. et secuti Covarrubias Menchaca et alij quos retulit Valdes et Gutierrez ubi s. n.° 29

Sed adhuc contra tx in d. l. nemo obstat maxime tx in l. fin. C. de pactis inter emtorem ubi expresse fovendum esse vanditum dicit pactum per quod quis cavit ne liceat alteri in loco suo monumentum

uere vel alio modo eu humano Jure eximere eius
etsi vere respondet hic glosa recepta vltra ordinarios
recentioribus d. relatis docens ex tex in d l nemo pro
sedere ut ex eo constat ubi pactu nudu fuit et in re
alterius apositu quod nudam produxit obligationem
nec obseruationis necessitatem secus vero esse in d l
fin. ubi restitutu fuit pactu coherentia contractus
et ipsa rei traditione quod vero Jure obligatio
nem produxit l Jus gentiu §o. quinimo d l in
traditionibus ff hoc tit. adue tamen difficultate non
caret propter tex contrariu in l quod si locus 11 ff de
religiosis ubi probat etia in venditione appositum
pactu ne in monumentu inferant siquos Jus e in
ferre quamuis coherentia contractus resistum sit in
utile esse cui difficultati no satis facit glosa ibi verbo
Jus e quam sequit Fornerius lib. 1 selectionu c 9
respondens illu tex loqui de loco religioso vel re
ligioni destinatu et ideo pactu no valet quasi co
tra Jus religionis factum na si id verum esset etia
stipulatio fuisset inutilis l generaliter 26 ff de ver
boru et tame consultus scribit stipulationem
hic caueri possit sed neque probari possunt alie plu
res interpretationes quas variando tradit Aurtius
et post eum sextus in d l fin verbo per manere forcia
tolus dialogo 92 no 33. Donelus in D. L. si itaque
§o. ea lege no 3 et 7 qui tandem coacti sunt afirm
are d l finalem esse una de quinquaginta decisio
nibus Justinianu factis ad tolendas veteru Jurisconsul
toru

toru alteratione adque ita in ea jus novum induxit et Julij Pauli contraria sententia de qua in d l quae si locus corrigit ut constat ex illis verbis sane in eius ex illis licet hoc aput veteres dubitabat

Quare his revictis et alijs quae tradit Cuiacius in opere postumo ad Paulum sub d lege quod si locus pro ne et subtiliter respondendum est ubi emptorem non promisisse mortuum non inferre in locum monumenti quem comparavit sed posius venditorem promisisse in eum locum non inferre ceteros coheredes vel familiares quos jus erat inferre juxta tex in l familiaria et cum sequentibus ff illo titulo unde mirum non est si pactum non valuerit quia fuit pro emptore contra venditorem et rei traditione solum nascit pactum in favorem tradentis appositum non vero in favorem eius qui accipit d lex in traditionibus tum etiam quia venditor non promisit de se sed de ceteris coheredibus aut familiaribus et sic alieni facti promissione non obligat juxta jura passim ara nisi forte ut consultus ibi ait stipulationem adjecerit quod necessario ut sentit glosa et Cuiacius l. de stipulatione penali intelligendum est quia licet principalis obligatio facti alieni non valeat penalis tamen per quam quis de se promittit recte subsistit l stipulatio ista 38 de verborum §. vero ancipite instit. de inutilibus

finis Antinomiarum

ANTONII JURIS

siuilis a sapientissimo Licenciato Solorsano Pereyra an no a nobis exorcho 1604

Ad titulum de his qui pro alijs procurant aut alienare gestia[?] felunt.

Caput 1. de conciliatione legis si collactaneus de manumiss[?] in dicta ex. iuste instit. quib. ex causis cum l. minor si sse[?] procuratoribus, et l. exigendi C. eodem

Minorem 25 anis recte et utiliter procuratorem existere posse dummodo plena pub[ertate?] ... implenerit aperte scripsit ... 18 anos impleuerit ... Vlpianus in l. si collactaneus 13 de manu[missis] ... cadit uerj[?] ... uniculo iuste ... in dicta ... 20 anis qui lege iusta quibus ex causis ... manumissio ... probi ... causa manumissio ... procuratoris ... gratia li ... posse ... procuratoris ... libertate donare quorum ... uidemus cur qui 17 aut 18 aetatis annum compleuerit posse pro alijs aduocare postulare et iudicandi munera fungi l. 1 § pueris ff. de postulando l. quidam consulebant 57 ff. de re iudicata §. cum ergo iusta quibus ex causis Unde nulla est ratio cur non eodem modo et procuratores existere possint ut bene aduertit Ubeunbeguius[?] in d. §. iuste. Sed contraria sententia grauiter urget textus in d. l. minor ubi Vlpianus idest minorem 25 annis

anni procuratorem nō esse respondet quod per argumentum ad speciale probat elegans textus in dicta lege ad exigendū ubi cū filio ante legitimā etatem patris tantum personā defendere imperator Alexander permittat id alijs negare videtur argumento legis cū pretor ff. de iudicijs. Quibus stipulatur minorem 25 anis legitimā personā standi suo nomine in iudicio sine curatore neguaquā habere l 2 c qui legitimā personā l fin. ali c de legitimis tutoribus ac per consequens multo minus alterius nomini ad iudiciū ascedere posse arguto regule qd alicui de regulis iuris in 6 et §. tā maior verticulo cum sit inciuile insto. de excusatione tutorū.

Que dificultas adeo torsit Acursiū et alios ut tandem docere cogant textū in d l si colactanea uset in d §. iuste in procuratore ad negotia constituto constituendū qui in l 3 c de procuratoribus administrator negotiorū vocat textū v. in d l minor et in d l exigendi nescsario ut ex eis constat de his procuratoribus accipi debere qui ad lites et iudicia constituunt in quibus legitima ideo et adulta etas cōsiderat et possint in iudicio cōsistere et hijs simul sine tā finitos pretextu restitutionis quā si minor esset poterat intentare denuo nō revocet quā solutionē Bar. Bal. Albericus et ceteri ferme omnes doctores utrobique probarunt ex quibus comunē esse dicit Jaso in d l exigendi n.º 19 benedictus Capra regula 61 cam quas apertis verbis provat ut pontifex in cap.º qui generaliter §.º licet de procuratoribus in 6. et apud nos lex regia 5 12 tt.º sp.º 3 nequā abest Theofilus qui ut Valdivinus n.º 24 hanc sententiā secutus cōsiderat in d §.º iuste ita illū textū vertit ut prorsus procuratorē ad negotia respiciat Unde supradicti dedicunt qd si minor se nō petiturū restitutionē iu-

rasset

invasset iuxta authenticam sacramenta puberum C. si adversus
venditionem recte etiam in iudicijs procuratoris munere fungi
posset sed alia nimirum ratione ob quam prohiberi dicit in hac
l. minor quod habet etiam tradit Dido papae decisione 494
et gregorius in d. l. 9
Sed adeo solutio haec licet praxi propter supradi
torum virorum authoritatem recepta sit ut tradit Abbas et canonistae
in cap. non iuste extra de procuratoribus Paz in praxi ano
in eo cap. non iuste extra de procuratoribus ... probari non
tatione 4 n.o 26 iure tamen communi inspecto mihi probari non
potest tum quia regulariter de contractibus ad iudicia valet
argumentum l. 3 § idem scribit ff. de peculio ubi hic haec tradit
Everardus in topicis legalibus argumento 21 cum etiam quia si d. lex
et d. § iuste de procuratoribus ad negotia loqueretur iuxta causam
manumittendi servi non continerent ita ad negotia servus etiam
procurator constitui possit et pupilli et impuberes cotidie admi
nistrationibus praecipiat l. servum quoque 33 § ex contrario ff
hoc tit. l. sed 1 § pupillus in sequentibus ff. de institoria
actione l. 1 § cuius autem ff. de exercitoria actione ad quem etiam plena
manumissi pubertatem non desiderare quibus argumentis non satis
apte d. dicti doctores respondent dicentes ideo in dictis iuribus et
libertate et plena pubertate requiri quod procurandis negocijs
aptior sit liber homo et adultus nec non etiam propter collationem se
sumum libertatis beneficium diligentior
Quare hac solutione reiecta et alia Dorbis et Stefani Bo
dei in d. § iuste qui existimarunt frustra inter haec iura
quaeri conciliationem eo quod ante decisionem textus in d. cap.
qui generaliter certa etas ad procurationem suscipiendam praefini
ta non fuerit varijs responderi posse arbitror etiam ad id dicta

minore 25 anis dum modo maior fuisset et procuratorem esse iure civili potuisse id quod sub libertatem expendat non obstare probari in d. l. minor primo dum ait minori si defensor extitat restitutionem concedi quia utique non consideret nisi legitimam procurationem ~~ trinta ~~ personam haberet argumento leges in causae 17 de minoribus leges si curatorem in 2 responso C. de in integrum restitutione cum argumento si ne cavillatione solutionis Accursij Bar. et aliorum ibidem convenire non possunt ut recte advertit Cuiacius libro 22 observationum cap. 16. 2º quia textus ille et textus in d. l. exigendi non negat minorem 25 annis procuratorem esse posse cum de defensore tantum loquatur hoc est eo qui sine mandato ad rei partes defendendas accedit et quod fieri posse constat ex d. l. exigendi in principio et ex l. servum § publice ff. de procuratoribus et ex principio inst. de his per quos agere possumus et traditis ab Vbertone quod in paratitla huius tt. nº 12 quo casu cum in se iudicium suscipiat ut constat ex ha l. minor versiculo quoniam et ex l. pro et leg 33 § defendere hoc tt. et satisdationem iudicatum solui prestare debeat si ne quis nemo alienam litem idoneus defendit l. qui proprio 46 § qui alium l. non videtur 53 ff. hoc tt. l. in eo 111 versiculo nemo de regulis iuris et in aliis ad quem ita facile laedi minor posset et restitutionem sibi et fideiussoribus suis profuturam invitare merito idoneus defensor ut Vlpianus inquit non est et a iudicio a procurationis officio ut ait d l. exigendi non iniuste repelli potest ne alias iudicium fieret illusorium quod maxime iura aborrent l. fi. ff. ne quid in loco publico l. si pretor 75 ff. de iudiciis Quod secus in procuratore contingit qui cum semper praecedente mandato domini ad iudicium accedat l. 1 ff. hoc tt. l. 1 tt. 5 pª. 3 ad quem ita in dominum non in eum sententia exequi debeat l. plautius 56. § ff. hoc tt. l. 4 in principio de re iudicata l. fi. tt. 5 pª. 3 nec laedi potest

nec

nec restitui et si etiam si sit minor legitimus procurator cons
tituet nec dominus ex eius persona restitutionis auxilium habebit
quin posius sibi imputabit qui homini parum industrio litem
suam agendam comisserit ut in l. ui. mihi dicit in l. cum mandati de mi
noribus l. sed et si §. pupillus de institutorio l. 1 §. unius aut e
de exercitoria l. socius socio 73 ff. pro socio §. praeterea inst.
quibus modis re contrahit qua solutionem licet non tam ex or
nata tradidit Cuxanius 8. cap. 16. et de diversis praescriptionibus
cap. 29 Publius Pacius antinomiarum centuria 2 antinomia
16. a quibus non multum differt donelus libro 18 comentariorum
cap. 11 circa finem et iuxta eadem distinctionem conciliavit de
bent alia antinomia quae est inter legem maevius 43 §. fin. et legem
Titius ante penultimam ff. hoc tt. ut constat ex Bar. et Costa
lib. ibi

Ad secundum de conciliatione textus in l. quid ergo 13 §. finali de his qui notantur infamia cum l. 2 de crimine steliona tus

1 Procuratoris oficium an infames persone exercere possint
varie ab interpretibus disputari solet ea quae invicem aliter civile
aliter pontificium ius statuisse videtur ut constat ex traditis ab Ube
rto Giphanio in paratitla huius tti. vericulo infames autem circa 5
quae de qualitate oficii procuratorum et quando illud nobile quando
vile et abiectum censeatur late congovit Tiraquelus de nobilitate
eo cap. 30 Pos in praxi annotatione 4 n.º 43 in sequentibus An
tonius Quesada diversarum questionum cap. 31. illud autem retra
con

citra cōtrouersiā ē aliquā infamiā notatos a postulādi et aduocādi pro alijs offitio remoueri l. 1 §º 2 loco et l. ex ca. ff. de postulando cap. infames 3 questione 813 et q. ttº 6. pª 3 ē enim aduocatio publicū munus et lau dabile atque gloriosū l. aduocati C. de aduocatis diuersorū iudiciorū l. laudabile C. de aduocatis diuersorū iudicium uisi tituli que tradit Tiraquellus ubi supra cap. 29 ex nº 11 et Connanus libro 4 comentariorū cap. 15

Vnde olim nemo sine uenia aduocare poterat ut constat ex Plinio libro 5 epistolarū epistola 8 et corpus aduocatorū seminariū dignitatū dictū fuit a Valentiniano in nouella de postulando atque ita infames ab eo iustissime arcentur quibus nec dignitates nec dignitatis porte patere debent l. 2 ff. de senatoribus l. 2 C. de dignitatibus libro 12 l. unica C. de infamibus libro 10 cap. infamibus de regulis iuris in 6º atque hec nimirū causa ē cur post titulū de postulando titulus de his qui notat. infamia in pandectis sequat.

Sed dubitari potest an criminis stelionatus dānati infames efficiant et sic a publicis offitijs arceri debeant dicit autē stellionatus crimē comitti quoties per calliditatem et di ssimulationē delinquit neque ulū aliud nomē criminis sub est ut constat ex l. 3 de crimine stellionatus l. si quis 7 paragra fo cº ad tertulianianū ex traditis a menochio de arbitrarijs casu 381 dictū ab stelione lacerta stellata quod animal frau dulenti simbolū aput antiquos fuisse ex plinio libro 30 cap. 10 colligit et ex alijs ostendit Alciatus libro 1 parergon cap. 46 et in emblemate 49 ubi Claudius minoes et Sanctius et Brisonius de uerbis iuris uerbo stelio inquaquestione steli onatus crimē infamiā dānato irrogare quā uis publicū iudi ciū nō sit apertis uerbis scribit Vlpianus in l. quod §º 5 ff. in

fine qui tamen sui immemor contrarium nominis aperte doui
esse videtur in d. l. 2 de crimine stellionatus scribens stellionatus
iudicium famosum non esse sed coercitionem extraordinariam habere.

Quam antinomiam nobilem et dificilem apellat Dua
renus in parafrasi ad titulum de crimine stellionatus et in ei di
ficultate premus Antonius Faber libro 4 coniecturarum cap. 2
coactus est afirmare d. l. 2. ne Ulpianus idem sibi ipsi aduer
set et in iuris principijs labat absque negatione legendam
quod tamen cum non facile admitti debeat tentandum est comueni
lectione relicta hec iura in concordiam reducere et invenio
Martinum et Vulgarium quae refert Accursius in d. §. si verbo
publicum et ex recentioribus scilicet Gilbertus regius libro 1 enanti
ofanorum cap. 3 et Julius Pacius sentur ia 2 antinomiarum anti
nomia 27 existimasse stellionatus crimine ipso iure damnatum in
famiam non irrogare cum nulla lege aut edicto hoc statutum fuerit
iudicem tamen cuius arbitrio extraordinaria huius criminis coer
citio comessa est posse eum infamiam pronuntiare sicuti in suspecto tu
tore delicto responsum est in l. hec enim § de suspectis tutoribus quae
tamen solutio defendi non potest nam et ea crimina quae publi
ci iudicij causam habent citra sententiam infamare non solent l. infamem
7 de publicis iudicijs et lex in d. §. si ipsum crimen ait infamiam dam
nato irrogare ita ut id ex sententia et arbitrio iudicis pendere
non videatur cum arguto non recte respondet Julius Pacius ubi si verbum
illud irrogat recte accipiens idem est irrogare potuit si iudici visum
fuerit

Quare magis probabilis videtur alia concordia quae ex Duare
refert et probat idem Accursius ubi s. et antiquiores multi scilicet
et ex recentioribus Duarenus libro 1 disputationum cap. 42 Cuja
cius

Cuiacius libro 10 observationum cap.° 16 et in opere posthumo
ad titulum C de crimine stelionatus Joannes Robertus libro
4 sententiarum cap.° 17 Vbesebequius in paratitla de crimine
stelionatus et Menochius de casu 381 n° si qui distinguendum
esse aiunt an ex famosa causa stelionatus crimen descendat et
cum civili famosa actione concurrat an cum actione non famosa ut
priore casu infamiam irroget posteriore non item quam resolutionem
ut intelligamus Cuiacius advertendum est ob publica criminum dam-
natum hoc est ea quae ex legibus publicorum iudiciorum veniunt quo-
rum quasi accusatio cuilibet de populo permissa est l. 1 de publicis iudi-
ciis principio instit. eodem l. palam 43 §° senatus de ritu nuptiarum
l. 4 C de Hereticis semper infamia notari. ut ei qui damnatur
ex crimine quod publici iudicii non est ita demum infamiam incurrere
si ex eodem maleficio civiliter et privato iudicio damnatus infamis
esset ut singulariter ostendit consultus in d. l. infamem unde cum steli-
onatus crimen non publicum non legitimum sed extraordinarium sit
et ut rectores vocant inscriptum et id extra ordinem persequatur ma-
gistratus cuius religio quod lex omisit omittere non debet l. quaesitum
ff. de testibus si venditor vendiderit causet quod servus re alii obligata
aut statuliberum procuravit vendiderit vel creditor debitore quod
rem alienam aut alii obligatam pignori dederit quibus in casibus fre-
quentius crimen stelionatus committitur l. 3 et per totum ff. et C. eodem
cum civilis actio famosa detur sed vel ex empto agat vel pig-
noraticia contraria l. statuliberum §° 1 de statuliberis l. 1 in fine
l. tutor 16 §° 1 l. si quis 36 §° sed et si de pignoraticia actione crimen
quoque stelionatus famosum non erit ut in d. l. 2 quae iam accipi debet.
Ad 2. si ex ea causa hoc crimen obiiceret ex qua famosa actio civi-
lis puta de dolo vel depositi fraudulenter reddi competeret aut
alias

aliis de quibus in l. 1 de his qui notant infamia et in § penulti
mo instit. de pena temere litigantium tunc crimine stellionatus
ergo nomine labem aspergit damnato non esset absurdum ex his cau
sis civilem actionem esse famosam et criminalem famosam non esse
quae solutio recte 2 iuris principiis defendi potest quidquid
adversus eam insurgat Antonius Faber ubi supra ego quae pro
eam expendo textum in l. ictus fustium 22 ff. eod. tit. de his qui notant
infamia iuncta l. nullam 14 et l. fustibus 16 C eodem et his quae
ad earum interpretationem tradit Accursius ibi et Corrasius libro
primo misselanearum cap. 26 n. 5 Cuiacius libro 13 observationum
cap. 3 et Julius Paulus sententiarum 2 antinomia 29

Cap. tercium de conciliatione legis cerum 33 § publice C de procuratoribus cum lege penultima § ad cri men ff de publicis iudi ciis

Etsi in civilibus causis possit quis per procuratorem agere et
respondere in criminalibus tamen neque ex parte accusatoris
neque rei admitti aperte Papinianus respondit in d. l. penultima
§ ad crimen cui convenit Ulpianus in l. 1 ff. an per alium causae
appellationis etc. et imperator in l. ultima C de iniuriis et in l.
cum convenit 13 C de accusationibus et textus in cap. veniens extra
eodem et in cap. si quando 2 quaestione 6 in cap. absens 3 q. 9
in cap. in criminalibus 5 q. 3 et in l. 6 tit. 1 p. 6 et in l.
12 tit. 5 p. 3 notant late Socinus in d. cap. veniens Antonius
Gomes 3 tomo variarum cap. 1 n. 12 Menochius libro 1 de ar
bitrariis q. 7 qui sequitur et alii quos refert Vella in modo
procedendi in causis criminalibus cap. 5 n. 13. Qui omnes

varias huius rei rationes asignant inter quas que ut praestant et congruit magis et frequentius recipit ea est ne iudicium illusorium redat cum utique reus delinquens ad penalem executionem non compareret neque eam in procuratorem fieri posset quod sensit aperte noster textus in d. l. 12 partita 3 ibi porque la justicia no se podria faser en otro drechamente. Que ratio non minus ex parte accusatoris militat exercuit si consideremus adversus eum etiam condemnationem fieri posse si forte crimen non probauerit et calumniose illud objecisse constiterit unde olim se accusationis libello debebat inscribere l. libellorum ff. de accusationibus l. fin. de privatis delictis l. 3 C. de his qui accusare non possunt et talionis penam subibat hoc est eam quam reus subiturus esset l. fin. C. de accusationibus l. fin. C. de calumniatoribus l. si quis 7a C. ad l. Iuliam de vi notat Balduinus ad leges 12 tabularum cap. 6. 1 numero 9 Fornerius libro 2 selectionum cap. 29 quod licet hodie in usu non sit neque talionis pena nisi in uno et aut altero casu recipiat ut notat Gregorius Lopes in l. 3 verbo a pena de talion tit. 9 p. 7 Gomesius ubi supra cap. 3 n. 3 in fine Covarruvias libro 2 variarum cap. 9 n. 2 Simancas in catolicis institutionibus tit. 4 n. 8 Dueñas regula 27 et Petrus Gregorius libro 31 sintagmatum cap. 10 ad indi ad fin. pena autem inst. de injuriis adhuc tamen calumniosus accusator saltem pena iniuriarum puniet ut docet Gomesius ubi s. n. 4 ad que ita predicta ratio etiam odii in persona accusatoris concludet quamvis Julius Clarus libro 5 receptarum § fin. q. 32 n. 23 et Paz in praxi primo tomo 5. partis cap. 3 § 6 n. 3 de consuetudine multoties accusationes per procuratores admitti dicant

Que cum ita se habeant est merito cur difficilis reputari debeat textus in d. l. verum § publice dum docet in capitalibus iudiciis

de

defensorē admitti et quamvis pro reo verba facientē et innocentiā eius excusantē audiri equum esse quod idem expressius Alexander imperator statuit et legibus publicorum iudiciorum permissum cribit in l. reos 3 C. de accusationibus. In qua difficultate non placet quod post longam distinctionē resolvit Acursius in d. §. publicis et in d. l. 1 ff. an per alium nempe textum illum et d. legem §. de illis criminibus esse accipiendum in quibus lata vel veniat imponenda pena relegationis nam licet hec solutio post multos ex scribentibus ibi sequatur a Bar. in l. imperium n.° 10 de iurisdictione Menochio d. q. 80 n.° 86 Julio Pavlo sententiarum 2 antinomia qo et comunis praxis que recepta apellet a Julio Claro d. q. 32 et Gometio d. cap. 1 n.° 13 et in temporali relegatione probari videatur in d. l. 12 parte fouli tamen cō runcit ex eode §. publicis qui de capitalibus criminibus equum in quibus nō relegatio sed mors aut exilium ubi equa et ignis interdictio irrogatur l. 2 ff. de publicis iudiciis l. 2 et l. capitalium 28 ff. de penis unctis his quoque relegantur non scripsit Petrus Faber libro 2 semestrium cap. 3. Rursus quia in causis relegatione vel ignis nō minus quam in reliquis procurator nō debuit admitti cum requirat illa in procuratoris persona et equum pottet quod manifeste probavit lex in d. l. 1 ff. an per alium in quo legam nō negari nō potest omnes penas corporales in quibus relegationem inclusivē comprehendisse compellunt quia d. ictio illo usque qua utitur semper accipit in clausis tecto Cavalino in repetitio 6. 25. quibus arguens superiori sentētia ultra antiquores alios mi rito rejecerunt Duarenus Alexandrinus in d. §. ad crimē n.° 127 Joannes Robertus libro 2 sententiarum cap. 3 et novissime Faguinius libro 1 controversiarum cap. 26

Quare hac solutione relicta et alia Brisonii quam refert et

et reprobat Papinianus ubi s. cap.° 24 nouam aliam scribens que etiam defendi nõ potest ego nullam inuenio commodiorẽ. Sumus antinomiz componendẽ ratione q̃ uasi dicamus textũ in d. §° publice et in d. l. reos licet loqui generaliter indicant accip[i] tamẽ de eo procuratore debere qui nõ ad principalẽ causam desiuĩ ĩndã et plene adque integre defendendam interuenit sed ad alegandas absentis causas et petendum ut sententia differat quod fieri posse ipsemet Papinianus ostendit in eodẽ §° ad crimẽ et in l. inter 10 ff. de publicis iudicijs et Julius Paulus in l. absens 71 ff. de procuratoribus. Quã solutionẽ uariando scripsit Accursius in d. l. 3 et in d. §° publice ubi Bar. et Castrensis cum uerissima dicit et sequit idem Bar. in d. §° ad crimen n.° 7 et cũ alijs quos refert Menoquius d. questione 80 n.° 98 et nouissime Cuxacius in opere postumo ad tit.m C. de accusationibus Vgodonelus libro 18 comẽ[n]tariorũ cap.° 15 et que quodammodo necessaria sicũ Cuxacio libro 5 sententiarũ Pauli tit.° 16. legamus in d. §° publice absentiã excusando nõ ut uulgo habet in nõ sentiã cũ innocentia excusatione nõ egeat. Quod si hec interpretatiõ placeat necesarium erit capitalia crimina a nõ capitalibus distinguere ut licet in his absens defendi nõ possit iuxta legẽ miles 11 §° ca. que ff. de adulterijs in uerbis que tradit Cuxacius libro 20 obseruationũ cap.° 28 et 30 ts. fre[...] l. 30 C. de adulterijs. In illis tamẽ propter discrimẽ capitis humanitatis ratione absentis defensio admitatur ut in d. §° publice quo ad modum et apellationis interpositiõ ab extraneo facta l. nõ tantũ ff. de apellationibus quod tamẽ itã accipi debet si absens damnari potest nẽpe quando presente lis criminalis fuerat cõtestata quo casu rite cõtra eũ usque ad sententiã procedi potuit licet alius

alijs solu ad annotatione inter reos et obligatione bonoru
posset inde experuenire ut colligit ex l. adulteriu 13. l. quo iris
19 c. dicto ad ulterijs d. l. meur de publicis iudicijs l. 1 et ultima ff
C de requirendis reis l. 4 §o penultimo ff de sicarijs l. absenti C
de accusationibus et ex traditis a Cuiacio d. libro 20 observationum
cap.o 11. 20 et 21 et in opere postumo ad Papinianum in d. §o ad cri
me Joane Roberto d. libro 2 cap.o 3 Gotofredo in d. l. 3 c. de accu
sationibus qui hanc interpretatione ad d. uria magis admitunt
licet eam impugnare conetur Ermanus Bulteius libro singulari
scolasticaru disputationu cap.o 11. Vltra quos de ratione prosedidi
ad iurisp recasabuntur et quod olim prosso observet et videndus Dua
renus libro 1 disputationu cap.o 7 et 8. et Aneus Robertus libro
1 reru iudicataru cap.o 10 et in alijs quos refert Julius Clarus
d. §o ultimo questione 49.

AD FIN DE HIS QUE METUS causa fiunt

Capu. 1. De conciliatione legis ille 9. l. si pupillus 17 ff. qui et a quibus cum l. metum 3. idem Pomponius de eo quod metus causa

Et si voluntas coacta voluntas sit l. si mulier 21 §o. si metu ~~[illegible]~~ el
segundo dicto quod metus causa l. 85 de adquirenda hered. docet
ex Aristotele D. Toma et alijs Covarrubias in q. prima p.e cap.o 9
§o. 1 n.o 12 Medicis de fortuitis casibus 1a. p.e questione 1a. n.o 28 et
Fortunius in l. 1 columna penultima ff. de pactis ad quem
quae quis vi vel metu coactus facit non omnino involuntaria fuisse
videat cum voluntas cogi non possit iuxta tx. in l. 3 ibi potuit enim

etsi

C de Ser. misti. et ea que tradit Aris. libro 3 ethicorum cap. 1 Cuyacius libro 16 observationum cap. fin. et per consequens mero iure non obstant et obligent excepto matrimonio et dotis promissione que ipso iure non valent l. fin. in fine C. de sponsalibus cap. cum locum cap. veniens 1 et 2 cum aliis extra de sponsalibus d. l. si mulier § si dos ff. quod metus causa tamen quia voluntas libera non fuit et ut Marcialis ait res est imperiosa timor que metu contracta fuit obligatio data exceptione infringitur et eliditur et metus causa quarum nomine non singulis pretor meruit 1 loco metus recenset. l. i de in integrum restit. l. i et per totum quod metus causa l. 3, 4, 5, et 8 quod eodem l. penultima C de inutilibus l. inter pontos 13 C de transactionibus prin. instit. de exceptionibus tradit Julius Paulus libro 1 sententiarum tit. 7 cum enim nihil consensui magis contrarium sit quam vis atque metus ut in l. nihil 116 ff. de regulis iuris lex ut ait Seneca libro 5 controversiarum cum pace quaerit et in quam illi in dolo id ratum esse quod aliquis non quod voluit fecit sed quod coactus est quibus verbis alia similia tradit Cicero libro 1 officiorum ex quibus apparet iuri conformem videri sententiam quam ex Pomponio scribit Ulpianus in d. l. metum § idem Pomponius docens servi manumissionem quam metu coactus fuit ad restitutionem edicti quod metus causa pertinere

Sed stat contra tum vulgare principium quod habet libertatem semel datam irrevocabilem esse et adversus libertatem nulla restitutionem competere l. uxorem 29 in fine de manumissis test. l. et eleganter 7 infra de dolo in principio l. si ex causa 10 § fin. cum seq. ut libera infra de minoribus toto tit. C si adversus libertatem. Cum etiam textus expressus in d. l. ille servus et in d. l. si privatim quibus

aperte docemur manumissionem cogente servo vel populo a
domino factam nullam esse quamvis voluntatem habeat animo modo dominii
ad quae ita nec restitutionis auxilio valere

In qua difficultate remissa, et in Aribaronis
sententia in d. §. de Pomponius qui existimat vel libertatem nec
illam dici in suis iuribus eo quod nemo videat domino servum ex
clusus qui pretor restitutionem policetur iuxta l. nemo 5. de in
integrum restitutionibus et l. nihil interest 12 de regulis iuris;
aut necessario fatendum quod Pomponius apud Ulpianum notat
in d. §. ide Pomponius quibusdam antiquis iuris consultis placuisse
quem ex eodem textu colligit Marcianum aut et Paulum autores
sententiam non probasse. Ego vero dico
d. l. ille et d. l. si privatus eam sententiam non probasse, probando quod
veteres iuris consultorum antiquos fuisse dicamus probando quod
Juanus iudicium quod refert et sequitur Aurelius et post alios antiquos
Juanus iudicium quod refert et sequitur Aurelius post alios antiquos
omnes Cuxacius in d. §. idem Pomponius Julius Pacius et tertia 2
antinomia 71 qui respondent textum illud cum casu accipiendum
quod non servus ipse sed extraneus aliquis dominum ad manumissionem
non cogit neque tunc restitutionem adversus libertationem dedi quia ut
dixi muneris emendatae tali non solet sed adversus cogentem ut servum in
Cherisso domino pendat aut alias in quadruplum condemnet
iuxta legem ... 19 §. ff. hoc titulo quod metus causa et d. lege
si excussa 10 §. ff. de minoribus. Ad v. textum in d. l. ille
sic explico quod ipse dominum compellit in qua
servus de servo loqui qui ipse dominum compulit in qua
suo ... libere esse prohibet ne in eius potestatem iuris
spontaneo merito libere esse prohibet ne in eius potestate iuris
nobilitate et privilegio libertatis abuti et ex sua malitia
comodum consequi iuxta quod consultus in l. 1 de dolo excepto
ne cerni itaque festo 12 ff. de servis
Lex autem in d. l. si privatus longe diversa
ratione procedit ideo enim manumissio ibi a populo allata
tionem

et coactione facta ipso iure non tenet quod d. marci constitutio ne cavit ubi supra mentio et in l. d. marci c qui manumittere prohibiti non nominatim fuerit nec eo modo manumissiones factae tenerent etiam si dominus tandem populi aclamationibus aquievisset nam cum non sint preses ubi negandi libertas non est ut ait Quintilianus declamatione 18 putavit imperator manumissione eo modo factam extortam potius esse et coactam quam liberam ut inquit post glosam in d. l. divo verborum interpretando Petrus Crodius libros decretorum titulo 19 qui Tiberij et Adriani imperatorum ad hanc rem pertinentes istorias commemorat quod et facit Cuyacius libro 2 observationum cap.º 22

Caput 2. De conciliatione legis si mulier 21. §º 1º de eo quod metus causa et legis si metus 84. ff de acquirenda hereditate cum l. 6. §º finali ff eodem

Si metu coactus quis hereditatem adierit ipso iure cum heredem maneri quamvis postea per pretorem ei restitutio et abstinendi potestas tribuat apertis verbis scribit Paulus in d. l. si mulier §º pen. et Jabolenus in d. l. si metus quod a iuris ratione alienum non videtur nam si reliqui contractus metu selebrati mero iure tenent et obligant ut in cap.º precedenti adnotavi quamvis in eis consensus desideret l. 1 §º conventionis ff de pactis l. 2 de obligationibus et actionibus nihil esse videtur cur non idem in aditione hereditatis admittamus cum per eam quidam quasi contractus selebretur ad onera hereditaria subeunda heres obligatus remaneat l. apud Julianum §º fin. ff quibus ex causis in possessionem §º heres institutus de obligationibus quae ex quasi contractu l. more 8ª de adquirenda hered.

Sed urget nihilominus pro contraria sententia tex. in l. qui in aliena 6. §º fin. de adquirenda her. ubi Ulpianus in

Sexto

Celso magis existimat eum qui metu verberum (sive ut alij libri
habent verborum) vel alio timore coactus adierit neque sibi si
liber sit neque domino si servus adquirere hereditatem sed omni
no heredem non fieri. Quod non incoherenter constitutum esse videtur nam
no heredem non fieri. Quod non inepte ita constitutum esse videtur nam
et si voluntas coacta voluntas sit ut ait tx in d. §º pen. cum cap.
merito 15 q. 1ª eo tamen in hereditatis aditione sufficere non
debuit quia cum tota in animo et voluntate consistat §º fin. de here
dum qualitate l. si quis putat et ubi glosa verbo plus est ff de adq
quirenda her. certum pro certus et in d. ubi totum indicium requiri
l. qui hereditatem 19 l. si his adque 22 l. heres 32 cum alijs de adqui
renda her.

Quae difficultas tanta fuit apud interpretes ut Cuiacius libro
16 observationum cap. fin. in hoc articulo voluntatis coactae vari
asse viros consultos existimet et Aurelius in d. §º fin. meliorum opi
nionis referat qui nulla alia solutione inveniunt quam tx in d.
§º fin. de equitate pretoria per quam sine effectu redit aditionem intelligere
iura vero contrario de rigore et subtilitate iuris per quam quis ipso iure
heres constituit.

Sed si dissolvendarum difficultatum modi non facile admittide
beant magis eidem Aurelio alia solutio probat quam habet tx. in
d. §º pen. et in d. l. si metus eo in iam providere quo quis licet coactus
vere tamen adeundi animum habuit metu nempe imminente voluntatem
arguto legis si patre cogente de ritu nuptiarum tx. v. in dicto
§º ult. ut colligitur ex verbo falsus tamen loquitur cum quis propter metum
se adire simulavit cum tamen re vera adeundi animum non haberet
Quae simulatio ex precedenti protestatione colligitur quae ut aditionem sequentem
tamen infringat et simulatam esse declaret necessario presupponenda est.
Unde cum nulla adsit
arguto legis si repetendi C. de condictione ob causam. Unde cum nulla adsit
vera voluntas et simulatio nihil operet l. si superstitem C. plus valere
quod

qd agit mirũ nõ ẽ si aditio nulla sit ipso iure arguto legis si expressio ibi simulatis pro infectis habitis C. si certũ petat l. emtor 12 cum la glosa uerbo simulata ff de aqua pluuia l. mida 55 ff de contrahenda l. cũ ipse tutor C. codi. Quã solu tionẽ post Accursiũ probat Bar. nº 5 Imola 2º Cumanus 1º Pau lus 4º et comunem testat Jason nº 23 in d. §º fin. et sequit Dadilla in l. interpositas nº 8 C. de transactionibus Cuxanus et Eguina rius in d. §º fin. Duarenus ad titũ de adquirẽda her. cap. de effectu aditionis uersi. intoalia ex expro Petrus Faber in l. 3 de regulis iuris pagina 1080. Qui omnes uix ea hane inter prelationẽ textu illũ mira bilem et expresse apellant ad probandũ in hui quã sola uoluntate pro testatis dependent protestationẽ aduis sequentis cõtrariã preualere et et cuius ocasione hane materia ibidẽ late pertractant. Ego tamẽ illã suo loco reseruans et inter pretũ huius hos sirca huius cõclusionis iu ri latiõne tuis illud tantũ quod ad nostrũ pertinet institutũ per transans animaduerto h. dictã solutionẽ minime conuenire tx.ⁱ in d. §º fin. tum quia diuinãdo suponit ibi protestationẽ precessisse de qua cõsultus nullũ uerbũ scripsit scripturus utique si omnino desi derarit arguto legis ut ẽ aput labeonẽ 19 §º ait pretor ff de iniuriis Cũ etiã quia si precessisset protestatio ex qua declaret ad mẽ simulate et sine animo adiisse id solũ sufficeret ad infirmandã aditionẽ ut agnoscit Accursius ibi uerbo nõ fieri in fine Bar. et ceteri alii co mmuniter et tamẽ cõsultus totius desisionis rationẽ in metu et coac tione adiecti constituit

Quare hac solutione reiecta preceptor noster summo in genio preuidet tx. in d. §º fin. ubi et reliquis eiusdẽ legis de aditione eorũ tractare qui in patria aut dominica potestate constituti sunt et nisi eorũ interuenientẽ sunt sunt adituri Quo suponito si post iussũ patris uel domini filius uel seruus adire recusent Cquod est lic(?) tum ex l. 3. C. de heredibus insti. nisi in specialia casu l. 1 §º 1

si

si quis omissa causa test. et leg. § pen. C. de iure deliberandi et lex dicit propter ius servi metum ~~adeunt~~ et aliud vitio timoris adeo ne aditio ipso iure nullius momenti sit quia cum si nullum possint ex aditione damnum sentire cum statim omnia comoda et incomoda in patrem vel dominum transferant ut in eadem l. 6. in princ. item l. placet eodem tit. si semel aditio valeret non possent adversus eam metus exceptionem obijcere quas his solum a pretore conceditur qui et metum et damnum simul perpessi sunt ut constat ex l. sed et partus 12 § l. veri Julia(n)us . . . sicut exceptione 14 in princ. quod metus causa ad quae ista conveniret ut malitia et dolus vim et metum inferentis in hoc casu ei prodesset quod ne fiat iuri et equitati conveniens fuit huiusmodi aditionem a principio impedire et improbare. Quod cum non ita procedat quo ad metus inferentes qui sui iuris est cum per aditionem hereditaris is oneribus subiicitur mero iure consistit aditio quia potest statim metus exceptione et abstinendi facultate iuvari ut in d. l. si metus et in d. l. si mulier. ex qua vera interpretatione colligitur male Accursium et ceteros textum in d. § fin. de metu ab extraneis illatos accepisse et prius illa verba si liber sit etc. de eo qui iure sui sit intellexisse sunt enim de filio familias accipienda quem ad differentiam servi liber appellat et si per metum a patre illatum adiat non fieri heres dicit quia licet patri comodum esset ad quem si heres re tamen vera ipse heres est l. 3 § hoc autem de legatis praestandis l. qui liberis d. § hec verba ff. vulgari

Cap. 3 De conciliatione l. siquis in tam C. unde vi et l. extat 13. ff. quod metus causa, l. non dubium est C. de legatis cum l. 1 ff. quod legatorum

Et si is qui debitam sibi rem ab alio per vim et metum extorquet delicto quod metus causa non teneat quia metum passus nullum damnum sensisse videtur

videt l. sed et partus in fine ff. quod metus causa tamquam non est
singulis concessum id quod publice per magistratum fieri potest
ne dissentionum et rixarum occasio praebeat l. non est singulis 176 de
regulis iuris l. 1 ff. quod legatorum l. 1 C. ne quis in sua causa iustitiam
me decreto D. marci statutum fuit ius debitum ambire qui non
lenter rem sibi debitam sine ullo iudice temere ausus fuisset in iudice
reddita l. extat q(uo)d metus causa l. pen. ff. ad l. Juliam de vi privata
d. l. si quis in tantam C. unde vi quibus convenit lex nega... 9 C. de actio
nibus et obli. et lex dotis 9 C. de iure dotium et de iure nostro regio lex
in l. 10 et lex tit. 10 partita 7 et adio iurum concordat in l. 3 C. de
pignoribus ut prohibeat etiam si adversarius non soluta poena non
intrandi propria autoritate possessiones suas nisi fecerit creditori
talem impactum invitile iudicat quemadmodum et illud quo convenit
ut debitore non solvente creditor possit in illum manum injicere
et privato carcere retinere ut optime post alios docet Baeza de inope
debitore cap. 1 n. 1 et Antonius Quesada diversarum quaestionum cap.
8 nam cum magistratus vigorque iudiciorum inventi sint ut iura pa
rtibus redderent et ne cuilibet privatis sibi ipsi permittere ul
tionem l. 2 § post originem ff. de origine iuris l. nullus 13 C. de iudaeis permitti
non debet cuiquam magistratus officium praeoccupare nisi in casibus iuris
in C. quando liceat unicuique legis aut praetor § si quis debitorem
ff. quae in fraudem creditorum l. qui vas 91 in prin. ff. de furtis l. quem
admodum 29 § 1 ad l. aquiliam aliisque traditis a Berengario
in repetitione § nihil commune praefatione 1 ex n. 10 et Mathea
in glosario 1a p. clav. 3 cap. 53. etenim ut rubet Theodoricus
Rex apud Cassiodorum libro 4 variarum epistola 10 bene est quod legum
reperta est sacra reverentia ut nihil mala manu nihil proprio
agere impulsu

Sed advertimus his omnia gravi obstare videtur lex in d. l.
in articulo redigit ff. quod legatorum ubi legatariis qui propria

au

autoritate legati occupauit tenet interdicto quod legatorum
heredi rei legatae possessionem reddere ut sic falcidiam deducere possit
sit quae fuit illius interdicti ratio ut observat post alios Cuiacius
libro 8 observationum cap. 2 et libro 10 cap. 28 et Ribardus
libro 3 uariorum cap. 4 et late Menochius de adipiscendae remedio
2 sed tamen legatum non amittit quem possit denuo heredi commi
re potest quae desiderat tas forsitan constringet si animadvertamus
in eadem legatorum materia contrarium et pro legato [illegible] actione
privari legatarium aperte constitutum esse in d. l. non est dubium C. de
legatis ~~[illegible]~~

Vnquam autem nomina post uarias solutiones quas glossa et doc
tores in his iuribus cogitarunt eandem communiter recepi solet
uindicamus d. l. 1 ff. quod legatorum aduocates aut isti heredita
tes pertinere [illegible] et interdictum de quo loquitur adipiscendae num
ab herede non autem recuperandae possessionis remedium est ut late ob
seruat Menochius ubi s. et Joannes Baudus libro 2 uariarum quaestionum
cap. 25 n. 7 unde cum hereditati iacenti vis furtum nec fieri nullo mo
do possit l. 2 et ultima de crimine expilatae hereditatis l. 1 § Scaevola
ff. si quis test. liber l. hereditariae 70 ff. de furtis quamuis heres pro
pria autoritate rei sibi legatae possessionem apprehenderit minime
non est si in t. dictarum legum poenam non incidat. quod secus est ubi post
adita hereditate et legatae rei possessione apprehensa legatarius legatum
aut occupat aut subtrahit heredi tunc enim illud proprie amittit ut
in d. l. non est dubium quam solutionem probat Aurelius ibi et in d. l. ex
in d. l. non est dubium quam solutionem probat Cuiacius Aluinarius et
Cat ubi eandem post ordinarios probat Cuiacius Aluinarius et
post alios plures Antonius Gomez 1 tomo uariarum cap. 12 n. 10
Joannes Baudus et Menochius ubi s. n. 9 Aluarado de coniectu
rata mente libro 2 cap. 2 § 1 n. 86 et omnino uidendus Couarruui
as libro 3 uariarum cap. 16 n. 1 [illegible] his praeterea qui cum aliis

reso

ryoluit p̄ganā legis si quis in tantā et similiū praxi antiquato videri sic ea quod videndus ē etiā Sarmiento libro 2 selecta rū cap.º 13 n.º 7

Ego v.º etsi s.ª dicta interpretatio adeo secure ab omnibus recipiat adhuc tamē magis deliberandū existimo nam d. lex nō est dubiū si diligenter inspiciat nō potest sine diminutione de legato ab herede post quam adiuit per legatariū subtracto accipi cū simpliciter de rebus de hereditate subtractis loquat quare contra omnes existimo tx. illū plane et prout iacet intelligēdū ut s. ibi nō tractet an legatarius propter occupatione propria auctoritate facta iure legati cadat sed solū doceat legatorū actionē proportione rerū quas de hereditate subtraxerit ei cō sedendā nō esse sic legatariū acceptas eas ferre debere neque iterū petere posse quę decisio quātū absit a materia d. l. ex tat et d. l. 9 quod legatorum nemo nō videt et iuxta hanc interpretationē sumā equitatē cōtinet tx ille cū tamē 2ª comunē sensū nimis rigurosus neque immerito iudicet ab Alciato responso 6.º et n.º 2 et Menochio de recuperanda remedio 5 n.º 31 et 32

CAP. 4. De conciliatione l. arbitrio 9. §. si dominus ff. de dolo malo, cum l. repeti §. ul. timo quib. modis usus fructus amittatur

Cum in bonę fidei contractibus bona fides exuberet et ideo iudex in eis ex bono et equo procedat l. qui tantūdē 7 de negocijs gestis §.º in bonę fidei instō de actionibus sincere autē et bonę fidei nihil magis repugnet quā dolus l. 3 §.º fi. ff pro socio l. si dolo 5 c. de rescindenda merito receptū fuit ut si dolus huic cōtractibus causā dederit hoc ē propter dolū ad cōtrahendū inducat qui alias cōtracturus nō erat

contractus

cōtractus nulla rescisione egeat sed ipso iure inutilis sit l. et eleganter
ġ in prin.° uersiculo hoc et enim ff. de dolo l. in causae 17 ff. de minori
bus d. l. 3 §.° ultimo et d. l. si dolo quis licet dolo extorta uenditione res
cindi dicat et ita 5. dubis aduersat communiter tamē ita et recte expo
licat ut nō de rescisione cōtractus sed de reuocatione eorū quae data
et tradita sunt intelligi debeat prout apud nos intelligi sit lex 57 tit.° 5
partita 5. et alijs plures autores quos refert Gregorius ibi uerbo dis
ceser et Beninicasius in §.° actionū n.° 278 inst.° de actionibus quā
uis Cuxacius sibi ut nouā eā interpretatione scribat in d. l. et ele
ganter et Ugodonelus in d. l. si dolo. Quod si dolus cōtractui causā nō
dederit sed in cōtractū dū taxat incīderit utputa si dolo fiat ut res plu
ris minorisue emat uel ueneat tunc praestabit praestabit quidem
cōtractus sed ex empto uel uendito actione pro interesse dati doli agetur
d. l. et eleganter §.° nō solum l. si quis affirmauerit 9 ff. eodem l. Julia
nus §.° si uenditor ff. de actionibus empti l. si res stimata 12. §.° 1 ff. de
iure doti.

Quae distinctio in stricti iuris cōtractibus nulla ratione
obseruat ad quae sine dolus causā eis dederit siue incīderit ipso
iure subsistent sed praetoris auxilio rescindi debebunt data ad infrin
gendū cōtractū actione de dolo uel ad infringendā actionē exceptio
ne uexita tx. quae si accipi debet in prin.° inst.° de exceptionibus
in l. dolo penultima C. de inutilibus l. si quis cū aliter 36. ff. de
uerborū d. l. 57 tit.° 5 partita 5 et alia iura quae hanc sententiā in cō
tra alios defendens tradit Aursius in §.° actionū glosa 2. inst.° de
actionibus ubi Jason n.° 30 Usinus 10 late Couaruuias in regula
possessor 2.ª p.ª §.° 6. n.° 6 Menesius in l. 2 n.° 2 et 3. C. de rescindenda
Erat autē actio de dolo quae aduersus eū qui per fraudem alte
rū ad contrahendū aduxit conuenibatur cōspirantibus et grauis
ut

ut posset que infamia damnato irrogaret l. 1 § ait pretor ff. aliis ff. de dolo l. 1 ff. de his qui notant infamia § penultimo insti. de pena temere. unde cum interim dum alia actio competere posset ad doli actionem concedendam pretor non descendebat quia cum causa vite et fame equiparent l. iusta 9. de manumissis uin. dicta non temere debuit a pretore tam famosa actio decerni ut dixit in d. l. 1 in princ. et in d. § ait pretor et in l. 2 C eodem et in l. falsus § si quis in l. si ff. de furtis quo ob causam pro dolo incidente in contractibus bone fidei actione ipsius contractus potius quam de dolo agebat et merito scripsisse Paulus videtur in l. arbitrio 19. § si dominus ff. de dolo quod quando dominus proprietatis domum cuius usus fructus alteri legatus est incendit vel diruit non competit actio de dolo quia alie actiones competere possunt. s. ut ibi declarat Accursius et post eum Cuiacius utilis damni iniuria dati legis aquilie vel ad exhibendum si possidens proprietatem exusserit l. item Mella 11 § fi. cum l. sequenti ad l. aquiliam ***

In qua tamen specie contrarium nempe actionem de dolo competere si proprietarius aree usufructu legato ei edificium imposuerit adque ita re mutata usumfructum extinxerit apertis verbis dolo est Ulpianus in l. repeti in fine ff. quibus modis usus fructus quorum mirum puenam ut hemeb. appellat Conrasius antinomiarum iuris tom. 1o cap.o 58 et Accursius ut eam in concordiam reducat varias utrobique comminiscit solutiones. Quibus omissis breviter respondendum quod licet eo quo modo destructis insulis vel domibus earum usus fructus intereat ac moriet ubi aree cuius usus fructus legatus est edificium imponit quia cum forma mutat amplius consistere nequeat ut in eadem lege repeti § rei mutatione et § si aree non mutata forma prope in terminis in substantia rei Marcellus scribit

13
Solorsano
234

scribit l. Julianus 9 §. si quis rem ff. ad exhibendum l. mulier is 13
§. ff. de verborum signif. ad ea tamen l. longum inter hos casus in
Codice eodem si in ime non ædibus exustis vel de molitis cum damnum
iniuria datum fuerit in rebus quarum usus fructus legatus erat
actio l. aquiliæ ut diximus competit fructuario et ideo scire
Codebet actio de dolo ad 3. edificio in area fructuaria posito cum
area nihil omnimus maneat l. qui res 98 §. area ff. de soluti
rebus eisque nihil damni datum sit scat actio legis aquiliæ in
Codenique est ut si proprietarius non deo constituerit usum fru
tu actionem ex stip. si ob traditio ipsi construction ideo specialiter
uerit alijs actionibus deficientibus de dolo teneatur vel nudi rep
cum in forme ff. simile ut aut etiam edificium fecerit non si hoc in
territorio ut teneatur in [illegible] quod [illegible] etiam l. denique
l. 3 in ponendo ff. [illegible] actio etiam ad actionem de dolo [illegible]
[illegible] l. arbores 14 eluagria plurima assunda ut singulariter
Sanctus antinomiæ concitata non scribens observat Goveanus
libro 1. lectionum cap. 38 et eius nomine[illegible] Cuiacius
in d. §. si dominus ante quos l. ut non ita explicauerit idem
in d. §. si dominus verbo quo[illegible] Acarsius in eodem §. si dominus verbo quo
[illegible]

A D T I. De Minoribus

Cap. 1. De conciliatione l. 1. Cod. apparet ff. Soc. et Co. cum §. item in uiti in Inst. de curia toribus

Tesi l. Ejtoria adolescentium sui conscriptio ex decreto co
ersiret ut constat ex Cicerone libro 3 officiorum et ex hij quæ
legum romanarum interpretes notant in cap. de lege Letoria

et Duarenus in l. in actionibus n.º 17 et eadem in litem iurādo tamē quoniā ea lex sive iuris scriptis subueniebat nō lapsi sunt Cuxacius scribit in hac l. huius tt.º uel solū de ceptores co crebat contractus autē factos nō reuocabat ut recte notauit Rebufus in eadem lege necessariū fuit ut pretor ius ciuile legis lete xij ad iuuans quod propriū ipsius ofitiū erat l. 1 de ferijs prin.º de bono rū possessionibus beneficiū restitutionis ex capite minoris etatis induceret et causa cognita contractus ab eis facti reuocarentur et minores decepti uel lesi restituerent in integrū ut constat ex d. l. 1 et per totū ff. hoc tt.º l. 1 cū alijs ff. 1 tt. de in integrū restitutione et ex Jabio Paulo libro 1 sententiarū tt.º 7 uer siculo integri Cuius edicti equitate naturali ratione nitī testat Vlpianus in d. l. 1 propterea quod cū uigesimo demū quinto anno uigor hominis et perfectus hominū status compleat ut constat ex l. fin. C. de his qui veniā l. cū pater § curatoris de legatis 2.º l. si maritus 16 § si lex Julia ibi robusta ff. de adulterijs principio inst.º de curatoribus et ex medicis et philosofis probat Cuxacius ubi s. et late Scortia in tractatu de restitutione 1.ª parte q.ª 3. a n.º 34 et Antonius Costanus in tractatu de matrimonio de his qui possunt nuptias contrahere ex n.º 15 ante illā etatē ob fragilitatē quā uarijs et cōsilijs inopes multis captionibus et lesionibus expositi sunt unde et a curatoribus regit neq. in ante propriā rerū administratione accipere debent quamuis ea posita bene gerere possint.

Contra quā tamē Vlpiani sententiā vehementer urget uulgata Justiniani decisio in § item inuiti inst.º de curatoribus quā aperte docemur etiā post Vlpiani tempora inuitos adolescentes curatores nō accipere quin possint liberā

habere

habere licentiam per se ipsos res suas administrandi quamuis si
in eo ledantur restitutionis auxilium implorare possunt ut ad
uirtut glosa ibi uerbo non accipiant in d. l. 1 uerbo commit. et
communis quam resoluit Caldas Pereyra in l. si curatorem in prin.
n.º 6. [illegible] in integrum restitutione

Quo non iure [illegible] difficultate ad comprimendam [illegible]
[illegible] notis ad d. [illegible] ut in genere fateatur eius solutionem [illegible]
quo non dissentiat Jacobus [illegible] libro [illegible] cap.º 17
[illegible] inter [illegible] et Tribonia
[illegible] cap.º item in [illegible]
[illegible] uerbo
[illegible] tempore Ulpianus [illegible]
[illegible] constitutionem [illegible]
[illegible] erat et [illegible]
curatores accipiant et [illegible] l. a tutoribus 33. [illegible]
curatori [illegible] tenere cum [illegible]
[illegible] curatores pete
[illegible] non admonuerit ut sibi curatores pete
rent [illegible] ff de administratione tutorum

Verum [illegible] Raimundi [illegible] constitutionem
[illegible] Ulpiano ad [illegible]
[illegible] tempore [illegible] Ulpiani ad [illegible] in
[illegible] curatores non accepissent [illegible] in d. §. item [illegible]
[illegible] glosa ibi ff de tutoribus et curatoribus l. 3
[illegible] speciali et
[illegible] curatoris ff [illegible] tutores l. [illegible]
[illegible] l. 2 [illegible] persona l. [illegible] pretor
[illegible] curatorem in prin.
7 §º permittitur ff de [illegible] d. l. si curatorem in prin.
quibus [illegible] de iure nostro [illegible] in l. 13 tt.º 16. partita
6. et alia iura quae tradit Baeza de [illegible] tutorum cap.º
[illegible] n.º 28 et 30 et Pereyra [illegible] prin. n.º 13 et uerbo [illegible] alore

curatore n°. 6. 4

Neque contrarium probatur ex d. §°. officium et in d. §°. si tutor non ex eo quod debeat tutorio finito minori curatoribus constitutis et admonendos esse pupillos puberes factos ut curatores sibi constitui petant non sequitur invitis illis curatores dari debere quinimo si bene perpendatur contrarium, alioqui admoneri non dicerentur qui compelli etiam si contradicerent possent.

Quare hac [illegible] apprime [illegible] curatorum [illegible] in [illegible]ibus quae sequuntur. Quare [illegible] in paraphrasi ad hunc textum [illegible] ad minore[m] [illegible] pro [illegible] constitutione [illegible] olim [illegible] puberes co[illegible] regulas [illegible] de qua in d. §°. [illegible] raro curatores [illegible] quamvis qua lege [illegible] hominem habuimus [illegible] cognitos [illegible] pre[illegible] essent si [illegible] si [illegible] rerum alienationem facturi aut [illegible] lites [illegible] curatores [illegible] illis constituebant [illegible] quae non satis esse videbatur [illegible] curatoribus retrahebat quasi qui curatores haberent minus recte suis rebus consulere [illegible] D. Marcus Antoninus philosophus [illegible] consti[tuti]o[ne] [illegible] nullis redditis causis curatores pubertatibus praestari ut advertit Richardus [illegible] §. et [illegible] in [illegible] 61 Balduinus Hotmanus et Vbejus [illegible] d. §°. [illegible] Petrus Gregorius libro [illegible] syntagmatum cap°. 3 n°. 1 et 4 [illegible] verbis in [illegible] Iulius Capitolinus exprimit (de curatoribus [illegible] ante non [illegible] ex litteris

vel

vel propter lasciviam vel propter dementiam darentur ita
statuit ut omnes adulti curatores acciperent non re
Di tris causis Qua constitutione ut aliquam caussam et ut adolesc
tes inviti curatores acciperent ut male putabat Ribard
us sed id tantum ut etiam sine causis quas olim lex torria lege
requirebant dari posset curator quo respiciens Vlpianus
in d l 1 codem proemio sed hi dixit minores hodie id est post dictam
constitutionem curatorum auxilio regi quamvis rei suae ipsi
bene gerere possint id est quamvis dessint causae quas lex letoria
olim expostulabat negavit ante legitimam etatem illis suarum
rerum administrationem permitti debere ubi curatores sponte
pecierint et eorum auxilio regi seperint sic enim Vlpiani
verba accipienda esse optime considerarunt Quinarius
et Cuiacius ubi s

CAP. 2 De conciliatione legis si curatorem s. C. de in integrum restitutione cum l. puberes 101 ff de verborum obligationibus

Cum minores ubi semel curatores acceperint eorum arbi
trio usque ad etatem legitimam regi debeant ut late in capitulo pr
ecio usque ad etatem legitimam regi debeant ut late in cap.º pr
eccedenti docuimus merito imperatores Diocletianus et Max
simianus in d l si curatorem statuisse videntur contractum a
minore sine curatoris (quem habet) autoritate celebratum
adeo inutilem esse ut nec restitutionis auxilium requirat
non magis quam si is cui bonis interdictum est contractum fuisset
quod idem aperte probari videtur in l in causae 17 § 6º item relatum
ff. de minoribus et in l 4 et 5 tit.º 11 partita 5 et notant
Cat

Labe post glosam in d. l. si curatorem verbo non oportet Pereyra ibidem verbo impleorare n. 5 Duarenus ad tit. C. si tutor vel curator col. 2 Mauricius in tractatu de restitutione cap. 12 et 36. Sanius libro 1 singularium responsorum cap. 20

Sed obstat ex diametro modestini responsum in l. puberes 101 ff de verbor. ubi puberes etiam sine curatore rebus suis posse ex stipulatione obligari scriptum reliquit cuius ex difficultas tanta est ut Cuyacius et ordinarij in suis viribus in s...is... quod magis ad eam disolvendam eo ducatur tra verbo et mentem consulti afirmare cogant puberes de quibus loquitur curatores non habuisse quam expositionem evidenter convincunt Cuyacius et Robertus statim si bandi lis et Duarenus et Vgo donelus in eadem lege puberes illam necessariam apellent et defendere conetur Juanes Mercerius libro 1 opinionum cap. 6. Sed neque magis placet mihi lenta interpretatio Juanis Roberti libro 1 animadversionum cap. 12 qui putat ita modestinum intelligendum ut non generaliter doceat puberes sine suis curatoribus obligari sed tantum posse obligari si de suis rebus concepta fuerit stipulatio quae ad substantiae convinutionem minime vergant. Neque alias Cuyacius in d. l. puberes qui lex in d. l. si curatorem non de obligatione sed de alienatione accipiendum contendit quam licet quidam in scolis defendant manifeste tamen et verba ipsius lex et Duarenus Dolenus et Robertus ubi s. convincunt quorum argumentis idem Cuyacius non satis aptè respondere potuit in libro 1 notatorum contra Robertum cap. 12 unde cautior factus ibidem et in libro 19 observationum cap. 33 in genere facit non solum alienare verum neque obligare contrahendo

posse

posse minorem nisi adsit sui curatoris autoris auctoritas ut

in d. § 3. Neque tx in d. l. puberes pro cuius interpretatione

advertendum est officium curatoris solum consistere in his quae

ad administrationem patrimonii pertinent contra vero quae ex

tra hanc administrationem sunt ad eius officium non spectant

re quod et omnes ac nos sciunt et vulgari illa regula comprobat

qua docemur curatores non personis sed bonis et rebus consti

tui l. in copulatione C. de nuptiis l. sei endum 20 ff de ritu

nuptiarum l. ab aenato de curatore furiosi l. servus furi

osi ff de manumissis vindicta. Cum sit ut si pubes aliquid

promittat vel faciat quod ad diminutionem patrimonii

principaliter non tendat vel eius administrationem non

concernat ut si factum aliquod promiserit vel matri

monium contraxerit aut restitutionem hereditatis fecerit

vel alia his similia tunc quia hi ad officium curatoris

non pertineant perinde minor habetur in eis ac si curatorem

non habuisset et ideo absque illo efficaciter obligari

potest ut in d. l. puberes quae de his personalibus obligationi

bus necessario accipi debet facit tx in d. l. sciendum et in his

quae fuit quaesitum ff ad Trebellianum et pro hac interpre

tatione per quae inde non insubtiliter potest Ulpianus in

fragmentis tit. 11 et tx in l. neque tutoris 7 C de contrahenda

stipulatione ubi cum feminis minoribus 25 annis pecu

aliter prohibeat promittendo obligari si curatoris auctori

tas absit a contrario sensu de masculis permitti videtur

quod l. 1 C de adulteriis et tamen advertendum habere in his

tutoris usu ... antique legis latores quasdam sub perpetua

tutela feminas esse et ex nulla causa sine tutore obliga

ri posse volebant ut tradit Ulpianus d. tit. 11 versiculo pupil

limo

timo etiam terminis tradit Cuxacius d cap.° 33

CAP. 3. De conciliatione legis Quod si minor 25. §. scaevola ff. De minoribus, cum l. fin. §. nisi forte C. de repudianda hereditate

Etsi quamdiu institutus admitti potest ad hereditatem tamdiu substituto locus non sit l. 3 et 69 de adquirenda her.° cum vulgaris tamen ubi institutus se abstinuit vel repudiat cum statim iure communi impulo excludat l. 4 C. de repudianda l. 1 C. de repudianda bonorum poss.° §.° fin. instit.° de heredum qualitate statim etiam locus fit substituto ei qui ad eundem famulos co sequitur quamvis institutus si minor sit possit postea per edictum pretoris et extraordinarium in integrum beneficium adversus suam repudiationem venire ut notant omnes post Bartolum in l. in° 19 ff de vulgari et multi quos refert Gomesius libro 1 variarum cap.° 3 n.° 14 et Spino in speculo test.orum glosa 22 n.° 10 Etenim restitutio licet bona auferre possit non tamen efficere potest quin substitutus statim admittatur et si semel heres fuerit semper heres existat ut in pulcro casu ostendit consultus in l. a.° pretor 8 §.° sed quod Papinianus ff hoc t.° et in l. 4 §.° 1 ff. de fidei commissariis libertatibus et in §.° si his qui instit.° de co civili bertatis causa

Sed cum quaestionis an si substitutus medio tempore res hereditarias distraxerit vel litibus liberaverit concedenda sit restitutio minori ad paratam pecuniam laboribus

subs

substituti venienti. Et omnino repellendum esse minorem neque aliter audiri debere, quam si omnino integra sint, apertiq[ue] ubi Paulus cum Scaevola probat in d. l. quod si minor §. Scaevola [illegible] adversat [illegible] l. si [illegible] et impuberis quaestionibus [illegible] Palac. Rubios in repetitione rubricae [illegible] §. 26 n. 51 Molina libro de primogeniis cap. [illegible] Padilla in l. 2 n. 2 et in l. 3 n. 10 et 17 C. de [illegible] ignorantia Joannes Garcia de nobilitate glosa 6 §. 11 n. 91 [illegible] post quam hereditatem [illegible] ad hereditatem [illegible] integram [illegible] ad hereditatem [illegible] per in integrum restitutionem poterit hereditatem non solum integram [illegible] translatam [illegible]

[illegible] ut [illegible] Scaevola [illegible] esse [illegible] ratione probare debet [illegible] ad hereditatem patris [illegible] restitutionis beneficium [illegible] nova Justiniani [illegible]

Unde Accursius ipse [illegible] doctores [illegible] ut constat ex relatis Covarr. in 1a parte §. [illegible] n. 53 et Caldas in l. si curatorem verbo [illegible] n. 47 post [illegible] minorem in [illegible] d. §. Scaevola [illegible] propriam repudiationem non admitti quod vellet ad hereditatem

tali tempore repudiationis damnosa et litibus inuoluta
postea autem laboribus et industria substituti lucrosa esse
euenire, quod iura non patiuntur quae requirunt semper minoribus
restitutionem indulgentes. Igitur si minor hoc tempore neque
euentu damni ex post facto contingentis fauore eius ultima faci
litate respiciunt l. iuris 12 ff. sciendum ubi circumlocutum minime
ff de minoribus, ex quo ex plura praxi utilior post Baldum
Mauricium et alios deduxit Padilla in l. de fideicommisso n.
6 C. de transactionibus, Menardus de ordine iudiciorum 6a
parte articulo 2o n. 246 ... solutionem ... idem ...
alii quod ... repudiarent ... huius ...
... refert et sequitur Pereyra ubi 8. 3o. ...
... quo iure nouo dici potest. Sed ad ... cum
urgeant argumenta sequentia. Primum quod licet substituti la
boribus ... ait hereditatis ... multum
non tamen hoc debuit ordinariam restitutionem
... eludere cum ... quae restitutionis ...
... facile tolli posset praestita substituto con
grua mercede laborum et expensarum quas in administ
tranda hereditate fecisset cum hae reputatio in iudiciis res
titutoriis frequens admodum sint l. unica C. de reputatio
nibus l. ... ubi ... uendentibus ff de minoribus notant
in terminis Gratianus et Aluaricus in d. § ... et ad
uersus Acuntii solutionem cum iudicio expendit Costa d. 2a p.
n. 55 et facit text. in l. si pecuniam ff de conditione causa data
ibi ita tamen ut indemnitas sibi praestetur, quod expendit et
in l. si diligenter ... ff mandati ibi et indemnes ...
2o. contra superiorem interpretationem facit quod et ...
de

demum hereditate litibus et negotijs implicata fuisse in s. petit d.
§i scaevola et ob id forte a minore omissa cuius interest litibus
non vexari ut dicit in l. minoribus 6 ff hoc tit. negari tamen
non potest plus adesse lucri quam damni in ea hereditate ergo
ut dicat minores integrum
restitui posse et iuxta similitudinem dubium ea repudiasse aliogin
si plus damni quam comodi fuisset nec restitui possent nisi
nec aliquam laesionem vel animi lapsum in minore considera
ri posse qui damnum fugeret et litis excusaret quod probe quoque
et prudentes patres familias facere solent ut docet Ulpi. in l. ...
si res 4 in fine de alienatione iudicij et late Silva nuptiali
Libro 6 ex n.o 8

Quare hac inter praetationes remitta necogamur in
hac difficultate cogitandum relinquere prout fecit fulgosius
in l. in integrum ff de minoribus respondere probandum erit d. l.
fui in suo herede prosedit quod eum ad hereditatem paternam sibi
omni iure debitam et absque alia aditione adquisitam redire
vellit et sic de damno vitando agat omni modo audit nulla habita
distinctione an res sint distractae necne quod in minore extra
suo herede non etiam prosedit qui eum ad lucrum tantum aspiret
iuste potuit distractis rebus restitutionis privari arguto l. fin
C. de codicilijs et eo quod tradit Bart. in l. ... ff de conditione instituti
quam solutionem uno verbo insinuavit Aretius Castrensis
et Cuiacius in hoc §o Scaevola et latius prosequit Abas in cap.o ex
parte de restitu. spoliato Decius in l. 60 nos 4 C qui admitt. ...
... de vulg. 3a parte n.o 14 Covarruvias l.o variar. cap.o 2 n.o ...
Menoquius de recuperanda remedio 10 n.o 114 Nicolaus Valla
de rebus dubijs tit.o 6 Julius Pacius antinomiarum Libro 3

antinomia 3 et multis suevis presequit Costa in d. 2 parte §
nº 63 uim privatis versiculis ad l. si ff de minoribus

Quod si neque hec opinio placeat per varia argumenta quibus eam convincit Caldas 5 et Ricardus in §º ex transigex nº 20 de hered. qualitate ego praeter omnium nemo tentare possum existimo ea in l. graeca extraneum heredem minorem si se abstinuerit vel repudiaverit posse ad hered. itatem accertere et eius privium restitutionis ut in d. l. fin. neque obstare tex in d. §º Sumo sa in qua nouere id ideo vir sicon neluti non negasse restitutionem minori in id quod hereditas tempore repudiationis valuisset sed in id quod institutus propriis laboribus et industria parasset ut ex eodem textu colligit neque obstant illa verba sed si idem omnia integra sint omni modo audiendum esse nam in illis non significat quod ~~[illegible]~~ excludendus est minor sed id dum ~~[illegible]~~ taxat quod in casu in quo hereditas adhuc in eodem statu permanet omnimodo audiendus est id est praecise absolute absque aliqua dubitatione et reputatione ne nihil sit quod institutus obijcere possit quia tamen rebus distractis et negotijs finitis quasi tum sit quoque quod substitutus propriis laboribus paravit consequi ~~debet~~ repellet tamen autem esse si significatione illius verbi omnimodo apertissime constat ex l. gratie § §º illud ff de fideiussoribus l. 30. l. ff naute caupones l. 4 ff pro suo et ex multis alijs adductis a Brisonia de verborum significatione verbo omnimodo et qui resolvit hec antinomia = Licentiato Solorzano Pereyra hoc anno 1616 a. s. Finis. 55 antinomiarum finis.

Lecturæ Salm.